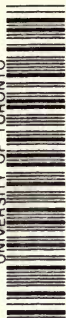

UNIVERSITY OF TORONTO

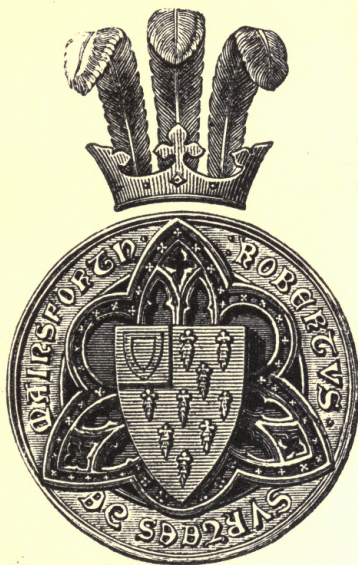
3 1761 00450580 6

THE
PUBLICATIONS
OF THE
SURTEES SOCIETY

ESTABLISHED IN THE YEAR

M.DCCC.XXXIV.

VOL. XLIII.

FOR THE YEAR M.DCCC.LXIII.

DA
20
59
V.43

7823

THE
LINDISFARNE
AND
RUSHWORTH GOSPELS.

PART III.

NOW FIRST PRINTED FROM
THE ORIGINAL MANUSCRIPTS IN THE BRITISH MUSEUM
AND THE BODLEIAN LIBRARY.

PUBLISHED FOR THE SOCIETY,
BY ANDREWS AND CO., DURHAM.
WHITTAKER & Co., 13, AVE MARIA LANE,
T. & W. BOONE, 29, NEW BOND STREET,
BERNARD QUARITCH, 15, PICCADILLY,
MRS. NUTT, 277, STRAND (FOREIGN AGENT), } LONDON.
WILLIAM BLACKWOOD & SONS, EDINBURGH.

Oxford

BY T. COMBE, M.A., E. PICKARD HALL, AND H. LATHAM, M.A.

PRINTERS TO THE UNIVERSITY

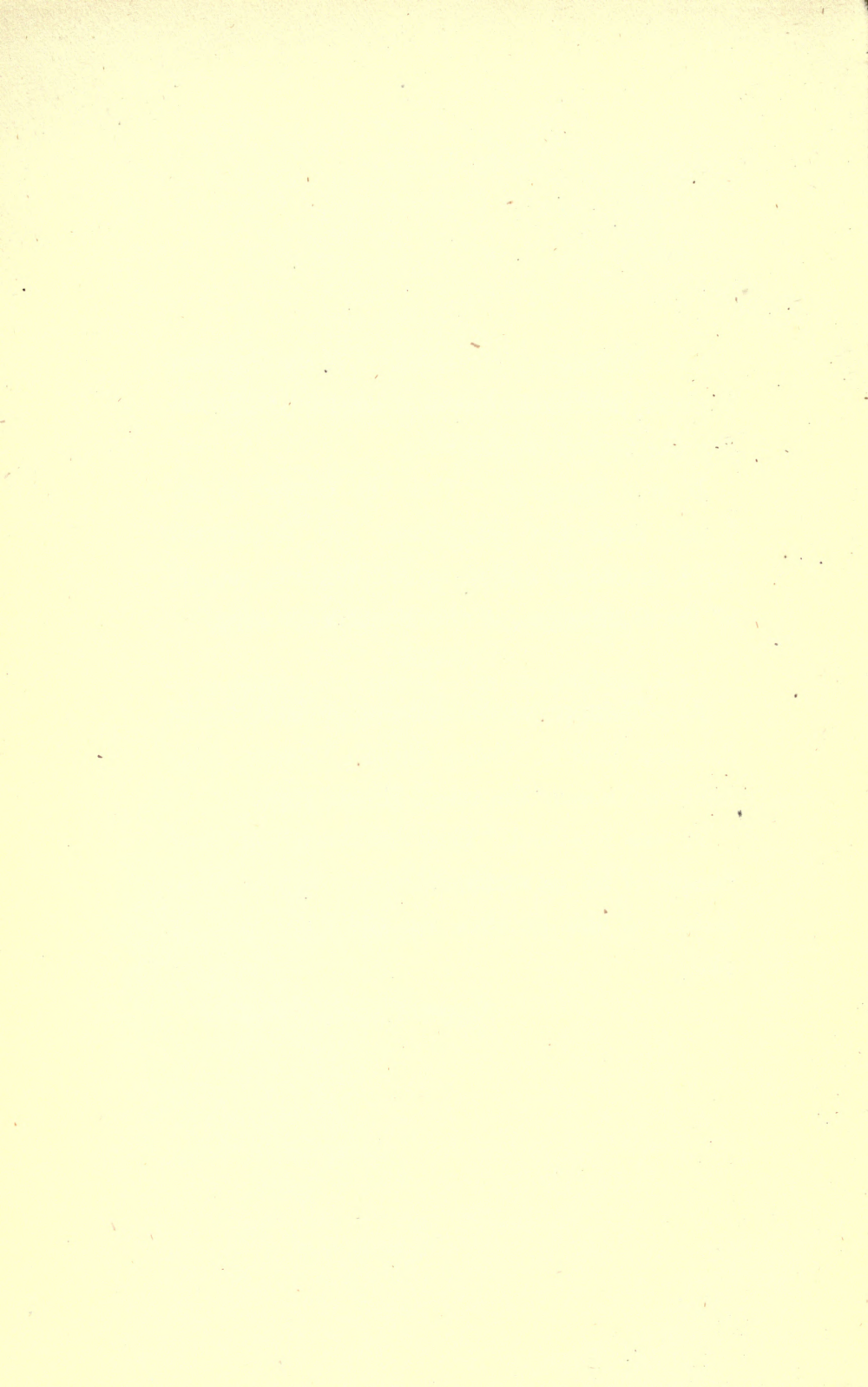
At a MEETING of the COUNCIL of the SURTEES SOCIETY, held in the Castle of Durham, on Saturday the 14th of March, 1863,

It was Resolved, "That the Gospel of St. LUKE from the Lindisfarne and Rushworth MSS. should be edited by MR. WARING, as one of the Publications of this SOCIETY for 1864."

At a MEETING of the COUNCIL of the SURTEES SOCIETY, held in Bishop Cosin's Library, Durham, on Tuesday the 1st of March, 1864,

It was Resolved, "That the above-mentioned Gospel of St. LUKE should be one of the Publications of this SOCIETY for 1863, and not for 1864."

JAMES RAINE, *Secretary.*

PREFACE.

MEN living in an age in which the activity of the Press offers unlimited facilities for the production of books, at a cost which places their acquisition within reach even of the less affluent classes, can hardly realise the difficulties encountered by our forefathers in procuring and economising the scanty supply of literature indispensable for the maintenance and transmission of such knowledge as they held in trust for their descendants. Add to this, that the current literature of the Middle Ages was preserved chiefly in the Latin language, so that without an acquaintance with that tongue, no one could make a single step in sacred or in secular learning. Dictionaries or Grammars of this language, written in any modern European idiom, were as yet unknown; it was reserved for the scholars of the Revival to furnish students with such aids for opening an access to the wisdom and science of the ancient world, then, and for a thousand years previously, the only wisdom and science possessed by the civilized

nations of Europe. But without grammar or dictionary, how was elementary instruction in the language of the Church and of the Schools communicable to those who aspired to the theological, or to any other learned profession? Towards meeting this need, our Anglo-Saxon progenitors devised a method, which, however cumbrous it may seem to us who live in literary abundance, in some degree obviated their poverty in books, and tolerably supplied the demand for primary instruction which it was their business to satisfy. Some easy Latin text was furnished with an interlineary version, in which each word exactly rendered the corresponding word of the original.

In a version of this kind, idiomatic correctness in the vernacular, or as it was then, and long after considered, the vulgar tongue, was sacrificed to an exact representation of each Latin vocable. The result of this process was a Gloss, differing, in the peculiarity above indicated, from a formal translation, but calculated, in virtue of that very peculiarity, to serve the student in lieu of a dictionary, and to offer the teacher a vehicle for orally imparting to his pupils the rules of Latin etymology and syntax. The same procedure was applied to those parts of Holy Scripture most used in the Liturgy of the Anglo-Saxon Church, namely, the Psalms

and the Gospels. This was done for the benefit of that large body of monks whose acquaintance with Latin was slender, in order that they might understand what it was their daily duty to read or chant.

Such is the form of the two remarkable monuments of Anglo-Saxon industry and learning, the third division of which, comprising the Gospel of St. Luke, is now laid before the public by the Surtees Society. The Latin text, which is printed entire, is that of the Lindisfarne Book, containing the four Gospels in the Vulgate version, the oldest specimen existing of any portion of Holy Scripture transcribed by a native of Britain. This splendid MS., written upon vellum, in double columns, and in a hand of unsurpassable beauty, was the work of Eadfrith, Bishop of Lindisfarne, and was undertaken by him in honour of St. Cuthbert, in the lifetime of that eminent man, but not completed till some years after his death, which took place A.D. 687. The Saxon Gloss to this book is of far later date, but the discussion of its exact or approximate age must be reserved for a future occasion. The paragraphs in the present edition, point to divisions in the text of the MS., indicated by tinted or illuminated letters.

The Rushworth Book, though a noble manuscript, yields in antiquity, as well as in beauty

of execution, to the Lindisfarne Codex. It is written in lines extending through the page, and is abundantly ornamented with illuminated letters. Both MSS. abound with clerical errors; the older one is however the more correctly written of the two. In conclusion, the Editor has much pleasure in expressing his thanks to Sir F. Madden, Curator of the MS. Department of the British Museum, and to the Rev. H. O. Coxe, Bodley Librarian, for the kindness and courtesy shewn him by both gentlemen in the prosecution of his labours.

OXFORD, April 10, 1864.

THE GOSPEL

ACCORDING TO

S. LUKE.

LUCAS VITULUS.

* Onginneð godspell æft Lucas
INCIPIT EVANGELIUM SECUNDUM LUCAM.

forðon æcsoð monigo cunnendo poeron þte hia ge-

I. [1] Quoniam quidem multi conati sunt ordi-
endebednadon ðæt gesaga ðaðe in usic gefylled aron ðingana
nare narrationem quæ in nobis completæ sunt rerum,

da de

suæ gesaldon us ðaða from fruma ða gesegon 7

[2] Sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipsi viderunt et
embehtmenn poeron pordes gesegen pæs æc me
ministri fuerunt sermonis; [3] Visum est et mihi
gefylgde frō frūa alle georne mið endebrednyse
assecutō a principio omnia¹ diligenter, [4] Ex ordine

ðe auritta ðu gecorene Theofile þte ðu ongette hiora
tibi scribere optime² Theophile³, ut cognoscas eorum ver-
of porda on ðæm gelæred arð soðfæstnise
borum ðe quib: eruditus es veritatem.

RUSHWORTH.

LUCAS.

I. [1] Forðon æc monige cymende perun ðæt giendebredadun ða
gisagune ðingana ða in usih gifylled arun [2] spa gisaldun us ðaðe from
fruma ða gisegun 7 embihtmenn perun pordes [3] gisegen pæs 7 me
offylgde from fruma alra georne [4] mið endebrednisse ðe aprito ðu
gicorne Theonphile ðæt ðu ongete hiora porda of ðæm gilæred arð

Collation of the text of the Rushworth MS. with that of Lindisfarne.

¹ 'omnibus'

² 'obtime'

³ 'Theofile'

pæs in dagum Heroðes cyninges Judeæ sacerð
 [5] Fuit in diebus Herodis regis Judææ¹ sacerdos
 sum mið noma of lond Abia 7 pif him ƿ ðæm
 quidam nomine Zacharias de² vice³ Abia, et uxor illi
 of dohtŕū Aaron 7 noma his Elisabeth poeron
 de filiab: Aron et nomen ejus Elisabet. [6] Erant
 uūt soðfæsto boego fē Gode færendo in allum bo-
 autem iusti ambo ante Dm̃ incedentes in omnibus man-
 dum 7 soðfæstnissum Driht' buta gornunga **gnornunga**
 datis et justificationib: Dñi sine quærella.

7 ne pæs him ƿ ðæm sunu forðon pæs Elisabeth'
 [7] Et non erat illis filius eo quod esset Elisabeth
 unberend
 sterilis⁴

7 boege gefeollon on dagum hiora aporden pæs
 Et ambo processerunt⁵ in dieb: suis. [8] Factum est
 uūt miððy sæcerðhad gebrece in endebrednise londes his
 autem cum sacerdotio fungeretur⁶ in ordine vicis suæ
 fē Gode
 ante Dm̃,

æft gepunu sacerðhades of hlodt eode þte
 [9] Secundum consuetudinem sacerdoti, sorte exiit ut
 roecels gesette infoerde on tempel Drihtnes
 incensum poneret ingressus⁸ in templum Dñi.

RUSHWORTH.

onsoðfæstnisse. [5] pæs in dagum ... cyniges Judea sacerð sum mið
 noma Zacharias of londe Abia 7 pif ðæm of dohtŕum Arones 7 noma
 him Elizab'. [6] perun putudt soðfæste boege forne Drih' færende in
 allum bibodum 7 soðfæstnisse Driht' buta gnorunga. [7] 7 ne pæs ðæm
 sunu hie forðon pæs elizabeth unberende 7 boege gifeollun in dagum
 hiora [8] giporden pæs putudlice ðy sacerðhade gibrece ... in endebred-
 nisse londes his fore Gode [9] æfter gipuna sacerðhades of hlote eode

¹ 'Iudæ'² 'di'³ 'fice'⁴ 'sterelis'⁵ 'processisset'⁶ 'fugeretur Zacharias'⁷ 'ficus'⁸ 'ingresus'

[10] Et omnis multitudo erat populi orans foris

æd tid lehtes
hora incensi.

[11] Apparuit autem illi angelus Dñi stans a dex-
suiðrū pigbeddes beorning 7 gestyred pæs mið-
tris altaris incensi; [12] et Zacharias turbatus est

ðy gesæh 7 ondo gefeoll of hine
videns et timor irruit¹ super eum.

[13] Ait autem ad illum angelus ne timeas Zacha-
ria² quoniam exaudita est depræcatio tua
f'ðon gehered pæs f is gebeodo ðina

7 uif ðin Elisabeth bereð ðe sunu 7 ðu geceige noma
Et uxor tua Elisabet³ pariet tibi filium et vocabis nomen
his Ioh'
suum Johannem.

[14] Et erit gaudium tibi et exultatio, et multi in
acennisse his biðon glæde
natiuitate ejus gaudebunt.

[15] Erit autem magnus coram Dño, et vinum et
bear ne drinceð 7 Gaaste Halge bið gefylled ða gett pæs in
sicera⁴ non bibet, et Sþu Sþo replebitur athuc⁵ ex
inna moderes his
utero māt̃ris suæ.

RUSHWORTH.

ðætte inrecels gisete infoerde on temple Drih' [10] 7 alle ðio mengu pæs
ðæs folches bideþde ute æt tide lehtes. [11] æteopde putudlice ðæm engel
Drih' stod to spiðra pibedes biornung. [12] 7 ... gistryred pæs miððy
gisæh 7 ege gifeol ofer hine. [13] cpæð putudlice engel to ðæm ne
ondred ðu ... forðon gihered pæs f is of gibeodum ðinū 7 pif ðin Eliz'
beres ðe suno 7 ðu giceg noma his Ioh'. [14] 7 bið gifea ðe 7 glædnisse
7 monige in acennisse his glæde bioðun [15] bið forðon micel bifora
Drih' 7 pinn 7 bear ne drinceð 7 gaste halge gifylled bið ðæt gett pæs

¹ 'inruit'² 'Zacharias'³ 'Elizabeth'⁴ 'siceram'⁵ 'adhuc'

SAXON GOSPELS.

ᵹ monigo suno Israeles gecerreð to Drihtne
[16] Et multos filiorum Isrā¹ conuertet ad Dñm

Gode hiora † ðara
Dm ipsorum.

ᵹ he fēgæð fore ðæm in Gaast ᵹ of † mið mæht
[17] Et ipse præcedet² ante illum in Spū³ et⁴ virtute

Helias þte gecerre hearta putuna † ældra in sunum ᵹ ða ungele-
Helie ut convertat corda patrum in filios et ingredi-
affullo to hogascipe soðfæstra gegearuiga Drihtne folc
biles⁵ ad prudentiam iustorum, parare Dño plebem
pissæst
perfectam⁶.

ᵹ cuoeð Zacharias to ðæm engel huona ðis pitto
[18] Et dixit Zacharias ad angelum, unde hoc sciam?

ic f'ðon am ald ᵹ uif min gefeall in dagum
Ego enim sum senex et uxor mea processit in dieb:

his
suis.

ᵹ geonduarde se engel cuoeð him ic am
[19] Et respondens angelus dixit ei, ego sum Gabrihel

seðe ic tostondo fē Gode ᵹ sendet am þ ic sprece to ðe ᵹ ðas
qui adsto⁷ ante Dm et missus sum loqui ad te et hæc

ðe gebodage ᵹ heonu ðu bist suigende ᵹ ne ðu
tibi evangelizare. [20] Et ecce eris tacens et non po-

mæge gesprece oðð on doege of ðæm ðas geporðes
teris loqui usq: in diem quo hæc fiant,

RUSHWORTH.

in ionna moeder his. [16] ᵹ monige suno israeles gicerrað to Drih'
Gode hiora. [17] ᵹ he foregæð fore ðæm of mæhte Helies þte gicerre
heorta putuna in sunum ᵹ ða ungleoffulle to hogascipa soðfæstra
gigeorpiga Drihtne folc pissæst. [18] ᵹ cpæð Zach' to ðæm engle hpona
ðis ic puto ic forðon am ald ᵹ pif min gifeol in dagum his. [19] ᵹ
ondporde ðe engel cpæð him ic am ... seðe ic tostondo bifora Gode
ᵹ sendet am ðæt ic sprece to ðe ᵹ ðas ðe gibodige. [20] ᵹ heonu ðu
bist spigende ᵹ ne mæge ðu gispreaca oððe on dæge of ðæm ðes porðes

¹ 'Israel'

⁴ R. omits 'et'

⁷ 'adesto'

² 'præcedit'

⁵ 'incredibilis'

³ R. omits 'Spū'

⁶ 'perfectum'

fore ðon þte ne gelæfedst ðu pordum minum ða ðe biðon ge-
Pro eo quod non credidisti verbis meis quæ imple-

fylled on tid hiora 7 pæs þ folc bidende
buntur in tempore suo. [21] Et erat plebs¹ expectans

Zachariam ⁊ apudradon þte hlattade he in temple
et mirabantur quod tardaret ipse in templo,

[22] eode uūt ne mæhte spreca to him
egressus autem non poterat loqui ad illos

Et cognoverunt quod visionem² vidisset in templo,

[23] 7 he ƿæs becnende ðæm ƿ him 7 ðerhpúnade dumb
et ipse erat innuens illis et permansit mutus;

[24] Et aporden pæs þte gefylde peron dagas embihtes his
factum est ut impleti³ sunt dies officii ejus

he eode in hus his æfter ðas uūt dagas acende
abiit in domum suam. [25] Post hos autem dies con-

† gebær þif his ȝ gedegelde hia moneðum fifo
cepit Elisabet⁴ uxor ejus et occultabat se mensib: quin-

7 cuoeð f'ðon sua dyde me Driht' on dagum ðæin
 que: dicens [26] quia sic fecit mihi Dñs in dieb: quib:

eftbeheald to nimanne telnise min bituih monnum
respexit auferre opprobrium⁵ meum inter homines.

[27] on monaðe uūt ða seista gesended pæs se engel
In mense autem sexto missus est angelus Ga-

RUSHWORTH.

forðon ðætte ne gilefestu þordum minum ðaðe gifylled bioðun in tide
hiora. [21] y þæs ðæt folc biddende y þundradun ðæt he laðade he in
temple. [22] eode þutudlice ne mæhte spreoða to him y ongetun ðæt
grihiðe ðe gisege in temple [23] y he þæs becnende him y ðerhpunade
dumba. [24] y giporden þæs þte gifylled þærun dagas embihtes his
eode in hus his. [25] æfter ðas þutudt dagas gitende pið his y degelde
hiæ monodas fið epæð [26] forðon þas dyde me Drih' in dagum ðæm
eft biheold to niomanne telnisse mine biþið monnum. [27] on monode
þutudt ðæs sesta sendeð þæs engel . . . frō Gode in cæstre . . . ðære

¹ 'pleps'

² 'vissionem'

³ 'inpleti'

4 'Elizabeth'

⁵ 'obproprium'

from Gode in ceastra to ðer noma
 brihel a Dō in ciuitatem Galilææ¹ cui nomen Nazareth
 to hehstalde gepoedded † fæstnad hehstald ðæs noma pæs
 ad virginem desponsatā² virgo³ cui nomen erat Jo-
 of hus Dauīð ⁊ noma ðære hehstaldes
 seph de domo⁴ David et nomen virginis Maria.

⁊ infoerde se engel to hia † hire cuoeð hal mið gefea
 [28] Et ingressus angelus ad eam dixit haue gratia
 full Drihten ðec mið gebloedsade ðu in pifum ða † ðiu
 plena Dñs tecum, benedieta tu in⁵ mulierib:, [29] quæ
 miððy geherde gedroefad pæs in pord his
 cum audisset turbata est in sermone ejus,

⁊ geðohte hulig † hu pæs † pere ðios groeteng
 Et cogitabat qualis esset ista salutatio. [30] Et
 cuoeð se engel hir ne ondred ðu Maria gemoettest ðu fðon gefea
 ait angelus ei ne timeas Maria inuenisti enim gratiam
 mið Gode heono geeccnande in inna ⁊ ðu accennes sunu
 apud Dm̃, [31] ecce concipies in utero et paries filium
 ⁊ geceige ðu noma his Hælend
 et vocabis nomen ejus Ihuñ.

ðes bið micel ⁊ sunu ðæs heisto geceiged bið ⁊
 [32] Hic erit magnus et filius Altissimi vocabitur, et
 seleð him Drihten sedle Dauīðes fadores his ⁊ he ricsað
 dabit illi Dñs⁶ sedem David patris ejus, [33] et regnabit
 in hus Jacobes in ecnisse ⁊ rices his ne bið ende
 in domo Jacob in æternum, et regni ejus non erit finis.

RUSHWORTH.

noma pæs ... to fæfne gipeddad † gifæstnad pere ðæs noma pæs ... of
 huse Dauīðes ⁊ noma ðære hehstalde Maria. [28] ⁊ infoerde engel to
 hir cpæð hal mið gifes full Drih' ðec mið gibletsad ðu bitpih pifum.
 [29] ða miððy giherde gidroefed pæs in porde his ⁊ giðohte hulig † hu
 pere ðios groeting. [30] ⁊ cpæð ðe engel him ne ondred ðu ðe ... gim-
 mestu forðon gifea mið Gode. [31] heono gieccnade in ionnaðe ⁊ ðu
 cennes suno ⁊ giceg ðu noma his hælend. [32] ðes bið micel ⁊ suno
 ðæs hesta giceged bið ⁊ seleð him Drih' God seðel Dauīðes fadres his.
 [33] ⁊ he ricsað in huse Jacobes in ecnisse ⁊ rices his ne bið ende.

¹ 'Galiliæ'² 'disponsatam'³ 'viro'⁴ 'domu'⁵ 'inter'⁶ R. adds 'Deus'

cuoeð uūt to ðæm engel huu porðes ðis
[34] Dixit autem Maria ad angelum, quomodo fiet istud?

f'ðon per ne ic conn 7 geonduearde se
quoniam virum non cognosco. [35] Et respondens an-

engel cuoeð to him Gaast Halig of cymeð on ðeh 7 mæht
gelus dixit ei Sps Sçus superveniet in te et virtus

ðæs heisto of prigað ðe f'ðon 7 þte acenned bið
Altissimi abumbrabit¹ tibi ideoquæ² et quod nascetur

halig bið geceid sunu Godes 7 heono foe-
sçm vocabitur filius Dī. [36] Et ecce Elisabeth³ cog-

reld ðin 7 ða acende sunu in hældo hire 7 ðis
nata tua et ipsa concepit filium in senecta sua et hic

moneð is ðe seista ðær ðiu is geceiged unberend þte f'f'ðon
mensis est sextus illi quæ vocatur sterilis⁴. [37] quia

ne bið unmæhticlic mið God all f'eghuoelc pord
non erit impossibile⁵ apud Dm omne verbum.

cuoeð ðon heono ðipa Drihtnes sie me
[38] Dixit autem Maria ecce ancilla⁶ Dñi, fiat mihi

æft~ pord ðinum 7 fearrade from hia se engel
secundum verbum tuum, et discessit ab illa angelus.

aras uūt Maria on dagum ðæm foerde on
[39] Exurgens⁷ autem Maria in dieb: illis abiit⁸ in

morum mið oefeste on ceastre
montana cum festinatione in civitatem Iuda.

RUSHWORTH.

[34] cpæð putudt to ðæm engle huu porðes ðis forðon per ne con ic.

[35] 7 ondsporade ðe engel cpæð him Gast Halig ofer cymð on ðec 7
mæht ðæs hesta ofer prið ðec forðon ðætte acenned bið halig giceg bið
sunu Godes. [36] 7 heonu . . . 7 færeld ðin 7 ðio acende sunu on hælo

hire 7 ðis monod is ðe sesta ðer ðio giceged bið unberend. [37] þte

forðon ne bið unmæhtiglic mið Gode eghpele pord. [38] cpæð putudt

. . . ðiopa Drih' sie mec æfter porde ðinum 7 feorrade frō hir ðe engel.
[39] aras putudt . . . on dagum ðæm eode on moras mið eofiste on

¹ 'obumbrabit'

³ 'Elizabeth'

⁵ 'impossible'

⁷ 'exurgens'

² 'ideoque'

⁴ 'sterelis'

⁶ 'ancella'

⁸ 'abit'

7 infoerde in hus Zachariæ 7 gegroette
 [40] Et intravit in domum Zachariæ et salutavit¹ Eli-
 sabeth². 7 aporden pæs miððy geherde groeting
 [41] Et factum est ut audivit salutationem
 Mariæ gefeade se cild in inna hire
 Mariæ Elīsbeth³, exultavit⁴ infans in utero ejus.
 7 gefylled pæs Gaste Halge 7 geceigde
 Et repleta est Sþu Sċo Elisabeth⁵, [42] et exclamavit
 mid stefne miclum 7 cuoeð
 voce magna et dixit,
 gebloedsad ðu bituih pifum 7 gebloedsad is pæstm in-
 Benedicta tu inter mulieres⁶ et benedictus fructus ven-
 naðes ðines 7 huona ðis me þte cyme moder Drihtnes
 tris⁷ tui, [43] et unde hoc mihi ut veniat mater Dñi
 mines to me heono f'ðon aporden pæs stefn groetenges
 mei ad me? [44] Ecce enim facta est⁸ vox salutationis
 ðines in ear minum gefeade in glædnisse se cild in innað
 tuæ in aurib: meis exultavit⁹ in gaudio¹⁰ infans in utero
 minum 7 eadigo ðio ða gelefde f'ðon ðerhgeendad
 meo. [45] Et beata quæ credidit¹¹, quoniam perfici-
 biðon ða ðaðe gecuoeden sint him from Drihtne 7 cuoeð
 entur ea quæ dicta sunt ei a Dño. [46] Et ait
 Maria
 Maria

RUSHWORTH.

cæstre Iudea. [40] 7 infoerde in hus zacharies 7 gigroette . . . [41] 7
 aporden pæs þte giherde groetinge maria . . . gifeade ðæt cild in ionna
 hir 7 gifylled pæs gaste halgū . . . [42] 7 gicegde stefne micles 7 cpæð
 gibletsad ðu bitpih pifum 7 gibletsad pæstem ionnoðes ðines. [43] 7
 hpona ðis mec þte cyme moder Drihtnes mines to me. [44] heonu
 forðon þte aporden pæs stefn groetinge ðines in earum minum 7 giporðe
 glædnisse in ionnoðe minū ðæt cild in gifea. [45] 7 eadige ðaðe hia
 gilefde forðon ðerhgiendad bioðon ða ðaðe gicpeden sint him frō
 Drih'. [46] 7 cpæð . . . pundrað † miclað sapel min Drih'. [47] 7

¹ 'salutavit'² 'Elizabeth'³ 'Elizabeth'⁴ 'exultavit'⁵ 'Elizabeth'⁶ 'mulieris'⁷ 'fruentris'⁸ 'ut facta est'⁹ 'exultavit'¹⁰ 'in gaudio' is transposed in R. to the end of the verse.¹¹ 'credidisti'

pundrað † miclað sauel min ðone Driht' 7 gefeade gast
 Magnificat anima mea Dñm, [47] et exultavit¹ sp̃s
 min in Gode halpoende mine f'ðon eftlocade eðmod-
 meus in Dō salutari meo. [48] Quia respexit humili-
 nisse ðipæs his heono f'ðon of ðissū eadigo mec cuoeðað
 tatem ancillæ² suæ ecce enim ex hoc beatam me dicent
 alle cneoreso f'ðon dyde me miclo seðe
 omnes generationes. [49] Quia fecit mihi magna qui
 mæhtig is 7 halig noma his 7 miltheortnise his
 potens est et sēm nomen ejus. [50] Et misericordia ejus
 in soðcneoreso 7 cneoreso ondredendum hine
 in progenies et progenies timentib: eum.

dyde mæht on arme his tostrægð ða of'hygdego
 [51] Fecit potentiam in brachio suo, dispersit³ superbos
 mið ðoht heortes his tosceaf ða mæhtigo of sedle
 mente cordis sui. [52] Deposuit⁴ potentes de sede⁵,
 ahof ða eðmoðo
 exaltavit humiles.

ða hyngerende gefylde mið godum 7 ða peligo, f'leort
 [53] Esurientes impleuit⁶ bonis, et divites dimisit
 ða idlo onfeng Isrl̃ cnaht his þte gemynd-
 inanes. [54] Suscepit⁷ Israhel puerum suum, memo-
 gad pere miltheortnise his suæ gesprecen pæs to
 rari misericordiæ suæ⁸, [55] sicut locutus est ad

RUSHWORTH.

gifeade gast min in Gode halpendo mine. [48] forðon eft locade
 eðmodnise ðiope his heonu forðon of ðissū eodge mec cpeoðas alle
 cneorespo. [49] forðon dyde mec micelo forðon mæhtig is 7 halig noma
 his. [50] 7 mildheortnise his in soðe cneorespo 7 cneorespe ondreordun
 hine. [51] dyde mæhte on eorne his tostrægð oferhygd in ððohte heorte
 his. [52] to sceof ða mæhtgu of sedle 7 ahof ða eðmodu. [53] ða
 hycrende gifylde mið godū 7 ða pelge forleort ða idlo. [54] onfeng
 Israhelum cnahte his þte pere gimyndgad, mildheortnise his [55] spa

¹ 'exultavit'³ R. adds 'supersit'⁵ R. adds 'et'⁷ 'suscipit'² 'ancellæ'⁴ 'deposuit'⁶ 'inplevit'⁸ 'suæ' is added by a later hand.

fadores ura 7 sēde his in porulde
patres nostros, Abrahā et semin¹ ejus in sæcula².

gepunade uūt mið hia suælce monaðum ðrim
[56] Mansit autem Maria cum illa quasi³ mensib: trib:,
7 eftcerde f apoended pæs in hus his
et reversa est in domum suam.

ðonne gefylled pæs ðio tid acennise
[57] Elisabeth⁴ autem impletum⁵ est tempus pariendi

7 acende sunu 7 geherdon ða neheburas 7 ða cuðamen
et peperit filium, [58] et audierunt vicini et cognati

hire f'ðon suiðe gemiclade Drih' miltheortni his mið hia f'ðær
ejus quia magnificavit Dñs misericordiam⁶ suam cum illa

7 efnegeðoncadon hir
et congratulabantur ei.

7 aporden pæs on dæge ða æhtaðe cuomon to ymb-
[59] Et factum est in die octavo⁷ venerunt⁸ circum-
cearfanne ðone cnæht 7 geceigdon hine noma fadores his
cidere⁹ puerum, et vocant eum nomine patris ejus Za-

7 geonduearde moder his cuoeð enigō
chariam. [60] Et respondens mater ejus dixit, nequa-

ðing ah bið geceiged Ioh' 7 cuoedon to
quam sed vocabitur Johannes¹⁰. [61] Et dixerunt ad

ðær ilca þte ne ænig is in cyððo ðin seðe geceiged sie
illam quia nemo est in cognatione tua qui vocetur

RUSHWORTH.

sprecende pæs to feder userne Abrahame 7 sede his oð to peorlde.
[56] gipunade putudt . . . mið hia spelce monaðas ðria 7 æfter gipendad
pæs in hus his. [57] . . . ðonne gifylled pæs ðio tid acennisse 7 acende
suno. [58] 7 giherdun ða nehgiuras 7 ða cuðemen hire forðon spiðe-
miclade Drih' mildheortnisse his mið hia 7 efne giðoncadun hir. [59] 7
giporden pæs on dæge ðy ætoða þte comon 7 to ymbceorfanne ðone
cnæht 7 cegdun hine noma fædres his . . . [60] 7 giendporde ðio moder
his cpæð nænig ðing ah giceged bið . . . [61] 7 cpedun to ðær ilca ne

¹ 'semini'³ 'quassi'⁵ 'inpletum'⁷ 'octabo'⁹ 'et circumciderent'² 'usque in sæculum'⁴ 'Elizabeth'⁶ 'misericordiam'⁸ 'ut venirent'¹⁰ 'Iohannis'

ðisum noma gebecnadon ðoñ feder his huoele ne
hoc nomine. [62] Innuebant¹ autem² patri³ ejus quem
pælde geceiga hine
vellet vocari eum.

[63] Et postulans⁴ pugilarem⁵ scribsit⁶ dicens Johan-
is noma his ȝ gepundradon alle unty-
nes⁷ est nomen eius, et mirati sunt universi. [64] Aper-
ned pæs ðoñ sona muð his ȝ tunga his ȝ
tum est⁸ autem continuo os⁹ eius et lingua eius¹⁰, et
pæs sprecend gebloedsade God ȝ aporden pæs ondo
loquebatur benedicens Dm̃, [65] et factus¹¹ est timor
of' alle neheburas hiora ȝ of' alle morlonda
super omnes vicinos eorum, et super omnia montana
Iudæes peron gemersad alle porda ðas
Judææ divulgabantur¹² omnia verba hæc.

[66] Et posuerunt¹³ omnes qui audierant¹⁴ in corde
hiora cuoeðende huæd poenes ðu cnæht ðes bið ȝ bið ' hond
suo, dicentes, quid putas puer iste erit? et¹⁵ erit¹⁶ manus
Driht' pæs fora hine ȝ fader his
Dñi erat¹⁷ coram illo. [67] Et Zacharias pater eius
gefylled pæs Gasste Halge ȝ gepitgade cuoeðende f cuoeð
inpletus¹⁸ est Sp̃u S̃co¹⁹ et prophetavit dicens,

RUSHWORTH.

ænig is in cyððo ðinre seðe giceged ðissū noma. [62] ȝ gibece nadun
ðoñ fæder his hpelene palde gicegan hine. [63] ȝ gigiopade onfeng
pexbredes ȝ prat cpæð Iohannes is noma his ȝ gipundrade perun alle.
[64] ontynd pæs ðonne sona muð his ȝ tunga his sprecende pæs
gibletsade God. [65] ȝ giporden pæs ondu ofer alle nehgiburas hiora
ȝ ofer alle morlond Iudea ȝ perun gimersad all pord ðas. [66] ȝ setun
alle ðaðe giherdun in heorte hiora cpeðende hpæt poenestu cnæht ðis
bið ȝ forðon hond Driht' mið hine. [67] ȝ fæder his gifylled pæs

¹ 'et' ² R. omits 'autem' ³ 'patris'

⁵ 'pugillarum' ⁶ 'scripsit'

⁸ R. omits 'est'

¹¹ 'factum'

¹⁴ 'audierunt'

¹⁷ R. omits 'erat'

⁹ R. adds 'illico'

¹² 'devulgabantur'

¹⁵ 'etenim'

¹⁸ 'inpletum'

⁴ R adds 'accipit'

⁷ 'Iohannis'

¹⁰ R. adds 'tua'

¹³ 'possuerunt'

¹⁶ R. omits 'erit'

¹⁹ 'spiritus sanctus'

se gebloedsad Driht' God Isra f'ðon gesohte 7 dyde
 [68] Benedictus Dñs Ds Israhel quia visitavit et fecit
 lesnise i lesing folces his 7 ahof horn hælo
 redemtionem plebis suæ, [69] et crexit cornum¹ salutis
 us in hus Dauðes cnæhtes his suæ sprecend pæs ðerh
 nobis in domo David pueri sui, [70] sicut locutus est per
 muðe haligpara ðaðe frō porulde poeron i sint pitgena his
 os s̄corum qui a sæculo² sunt prophetarum³ eius,
 hælo frō fiondū usū 7 frō hond alra
 [71] salutem⁴ ex⁵ inimicis nostris, et de manu omnium
 ðaðe læddon usic to doenne miltheortnise mið
 qui oderunt nos, [72] ad faciendam misericordiam⁶ cum
 fadorum usum 7 gemyndga cyðnise his halges
 patrib: nostris, et memorari testamenti sui s̄ci, [73] iusiu-
 að þ gesuoren i þte gesuor to Ab' feder
 randum quod iuravit⁷ ad Abraham patrem no-
 usum palde gesealla hine hus þte buta ondo of hond
 strum, daturum se nobis, [74] ut sine timore de manu⁸
 fionda usra gefreonad pe se here pe him on halgnise
 inimicorum nostrorū liberati serviamus illi [75] in s̄tate
 7 soðfæstnise bef'e hine allum dagum usum
 et iustitia⁹ coram ipso omnib: dieb: nostris.

RUSHWORTH.

Gaste halgū 7 gipitgade cpeðende [68] sie gibletsad Drihten God
 Israhela forðon gisohte 7 dyde lesnise folches his. [69] 7 ahof horn
 hælo us in huse Dauðes cnæhtes his. [70] spa sprecende pæs ðerh
 muð haligra pitganā hiora ðaðe frō peorlde perun. [71] 7 alesde usih
 from fiondum usū 7 of hondū alra ðaðe usih læddun. [72] to doanne
 mildheortnise mið fædrū usum 7 ginyndge cyðnise his halges.
 [73] að þte gispor i þte gisporen bið to Abraham feder usum palde
 gisella us. [74] þte buta ondo of honda fionda userra gifriad pere here
 pe him. [75] in halgnise 7 soðfæstnise bifora him allum dagum

¹ 'cornu'² 'ab evo'³ In R. 'prophetarum' follows 'sanctorum'⁴ R. adds 'liberavit nos ab,' and omits 'salutem'⁵ 'ab'⁶ 'misericordiam'⁷ 'iurabit'⁸ 'manibus'⁹ 'iustitiam'

Ʒ ðu cnaht pitga ðes heista bist gecceged
[76] Et tu puer propheta Altissimi vocaberis¹,

ðu befeæres f'ðon fē onsione Drihtnes gearuiga pegas his
[77] præibis² enim ante faciem Dñi parare vias eius,

to selenne pisdom hæles folche his in f'gefnise
ad dandam scientiam salutis plebi eius in remisionem

synna hiora ðerh ðoht miltheortnise Godes
peccatorum eorum³, [78] per viscera misericordiæ⁴ Dī

uses in ðæm gesohte us ariseð of heh t of heofnum in-
nostri in quib: visitavit nos oriens ex alto⁵, [79] inlu-

lihte ðæm ðaðe in ðiostrum Ʒ in scua deaðes sittas to
minare his qui in tenebris et in umbra mortis sedent, ad

rehtanne foet usra in pe sibb se cnaht
dirigendos⁶ pedes nostros⁷ in via⁸ pacis. [80] Puer

ðoñ gepox Ʒ pæs gestrenced gaste Ʒ pæs in poest'n
autem crescebat et confortebatur⁹ spū et erat in deserto¹⁰

oðð on dæg adeaunise his to Isrt
usq; in diem ostensionis suæ ad¹¹ Israhel.

aporden pæs ðoñ on dagum ðæm foerde bod frō
II. [1] Factum est autem in dieb: illis exiit edictum a

Cessares Aug' þ pere gemercad all ymbhyrft ðios
Cesare¹² Augusto ut describeretur universus orbis. [2] Hæc

RUSHWORTH.

usum. [76] Ʒ ðu cnaht pitga ðæs hesta giceged [77] bist forðon fora
onsione Drihtnes georpige poegas his. Ʒ to sellanne pisdom hælo folche
his in forgefnisse synna hiora. [78] ðerh giðoht mildheortnise Godes
user in ðæm gisohte usih ariseð of heofnum. [79] in lihte ðæm ðaðe in
ðiostrum Ʒ in scua deaðes sittas Ʒ to rehtanne foet usra in poege sibbe.
[80] ðe cnaht ðoñe gipox Ʒ gistrongad pæs in gaste Ʒ pæs in poestern
oððe on dæge æteopnise his Ʒ Israhelum.

II. [1] giporden pæs putudt in dagum ðæm foerde bod from Casere
Agustos þte gimercad pere all ymbhyrft. [2] ðios mercung forma

¹ 'vocaberis'² 'peribis,' altered to 'preribis' by a second hand.³ 'meorum'⁴ 'misericordia'⁵ 'altu'⁶ 'dirigandos'⁷ 'nostras'⁸ 'viam'⁹ 'confortabatur'¹⁰ 'desertis'¹¹ 'et'¹² 'Cæsare'

gernercong fma aporden pæs frō undercynige Syries
describio¹ prima facta est a præside Syriæ Cyrino².

ƿ gaað alle þ fēandetande peron ða syndrigo ƿ ælsyndrio in
[3] et ibant omnes ut profiterentur³ singuli in

his ceastra astag ðon ƿ Ioh' of Gali-
suam ciuitatem. [4] Ascendit autem et Joseph a Gali-

lea frō ceastre Nazareth in Iudea ceastre Dauīðes
læa⁴ de civitate Nazareth in Iudæam ciuitatem Dauīð

ðio is genemned f'ðon he pere from hus ƿ higo
quæ vocatur Bethlem eo quod esset de domo et familia

Dā þte foreondete pere mið befæstad him
Dauīð, [5] ut profiteretur⁵ cum Maria desponsata⁶ sibi

pif ƿ pæs berende aporden pæs ðon miððy peron ðer
uxore prægnante⁷. [6] Factum est autem cum essent ibi

gefylled peron ða dagas þte acende ƿ acenned pere ƿ cende
impleti⁸ sunt dies ut pareret⁹, [7] et peperit

sunu his frūcende ƿ mið cildclaðum hine bepand ƿ
filium suum primogenitum et pannis eum involvunt et

eftgebeg hine in binnæ f'ðon ne pæs him stoue in
inclinant¹⁰ eum in præsepio quia non erat eis locus in

gesthus
diversorio¹¹.

RUSHWORTH.

giporden pæs from undercynige Syries Cyrene noma pæs. [3] ƿ gað
alle þte fore ondetende perun ða syndrige in his cæstre. [4] astag
ðonne . . . of Galilea from cæstre in Iudea cæstre Dauīðes ðio is
ginemned . . . hio forðon pere of huse ƿ higo Dauīðes. [5] þte fore
ondette perun mið . . . bifæsted him pif berende. [6] aporden pæs
ðonne miððy perun ðer gifylled perun ða dagas þte acenned pere.
[7] ƿ cende sunu his frum cennedne ƿ ða mið cladū hine bipand ƿ efne
gibeg hine in binne forðon ne pæs him stoppe in gest huse. [8] ƿ ða

¹ 'professio'

³ 'profeterentur'

⁵ 'profeteretur'

⁶ 'sponsa,' altered into 'disponsata' by a second hand.

⁷ 'prigante'

⁹ 'pariret'

¹¹ 'deversorio'

² 'Cirino nomine'

⁴ 'Galilia'

⁸ 'impleti'

¹⁰ 'inclinavit'

ᝑ ᝰa hiorde peron on lond ꝥ ilca pæccendo ᝑ
 [8] Et pastores erant in regione eadem vigilantes et
 haldendo pacana næhtes of edo his ᝑ
 custodientes vigilas¹ noctis supra gregem suam, [9] et
 heono engel Drihtnes stod æt ð neh ᝰæm
 ecce angelus Dñi stetit iuxta illos

ᝑ berhtnise Godes ymbsean hia ᝑ ondreadon mið ondo
 Et claritas Dī circumfulsit illos et timuerunt timore
 miclo ᝑ cuoeð ᝰæm se engel nallað ge ondrede heono
 magno. [10] Et dixit illis angelus, nolite timere, ecce
 f'ðon ic bodigo iuh mið gefea micel ꝥ bið allum
 enim evangelizo uobis gaudium magnum quod erit omni
 folce f'ðon acenned is us to dæg hælend seðe is
 populo, [11] quia natus est nobis² hodie saluator qui est
 Crist Drihten in ceastre Dauīðes
 Xrs Dñs in civitate David.

ᝑ ᝰis iuh tacan ð becon ge gemoetes iñ ꝥ cild mið
 [12] Et hoc vobis signum, invenietis infantē pan-
 cildclaðum inbepunden ᝑ gesetted in binne
 nis involutum et positum³ in præsepio.

ᝑ sonæ aporden pæs mið engle menigo hiorodes
 [13] Et subito facta est cum angelo multitudo militiæ⁴,
 heofonlic hergendra God ᝑ cuoeðendra puldor in
 cælestis laudantium Dm et dicentium, [14] Gloria in

RUSHWORTH.

hiordas perun in londe ðæt ilce pæccende ᝑ haldende pacone næhtes
 ofer eðe his. [9] ᝑ heonu engel Drihtnes stod æt ð neh ᝰæm ᝑ
 berhtnisse Godes ymb scean hia ᝑ ondreordum mið ondo miclā.
 [10] ᝑ cpæð ᝰæm ðe engel nallað geondreda heonu forðon ic bodigo
 iop gifeo micelne ðæt bið allum folche. [11] forðon acenned is iop to
 dæge hælend seðe is Crist Drihten in cæstre Dauīðes. [12] ᝑ ᝰis is iop
 tacan ð becon ge gimoetas ðæt cild mið claðum bipunden ᝑ giseted in
 binne. [13] ᝑ sona aporden pæs mengu . . . heofunlic hergende God ᝑ
 cpeðende [14] puldor in heonissum Gode ᝑ on eorðo sibb monnum

¹ 'vigilantes'² 'vobis'³ 'positum'⁴ 'exercitus'

heannisū Gode 7 in eorðo sibb monnū godes pillo
altissimis¹ Dō, et in terra pax hominib: bonæ voluntatis.

7 aporden is miððy fearradon frō him ða englas in
[15] Et factum est ut discesserunt ab eis angeli in
heofne
caelum,

ða hiorda gesprecon bituih of fære pe oðð in
Pastores² loquebantur ad invicem, transeamus usq: in

Beth' 7 geseah poe ðis pord þte aporden pæs ðætte
Bethleē³ et videamus hoc verbum quod factum est quod
dyde se Drihten 7 adeaude us 7 cuomon oefis-
fecit⁴ Dñs et⁵ ostendit nobis. [16] Et venerunt festi-

tande 7 gemoeton 7 7 þ cild gesetted
nantes⁶ et invenerunt Mariā et Joseph et infantē positum⁷

in binna gesegon ðon ongeton frō pord
in præsipio. [17] Videntes autem cognoverunt de verbo

þte cuoeden pæs ðæm from cnæht ðisum 7 alle ðaðe
quod dictum erat illis de puero hoc, [18] et omnes qui
geherdon apundrade poeron
audierunt mirati sunt,

7 from ðæm ðaðe acuoeden peron frō hiordū to ðæm ilcum
Et de his quæ dicta erant a pastoribus ad ipsos.

Maria ðon geheald alle porda ðas lædon
[19] Maria autem conservabat⁸ omnia verba hæc confe-

RUSHWORTH.

godes pillā. [15] 7 aporden pæs þte feorradun from him ða englas on
heofnes ða hiordas putud gisprecun bitpih him fære pe oððæt in
Bethlem 7 gisea pe ðis pord ðæt aporden pæs ðætte Drih' æteopde iop.
[16] 7 comun 7 cymende perun . . . 7 . . . 7 ðæt cild giseted in binne.
[17] gisegun ðonne ongetun frō porde ðætte cpeðen pæs ðæm from
cnæhte ðissū. [18] 7 alle ðaðe giherdun apundrade perun 7 from ðæm
ðaðe cpeden perun from hiordum to ðæm ilcum. [19] . . . ðonne

¹ 'altissimi,' corrected by a later hand.

² 'vero' is added in R. by a later hand.

³ 'Bethlem'

⁴ R. omits 'fecit'

⁵ R. omits 'et'

⁶ R. omits 'festinantes'

⁷ 'positum'

⁸ 'conservat'

in hearta his 7 eftceordon t cerde peron ða hiorde
rent¹ in corde suo. [20] Et reversi sunt pastores

puldriġendo 7 herġendo God in allum ðaðe geherdon
glorificantes et laudantes Dñ in omnibus quæ audierant²

7 ġesegon sua cuoden pæs to him
et viderant³ sicut dictum est ad illos.

7 æfðon ġeendad peron dagas æhto þte ymb-
[21] Et postquam consummati sunt dies octo ut cir-
corfen pere ġeceiġed pæs noma his Hæt þte ġeceiġed
cumcideretur, vocatum est nomen eius Ihs quod vocatum

pæs from engle ærðon on inna ġeecnad pere 7
est ab angelo priusquam in utero conciperetur⁴. [22] Et

æfter ðon ġefylled pere dagas clænsunges his æfð
postquam impleti sunt dies purgationis⁵ eius secundum

æ Moysi lædon hine in Hierusalem sua
legem Mosi⁶, tulerunt⁷ illum in Hierusalem⁸ [23] sicut

auritten is in æ Drihtnes
scriptum⁹ est in lege Dñi,

þte eghuelc he t peepenmon tountynes hrif t pom t inna halig
Quia omne masculinum adaperiens vulvam sēm

Drih' bið ġeceiġed 7 þte saldon ġeafa t asæġdnise æfð
Dño vocabitur, [24] et ut darent hostiam¹⁰, secundum

þte acuoden is in æ tuoe turturas oððe tuoge culfras bir-
quod dictum est in lege, par turturum¹¹ aut duos pul-

RUSHWORTH.

ġiheold alle pord ðas læddun in heorte his. [20] 7 eft ġicerdun t
cerende perun ða hiordas puldrende 7 herġende God in allum ðaðe
ġiherdun. [21] 7 æfter ðon ġiendad perun dagas æhtope þte ymbcorfen
pere ðe cnæhte ġiceġed pæs noma his Hæt ðætt ġicpeden pæs from engle
ær ðon in ionna ġiecnad pere. [22] 7 æfter ðon ġifylled perun dagas
clænsunge his æfter æ Moyses læddun hine ... þte asettun hine
Drihten. [23] spa apriten is in æ Drihtnes ðætte eghpelc pepenmon to
untynes hrif t pombe halig Drihten ġiceġeð. [24] 7 þte saldon ġiefel t
asæġdnis æfter ðætte acpeden pæs in æ Drihtnes tpoġe turturas t tpoġe

¹ 'converens'² 'audierunt'³ 'viderunt'⁴ 'concoepit'⁵ 'purificationis'⁶ 'Moysi'⁷ 'tulerunt'⁸ R. adds 'ut adsisterent illum Dño'⁹ 'scriptum'¹⁰ 'hostias'¹¹ 'turtorum'

das 7 heono monn pæs in Hierusaƿ ðæm noma
los. [25] Et ecce homo erat in Hierusalem cui nomen

Simeon 7 monn ðes soðfæst 7 ondredend pæs bidend
Simeon¹, et homo iste iustus et timoratus expectans

frofor Israfa 7 Gaast Halig pæs in him
consolationem² Israhel, et Sp̃s S̃cs erat in eo.

7 ondsuere onfeng frō Gast Halig ne ge-
[26] Et responsum acceperat³ a Sp̃u S̃co non visu-
sege he deað buta ær gesege gecorene Drihtnes 7
rum⁴ se mortem nisi prius videret X̃m Dñi. [27] Et

cuom in Gast in temple 7 miððy læddon ðone cnæht
venit in Sp̃u in templum et cum inducerent⁵ puerum

Hæt aldoro his þte dydon æft gepuna
Ihm⁶ parentes eius ut facerent secundum consuetudinem

æs fore hine
legis pro eo,

7 he onfeng him on armū his 7 gebloedsade
[28] Et ipse accepit⁷ eum in ulnas⁸ suas, et benedixit

God 7 cuoeð nu forletes 7 fgefes esne ðin la Driht
Dm̃ et dixit, [29] Nunc dimittis⁹ servum tuum Dñe

æft pord ðin on sibb fðon geseгон
secundum verbum tuum in pace, [30] quia viderunt

ego min hælo 7 halpoende ð þ ðu gearuades ær 7 fē
oculi mei salutare tuum [31] quod parasti¹⁰ ante

RUSHWORTH.

birdas culfra. [25] 7 heonu mon pæs in . . . ðæm noma pæs Simeon
7 mon ðes soðfæst 7 ondredende biddende frofre Israhelas. 7 Gast
Halig pæs in him. [26] 7 ondspre onfeng frō Gaste Halgū ne giseh
he him deað buta ær gisege gicorone Drihtnes. [27] 7 com in Gaste in
temple 7 miððy inlæddun ældru his ðone cnæht ðe Hæt þte dydon æfter
gipuna æs fore hine [28] 7 he onfeng hine on eormas his 7 bletsade
God 7 cpæð [29] nu forletes 7 fgefes esne ðinne Drihten æfter porde
ðinum in sibbe [30] forðon gisegon ego mine hælo ðine. [31] ðætte

¹ 'Simeon'

³ 'acceperat'

⁵ 'introducerent'

⁷ 'accipit'

⁹ 'dimittit'

² 'consolationes'

⁴ 'visuram'

⁶ 'puerum Ih̃m' follow 'ejus'

⁸ 'ullas'

¹⁰ 'præparasti'

onsione alra folca leht to adeaunise
faciem omnium populorum, [32] lumen ad revelationem

cynna 7 pulder folces ðines Isrl̃
gentium et gloriam plebis tuæ Israhel.

7 peron fader his 7 moder pundrando of ða
[33] Et erat pater¹ eius et mater² mirantes super his

ðaðe cuoeden frō hī 7 gebloedsade ðæm
quæ dicebantur de illo, [34] et benedixit illis³ Simeon⁴,

7 cuoeð to moder his heono geseted is ðes
Et dixit ad Mariam matrem eius, ecce positus⁵ est hic

on gefælnise 7 erist monigra in 7 on
in ruina[m] et resurrectionem multorum in Israhel et in

taco † on becon ðæm piðcuoeden bið
signum cui contradicetur⁶.

7 ðin ðæs † his sauel ðerhoffæreð suord þte
[35] Et tuam ipsius animam pertransibit⁷ gladius⁸ ut

pere † poeron adeaud of monigum heortum smeangas
revelentur ex multis cordib: cogitationes.

7 pæs Anna ðio pitga dohter frō folc
[36] Et erat Anna prophetissa⁹ filia Phanuel¹⁰ de tribu

Aseres ðios gefealle on dagum monigum 7 lifde mið
Asser¹¹, hæc processerat in dieb: multis, et vixerat cum

RUSHWORTH.

ðu gigeorpades bifora onsione alra folca. [32] leht to æteopednisse
cynna 7 puldor folches ðines Israhel. [33] 7 pæs fæder his 7 moder his
pundrende ofer ða ðaðe giepeden perun from hī. [34] 7 gibletsade hīe
Simeon 7 cpæð to . . . moeder his heonu giseted is ðes on gæfelnisse 7
erist monigra in Israhelum 7 on becnun ðæm piðcpeden bið. [35] 7
ðin ðæs † his sapel ðerhfæred 7 spord ðætte æteoped pere of monigum
heortum smeunges. [36] 7 pæs Anna ðio pitga dohter Fanueles from
folche Aseres ðios gifeoll on dagum monigum 7 lifde mið per hire pinter

¹ Originally 'mater,' corrected by a later hand.

² 'ejus' add in R.

⁴ 'Symeon'

⁶ 'contradicet'

⁸ 'et gladius'

¹⁰ 'Fanuel'

³ 'illos'

⁵ 'possitus'

⁷ 'pertransi'

⁹ 'profetiza'

¹¹ 'Aser'

per hire pintrum sefo frō hehstaldhad hire 7 ȝios
viro suo annis septem a virginitate sua, [37] et hæc
pidiua oðð pintro hund æhtatið feouere ȝio ne offoerde
vidua usque¹ annos octoginta quatuor² quæ non descende-
frō temple mið fæstnum 7 gebeadum hērde næht
bat³ de⁴ templo jeiuniis et obsecrationib: serviens⁵ nocte
7 dæge
ac die.

7 ȝio ilca tid of'cuom geondeteð Drihtne
[38] Et hæc ipsa hora superveniens confitebatur Dñō
7 pæs sprecend of him allum ȝaðe biodon 7 biddendo poeron
et loquebantur⁶ de illo omnibus qui expectabant⁷
lesing 7 lesnis Hierū 7 miððy ȝerhdedon 7 geen-
redemptionem Hierusalem. [39] Et ut perfece-
dadon alle æft æ Drihtnes gecerdon 7 apoende poeron
runt omnia secundum legem Dñi reversi sunt
on Gati in ceastre his Nazār
in Galilæam⁸ in civitatem suam Nazareth.

se cnæht æcðon gestrenced pæs full mið snyttro 7
[40] Puer autem⁹ confortabatur plenus sapientia et
gefeā Godes pæs in ȝæm 7 foerdon aldro his ȝerh
gratia Dī erat in illo. [41] Et ibant parentes eius per
alle pintro in Hiēr on dæge symbeles eastres
omnes annos in Hierusalem in die solemnī¹⁰ Paschæ.

RUSHWORTH.

siofune from hehstaldhade hire. [37] 7 ȝios pidpe oððe pinter hund
æhtetig ȝio ne offoerde from temple mið fæstennū 7 gibeadam. herde
Gode næht 7 dæg. [38] 7 ȝio ilca tid ofercom giendetade Drihtne 7
sprecende pæs of him allum ȝaðe biddende perun lesinge 7 lesnisse . . .
[39] 7 ȝte ȝerh dedun alle æfter æ Drihtnes gicerdun 7 poemde perun
. . . in ceastre his Nazarenes. [40] ȝe cnæht ȝonne apox 7 gistrongad
pæs full mið snytrum 7 gife Godes pæs in ȝæm. [41] 7 foerdun ældro

¹ 'ad' add in R.⁴ 'a'⁷ 'expectabant'⁹ R. adds 'crescebat et'² 'LXXXIII'⁵ R. adds 'Dō'⁸ 'Galleam,' corrected by a later hand.³ 'discendebat'⁶ 'loquebatur'¹⁰ 'sollemnī'

geafa

7 miððy aporden pere pintra tuoelf stigen-
 [42] Et cum factus fuisset¹ annorum duodecim, ascen-
 dum ðæm on Hiẽ æft gepuna
 dentib: illis in Hierusolimam², secundum consuetudinem
 dæges halges † symb' miððy geendade peron dagas miððy eftcerdon
 diei festi³, [43] consummatisque⁴ dieb: cum redirent,
 eftpunade se cnæht Hæf in Hiēr 7 ne cuðon
 remansit puer Ihs in Hierusalem et non⁵ cognoverunt
 aldre his poendon uīt hine þte pere mið
 parentes eius. [44] Existimantes autem illum esse in
 fylgende hia cuomon geong dæges 7 eftsohton hine betuih
 comitatu venerunt iter diei et requirerant⁶ eum inter
 freondo 7 cuðo
 cognatos et adnotos⁷.

7 ne gemoeton gecerdon † gecerde poeron in Hierūs
 [45] Et non inuenientes reuersi⁸ sunt in Hieru-
 eftsohton hine
 salem requirentes eum.

7 aporden pæs æfter ðrim dogr̃ gemoeton hine on
 [46] Et factum est post triduum invenerunt illum in
 temple sittende on middum ðara laraua herende hine 7
 templo sedentem in medio doctorum audientem illos et
 frægnende
 interrogantem⁹.

RUSHWORTH.

his ðerh alle pintru in Hierusalem on dæge symbles eastra. [42] 7 mið
 aporden pere pintru tpefe stigendum ðæm on Hierusalem æfter gipuna
 dæges halges † symbles [43] 7 miððy giendade perun dagas miððy
 eftcerdon eftpunade ðe cnæht Hælend in 7 ne cuðon ældre his.
 [44] poendun putud† hine þ he pere hie mið fylgende comun gonga
 dæges 7 eftsohton hine bitpih freonde 7 cyððo. [45] 7 ne gimoettun
 gicerde perun in eftsohton hine. [46] 7 aporden pæs æfter ðrim
 dogrū gimoetun hine in temple sittende in middum ðara larpara herende

¹ 'eset'⁴ 'quæ'⁷ 'notos'² 'Ierusalima'⁵ R. omits 'non'⁸ 'regressi'³ 'fecisti'⁶ 'quirebant'⁹ R. adds 'illos'

astylton ðon alle ðaðe hine geherdon of
 [47] Stupebant autem omnes qui eum audiebant super
 snytro ꝥ hogoscip ꝥ ondsuearū his ꝥ gesegon hine
 prudentia¹ et responsis eius, [48] et videntes eum²
 apundrade poeron
 mirati sunt.

ꝥ cueð ðio moder to hine la sunu huætd dydest ðu us
 Et dixit mater ad illum, fili quid fecisti nobis³?
 heono fæder ðin ꝥ ic mænende pe sohton ðec
 Ecce pater tuus et ego dolentes quærebam⁴ te.

ꝥ cuoeð to him huæd is þte mec gie sohton
 [49] Et ait ad illos quid est quod me quærebatis⁵?
 ne cuðugie þte in ðæm ðaðe fadores mines sint gerisenlic is
 Nesciebatis quia⁶ in his quæ patres⁷ mei sunt oportet
 me to posanne
 me esse⁸?

ꝥ ða ne oncneauⁿ pord þte sprecend
 [50] Et ipsi non intellexerunt verbum quod locutus
 pæs to him ꝥ ofstag mið him ꝥ cuom to Nazā
 est ad illos. [51] Et descendit⁹ cum eis et venit Naza-
 reth ꝥ pæs underðioded him ꝥ moder his geheælde ꝥ gehælde
 reth et erat subditus illis, et mater eius conservabat

RUSHWORTH.

hine ꝥ fregnende hine. [47] astyltun ðonne alle ðaðe hine giherdun
 ofer snytro ꝥ ondsorum his. [48] ꝥ gisegeun apundrade perun ꝥ cpæð
 ðio moder his to him la sunu hpæt dydestu us spa heonu fæder ðin ꝥ ic
 mænende sohtun ðec. [49] ꝥ cpæð to him hpæt is ðætte mec gisohtun
 ne cuðon ge ðæte in ðæm fædras mine sindun girisenlic me to posanne.
 [50] ꝥ ða ne oncneopun pord ðætte sprecende pæs to him. [51] ꝥ astag
 mið him ꝥ com to Naz' ꝥ pæs under ðioded him ꝥ moder his gihælde alle

¹ 'prudentiam'³ R. adds 'sic'⁵ 'querebatis'⁷ 'patris'⁹ 'descendit'² R. omits 'eum'⁴ 'querebamus'⁶ 'quoniam'⁸ 'esset'

alle porda ðæs in hearta his 7 se Hæf
 omnia verba hæc in corde suo. [52] Et Ihs pro-
 gepox mið snytro 7 ældo 7 puldur mið God 7
 ficiebat¹ sapientia et ætate et gratia apud Dñm et
 monnum
 homines².

III. [1] ger ðoñ ðio fitteið hæses Tib'
 Anno autem quinto decimo imperii Tiberii³
 Cæsares sciremonn pæs
 Cæsaris⁴, procurante Pontio Pilato⁵ Iudæa⁶, tetrarcha au-
 ðoñ broðere his
 tem Galilææ Herode, Philippo⁷ autem fratre eius tetrarcha
 londes
 Ituræ⁸ et Trachonitidis⁹ regionis et Lissaniæ¹⁰ Abilina¹¹
 tetrarcha, [2] sub aldormoñ sēc
 principib: sacerdotum Anna et
 aporden pæs pord Drih' of Ioh' .
 Caipha¹², factum est verbum Dñi super Iohannem Za-
 sunu in pestn
 chariæ¹³ filium in deserto.

7 cuom on alle lond Iordanes bodade
 [3] Et venit in omnem regionem Iordanis prædicans

RUSHWORTH.

pord ðas in heorte his. [52] 7 ðe Hæf gipox mið snytru 7 ældo 7 puldur
 mið God 7 alle.

III. [1] ger ðonne ðe fifzegða he pæs Tiberis ðæs Caseres pæs
 sciremon Iudea soðlice ðoñ broder his 7 londes
 [2] under aldormonnum sacerda 7 aporden pæs pord
 Drihtnes ofer Ioh' 7 suno on poestenne. [3] 7 com in alle lond

¹ 'proficiat'² 'omines'³ 'Tiberis'⁴ 'Cæsaris'⁵ 'Pylato'⁶ 'Iudeam'⁷ 'Pilipo'⁸ 'Ituræ'⁹ 'Traconitidis'¹⁰ 'Lisania'¹¹ 'Abilianæ'¹² 'Caifa'¹³ R. adds 'et' before 'filium'

þ fulpiht hreaunise in f̃gefnise synna
baptismum¹ p̃enitentia² in remisionem peccatorum,
sua apritten is in boc porda Esaia³ ðæs
[4] sicut⁴ scribtum⁵ est in libro sermonum⁶ Esaia⁶ pro-
phetes
phetæ⁷.

stefn cliopende on poestū gearuað poeg Drih' rehto pyrcas
Vox clamantis in deserto parate viam Dñi, rectas facite

geonges his eghuelc pæð f̃ dene gefylled bið 7 eghuelc
semitas eius, [5] omnis vallis implebitur⁸ et omnis
mor 7 hyll gebeged bið 7 biðon unrahto f̃ poh in geongō
mons et collis⁹ humiliabitur et erunt prava in directa
7 roeðo on poegū smoeðū 7 geseað eghuelc lichoma
et aspera in vias planas, [6] et videbit omnis caro
haluende Godes
salutare Dī.

cuoeð forðon to ðread ðaðe foerdon þte hia geful-
[7] Dicebat ergo ad turbas quæ exiebant¹⁰ ut baptiza-

uad perō frō him cynna æterna hua eauað iuh
rentur¹¹ ab ipso, genimina viperarum, quis ostendit vobis

geflea from tocmenda praðe pyrcað f̃ ðon pæst'm pyrðe
fugire¹² a ventura ira? [8] Facite ergo fructus dignos
to hreaunise
p̃enitentia¹³

RUSHWORTH.

bodade ðæt fulpiht hreopnise in forgefnise synna. [4] spa apriten is
on boecum porda Essaies ðæs pitga stæfn cliopende on poestenne
georpgas poeg Drih'nes rehte pyrcas stige his. [5] eghpelc pæð f̃ dene
gifylled bið 7 alle moras 7 hyll gileged bioðon 7 bioðon unrehte f̃ poh
in gongum 7 roeðe on poege smoeðun. [6] 7 giseað eghpelc lichoma
halpendo Godes. [7] epæð forðon to ðæm ðreote ðaðe foerdun þte hie
gifulpad pere from him cynn æterne hpelc æteopeð iop gifleanne from to-
cymende praðra. [8] pyrcað forðon pæstim to hreopnise 7 ne biginnes

¹ 'baptismum'² 'p̃enitentia'³ 'scut' is incorrectly written after 'sicut'⁴ 'scriptum'⁵ 'semonem'⁶ 'Essaia'⁷ 'profetæ'⁸ 'replebitur'⁹ 'colles'¹⁰ 'exiebat'¹¹ 'baptizarentur'¹² 'fugere'¹³ 'penitentia'

7 ne beginnes cuoeða fader pe habbað Abraham
 Et ne coeperetis¹ dicere patrem habemus Abraham,
 ic cuoeðo f'ðon iuh þte mæge God frō stanū ðisū apecce
 dico enim vobis quia potest Ds de lapidib: istis suscitare
 sunu Abrahames f'ðon soðlice acasa to pyrtruma treuana
 filios Abrahæ. [9] Jam enim securis ad radicem² arborū
 geseted is
 posita³ est,

eghuele f'ðon treeo ne doeð pæst'm bið ofcorfen 7 on
 Omnis ergo arbor non faciens fructum excidetur et in⁴
 fyr gesended
 ignem mittetur.

7 gefrugnon hine þt folc i ða ðreatas cuoeðendo huæð
 [10] Et interrogabant eum turbæ dicentes quid
 f'ðon pe doað onduarde ða cuoeð him seðe
 ergo faciemus? [11] Respondens autem dicebat illis, qui
 hæfeð tuege cyrtlas seleð he ðæm næbbende 7 seðe hæfeð metto
 habet duas tunicas⁵ det non habenti⁶, et qui habet escas
 gelic doað
 similiter faciat.

cuomon ða bærsyn þte pere^{on} gefuluad 7
 [12] Venerunt autem publicani⁷ ut baptizarentur⁸, et
 cuoedon to him la laruu huæð pe gedoað soð he
 dixerunt ad illum, magister quid faciemus? [13] At ille

RUSHWORTH.

cpeoða fæder pe habbas . . . ic cpæðo forðon iop ðette mægen is Godes
 from stanum ðissum apecca sunu Abrahames. [9] soðlice forðon acase
 to pyrtruma treona giseted is eghpelc forðon treo ne does pæstim godne
 ðe ofcorfen bið 7 on fyr sendeð. [10] 7 gifrugnun hine ðe ðreot
 cpeðende hpæt forðon doað pe. [11] ondsorde ða cpæð him seðe
 hæfes tpoege cyrtlas seleð ðæm næbbende 7 seðe hæfeð mett gelic doe i
 pyrce. [12] comun ða putudlice 7 bearspinige þte pere gifulpad 7
 cpeðun to him la larpa hpæt pe gidoað. [13] soð he cpæð to him noht

¹ 'coeperitis'³ 'possita'⁵ 'tonicas'⁷ 'puplicani'² 'radices'⁴ R. omits 'in'⁶ 'benti'⁸ 'baptizarentur'

cueð to him noht f'ðor ðoñ þ gesetted is iuh
dixit ad eos, nihil amplius quam¹ constitutum est vobis

doað gie
faciatis.

frugnon ðor hine 7 cempo cuedon
[14] Interrogabant autem² eum³ et milites dicentes,
huæd doað pe æc us 7 cuoeð him ne ænigmoñ gedroefað gie
quid faciemus et nos? Et ait illis neminem concutiat
7 ne telnise † sceoma gedoað 7 ðæm posað nestū
neq: calumniā faciatis, et contenti estote stipendiis⁴
iurom 7 smeandum allum in heortū hiora frō
vestris. [15] Et⁵ cogitantib:⁶ omnib: in cordib: suis de

Ioh' eaða mage he pere Crist onduarde Ioh'
Johanne ne forte ipse esset Xʃs, [16] respondit Johannes⁷

cuoeð allum
dicens omnib:

ic æcsoð of † frō pætre ic fulua iuh cymeð ðoñ strongra
Ego quidem aqua baptizo⁸ vos⁹, veniet autem fortior
mec ðæs ne am ic pyrðe to unbindanne ðuongas sceoea
me, cuius non sum dignus solvere corrigiam calcia-
his he iuih gefuluað in Gast Haʃ 7 mið fyr
mentorū eius, ipse vos baptizabit¹⁰ in Sþu Sčo et igni.

RUSHWORTH.

forðor giseted is iop gidoað. [14] putudlice frugnun hine 7 ða cempo
cpedun hpæt doað pe 7 ec us 7 cpæð him ne ænigmon gidroefað ge ne
tellnisse † scomu doað 7 ðæm . . . posað nestum ioprum. [15] miððy
poende ðonne ðæt folc 7 smeunde allum in heortum hiora from Ioh'
eaðe mæge he pere Crist [16] ondsporade Iohannis cpæð allum ic
ecsoð of pætere gifulpo iopih . . . cumað ðonne strongra me ðæs ne am
ic pyrðe to unbindanne ðpongas giscoes his he iopih gifulpas in Gaste

¹ R. omits 'quam'

² In R. 'autem' begins this verse.

³ R. omits 'eum'

⁴ 'stipentis'

⁵ 'Existimantis autem populo et'

⁶ 'cogitationibus'

⁷ 'Iohannis'

⁸ 'baptizo'

⁹ R. adds 'in pœnitentia'

¹⁰ 'baptizavit'

Ʒ his fonne ƿ pindgefoñ in hond his Ʒ clænseð berern ƿ
 [17] Cuius ventilabrum in manu eius, et purgavit are-
 bereflor his Ʒ somnað huæte in berern his
 am suam et congregavit¹ triticum² in horreum suum,
 ða halm ƿ ða pindungo ða geberneð to fyre unadrysnendlic
 paleas autem comburet³ igni inextinguibili.

menigo æcðon Ʒ oðero getrūmade bodade ƿ folc
 [18] Multa quidem et alia exortans evangelizabat populum,

ðoñ miððy gerihðe frō
 [19] Herodes⁴ autem tetrarcha cum corripereetur ab
 him frō ƿife broðres his Ʒ frō allum yflum
 illo de Herodiadæ⁵ uxore fratris sui et de omnib: malis
 ðaðe dyde togeecde Ʒ ðis of alle Ʒ
 quæ fecit Herodes⁶, [20] adiecit et hoc supra omnia, et
 intynde Ioh in carcern
 inclusit Johannem in carcere⁷.

aporden pæs ðoñ miððy gefulpad pæs all
 [21] Factum est autem cum baptizaretur⁸ omnis
 folc Ʒ se Hæƿ miððy pæs gefuluad Ʒ biddende untyned pæs
 populus, et Ihu baptizato⁹ et orante, apertum¹⁰ est
 heofon Ʒ astag adune se Gast Halig lichomlic mið huiu
 caelum, [22] et descendit¹¹ Sps Scs corporali specie
 suelce culfra on hine Ʒ stefn of heofne aporden pæs ðu arð
 sicut columba in ipsum, et vox de cælo facta est, tu es
 sunu min leaƿ ƿ leofost on ðec licað me
 filius meus dilectus in te complacuit mihi.

RUSHWORTH.

Halgum Ʒ mið fyre. [17] his fone Ʒ pind fone in honda his Ʒ clænseð
 bereflor his Ʒ gisomnað hpæte his in bereren his ðæt halm ƿ pinnunge
 ðoñ giberneð to fyre unadryssenlic. [18] monige ecðonne Ʒ oðre
 getrymede bodona ðæt folc [19] ðonne miððy gerihƿe frō
 him of from ƿif broder his Ʒ frōm allum yflum ðaðe dyde
 Herodes. [20] to giecte Ʒ ðis ofer alle Ʒ untynde Ioh ðæt carcern
 [21] aporden pæs ðonne miððy gifulpad pæs all folc Ʒ ðe Hæƿ mið
 pæs gifulpad Ʒ biddende untyned pæs heofun [22] Ʒ adune astag
 Gast ðe Haliga mið lichomlice meƿplite spelce culfra on hine Ʒ stefn of
 heofnun ƿiporden pæs ðu arð sunu min leaƿ ƿ leopusta on ðec licað me.

¹ 'congregabit'² R. adds 'suum'³ 'comburet'⁴ 'Herodis'⁵ 'Herodiade'⁶ 'Herodis'⁷ 'carcerem'⁸ 'baptizaretur'⁹ 'baptizati'¹⁰ 'opertum'¹¹ 'descendit'

⁷ he se Hæſ pæs onginnende suelce pintra ðrittih
 [23] Et ipse Ihs erat incipiens quasi¹ annorum triginta,
 þte poende sunu Iosep
 ut putaretur filius Joseph
 seðe pæs Heling sē p̃ Mata sē p̃
 Qui fuit Heli², [24] qui fuit Mattat³, qui fuit⁴ Leui,
 sē p̃ Met
 Qui fuit Melchi,
 Iã Iõ
 Qui fuit Joannæ, qui fuit Joseph, [25] qui fuit
 Mã
 Mathathiã,
 Am̃ Nã Es̃
 Qui fuit Amos, qui fuit Naum⁵, qui fuit Esli⁶,
 Nã Mã
 Qui fuit Naggæ⁷, [26] qui fuit Maath⁸,
 Māth Sē
 Qui fuit Mathathiã, qui fuit Semei,
 Iõ Iodaing Iõ
 Qui fuit Josec⁹, qui fuit Joda¹⁰, [27] qui fuit Johanna,
 Resaing
 Qui fuit Resa¹¹,
 Sorobabeling Saſ Nering
 Qui fuit Sorobabel¹², qui fuit Salathiel, qui fuit Neri,
 M̃
 [28] qui fuit Melchi,
 Ã Cōs
 Qui fuit¹³ Addi, qui fuit Cosam,

RUSHWORTH.

[23] 7 se Hælend pæs onginnende spelce pintra ðritig ðætte poende suno
 pere Iosephes, seðe pæs Eling. [24] seðe pæs . . . seðe pæs . . . seðe
 pæs . . . seðe pæs . . . seðe pæs . . . [25] seðe pæs . . . seðe pæs . . .
 seðe pæs . . . seðe pæs . . .

¹ 'quassi'	² 'Eli'	³ 'Mathæ'	⁴ 'fui'
⁵ 'Nauum'	⁶ 'Essau'	⁷ 'Nagæ'	
⁸ 'Math,' corrected by a later hand.			⁹ 'Ioseph'
¹⁰ 'Iuda'	¹¹ 'Rassa'	¹² 'Hiorababel'	
¹³ 'fut,' corrected by a later hand.			

Qui fuit ^{Het} Helmadā¹,

Qui fuit ^{Hering} Her², [29] qui fuit ^{Iehsuing} Jhesu³, qui fuit ^{Eti} Eliezer⁴,

Qui fuit ^{Io} Joram⁵, qui fuit ^{Ma} Matthad⁶, qui fuit ^{Leuing} Levi,

[30] qui fuit ^{Si} Symeon⁷,

Qui fuit ^{Iu} Juda,

Qui fuit ^{Io} Joseph, qui fuit ^{Ionaing} Jona, qui fuit ^{Elim} Eliachim,

[31] Qui fuit ^{Met} Melca⁸, qui fuit ^{Meñ} Menna, qui fuit
^{Ma} Matthata⁹,

Qui fuit ^{Nathaning} Nathan, qui fuit ^{Da} David, [32] qui fuit ^{Iessing} Jesse,

Qui fuit ^{Obething} Obed¹⁰, qui fuit ^{Bo} Booz¹¹, qui fuit ^{Sa} Salmon,

Qui fuit ^{Na} Naason¹², [33] qui fuit ^A Aminadab, qui fuit
^{Ar} Aram,

Qui fuit ^{Es} Esrom¹³, qui fuit ^F Phares, qui fuit ^{Iu} Judæ,

[34] Qui fuit ^{Ia} Jacob, qui fuit ^{Is} Isaac¹⁴,

Qui fuit ^{Ab} Abraham¹⁵, qui fuit Th Thare, qui fuit ^{Na} Nachor,

[35] qui fuit ^{Se} Seruch¹⁶,

¹ 'Elmadam'

² 'Er'

³ 'Iessu'

⁴ 'Elizer'

⁵ 'Sorim'

⁶ 'Mathathiel'

⁷ 'Semeon'

⁸ 'Melcha'

⁹ 'Mathathie'

¹⁰ 'Obeth'

¹¹ 'Bos'

¹² 'Nason'

¹³ 'Esram'

¹⁴ 'Isac'

¹⁵ 'Abrachā'

¹⁶ 'Seruc'

Qui fuit Ragau¹,

Qui fuit Phalec², qui fuit Eber,

Qui fuit Sale, [36] qui fuit Chainnan³, qui fuit

Arfaxat, qui fuit Sem,

Qui fuit Noe⁴,

Qui fuit Lamech,

[37] Qui fuit Matthusale, qui fuit Enoc, qui fuit Jared⁵,

Qui fuit Malelehel⁶,

Qui fuit Cainan, [38] qui fuit Enos,

Qui fuit Seth, qui fuit Adam, qui fuit Dī.

iv. [1] ^{se Hæt uūt full Gast Hæt færend pæs frō} Ihs autem plenus S̃p̃u S̃cō regressus est ab
^{Iõ 7 pæs doend on Gast in poestñ dagum feortih} Jordane et agebatur in S̃p̃u in desertum dieb: quadra-
^{7 pæs gecosted from diab̃} ginta. [2] Et temptabatur⁷ a diabolo⁸,

RUSHWORTH.

IV. [1] ðe Hæt putudt full Gaste seðe pæs Godnis halge færende pæs
 from Iordane 7 pæs doende in Gaste on poestenne daga feopertigū
 [2] 7 pæs gecostad from diofle 7 noht gieet on dagum ðæm 7 miððy

¹ 'Ragau'

⁴ 'Noe'

⁷ 'temptabatur'

² 'Falac'

⁵ 'Iareth'

⁸ 'diabolo'

³ 'Cainan'

⁶ 'Malelel'

ᵱ noht geëtt in dagum ðæm ᵱ miððy geendad peron ða
Et nihil manducavit in dieb: illis, et consummatis illis
gehryngerde
esuriit¹.

cuoed uūt him se diab̃ gif sunu Godes arð cuoed stane
[3] Dixit autem illi diabolus², si filius Dī es die lapidi
ðissū þte hlaƿ sé ᵱ onduarde to him se Hæƿ
huic ut panis fiat. [4] Et respondit ad illum Ihs,
auritten is þte ne in hlafe ane lifes monn ah in
scribtum³ est⁴ quia non in pane solo vivet⁵ homo sed in
eghuelec pord Godes
omni verbo Dī.

ᵱ lædde hine se diab̃ ᵱ ^{aeð}ædeande him alle ricu
[5] Et duxit illum diabolus⁶ et ostendit illi omnia regna
ymbhuirftes eorðes in huil tides
orbis terrarum⁷ in momento temporis.

ᵱ cueð him ðe sello mæht ðas t̃ ðios all
[6] Et ait ei, tibi dabo potestatem hanc universam
ᵱ puldor hiora
et gloriam illorum,

f'ðon me gesald aron ᵱ ðæm ic pylla ic sello ðailca ðu
Quia mihi tradita sunt et cui volo⁸ do illa. [7] Tu
f'ðon fallande gif ðu porðias fore me biðon ðinæ
ergo⁹ procidens¹⁰ si adoraveris coram me erunt¹¹ tua

RUSHWORTH.

giendad perun ða gihyncrede. . [3] cpæð putudt him ðe diapul gif ðu
sunu Godes arð cpæð stane ðissum þte hlaƿas se. [4] giondsƿorade to
him ðe Hæƿ aƿriten is forðon ðætte ne on hlafe anum lifeð mon ah in
eghpelcū porde Godes. [5] ᵱ lædde him ðe diaful ᵱ æteopde him alle
rice ymbhƿyrftes eorð in hƿile tide. [6] ᵱ cpæð to him ðe ic selo
mæhte ðas alle ᵱ puldor hiora forðon me gisald aron ᵱ ðæm ðe ic
pyllo ðe ilca. [7] ðu forðon gif ðu porðas bifora mec ᵱ bioðun

¹ 'essurit'³ 'scriptum'⁵ 'vivit'⁷ 'terræ'⁹ 'ero'¹¹ 'et' is added by a later hand.² 'sabulus'⁴ R. adds 'enim'⁶ 'sabulus'⁸ 'voluero'¹⁰ R. omits 'procidens'

alle 7 geonduarde se Hæf cuoeð him apritten is
omnia. [8] Et respondens Ihs dixit illi scribturn¹ est

Drih' God ðin porða ðu 7 him anum geher ðu
Dñm Dñm tuum adorabis et illi soli servies.

7 lædde hine in Hiē 7 sette hine of
[9] Et duxit illum in Hierusalem et statuit eum supra
hornpic temples 7 cuoeð him gif sunu Godes arð asend ðeh
pinnam² templi et dixit illi si filius Dī es mitte te

heona † ðona aduna aritten is f'ðon
hine deorsum. [10] Scribturn³ est enim

þte englum his bebead from ðec þte efnegehereð ðe
Quod angelis suis mandabit⁴ de te⁵ ut conseruent te,

7 f'ðon in hondum lædeð † niomað ðec eaðæ mæge þte ðu
[11] et quia in manibus tollent te⁶ ne forte of-
piðspurna to stane fot ðiñe
fendas ad lapidē pedem tuum.

geonduarde se Hæf cuoeð him acuoeden is ne costa
[12] Respondens Ihs ait illi dictum est non tem-

ðu Drih' God ðin 7 þte † miððy geend peron alle
tabis⁷ Dñm Dñm tuum. [13] Et consummata omnia

mið costunge se diapob⁸ eftfoerd frō him pið to tid
temptatione⁸ diabolus⁹ recessit ab illo usq: ad tempus.

RUSHWORTH.

ðine alle. [8] 7 giondsporde ðe Hæf cpæð him apriten is Drihten God
ðinne pearða ðu 7 him anum giher ðu. [9] 7 læde hine in . . . 7 sette
hine ofer horn pic temples 7 cpæð to him gif sunu Godes arð asend ðeh
hiona † ðona of dune. [10] apriten is forðon ðætte englas his bibeod
from ðe ðætte efne giherað ðe. [11] forðon in hondum ðinum lædað
† niomað ðec eoðe mæge ðætte ðu piðspurne to stane fott ðinne.
[12] giondsporde ðe Hæf cpæð him acpeden is ne costa ðu Drih' God
ðinne. [13] 7 giendad perun alle mið costunge ðe diafol eftfoerde

¹ 'scriptum'³ 'scriptum'⁵ 'de te,' added to R. by a later hand.⁶ R. adds 'et'⁸ 'temptatione'² 'pinnaclum'⁴ 'mandavit'⁷ 'temptabis'⁹ 'diabolus'

[14] ƿ færende ƿæs se Hæt on mæht Gastes in Galilea²,
 ƿ mersung foerde ðerh all lond of him ƿ
 et fama exiit per universam regionem de illo, [15] et
 he lærde in sompungū hiora ƿ ƿæs gemiclad frō
 ipse docebat in synagogis³ eorum et magnificabatur ab
 allū
 omnib:

ƿ cuom to Nazā ðerh ƿæs gefoeded ƿ ineade
 [16] Et venit Nazareth ubi erat nutritus et intravit
 æft gepuna his dæge sun in somnung
 secundum consuetudinem suam die sabbati in synagogam⁴.
 ƿ aras to redanne ƿ gesald ƿæs him Esaie boc
 et surrexit legere, [17] et traditus est illi Esaia⁵ liber
 ðæs pitges
 propheta⁶.

ƿ þte † miððy untynde þ boc gemitte to stoue ðerh apritten
 Et ut revolvit librum invenit loco⁷ ubi scribturn⁸
 ƿæs
 erat,

Gast Drihtnes on mec fēðon gesmirede mec
 [18] Sps Dñi super me propter quod unxit me
 to sæccanne ðorfendum sende meh to bodianne ermingum † ge-
 evangelizare pauperib: misit⁹ me prædicare cap-

RUSHWORTH.

from him pið to tide. [14] ƿ færende ƿæs ðe Hæt on mæhte Gastes
 in ... ƿ mersung foerde ðerh alle lond of him. [15] ƿ he lærde in
 somnungum hiora ƿ gimiclad ƿæs frō allum. [16] ƿ com to Naz' ðer
 ƿæs gifoeded ƿ ineode æfter efneƿepuna his dæge symbles in somnunge
 ƿ aras to redanne. [17] ƿ gisald ƿæs him boc ðæs pitga Essaies ƿ
 ontynde boc gemitte to stoppe ðer apriten ƿæs. [18] Gast Drihtnes
 ofer mec forðon ðæt gismirede mec to bodanne ermingum † hæftedū

¹ R. omits 'est'³ 'synagogis'⁵ 'Esaia'⁷ 'locum'⁹ 'missit'² 'Galileam'⁴ 'synagogam'⁶ 'profeta'⁸ 'scriptum'

hæftendum fēgefneise 7 blindum gesihðo fleta ða ge-
 tivis remissionem et cæcis visum¹, dimittere² con-
 broceno on forgefneise bodia gér Drih'
 fractos in remissionem, [19] prædicare annum Dñi
 ondfenge 7 dæge eftselenise
 acceptum et diem retributionis.

[20] 7 miððy gefeald þ boc agæf ðæm embehtmenn
 Et cum plicuisset librum reddidit ministro
 7 sætt 7 alra on somnung ego poeron bihaldendo
 et sedit et omnium³ in synagoga⁴ oculi erant intendentes
 on hine ongann uūt ī ða cuoaða to him þte to dæg
 in eum. [21] Coepit autem dicere ad illos quia hodie
 gefylled pæs ðios gepritt in earum iurum
 impleta⁵ est hæc scribtura⁶ in aurib: vestris.

[22] 7 alle cyðnisse hiæ saldun 7 apundradon
 Et omnes testimonium illi dabant et mirabantur
 in pordum puldres ī puldre ðaðe fēcuomon frō muðe his ī ðæs 7
 in verbis gratiæ quæ procedebant de ore ipsius et
 cuoedon ahne ðes sunu is Iōs
 dicebant nonne hic filius est⁷ Joseph.

7 cuoed ðæm uūt gie cuoedað me ðios onlicnesse
 [23] Et ait illis utiq: dicetis mihi hanc similitudinem

RUSHWORTH.

forgefneise blindum gesihðe forleta ða gibrocono on forgefneise.
 [19] bodiga geras Drihtnes onfenge 7 dæg eft to selenisse. [20] 7
 miððy gifylled pæs ðio boc agæf ðæm embihtmen 7 sætt 7 alle in
 somnungum egu perun bihaldende on hine [21] ongan putudt cpeoða
 to him ðætte to dæge gifylled pæs ðis giprite in eorum ioprum.
 [22] 7 alle cyðnisse to him hia saldun 7 pundradun on pordum puldres
 ī puldor ðaðe fore comun from muðe his ī ðæs 7 cpedun ahne ðes sunu
 Iōs. [23] 7 cpæð ðæm putudt ge cpeoðas me ðas ongilicnesse la lece

¹ 'divisum'² 'demittere'³ 'omnia'⁴ 'sinagoga'⁵ 'inpleta'⁶ 'scriptura'⁷ 'est' is added by a later hand.

la lece lecna ðec seolfne in monigo geherde pe aporden in
medice cura¹ te ipsum, quanta audivimus facta in

ðær byrig do æc her on oed̥el ðin
Capharnaū² fac et hic in patria tua.

he cuoed̥ ða soðlice ic cuoed̥o iuh þte ne ænig
[24] Ait autem amen dico vobis quia nemo pro-
pitga ondfenge pæs on oed̥el his
pheta³ acceptus est in patria sua.

in soðfæstnise ic cuoed̥o iuh monigo pidua poeron on dagum
[25] In veritate dico vobis multæ viduæ erant in dieb:

Helias in Isrl̥ ða betyned pæs se hefon gerum ðrim 7
Helias in Isrl̥⁴ quando clusum est cælum annis trib: et

moneðum sex miððy aporden pæs hunger micel on alle eorðo
mensib: sex cum facta est fames⁵ magna in omni terra,

7 to nængū ðara asended pæs Helias buta in
[26] et ad nullam illarum missus⁶ est Helias nisi in

ðær byrig to ðæm pife pidua 7 monigo
Sareptha⁷ Sidone⁸ ad mulierem viduam. [27] Et multi

hreafo peron in under ðæne pitgo 7 ne ænig
leprosi erant in Israhel sub Helisæo⁹ propheta¹⁰ et nemo

hiora gecleasad pæs buta pæs lichðroper ðerisca 7
eorum mundatus est nisi Nema¹¹ Sirus¹². [28] Et

RUSHWORTH.

lecna ðec solfne humonigu giherdun pe aporden in ðær byrig doa
her on oed̥le ðinum. [24] cpæð ðonne soðlice ic cpeðo iop ðætte
nænig pitga onfongen pæs on oed̥le his. [25] in soðfæstnise ic cpeðo
iop monige pidupe perun on dagum Helias in Israhelum ða bityned pæs
heofunn gerum ðrim 7 monoðas sexu miððy giporden pæs hungor micel
on alre eorðo [26] 7 ne to ængum ðara burga sended pæs buta
in ðær byrig 7 to ðæm pife pidpe. [27] 7 monige hreofe
perun in Isrl̥ under Helise ðæm pitga 7 nænig hiora giclenasad pæs
buta Neman pæs licðroper. [28] 7 gifylled perun ða alle in

¹ 'tu' after 'cura.' 'te' added by a later hand.

² 'Cafarnauum'

⁴ 'Israhel'

⁶ 'misus'

⁸ 'Sidoniæ'

¹⁰ 'profeta'

¹² 'Syrus'

³ 'profeta'

⁵ 'famis'

⁷ 'Sirepta'

⁹ 'Helesio'

¹¹ 'Neman'

flet ⁊ blin hused us ⁊ ðe Hæf Nazarenesca ðu cuome to f̃do-
sine quid nobis et tibi Ihs Nazarenæ? venisti per-
anne usig ic pat ðec ðe ðu arð halig Godes ⁊ geðreade
dere nos? scio te qui sis Sēs Di. [35] Et increpavit
him se Hæf cuoeð f̃esuige ⁊ gaa of him
illi Ihs dicens ommutesce et exi ab illo.

⁊ miððy aparp hine ðone dioul in middum foerde
Et cum proiecisset illum dæmonium in medium exiit
fro hine ⁊ him ⁊ noht him sceðde ⁊ aporden pæs fyrhto
ab illo nihilque illū nocuit. [36] Et factus est pavor
in allum ⁊ efnegesprecon bituih cuoedon þ
in omnibus et conloquebantur adinvicem dicentes quod
is ðis pord
est hoc verbum?

þte in mæhte ⁊ in mægne gehateð gastum un-
Quia in potestate et in virtute imperat spiritib: in-
clænum ⁊ geongas ⁊ pæs gemersad mersong of him in
mundis et exeunt. [37] Et divulgabatur fama de illo in
all stoue ðæs londes
omnem locum regionis.

aras ða of somnung ineode in hus
[38] Surgens autem de sinagoga introivit in domum
Simo suær ðoñ Simones pæs genūmen miclum febe-
Symonis socrus autem Symonis tenebatur magnis fe-
radlum ⁊ bedon hine f̃æ hia ⁊ stod of
bribus et rogaverunt illum pro ea. [39] Et stans super
hia gehet ðæm febere ⁊ fleort hia ⁊ recone arās
illam imperavit febre et dimisit illam et continuo sur-
embehtade him miððy sunnæ uūt to set eade
gens ministrabat illis. [40] Cum sol autem occidisset

alle ðaðe hæfdon untrymigo missenlicū adlum læddon
omnes qui habebant infirmos varis languorib: ducebant
hia to him soð he anlapum ⁊ syndrigum hond gesette lec-
illos ad eum at ille singulis manus inponens cu-
nade hia ⁊ ðailco
rabat eos.

foerdon uūt ða dioplas frō menigū clioppende 7
 [41] Exiebant etiam dæmonia a multis clamantia et
 cuoeðende þte ðu arð sunu Godes 7 geðreade ne gelefde ða
 dicentia quia tu es filius Dī et increpans non sinebat ea
 gesprecca f'ðon piston hine þte pere Crist
 loqui quia sciebant eum esse Xrm.

geparð ða dæge pæs færende eade on poestigū stoue
 [42] Facta autem die egressus ibat in desertum locum
 7 ða menigo sohton hine 7 cuomon pið to him 7
 et turbæ requirebant eum et venerunt usq: ad ipsum et
 gehealdon hine þte ne fearrade frō him ðæm
 detinebant illum ne discenderet ab eis. [43] Quibus
 he cuoeð f'ðon 7 oðr̃ ceastrum gedæfneð mec bodia
 ille ait quia et aliis civitatib: oportet me evangelizare
 ric þte f'ðon gesended am 7 pæs bo-
 regnum Dī quia ideo missus sum. [44] Et erat præ-
 dende on somnungum Gali
 dicans in synagogis Galilææ.

aporden pæs ðoñ miððy ða menigo geræsdon t̃ giorndon
 v. [1] Factum est autem cum turbæ intruerent
 on him þte geherdon pord Godes 7 he stod æt
 in eum ut audirent verbum Dī et ipse stabat secus
 mere Genesā 7 gesæh tuo ege t̃ tuu sciopo ston-
 stagnum Genesareth, [2] et vidit duas naves stan-
 dendo æt ðæm mere
 tes secus stagnum,

ða fiscaras ðoñ ofastigon 7 geðuogon þ nett
 Piscatores autem descenderant et lavabant retiam.
 astag uūt in anum scip ðio pæs Simones
 [3] Ascendens autem in unam navem quæ erat Simonis
 gebæd ðoñ hine frō eorðo eflæda huon 7 sætt
 rogavit autem eum a terra reducere pusillum et sedens
 lærde of ðæm scipe ða menigo
 docebat de navicula turbas.

þte geblann ðon gespreaca cuoeð to Simōn læd on
[4] Ut cessavit autem loqui dixit ad Simonem due in

heanise 7 let ða netto iuero on gefeng i stællō
altum et laxa retia vestra in capturam.

7 geonduarde Simon cuoeð him ðu haldormon ðerh
[5] Et respondens Simon dixit illi Præceptor per
alle næht pe punnon noht pe fengon on porde ðon
totam noctem laborantes nihil cepimus in verbo autem

ðinum ic forlette net 7 miððy ðis dydon efnegebegdon
tuo laxabo rete. [6] Et cum hoc fecissent concluderunt

fiscana menigo monigfæld
piscium multitudinem copiosā.

7 becnadon ðæm foerum ðaðe peron on oðera scip þte
[7] Et annuerunt socii qui erant in alia nave ut
gecuomon 7 gehulpo hia 7 cuomon 7 gefylldon
venirent et adiuuarent eos et venerunt et impleverunt

ða tuoge i tun sciopo suæ þte gedruncnaden i pere
ambas naviculas ita ut mergerentur.

þ miððy gesege Simon Petre feoll to 'cneuū
[8] Quod cum videret Simon Petrus procidit ad genua

ðæs Hæf cuoeð geong frō me f'ðon monn synnfull am
Ihu dicens exi a me quod homo peccator sum Dñe.

slep f'ðon ymsalde hine 7 alle ðaðe mið
[9] Stupor enim circumdederat eum et omnes qui cum

him peron on gefeng fiscana gelic ðon
illo erant in captura piscium, [10] similiter autem

7 sunu ðaðe poeron gefoero
Jacobum et Johannem filios Zebedæi qui erant socii

Simonis.

7 cuoeð to se Hæf nælle ðu ondrede of ðis uūt
Et ait ad Simonem Ihs Noli timere ex hoc iam

menn ðu bist niomende 7 poeron underlædet to eorðo
homines eris capiens. [11] Et subductis ad terram

scioppo forletno allum gefytde peron hine
navibus, relictis omnib: secuti sunt illum.

7 aporden pæs miððy pære on an ðara ceastrana heono
 [12] Et factum est cum esset in una civitatem ecce
 per full hrioðe 7 gesæh ðone Hæt 7 feoll on onsione
 vir plenus lepra et videns Ihm et procidens in faciem
 7 bæd hine cuoeðende Drih' gif ðu pilt ðu mæht meh geclænsia
 et rogavit eum dicens Dñe si vis potes me mundare.

7 aðenede hond gehran hine cuoeð ic pilla
 [13] Et extendens manum tetigit illum dicens volo
 geclænsige 7 sona ðio hriofof offearrade frō him 7
 mundare et confestim lepra discessit ab illo. [14] Et
 he behead him þte ne ænigum gecuoede ah geong adeaua ðec
 ipse præcepit illi ut nemini diceret sed vade ostende te
 ðæm sacerde 7 breng fore clænsunge ðine suæ behead i heht
 sacerdoti et offer pro emundatione tua sicut præcepit
 Moises on cyðnise him
 Moses in testimonium illis.

ðerheode i pæs geongende ðon suiðor pord frō him 7
 [15] Perambulabat autem magis sermo de illo et
 efne cuomon ða menigo feolo þte geherdon 7 þte poeron geleeced
 conveniebant turbæ multæ ut audirent et curarentur
 frō untrymniso hiora
 ab infirmitatibus suis.

he ða gesætt on pæst 7 gebæd
 [16] Ipse autem sedebat in deserto et orabat.

7 geporden pæs on an ðara dagana 7 he gesætt
 [17] Et factum est in una dierum et ipse sedebat
 lærende 7 poeron ða ælaruas i aldeunto sittendo 7 æs laruas
 docens et erant pharisæi sedentes et legis doctores
 ða ðe cuomon frō eghuele ceastre Galit 7 Hiē 7
 qui venerunt ex omni castello Galilææ et Hierusalem et
 mægem pæs Drihtes to hæleune hia
 virtus erat Dñi ad sanandum eos.

7 heono pæras berende on bed i on bér monno seðe pæs
 [18] Et ecce viri portantes in lecto hominem qui erat
 eorðcrypel 7 sohton hine gebrenge 7 gesette fā hine
 paralyticus et quærebant eum inferre et ponere ante eum.

ne gemoeton of huælcū dæl hine gebrohton fē
[19] Et non inuenientes qua parte illum inferrent præ

ðæm folce astigon of ðonufa hus ðerh patla 7 duna
turba, ascenderunt supra tectum per tegulas, et summi-
sendon hine mið bed in middum fē Hæf ðæra
serunt illum cum lecto in medium ante Ihm. [20] Quorum

geleafa miððy he gesæh cuoeð la mon biðon forgefen ðe sinna ðina
fidem ut vidit dixit, homo remittuntur tibi peccata tua.

ongunnun gesmeage puðuto 7 cuoeðende
[21] Et coeperunt cogitare scribæ et pharisæi dicentes,

hua is ðes seðe spreces ebolsongas hua mæge forgeafa
Quis est hic qui loquitur blasphemia, quis potest dimittere

synna buta ðe ana God þte ongætt ða se Hæf
peccata nisi solus Ds? [22] Ut cognouit autem Ihs

smeagunga hiora geonduarde cuoeð to him 7 ðæm huæd
cogitationes eorum, respondens dixit ad illos, Quid

smeas gie in heartū iurū huoeðer is eaðor
cogitatis in cordib: vestris? [23] Quid est facillius

gecuoeða forgefen biðon ðe synna 7 cuoeða aris 7
dicere dimittuntur tibi peccata, aut dicere surge et

gaa þte ðon ge pitte þte sunu monnes
ambula? [24] Ut autem sciatis quia filius hominis

mæht hafeð on eorðo fgeafa synna
potestatem habet in terra dimittere peccata,

cuoeð ðæm cryple ðe ic cuoeðo aris 7 nim bed ðin 7
Ait paralytico, tibi dico surge et tolle lectum tuum et

gaa in hus ðin 7 sona aras fē
vade in domum tuā. [25] Et confestim surgens coram

him genom on ðæm gelæg 7 foerde in hus his gemiclade
illis tulit in quo iacebat et abiit in domū suam magnificans

God 7 feerstylt genom 7 gegrap alle 7 auundradon
Dm̃. [26] Et stupor apprehendit omnes, et magnifica-

God 7 gefylled poeron mið fyrhto cuoedon þte pe gesegon
bant Dm̃, et repleti sunt timore dicentes quia vidimus

pundra to dæge
mirabilia hodie.

ᵹ æff ðas foerde ᵹ gesæh bærsynnig genemned pæs
[27] Et post hoc exiit et vidit publicanū nomine

sittende to ᵹ cuoeð him fylg mec ⁊ soec mec
Leui sedentem ad teloneum, et ait illi sequere me,

ᵹ f̃leort ⁊ miððy allum f̃letno aras fylgende pæs him
[28] et relictis omnibus surgens secutus est eum.

ᵹ dyde him farm ⁊ gebearscip micel se Leui in .hus
[29] Et fecit ei convivium magnum Leui in domo

his ᵹ pæs ðreat menigo ᵹ oðera ðaðe
sua, et erat turba multa publicanorum et aliorum qui

mið him hlingedun ⁊ hlingende poeron ᵹ lyceton
cum illis erant discumbentes. [30] Et murmurabant

ᵹ hiora cuoedon to ðegnum his
pharisæi et scribæ eorum dicentes ad discipulos eius,

f̃hon mið ᵹ synnfullū ettas gie ᵹ
Quare cum publicanis et peccatorib: manducatis et

drincas gie
bibitis?

ᵹ ondsuarade se Hæt cuoeð to him ne ðorfað ðaðe
[31] Et respondens Ihs dixit ad illos, non egent qui

halo sint leces ah ðaðe yfle habbað ne cuom ic
sani sunt medico, sed qui male habent. [32] Non veni

to ceiganne soðf̃æst ah ða synnfullo in breonise soð
vocare iustos sed peccatores in pænitentiam. [33] At

hia cuoedon to him f̃huon ðegnas Ioh' f̃æstað
illi dixerunt ad eum, Quare discipuli Johannis ieunant

symble ᵹ gebeodo doað gelic ᵹ
frequenter et obsecrationes faciunt, similiter et pharisæ-

ðine ðon eotað ᵹ drincað
orum, tui autem edunt et bibunt?

ðæm he cuoeð ahne mago gie suno brydgumes ða huil
[34] Quib: ipse ait numquid potestis filios sponsi dum

mið him is ⁊ bið se brydguma pyrca gefæsta cymað
cum illis est sponsus facere ieunare? [35] Venient

uūt ða dagað miððy genumen bið frō him se brydguma ða
autem dies cum ablatus fuerit ab illis sponsus, tunc

gefeastað in ðæm dagum cuoeð ðon̄ 7 onlic-
 ieunabunt in illis dieb: [36] Dicebat autem et similitu-
 nise to him
 dinem ad illos.

f'ðon ne aenig esceapa frō poedo niue onsendeð on
 Quia nemo commissuram a vestimento novo inmittit in
 gepedo ald elcur nu 7 þ niua toslitað 7 ðæm alda
 vestimentum vetus, alioquin et novum rumpit et veteri
 ne gehriseð esceapa of ðæm niua
 non convenit commissura a novo.

7 ne aenig sendeð pin niua in byttum aldam
 [37] Et nemo mittit vinum novum in utres veteres,
 elcur nu tosliteð pin þ niue ða aldo 7 þ ilca bið agotten
 alioquin rumpit vinum novum utres et ipsum effunditur
 7 ða bytta lasað ah pin þ niue in byttum
 et utres peribunt. [38] Sed vinum novum in utres
 niuū to sendanne is 7 egðer biðon gehalden 7
 novos mittendum est et utraque conservantur. [39] Et
 ne aenig gedranc þ alde sona pilnað þ niua cuoeð f'ðon þ alda
 nemo bibens vetus statim vult novum, dicit enim vetus
 betra is
 melius est.

aporden pæs ðonne on dæg ðæm æftera miððy
 VI. [1] Factum est autem in sabbato secundo cum
 offoerdon ðerh gecoehton ðegnas his ða croppas t ehras 7
 transirent per sata vellebant discipuli eius spicas et
 eton gebrecon mið hondum sumo t oðero
 manducabant confricantes manibus. [2] Quidem au-
 ðon̄ cuoedon him
 tem pharisæorum dicebant illi

huæd doeð gie þte ne riseð on symbeldagum 7 on-
 Quid facitis quod non licet in sabbatis? [3] Et re-
 duearde se Hæf to him cuoeð ne ðis geleornadon huæt dyde
 spondens Ihs ad eos dixit, Nec hoc legistis quod fecit

Dauīð miððy hine gehyngerde he 7 ðaðe mið hine peron
David cum esurisset ipse et qui cum eo erant?

huu inneade in hus Godes 7 hlafas fēgegea-
[4] Quomodo intravit in domum Dī et panes propo-
ruad i getemesed ondfeng 7 geet 7 salde ðæm ðaðe mið
sitionis sumsit et manducavit et dedit his qui cum
hine peron
ipso erant

ðas ne is gelefed to ættanne buta anum sacerðum
Quos non licet manducare nisi tantum sacerdotib:?

7 cuoeð him þ Drihten is sunu monnes uūt
[5] Et dicebat illis quia Dñs est filius hominis etiam
symbeldæges
sabbati.

aporden pæs ðon 7 on oðero symbeldæge þte infoerde
[6] Factum est autem et in alio sabbato ut intraret
on somnung 7 lærde
in synagogam et doceret,

7 pæs ðær monn 7 hond his ðiu suiðra gescruncen
Et erat ibi homo et manus eius dextra arida.

behealdon ðon ða uðuūt 7 farisei gif on symbeldæge
[7] Observabant autem scribæ et pharisæi si sabbato

hælde þte hia gemoete to telenne hine he uūt
curaret, ut invenirent accusare eum, [8] ipse vero
piste smeunga hiora
sciebat cogitationes eorum.

7 cuoeð ðæm menn seðe hæfde hond gescrenge i dryge aris
Et ait homini qui habebat magnum aridam, Surge
7 stond on middum 7 aras astód
et sta in medium, et surgens stetit.

cuoeð ðon to him se Hæt ic gefregno iuih gif is alefed
[9] Ait autem ad illos Ihs, interrogo vos si licet

on symbeldæg pel doa oððe yfle sapel hal doa
sabbato bene facere an male, animam salvam facere

oððe losiga 7 ymbsceauandum allum cuoeð ðæm
an perdere? [10] Et circumspectis omnib: dixit ho-

menn aðen hond ðine 7 aðenide 7 eftgeniuad pæs
mini extende manum tuam, et extendit et restituta est

hond his ðaileo uūt gefylled peron mið unsnytro 7
manus eius. [11] Ipsi autem repleti sunt insipientia, et

efnesprecon bituih huæd f'ðon dedon ðæm Hæt
conloquebantur ad invicem quidnam facerent Ihm.

aporden pæs ðon on ðæm dagum foerde on mor
[12] Factum est autem in illis dieb: exiit in montem

to gebidda 7 pæs ðerhpæccende in gebede Godes
orare, et erat pernoctans in oratione Dī.

7 miððy dæg aporden pæs geceigde ða ðegnas his
[13] Et cum dies factus esset vocavit discipulos suos

7 geceas tuoelf of ðæm ða 7 apōs he genemde
et elegit duodecim ex ipsis quos et apostolos nominavit,

ðone Simon ðone getonomade stan 7 Andreas
[14] Simonem quem cognominavit Petrum et Andream

broðer his 7
fratrem eius Jacobum et Johannem Philippum et Bar-

tholomē [15] Matheum et Thoman Jacobum Alpei
7 ðone seðe is geceiged 7

et Simonem qui vocatur Zelotes [16] Judam Jacobi et

seðe pæs hlega
Judam Scarioth qui fuit proditor.

7 of dune astag mið him astod on stou
[17] Et descendens cum illis stetit in loco campestri

7 menigo f'ðreat ðegna his 7 ðio menigo monigfald
et turba discipulorum eius et multitudo copiosa

folces of alle Iud' 7 Hierūs 7
plebis ab omni Judæa et Hierusalem et maritima et Tyri

7 ðaðe cuomon þte geherdon hine 7 gehælde frō
et Sidonis qui venerunt ut audirent eum et sanarentur a

adlū hiora 7 ðaðe peron gecosted frō gastū
languoribus suis. [18] Et qui vexabantur a spiritibus

unclænu 7 poeron geclenad 7 all ðread sohton
imundis, et curabantur. [19] Et omnis turba quære-

hine to gehrinanne f'ðon mæht of him foerdon 7 hælde
bant eum tangere quia virtus de illo exiebant et sanabat
alle
omnes.

7 he ahebbendum egum on ðegnum his cuoeð
[20] Et ipse elevatis oculis in discipulos suos dicebat,

eadgo ða ðorfendo f'ðon iuer is ric Godes
Beati pauperes quia vestrum est regnum Dī.

eadgo ða ðe nu gehyncres f'ðon gie biðon gehriordad
[21] Beati qui nunc esuritis quia saturabimini.

eadgo ða ðe nu gie poepað f'ðon gie hlæheð
Beati qui nunc fletis quia ridebitis.

eadgo biðon gie miððy iuih læðeð menn 7 miððy
[22] Beati eritis cum vos oderint homines et cum
tosceadon 7 sceadas iuih 7 telað 7 harm cueðað 7 aporpað
separaverint vos et exprobaverint et eiecerint no-
noma iuer suelce yfel 7 apoltre fē sunu monnes
men vestrum tanquam malum propter filium hominis.

gefeað on ðæm dæge 7 posað glæd heono f'ðon mearda
[23] Gaudete in illa die et exultate ecce enim mercis
iura is menigo on heofne æft ðæs f'ðon dydon
vestra multa in caelo, secundum hæc enim faciebant pro-
pitgum fadoras hiora
phetas patres eorum.

soðhuoeðre pæ iuh peligum f'ðon gie habbað fro-
[24] Verumtamen vae vobis divitib: quia habetis con-
efernise iuer
solationem vestram.

pe iuh f'ðon gefylled gie biðon f'ðon gie biðon hyn-
[25] Vae vobis quia saturati estis quia esurie-
grendo
tis.

pæ iuh ða ðe gie hlæhas nu f'ðon gie poepað
Vae vobis qui ridetis nunc quia lugebitis. [26] Vae

miððy pel iuh cuoæðað alle menn ætð ðas
cum bene vobis dixerint omnes homines, secundum hæc
dydon pitgum fadoras hiora
faciebant prophetas patres eorum.

ah iuh ic cuoedo ðaðe ge geherdon lufigað fiondas
[27] Sed vobis dico qui auditis diligite inimicos
iura pel doeð ðæm ðaðe iuih læðeð
vestros, bene facite hiis qui vos oderunt.

pelcuedas † bloedsas ðæm poergendum iuh gebiddað fē
[28] Benedicite maledicentib: vobis, orate pro
harmcuōedū iuih
calumniantib: vos.

ɣ seðe ðec slaeð on cece agef æc ða oðero
[29] Et qui te percutit in maxillam præbe et alteram,
ɣ of ðæm † frō him seðe genimeð ðe poedo æc ðone
et ab eo qui auferet tibi vestimentum etiam tu-
cyrtil nælle ðu fēstonda † fēbeada eghuelcum uūt giuigendo
nica noli prohibere. [30] Omni autem petenti
ðec sel ɣ seðe nimeð ðaðe ðin sint ne eftbidde ðu
te tribue, et q aufert q: tua sunt ne repetas.

ɣ suæ gie pælle †te doað iuh menn ɣ
[31] Et prout vultis ut faciant vobis homines etiam
doað gie him gelic
facite illis similiter.

ɣ gif gie lufað hia ðaðe iuih lufað huelc iuh
[32] Et si diligitis eos qui vos diligunt, quæ vobis
is ðonc † puldor f'ðen ɣ synnfullo ða lufiande hia hia lufugiað
est gratia? nam et peccatores diligentes se diligunt.

ɣ gif gie pel doeð ðæm ðaðe iuh pel doeð huelc
[33] Et si benefeceritis hiis qui vobis benefaciunt quæ
iuh is ðonc ðahhueðre ɣ synnfulle ðis doað
vobis est gratia? siquidem et peccatores hoc faciunt.

ɣ gif huerf gie sellas ðæm frō ðæm gie hyhtað to on-
[34] Et si mutuum dederitis his a quib: speratis acci-
foane huelc ðonc is iuh
pere, quæ gratia est vobis?

f'ðon 7 synnfullo synnfullu biðon gearpyrðed þte on-
 Nam et peccatores peccatorib: fænerantur ut reci-
 foað efne soðhuede lufiges fiondes
 piant æqualia. [35] Verumtamen diligite inimicos
 iuera 7 pel doað 7 huorf seallað noht onðec hyhtendo
 vestros et benefacite et mutuum date nihil inte sperantes
 7 bið meard iura micelo 7 gie biðon sunu ðæs heistē f'ðon
 et erit mercis vestra multa et eritis filii Altissimi quia
 he rûmmôd is of unðoncfullu 7 yflu posað gie
 ipse benignus est super ingratos et malos. [36] Estote
 f'ðon miltheorte suæ 7 fæder iuer miltheart is
 ergo misericordes sicut et pater vester misericors est.

nellað gie gedoema 7 ne þte gie se gedoemed nællað gie
 [37] Nolite iudicare et non indicabimini nolite
 gehniðria 7 ne þte gie se gehniðrad f'letas 7 iuh bið
 condemnari et non condemnabimini dimitte et dimit-
 f'leten seallas 7 bið sald iuh gepoege 7 gemet gôd
 timini, [38] date et dabitur vobis mensuram bonam
 efnegebroht 7 of flouende hia sellað on
 confertam et coagitatam et super effluentem dabunt in
 barm iuer ðæm ilco f'ðon gemete þte metende gie
 sinum vestrum. Eadem quippe mensura qua mensi fue-
 biðon bið eftgemeten iuh
 ritis rementientur vobis.

he cuoeð ðon him 7 onlicnese hueðer
 [39] Dicebat autem illis et similitudinem, Numquid
 mæg se blinda ðone blinda gelæda ahne boege on seaðe
 potest cæcus cæcum ducere, nonne ambo in foveam
 fallað
 cadent?

ne is 7 ne se discipul of magist pifæst
 [40] Non est discipulus super magistrum, perfectus
 ðon eghuele bið sua laruu his
 autem omnis erit sicut magister eius.

huæd ðon̄ gesiist ðu þ lytle môt in ego broðres ðines
[41] Quid autem vides festucam in oculo fratris tui,

ðone beam uût seðe in ego ðinum is ne efnesceauas ðu
trabem autem quæ in oculo tuo est non consideras?

ᵹ huu mæht ðu cuoeða broðer ðinum broðer flet
[42] Et quomodo potes dicere fratri tuo, Frater sino

þte ic aporpo ðone mot of ego ðinum seolf in ego ðinum ðone
eiciam festucam de oculo tuo, ipse in oculo tuo tra-

beam ne gesiis ðu la legere aporp ærist ðone beam of
bem non videns? Hipocrita eice primum trabem de

ego ðinum ᵹ ðon ðu eftlocas þte ðu ofgebrenge þ mot of
oculo tuo et tunc respicies ut educas festucam de

ego broðres ðines
oculo fratris tui.

ne is f̃ðon tree god þte doeð pæstma yfla
[43] Non est enim arbor bona quæ facit fructus malos,

ne tree yfle pyrcas pæstm god an suæhuælc
neq: arbor mala faciens fructum bonum, [44] unaquæq:

f̃ðon tree of pæstme his bið gecyðed
enim arbor de fructu suo cognoscitur.

ne f̃ðon of ðornum hia gesomniað ficbeam ne of
Neq: enim de spinis colligunt ficus neq: de rubo

pingað monigfaldas pinbeger † þ cropp
vindemiant uvam.

god mon of god strion heartes his ahefeð
[45] Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert

god ᵹ yfel mon of yfele ahebbeð yfel of manig-
bonum, et malus homo de malo profert malum, ex habun-

faldnise f̃ðon heartes muð spreces
dantia enim cordis os loquitur.

huæd ðon̄ ceiges gie mee Drih' Drih' ᵹ ne doað gie
[46] Quid autem vocatis me Dñe Dñe et non facitis

ðaðe ic cuoeðo eghuelc seðe cymeð to me ᵹ gehereð por-
quæ dico? [47] Omnis qui venit ad me et audit ser-

da mina 7 doeð ða t hia ic adeaua iuh huæm gelic sie
mones meos et facit eos, ostendam vobis cui similis est.

gelic is ðæm menn timbrende hus
[48] Similis est homini ædificanti domum,

seðe delfæð on heanise 7 gesette ða grundas of carr t
Qui fodit in altum et posuit fundamenta supra pe-
stan flod t hreh uūt miððy aparð tobrocen pæs se stream
tram. Inundatione autem facta inlisum est flumen
huse ðæm 7 ne mæhte hia gestyrige gesetted f ðon pæs
domui illi et non potuit eam movere, fundata enim erat
onufa carr
supra petram.

seðe ðonne geherde 7 ne dyde gelic is ðæm menn
[49] Qui autem audit et non fecit similis est homini
timbrende hus his onufa stan buta grund on
ædificanti domum suam supra petram sine fundamento, in
ðon toslitten pæs se stream 7 sona gefeall 7 aporden pæs faell
qua inlisus est fluuius et continuo cecidit et facta est ruina
huses ðæs micel
domus illius magna.

miððy uūt gefyllde alle porda his in
VII. [1] Cum autem implesset omnia verba sua in
earum folces infoerde in þ burug ðæs aldormonnes
aures plebis intravit Capharnaum. [2] Centurionis au-
ðā sum esne yfle hæbbende pæs deadlic seðe him
tem cuiusdam servus male habens erat moriturus qui illi
pæs diorpyrðe 7 miððy geherde frō ðæm Ha t sende to
erat pretiosus. [3] Et cum audisset de Ihu misit ad
him ældoputo bæd hine þte gecuome 7 hælde
eum seniores Judæorum rogans eum ut veniret et salvaret
dræl his soð hia miððy gecumon to ðæm Helend be-
servum eius. [4] At illi cum venissent ad Ihm roga-
don hine geornlice cuoedon
bant eum sollicite dicentes,

þte f f̃ðon pyrðe is þte ðis him ðu doe lufað f̃ðon
 Quia dignus est ut hoc illi præstes, [5] diligit enim

cynn usra 7 somnung f cirica he getimbrade us
 gentem nostram, et synagogam ipse ædificavit nobis.

se Hæt uūt foerde mið him 7 miððy soðlice ne fearr
 [6] Ihs autem ibat cum illis, et cum iam non longe

pæs frō hus sende to him se aldōrm freondas cuoeð
 esset a domo misit ad eum centurio amicos dicens,

Drihten nælle ðu firrfarra ne f̃ðon pyrðe am þ under hrofe
 Domine noli vexari, non enim dignus sum ut sub tectum

minū ingae f̃ðon æc 7 meec seolfne ne amic
 meum intres, [7] propter quod et me ipsum non sum

pyrðe doemend am þte ic cuome to ðe ah cuoeð mið porde 7
 dignum arbitratus ut venirem ad te, sed dic verbo et

hal bið enæht min f̃ðon 7 ic monn am under
 sanabitur puer meus. [8] Nam et ego homo sum sub

mæht efnegesettet hafo under meec heremenn
 potestate constitutus, habens sub me milites,

7 ic cuoeðo ðisum gāa 7 gaed 7 oðre cym 7 cymeð 7
 Et dico huic vade et vadit, et alio veni et venit, et

ðrale minum do ðis 7 does miððy geherde se Hæt auun-
 servo meo fac hoc et facit. [9] Quo audito Ihu mira-

drad pæs 7 efnegecerde f ymbpærle ðæm æftfylgendum hine ðreatum
 tus est et conversus sequentib: se turbis

cuoeð soðlice ic cuoeðo iuh ne in Isrl ðus micelo geleafa
 dixit, Amen dico vobis nec in Israhel tantam fidem

gemoette f fund ic
 inveni.

7 gecerdon ðaðe gesended poeron to ham f hus gemoetton
 [10] Et reversi qui missi fuerant domum inveniunt

ðone esne seðe unhal pæs hal
 servum qui languerat sanum.

7 aporden pæs æft ðon foerde on ceastre ðiu
 [11] Et factum est inceptus ibat in civitatem quæ

is genemned 7 cadon mið hine ðegnas his 7 folc
 vocatur Naim, et ibant cum illo discipuli eius et turba

monigo miððy ðon geneolecte to durum ceas-
 copiosa. [12] Cum autem aprouinquaret portæ civi-
 tres
 tatis

heono dead pæs feerende sunu ancenda moderes his 7
 Ecce defunctus efferebatur filius unicus matris suæ et
 ðios pidua pæs 7 folco ceastres monig mið hia
 hæc vidua erat, et turba civitatis multa cum illa.

þ ilca miððy gesege se Drih' mið miltehortnise gecerred of
 [13] Quam cum vidisset Dñs misericordia motus super
 hia cuoeð hir to nælle ðu poepa 7 geneolecte 7 hran
 ea dixit illi noli flere. [14] Et accessit et tetigit

ðá ceiste ða uūt ðaðe beron stodon 7 cuoeð
 loculum, hi autem qui portabant steterunt, et dixit,

esne ðe ic cuoeðo aris 7 eftsett 7 aras ðaðe
 Adolescens tibi dico surge. [15] Et resedit qui
 pæs dead 7 ongann spreca 7 salde hine moder his
 fuerat mortuus et coepit loqui, et dedit illum matri suæ.

ondfeng uūt alle ondo 7 pundradon God
 [16] Accepit autem omnes timor et magnificabant Dm̃,
 cuoedon þte pitga micel aras in us 7 f'ðon
 dicentes quia propheta magnus surrexit in nobis, et quia
 God sohte folc his
 Dñs visitavit plebem suam.

7 eode 7 foerde ðis pord on all Iūd 7
 [17] Et exiit hic sermo in universam Judæam et
 all ymb þ lond
 omnem circa regionem.

7 sægdon Ioh' ðegnas his of allū
 [18] Et nuntiaverunt Johanni discipuli eius de omnib:
 ðæm
 his.

7 efnegeceigde tuoge frō ðegnu his Ioh' 7
 [19] Et convocavit duos de discipulis eius Johannes et
 sende to Drih' cuoeð ðu arð 7 arð ðu seðe tocymende pæs 7 oðer
 misit ad Dñm dicens Tu es qui venturus es an alium

pe abidas miððy uūt gecuomon to him pæras
expectamus? [20] Cum autem venissent ad eum viri

cuoedon Ioh' sende usih to ðe cuoeðende
dixerunt, Johannis Baptista misit nos ad te dicens

ðu arð seðe tocymende pæs † oðer pe abidas in
Tu es qui venturus es an alium expectamus? [21] In

ðailca ðoñ tid lecnade monigo of adlu ⁊ teisum † cu-
ipsa autem hora curavit multos a languorib: et pla-

almu ⁊ of gastu yflu ⁊ blindu monigu salde gesihðe
gis et spiritib: malis et cæcis multis donavit visum.

⁊ ondsuarede cuoeð to him geongas sægcas Ioh'
[22] Et respondens dixit illis, Euntes nuntiate Johanni

ða ðing gie gesegð ⁊ gie herdon
quæ vidistis et audistis,

þte blindo geseað halto geongeð deafo geherað
Quia cæci vident, claudi ambulant, surdi audiunt,

hreafo aron † sint geclænsad deado arisað ðorfendo hia
leprosi mundantur, mortui resurgunt, pauperes evan-

bodigæð ⁊ eadig is suahuælc seðe ne bið ge-
gelizantur, [23] et beatus est quicumq: non fuerit scan-

ondspurnad on mee
dalizatus in me.

⁊ miððy fromfoerdon erendpreco Ioh' ongann
[24] Et cum discessissent nuntii Johannis, coepit

cuoeda of Ioh' to ðæm hergum ymb huad † fhuon foerdon gie
dicere de Johanne ad turbas, Quid existis

on poestm to gesea hread † gerd frō pind gecerred ah
in desertum videre, harundinem vento moveri? [25] Sed

fhon foerde gie gesea monno hnescum gepoedum ge-
quid existis videre, hominem mollib: vestimentis in-

gearpad
dutum?

heono ðaðe in gepoede diorpyrðe sint ⁊ in husum
Ecce qui in veste pretiosa sunt et deliciis in domib:

cyninga sint ah ymb huæd foerdon gie gesea ꝥ to sceapnne
 regum sunt. [26] Sed quid existis videre,

pitgo uūt ic cuoeðo iuh 7 forðor ðon pitge
 prophetam? utique dico vobis et plus quam prophetam,

ðis is of ðon apritten is ꝥ pæs heono ic sende engel
 [27] Hic est de quo scribturn est ecce mitto angelum
 min fē on sione ðin seðe foregearpade peg ðin
 meum ante faciem tuam qui præparabit viam tuam
 fē ðec
 ante te.

ic cuoeðo f̃ðon iuh ne bituih sunum pifa pit-
 [28] Dico enim vobis non inter natos mulierum pro-
 ge ðonne Ioh' ne ænig is ðæne ðe ðon leasa is
 pheta Johanne Baptista nemo est, cui autem minor est
 in ric Godes mara is him ꝥ ðæm
 in regno Dī major est illo.

7 all folc geherde 7 bærsynnigo gesoðfesta-
 [29] Et omnis populus audiens et publicani iusticave-
 don God peron gefulpad mið fulpiht Ioh' ða ældo
 runt Dm̃ baptizati baptismo Johannis, [30] pharisæi
 ðon 7 æs putto geðæhtung Godes teldon on him
 autem et legis periti consilium Dī spreverunt in semet-
 seolfum ne poeron gefulpad from him
 ipsos non baptizati ab eo.

huæm f̃ðon ongelic ic cuoeðo menn cneoreses
 [31] Cui ergo similes dicam homines generationis
 ðises 7 huæm ongelic sint ongelic sint cnæhtū
 huius, et cui similes sunt? [32] Similes sunt pueris
 sittendū on sprēc 7 sprecendū bituih 7 cuoeðendū
 sedentib: in foro et loquentib: adinvicem et dicentibus,
 pe gesungun iuh mið hpistlū 7 ne giē plægade pe hond beafton
 Cantavimus vobis tibiis et non saltastis, lamentavimus
 7 ne gie pæpde
 et non plorastis.

[33] ^{cuom f̃ðon Ioh' ne eteð} Venit enim Johannes Baptista ^{neq;} manducans
^{hlaf ne drincað pin 7 gie cuoeðað diopl hæfeð} panem ^{neq;} bibens vinum et dicitis dæmonium habet.

[34] ^{cuom sunu monnes eteð 7 drincað 7} Venit filius hominis manducans et bibens et
^{gie cuoeðað heono mōn ettere 7 drincað þ̃ pin 7 freond} dicitis ecce homo devorator et bibens vinum, et amicus

^{bærsynigra 7 synnfullra 7 gesoðfæstad pæs} publicanorum et peccatorum. [35] Et iustificata est
^{mið snytro frō allū sunū his} sapientia ab omnib; filiis suis.

[36] ^{gebaet ða hine sum frō ældeuutu þ̃te} Rogabat autem illum quidam de pharisæis ut
^{geete mið hine} manducaret cum illo,

^{7 infoerde hus gehlione 7 heono} Et ingressus domum pharisæi discubuit. [37] Et ecce
^{pif ðio pæs in ceastra portcuoe ne 7 synnfut þ̃te ongæt} mulier quæ erat in civitate peccatrix, ut cognovit

^{þ̃te hlione in hus ðæs tobrohte oelefæt full smi-} quod accubuit in domo pharisæi, attulit alabastrum un-
^{rinise 7 stod bihianda æt fotu his mið tæherum 7} genti, [38] et stans retro secus pedes eius lacri-

^{tearu ongann geðuo a 7 aða 7 mið herum hæfles hiræ gedrygde 7} mis coepit rigare et capillis capitis sui tergebat et
^{gecyste foet his 7 mið smirinese aðuoh} osculabatur pedes eius et ungento ungebat.

[39] ^{gesæh ða se aldaputa seðe geceigde hine cuoeð} Videns autem pharisæus qui vocaverat eum ait
^{bituih him cuoeð ðes gif pere pitge piste uūt huoele 7} intra se dicens, hic si esset propheta sciret utique quæ et

^{hulic pif pere ðio gehrineð him þ̃te portcuoe ne is} qualis mulier esset quæ tangit eum quia peccatrix est.

⁊ onduearde se Hæt cuoeð to him ⁊ ðæm hafo ðe
[40] Et respondens Ihs dixit ad illum Simon habeo tibi

huothuoego to cuoeðanne
aliquid dicere,

soð he cuoeð laruu cuoeð tuoege scyldgo poeron
At ille ait magister dic. [41] Duo debitores erant

sume rice menn an ahte to geldanne penningas fif hünd
cuidam feneratori, unus debebat denarios quingentos

oðer fifteih ne hæbbendum ðæm huono gul-
alius quinquaginta. [42] Non habentib: illis unde red-

don forgæf him baem ⁊ eghðer
derent donavit utrisque.

huele fðon hine fðor lufade geondsuarede
Quis ergo illum plus diligit? [43] Respondens Simon

cuoeð ic poeno þte of ðisu ðæm fðor ⁊ mara fgæf soð he cuoeð
dixit, æstimo quia his cui plus donavit. At ille dixit

him rehte ðu doemdest
ei recte iudicasti.

⁊ ymbpærle ⁊ to ðæm pife cuoeð to Simon gesiist ðu
[44] Et conversus et ad mulierem dixit Simoni, vides

ðis pif ic infoerde in hus ðin þ pæter fotu
hanc mulierem? intravi in domum tuam, aquam pedibus

ne sealdest ðu ðios uūt mið tearu ⁊ tehr aðuoh foet mine
non dedisti, hæc autem lacrimis rigavit pedes meos

⁊ mið herum hire geclænsade coss me ne ðu saldest
et capillis suis tersit. [45] Osculum mihi non dedisti,

ðios uūt of ðon ⁊ siðða ic infoerde ne blann cossetunges foeta
hæc autem ex quo intravi non cessavit osculari pedes

mine
meos.

mið smirinise heafod min ne ðu geðuoge ðios uūt
[46] Oleo capud meum non unxisti, hæc autem

mið smirenise aðuogh foet min fðon ic cuoeðo
ungento unxit pedes meos. [47] Propter quod dico

ðe biðon forgefen hire synno menigo fðon lufade suiðe ⁊ feolo
tibi remittentur ei peccata multa quia dilexit multum.

ðæm uūt lyttel forgefen bið lyttel lufad ⁊ lufade
Cui autem minus dimittitur minus diligit.

cuoed ða to ðær ilca biðon forgefen ðe synna
[48] Dixit autem ad illam remittuntur tibi peccata.

⁊ ongunnon ðaðe mið ætgeadre hliongende poeron gecuoed̃a
[49] Et coeperunt qui simul discumbebant dicere
betuih him huæt is ðes seðe fæstlice synna f̃gefeð
intra se, Quis est hic qui etiam peccata dimittit?

cuoed ða to ðæm pife geleafo ðin ðeh hal dyde
[50] Dixit autem ad mulierē fides tua te salvam fecit,
gaa in sibbe
vade in pace.

⁊ aporden pæs æfter ðon ⁊ he geong dyde
VIII. [1] Et factum est deinceps et ipse iter faciebat
ðerh ceastra ⁊ poerc
per civitatem et castellum.

bodade ⁊ godspellade ric Godes ⁊ tuoelfe
Prædicans et evangelizans regnum Dī, et duodecim
mið hine ⁊ ða pifo ⁊ oðro ðaðe poeron gehæled frō
cum illo, [2] et mulieres aliq: quæ erant curatæ ab
gastum pohfullū ⁊ yflu ⁊ unrehtpisū ⁊ frō untrymnisū ðio
spiritib: malignis et infirmitatib: Maria quæ

is geceiged Magdalenesca of ðær dioplas sefo offoerdon
vocatur Magdalena de qua demonia septem exierant,

⁊ pif Chuze
[3] et Johanna uxor Chuza procuratoris Herodis et
⁊ oðero menigo
Susanna et aliæ multæ

ðaðe embehtadon ðæm of strionum hiora,
Quæ ministrabant eis de facultatib: suis.

miððy ðon ðreat menigo efnecuome of ceastrum
[4] Cum autem turba plurima conveniret de civitatib:
geneolecdon to him
properarent ad eum,

cuoeð ðerh onlicnese ꝛ bisene eade seðe sapeð to sa-
 Dixit per similitudinem. [5] Exit qui seminat semi-
 penne sed his ꝛ miððy sapeð oðer feall neh
 nare semen suum, et dum seminat, aliud cecidit secus
 pege ꝛ getreden pæs ꝛ flegendo heofnes gefreten
 viam et conculcatum est et volucres cæli comederunt
 þ ꝛ oðer feall of stan ꝛ þ brord
 illud. [6] Et aliud cecidit supra petram et natum
 apisnade ꝛ fðrugade fðon ne hæbde petnise ꝛ oðer
 aruit quia non habebat umorem. [7] Et aliud
 gefeall æt ðornū ꝛ ongelic arison ðornas underdulfon ꝛ fðy-
 cecidit secus spinas et simul exortæ spinæ suffocave-
 don þ ꝛ oðer feoll on eorðo god ꝛ
 runt illud. [8] Et aliud cecidit, in terrā bonam et
 uphebbing dyde pæstm hunteantig siða monigfat
 ortum fecit fructum centuplum.

ðæs cuoeðende ceigde seðe earo hæfeð hernises
 Hæc dicens clamabat, Qui aures habet audiendi
 gehera gefrignon ða hine ðegnas his
 audiat. [9] Interrogabant autem eum discipuli eius
 huæt ðio pære ðio biseno
 quæ esset parabola.

ðæm he cuoeð iuh gesald is to putanne ꝛ þ
 [10] Quib: ipse respondit vobis datum est nos-
 gie pitte clæne ryne ꝛ asægnise rices Godes
 se mysterium regni Dī,
 oðrum uūt in geddungū þte gesegon ne geseað ꝛ
 Ceteris autem in parabolis, ut videntes non videant, et
 geherdon ne oncnaued
 audientes non intellegant.

is ðon ðios biseno sed is pord Godes
 [11] Est autem hæc parabola, semen est verbum Dī.

ðaðe uūt æt poeg sint ðaðe geherað ꝛ æft ðon
 [12] Qui autem secus viam sunt, qui audiunt et deinde
 cuom se diopl ꝛ genom þ pord of heorta hiora ne ge-
 venit diabolus et tollit verbum de corde eorum, ne cre-

lefas hal geporðas f̃ðon seðe onufa stan ðaðe
dentes salvi fiant. [13] Nam qui supra petram, qui

miððy geherað mið gefea † glædnise onfoað pord 7 ðas
cum audierunt cum gaudio suscipiunt verbum, et hi

pyrtruma ne habbað ðaðe to tid † to huil gelefað 7 in
radicem non habent, qui ad tempus credunt, et in tem-

tid costunges hia fearrageð † fleað þte uūt in
pore tentationis recedunt. [14] Quod autem in

ðornu gefeall ðas sindon ðaðe geherdon 7 mið gemnissu 7
spinis cecidit hi sunt qui audierunt, et sollicitudinib: et

palum 7 pillum lifes miððy geongas biðon underdolfen 7 ne
divitiis et voluptatib: vitæ euntes suffocantur et non

eftbrengeð pæstm þte uūt on god eorðo
referunt fructum. [15] Quod autem in bonam terram

ðas sint ðaðe in herte god 7 gecoren geherdon pord
hi sunt qui in corde bono et optimo audientes verbum

haldas 7 pæstm bringas in geðyld
retinent, et fructum referunt in patientia.

ne ænig .✠. ðon læhtfæt † ðæcilla miððy gebernes apria
[16] Nemo autem lucernam accendens operit

ðailca mið fatte † under bedd setteð ah onufa leh-
eam vase, aut subtus lectum ponit, sed supra cande-

tisrn setteð þte ingeongeð † infærende hia gesea þ leht
labrum ponit, ut intrantes videant lumen.

ne f̃ðon is degle þte ne bið adeauad
[17] Non enim est occultum quod non manifestetur,

ne gehyded † f̃holen þte ne oncnauen † ongetten bið 7 on eapung
nec absconditum quod non cognoscatur et in palam

cymeð
veniat.

geseað f̃ðon huu ge.geherdon ðeðe f̃ðon hæfeð
[18] Videte ergo quomodo auditis, qui enim habet

bið gesald him 7 suahua seðe ne hæfeð uūt þte poeneð
dabitur illi, et quicumq: non habet, etiam quod putat

hiae † he hæbbe bið genumen frō him † ðæm
se habere auferetur ab illo.

cuomon ðoñ to him ꝥ ðæm moder 7 broðro his
 [19] Venerunt autem ad illum mater et fratres eius
 7 ne mæhton gecuma to him fē ðæm here 7
 et non poterant adire ad illum præ turba. [20] Et

asægd pæs him moder ðin 7 broðro ðine stondað uta
 nuntiatum est illi, mater tua et fratres tui stant foris

pallas ðec gesea seðe ondsuarede cuoeð to him ꝥ ðæm
 volentes te videre. [21] Qui respondens dixit ad eos,

moder min 7 broðro mine ðas sint ðaðe pord Godes
 mater mea et fratres mei hi sunt qui verbum Dī

geherað 7 doað
 audiunt et faciunt.

aporden pæs ða on án ðara dagana 7 he astag
 [22] Factum est autem in una dierum et ipse ascendit

on an scip 7 ðegnas his 7 cuoeð to him ꝥ ðæm ofce-
 in una navicula et discipuli eius, et ait ad illos, trans-

arfa pe of ða luh 7 astigon hropundum ꝥ
 fretemus trans stagnum, et ascenderunt. [23] Navi-

miððy gehropun ðoñ ðæm slepde 7 ofduna astag hræs
 gantib: autem illis obdormivit, et descendit procella

pindes on luh 7 poeron gefylled 7 afyrhtad
 venti in stagnum, et complebantur et periclitabantur.

geneolecton uūt apoehton hine cuoeðendo ꝥ cpoedon
 [24] Accedentes autem suscitaverunt eum dicentes,

la hæseere pe losuiað soð he aras geðreade ðone pind 7
 præceptor perimus, at ille surgens increpavit ventum et

hroeðnise ꝥ unpoeder ðæs pætres 7 geblann 7 aporden pæs ðio smylt-
 tempestatem aquæ et cessavit et facta est tranquil-

nise cuoeð uūt ðæm huor is gehleafo iuera ðaðe
 litas. [25] Dixit autem illis, Ubi est fides vestra? Qui

geéondredes apundradon ꝥ apundrad poeron bituih cuoedon hua
 timentes mirati sunt adinvicem dicentes, Quis

poneest ðu ðes is þte 7 pindum hatteð 7 sæ 7 gehe-
 putas hic est quia et ventis imperat et mari et oboe-

rað him
 diunt ei?

ðona gehropun ða to londe ðara lioda
[26] Enavigaverunt autem ad regionem Gerasenoŕ

þ is fora ongægn Gali 7 miððy færende poere
quæ est contra Galilæam. [27] Et eum egressus esset

to londe to gægnes arn him per sum seðe hæfde ðone diopl
ad terram occurrit illi vir quidam qui habebat dæmoniũ

fæstlice tidum monigum 7 mið poedo ne pæs gegearuad ne
iam temporib: multis, et vestimento non induebatur neq:

in hus gepunade ah in byrgennũ 7es þte gesæh
in domo manebat sed in monumentis. [28] Is ut vidit

ðone Hæt gefeall befā him 7 ceigde t eliopade stefne micla
Ihm procidit ante illum, et exclamans voce magna
cuoeð
dixit,

huæd me 7 ðe is Hæt sunu Godes ðæs hæsta ic biddo
Quid mihi et tibi est Ihu fili Di altissimi? obsecro

ðec ne me propiga t þte ðu gegroeta t pinia bebeade f̃ðon
te ne me torqueas. [29] Præcipiebat enim

gaste ðæm unclæne þte foerde of ðæm menn monigum f̃ðon
spiritui immundo ut exiret ab homine, multis enim tem-

tidum f̃fom hine
poribus arripiebat illum,

7 gebunden pæs mið raccentegum 7 mið fatrum gehalden pæs
Et vinciebatur catenis et compedib: custoditus,

7 miððy geslitten peron ða bendo pæs gedrifen from dioplae on
et ruptis vinculis agebatur a diabolo in de-

poestnũ gefraign ða hine se Hæt cuoeð
sertum. [30] Interrogavit autem illum Ihs dicens,

huæd ðin noma is
quod tibi nomen est?

soð he cuoeð here f̃ðon ineaddon dioplas monigo in
At ille dixit Legio quia intraverut dæmonia multa in

him 7 bedon hine ne þte gehehte him þte in
eum. [31] Et rogabant eum ne imperaret illis ut in

niolnise hia gefoerdon pæs ðon ðer ede † sunor bergana
abissum irent. [32] *Erat autem ibi grex porcorum*

monigo foedendra † lesuuanra on more
multorum pascentium in monte,

‡ bedon hine þte gelefde him in ðæm ingeonga
Et rogabant eum ut permitteret eis in illos ingredi,

‡ gelefde him foerdon f'ðon ða dioplas of ðæ
et permisit illis. [33] *Exierunt ergo dæmonia ab ho-*

menn ‡ infoerdon in bergu ‡ mið ferræs eode se sunor
mine et intraverunt in porcos, et impetu abiit grex

oefstlice on luh ‡ f'doen pæs
per præceps in stagnum et suffocatus est.

þte sua þte gesegon aporden † aparð ða ðe gelesuadon
[34] *Quod ut viderunt factum qui pascebant,*

flugon ‡ sægdon in ða burug ‡ in londum
fugerunt et nuntiaverunt in civitatem et in villas.

foerdon ðon gesea þte auorden pæs ‡ cuo-
[35] *Exierunt autem videre quod factum est, et vene-*
mon to ðæm Hæt
runt ad Ihm,

‡ gemoeton ðone monno sittende of ðæm ða dioplas
Et invenerunt hominem sedentem a quo dæmonia

foerdon gepéded ‡ hal ðohf to fotum his ‡
exierant vestitum ac sana mente ad pedes eius, et

ondreardon sægdon ða ðæm ‡ ða ðe gese-
timuerunt. [36] *Nuntiaverunt autem illis et qui vide-*

gon huu hal aporden pæs frō here ‡
rant, quomodo sanus factus esset a legione. [37] *Et*

bedon hine all ðio menigo londes ðara lioda
rogaverunt illum omnis multitudo regionis Gerasenorum

þte gefearrade frō ðæm f'ðon mið fyrhto miclo gehalden poeron
ut discederet ab ipsis, quia timore magno tenebantur,

he ðon astag þ scip eftcerde † cerrende pæs ‡
Ipse autem ascendens navem reversus est. [38] *Et*

gebæd hine se peor of ðæm ða dioplas foerdon þte mið
rogabat illum vir a quo dæmonia¹ exierant², ut cum

hine pere
eo esset,

fleort ða hine se Hæt cuoeð eftfær to huse
Dimisit autem eum Ihs dicens, [39] Redi³ in⁴ domum

ðinu 7 sæge huu micla ðe dyde God 7 eode ðerh alle
tuam et narra quanta tibi fecit Ds. Et abiit⁵ per univer-

ða ceastra bodade huu micla him dyde se Hæt
sam civitatem prædicans quanta illi fecisset⁶ Ihs.

aporden pæs ðon miððy eftcuom se Hæ onfeng hine
[40] Factum est autem cum redisset Ihs, exceptit illum

ðio ðread poeron fðon alle bidende him 7
turba, erant enim omnes expectantes⁷ eum. [41] Et

heono cuom se per ðæm noma 7 he aldormon som-
ecce venit vir⁸ cui⁹ nomen Jairus⁹, et ipse princeps syna-

nunges pæs 7 feall to fotu Hæt gebæd hine þ
gogæ¹⁰ erat¹¹, et cecidit¹² ad¹³ pedes Ihu rogans eum ut

ineode in hus his fðon dohter ancende pæs him
intraret in domum eius. [42] Quia filia unica erat illi

poeno ic pintro tuelfo 7 ðios deade 7 gelamp
fere¹⁴ annorum duodecim et¹⁵ hæc moriebatur, et contigit

RUSHWORTH.

[38] . . . ðe per of ðæm ða diapulo foerdun þte mið hine pere forleort
ða hine ðe Hæt cpæð. [39] eft fær to huse ðinum 7 sæge hu micle
ðe dyde Dril 7 eode ðerh alle ða cestre bodade hu micle him dyde
Dril. [40] aporden pæs putudlice miððy eft com ðe Hæt onfeng hine
ða ðreatas perun putudlice alle biddende hine. [41] 7 heonu com ðe
per gongende 7 he of aldormenn sommunge pæs 7 gifeol 7 to fotum him
gibed hine ðætte forde in hus his. [42] forðon dohter uncenned pæs
him ic poenu pintra tpelfe ðios deoðade 7 gilamp miððy eode from ðæm

¹ 'demonia'

³ 'reddi'

⁵ 'habii'

⁷ 'expectantes'

⁹ The words 'cui . . . Jairus' are omitted in R.

¹⁰ 'sinagoga'

¹² 'cecidit'

¹⁴ 'vere'

² 'exiit'

⁴ R. omits 'in'

⁶ 'fecit'

⁸ 'viri euntis'

¹¹ 'erat' is omitted.

¹³ 'et'

¹⁵ 'et' is omitted.

miððy eode frō ðæm here pæs geðringed ⁊ geðrunge 7 pif
dum iret a turba¹ comprimebatur². [43] Et mulier

sum pæs in floping blodes frō pintrum tuelfum
quædam erat in fluxu sanguinis ab annis duodecim,

ðio on lecum fromsalde all feh hire
Quæ in medicos³ erogaverat omnem substantiam suam

ne frō ænigū mæhte gelecnaege ⁊ posa geledned geneolecde
nec ab ullo potuit curari⁴, [44] accessit

behianda 7 gehran fasne pedes his 7 sona
retro et tetigit fimbriam vestimenti eius⁵, et confestim

astod floping blodes hire 7 cuoeð se Hæf hua pæs
stetit fluxus sanguinis eius. [45] Et ait Ihs quis est

seðe mec gehran onsæccendum ðon allu
qui me tetigit? negantib: autem omnib:,

cuoeð Petr 7 ðaðe mið him poeron hæsera ða menigo
Dixit Petrus et qui cum eo erant, Præceptor turbæ

ðec geðringað 7 poerdað 7 ðu cuoeðas hua mec gehran
te⁶ comprimunt⁷ et affligunt⁸, et dicis quis me tetigit?

7 cuoeð se Hæf gehran mec huoeelchuoeges f'ðon ic piste
[46] Et dixit Ihs tetigit me aliquis, nam ego⁹ novi

mæht frō me eode gesæh ðon ⁊ pif
virtutem de me exisse¹⁰. [47] Videns¹¹ autem mulier

þte ne gedegelde cuaccende cuom 7 gefeall fē fotū
quia non latuit tremens venit et procidit¹² ante pedes

RUSHWORTH.

berge pæs giðring ⁊ giðrunge. [43] 7 pifum ðæm ðe pæs in floping
blodes from pintrum tpeulfum ðio in lecum forsalde all feh hire ne in
ængum mæhte gihæla ⁊ lecniga [44] 7 gineolicade bihionda 7 gihran
fæste pedum 7 sona astod ðio flopnis blodes his. [45] cpæð ðe Hæf
hpele is seðe mec gihran ne sæccende ðonne allum cpæð . . . ⁊ ðaðe
mið hine perun hæsera ðio mengo ðec giðringað 7 peorðað 7 ðus
cpeoðas hpele mec gihran. [46] 7 cpæð ðe Hæf gihran me hpæt ⁊
hpelepoege f'ðon 7 ic piste mæhte from me eode. [47] gisæh ðonne ⁊
pif ðætte ne degelde cpacende com 7 gifeol bifora fotum his 7 for ðæm

¹ 'turbis'² 'conprimebatur'³ 'medicis'⁴ 'curare'⁵ 'eius' is omitted.⁶ 'tante'⁷ 'conpræmunt'⁸ 'adfligunt'⁹ 'et ego'¹⁰ 'exipse'¹¹ 'videntes'¹² 'procedit'

ðæs ⁊ his ⁊ fē ðæm inting gehrine hine becnade fā
illius, et ob quam causam tetigerat eam indicavit coram

allū folce ⁊ huu sona gehæled pæs
omni populo, et quemammodum confestim¹ sanata sit.

soð he cuoeð him dohter geleafa ðin ðec hal dyde
[48] At² ipse dixit illi, Filia, fides tua te salvam fecit,

gaa in sipp ða geane hine sprecende cuom frō alдор-
vade in pace. [49] Athuc³ illo loquente venit a⁴ prin-
men somnunges cuoeð him ⁊te dead is doht⁵ ðin nælle ðu
cipe⁵ synagogæ⁶ dicens ei, quia mortua est filia tua⁷ noli

gestyrege hine
vexare illum.

se Hæt ða miððy geherde ðis pord geondsuarede feder
[50] Ihs autem audito hoc verbo respondit patri

ðære mædne nælle ðu ðe ondrede gelef ana ⁊ hal hio bið
puellæ, Noli⁸ timere crede tantum et salva fiet⁹.

⁊ miððy gecuome to hame ne gelefde ingeonga
[51] Et cum venisset domum non permisit¹⁰ intrare¹¹

mið ænig buta ⁊
secum¹² quemquam nisi Petrum Jacobum et Johannem,

⁊ fader ⁊ moder ðære mægdne gepæpon ðonne
Et patrem et matrem puellæ¹³. [52] Flebant autem

alle ⁊ mændon ðailca soð he cuoeð nallað ge poepa ne
omnes et plangebant illam, at ille dixit, Nolite flere, non

RUSHWORTH.

intinga gihran him gibecnade bifora altum folche ⁊ hu efne sona gihæled
pæs. [48] ⁊ he cpæð him dohter gileofa ðin ðec hale dyde gaa in
sibbe. [49] geona hine sprecende com from aldormonnū somnungum
cpæð him ðætte deod is dohter min nelle ðu gihrina hir. [50] ðe Hæt
ðonne giherde ðis pord giondsporade feder ðæs mægdnes nelle ðu
ondreda gilef ana ⁊ hal bið. [51] ⁊ miððy gecomon to hame ne
gelefde ingonga hine mið ænigne buta . . . ⁊ . . . ⁊ fæder ⁊
moder ðæs mægdnes. [52] gipeopun ðonne alle ⁊ mandun ða ilca soð

¹ 'confestum'⁴ 'a' is omitted.⁷ 'mea'¹⁰ 'permissit'¹³ 'puelle'² 'et'⁵ 'princeps'⁸ 'nolii'¹¹ 'intrase'³ 'adhuc'⁶ 'synagogæ'⁹ 'salvaret'¹² 'eum'

is dead ah slepeð 7 hlogun † teldon hine
est mortua sed dormit. [53] Et deridebant¹ eum

piston þte dead pere he ða geheald²
scientes quia mortua esset. [54] Ipse autem tenens³

hond his cliopade cuoeðende la mægden aris 7
manum eius clamavit³ dicens, Puella⁴ surge. [55] Et

eftapoende pæs gaast hire 7 aras recone 7 heht hir
reversus est sps eius, et surrexit continuo, et iussit⁵ illi⁶

sealla eatta 7 pundradon † gestylton aldre hire
dari manducare. [56] Et stupuerunt parentes eius

ðæm bebead ne ænigū þte hia gecœdon þte aporden pæs
quib: præcepit⁷ ne alicui dicerent quod factum erat.

miððy geceiged poeron uūt tuelfo ða apostolas salde
ix. [1] Convocatis autem duodecim apostolis dedit

ðæm mægn 7 mæht of alle dioplas 7 þte
illis virtutem et potestatem super omnia dæmonia⁸ et ut

ða untrymigo gelecnaðes 7 sende hia bodia † to bodianne
languores curarent. [2] Et misit⁹ illos prædicare

ric Godes 7 hæla ða unstronga
regnum Dī et sanare infirmos.

7 cuoeð to ðæm noht nime gie on poege ne gerd
[3] Et ait ad illos, Nihil tuleritis¹⁰ in via, neq: virgam

RUSHWORTH.

he cpæð nelle gipoepa ne is deod ah slepeð. [53] 7 hlogun 7 teldun
hine piste forðon ðæt deod pere. [54] he ða gihælde hia honda his 7
cliopade cpeðende mægden aris. [55] 7 eftapoende pæs gast his 7 aras
recone 7 heht sella hir eota. [56] 7 stylton † pundradun ældre hire
ðæm bibeod ðæt ne ængu gicpeðe ðæt giporden pæs.

IX. [1] miððy gicegdun putud† tpelfe apostolas salde ðæm mæhte 7
mægen ofer alle dioplas 7 þ ðio untrymigu gilecnadun. [2] 7 sende
hia to bodiganne rice Godes 7 hæle ða unstronga. [3] 7 cpæð to ðæm

¹ 'diridebant'⁴ R. adds 'sunt'⁷ 'præcipit'¹⁰ 'tolleretis'² 'eos' add in R.⁵ 'jusi'⁸ 'demonia'³ 'et clamavit'⁶ 'illum'⁹ 'missit'

ne pocca ⁊ posa ne hlaf ne feh ne tuoegē
neq: peram neq: panem neq: pecuniam¹, neq: duas²

cyrtlas habbas gie ⁊ in suahuelcum hus gie
tunicas habeatis³. [4] Et in⁴ quamcumq: domum⁵ intra-

inngae ðer puniað ⁊ ðona ne færes gie
veritis ibi⁶ manete et inde ne⁷ exeatis.

⁊ seðe suahua ne onfoeð iuh færað from ce-
[5] Et quicumq: non receperit⁸ vos, exeuntes de civi-

astra ðærilca fæstlice ða asca asceaccað in cyðnise onufa
tate illa, etiam pulverem excutite in testimonium supra

ðæm ilcō
illos.

foerdon ðon̄ ymbeadon ðerh ða caestra bodande
[6] Egressi⁹ autem circumibant per castella, evange-

⁊ lecnande eghuer
lizantes¹⁰ et curantes ubiq:.

geherde ða se cynig alle ðaðe
[7] Audivit autem Herodes¹¹ tetrarcha omnia quæ

aporden peron from him ⁊ tuiade f̄ðon pæs acuoeden frō
fiebant ab eo, et hæsitabat¹² eo quod diceretur a

sumū þte Ioh̄ aras frō deadū
quib:dam quia¹³ Iohannes surrexit a mortuis¹³,

RUSHWORTH.

noht ginime iop on poege ne in gerde ne in pohha ne hlafas ne feh ne
tpoege cyrtlas habbas ge. [4] spa hpelcū huse ge ingæ ðer punigað ⁊
ðona ne faras ge. [5] ⁊ spa hpelc spa ne onfoeð iop farað from cæstre
ðær ilca fæstlice ða asca foeta iopra asceacað on cyðnisse ofer hie.
[6] foerdun ðonne ymb eodun ðerh ða cæstre bodende ⁊ lecnadun
eghper. [7] giherde ða cynig alle ðaðe perun aporden frō
him ⁊ tpiade of him ðætte pæs giepeden. [8] from sumam ec forðon

¹ 'peccuniam'² 'duos'³ 'abetis'⁴ 'in' is omitted.⁵ 'quacumque domui'⁶ 'ubi'⁷ 'ne' is omitted.⁸ 'reciperit'⁹ 'egresi'¹⁰ 'evangelizantur'¹¹ 'Herodis'¹² 'essitavit'¹³ The words from 'quia' . . . 'mortuis' are omitted.

frō summū æc f̃ðon adeaude frō oðrū
 [8] A quib:dam vero quia Helias¹ apparuit², ab aliis
 ðoñ þte se pitgæ an frō pitgum aras 7
 autem quia propheta³ unus ab antiquis surrexit. [9] Et
 cuoeð se cynig ic ofcearf huele ðoñ is
 ait Herodes⁴ Johannem⁵ ego decollavi, quis autem est
 ðes of ðæm gehero ic ðuslico 7 sohte to geseannē hine
 iste de quo audio ego talia⁶, et querebat videre eum⁷.

7 eftcerdon ða ðegnas sægdon him ðaðe suahuæd
 [10] Et reversi apostoli narraverunt illi quæcumq:⁸
 hia dydon
 fecerunt,

7 miððy onfenge peron hia foerde syndria on stou
 Et assumtis⁹ illis secessit¹⁰ seorsum in locum
 poestigu seðe is ðæt burug þ miððy on-
 desertum qui¹¹ est Bethsaida. [11] Quod cum¹², cogno-
 getton ða menigo gefylgendo poeron hine 7 genom hia 7
 vissent turbæ secutæ¹³ sunt illum, et excepit¹⁴ illos, et
 spræcc him of ric Godes 7 ðailco ðaðe gemnise beho-
 loquebatur illis de regno Dī, et eos qui cura indige-
 fadon gehælde
 bant¹⁵ sanabat.

RUSHWORTH.

.... æteopde from oðrū ðonne forðon pitga an from pitgum aras.
 [9] 7 cpæð ðe cynig ic ofceorf hpelc ðonne is ðes of ðæm ic ðuslico
 doema 7 sohte to seanne hine t ðæt he gisege. [10] 7 eftfoerdun
 ða ðegnas sægdun him ðaðe spa hpæt hie dydon 7 miððy ondfonge
 hie foerdun syndrige on stoppe on poestern seðe is ðio burig.
 [11] ðætte miððy spa ongetun ða mengo fylgende perun him 7 ongan
 hie 7 spræc pæs him of rice Godes 7 ðailco ðaðe gemnise bihofadun

¹ 'Elias'³ 'profeta'⁵ 'Iohannis'⁷ 'eum videre'⁹ 'adsumtis'¹¹ 'que'¹³ 'secute'¹⁵ 'indigebat,' corrected by a later hand.² 'aparuit'⁴ 'Herodis'⁶ 'ego talia judio'⁸ 'quicumque'¹⁰ 'secessit'¹² 'que' is added.¹⁴ 'excoepit'

se dæg ða ongann gefara † gebege 7 geneolecdon
[12] Dies¹ autem coeperat² declinare, et accedentes³

ða tuoelfo cuoedon him flet ða hergas þte geeadon in ða caestra
duodecim dixerunt illi dimitte⁴ turbas ut euntes in castella

7 londo ða ðe ymb sint ofcerdon 7 gemoeton metto
villasq: que circa sunt, devertant⁵ et⁶ invenient escas,

f̃ðon her in stope poestig poe sindon cuoeð ða to
quia hic in⁷ loco deserto sumus. [13] Ait autem ad

ðæm gie seallað ðæm eatta
illos⁸, Vos date illis manducare⁹,

soð hia cuoedon ne sint us mara ðon fif
At illi dixerunt, Non sunt nobis plus quam quinq:

hlaf 7 tuoegē fīscas buta poenunga pe gefara 7 gebygce in
panes et duos pisces, nisi forte nos eamus et emamus¹⁰ in

allum ðassum here metto poeron ðoñ ic poeno
omnem hanc turbam esces¹¹. [14] Erant autem fere

paras fif ðusendo cuoeð ðoñ to ðegnu his
viri quinque millia¹², ait autem¹³ ad discipulos suos¹⁴,

doað ðæm to dælum ðerh gebearscipo fif huñd
facite illos discumbere per convivia quinquagenos.

7 sua dedon 7 to dælnis dydon alle
[15] Et¹⁵ ita fecerunt, et¹⁵ discumbere fecerunt omnes.

RUSHWORTH.

gihælde. [12] ðe dæg ða ongan gifara † gibega 7 gineolicadun tpele
cpedun him forlett ða hergas þte comun in ða cæstre 7 lond ða ðe ymb
sindun ofcerdon þ hie gimoeettun metas forðon her in stoppe poestigne
pe sindun. [13] cpæð ða to ðæm ge sellas ðæm to eotanne soð hie
cpedun ne sint us mara ðonne fif hlafas 7 tpoegē fīscas buta poenunga
us pe gifare 7 pe gibyge in allum ðisse herge mett. [14] perun ðone
ic poeno peara fif ðusend cpæð to ðegnum his. [15] to dælum dydun

¹ 'die'² 'coeperat'³ 'ascendentes'⁴ 'demitte'⁵ 'divertuntur'⁶ 'ut'⁷ 'in' is omitted.⁸ 'eos'⁹ 'manducate'¹⁰ 'eamus'¹¹ 'escas'¹² 'milia'¹³ 'autem' is omitted.¹⁴ The words from 'facite' to the end of the verse are omitted.¹⁵ The words from 'et . . . et' are omitted.

onfengo poeron † onfoenum uūt fif hlafulm 7 tuæm
 [16] Accep̃tis autem quinq: panib: et duob:
 fiscum eftlocade on heofne 7 gebloedsade him 7 gebræc
 piscib:, respexit in cælum, et benedixit illis, et fregit,
 7 todælde ðegnũ his þte hia gesete fore ðæm hergum
 et distribuit discipulis suis, ut ponerent ante turbas.
 7 eton alle 7 gefylde poeron 7
 [17] Et manducaverunt omnes, et saturati sunt, et
 genumen pæs þte gehlæfde ðæm scrædungra ceaolas.
 sublatum est quod superfuit illis¹ fragmentorum² cophinos³
 tuoelfo
 duodecim.

7 aporden pæs miððy ana poere gebiddende poeron
 [18] Et factum est quum solus esset⁴ orans, erant
 mið hine æc ða ðegnas 7 he gefrægn ðailco cuoeðende huælcne
 cum illo et discipuli, et interrogavit illos dicens, Quem
 mec cuoeðas þ ic se ðas hergas soð hia ondsuaredon 7
 me dicunt esse turbæ⁵? [19] At⁶ illi responderunt et
 cuoedon Ioh̃ oðero uūt oðero
 dixerunt, Johannem Baptistam⁷, alii autem Heliam, alii
 þte pitga an of ðæm ær̃ aras cuoeð
 quia propheta⁸ unus de priorib: surrexit. [20] Dixit

RUSHWORTH.

alle. [16] onfenge perun putud̃ fif hlafulm 7 tpæm fiscum eft locade
 on heofne 7 bletsade cpæð him 7 bræc 7 todælde ðegnum his þte hia
 gisette fore ðæm hergum. [17] 7 etun alle 7 gifylde perun 7 ginimen
 pæs ðætte ofer læfed pæs him screadungum ceoflas tpefe. [18] 7
 aporden pæs miððy ane pere 7 bidende perun 7 miððy hine ðegnas his
 7 gifrægn ðailca cpæðende hpelcne mec cpeoðas eadge. [19] ða
 ondsporadun 7 cpædun . . . ðæm fulpihtere oðer putud̃ Ælie oðer ðætte
 pitga ann of ðæm ærum aras. [20] cpæð ða ðæm ge ðonne hpelc pere

¹ 'eis'² 'fragmentorum,' corrected by a later hand.³ 'cofini'⁴ 'et orans'⁵ 'beati'⁶ 'at' is omitted.⁷ 'baptistam'⁸ 'profeta'

ða ðæm gie huelcne mec þte ic se cuoeðas geondsuarede
autem illis, Vos quem me¹ esse dicitis²? respondens

cuoeð gecoren Godes
Simon Petrus dixit³, Chřm⁴ Dī.

soðlice he geðreade hia bebead ne ænigum þte
[21] At ille, increpans illos, præcepit⁵ ne cui di-
gecuoedon ðis cuoeð þte ariseð sunu monnes
cerent hoc⁶; [22] dicens quia oportet⁷ filium hominis
feolo t micelo geðolia t geðropia
multa pati,

ɣ fœummā frō aldu t frō ðæm ældestu ɣ aldormonnu sacerda
Et reprobati a seniorib: et principib: sacer-
ɣ uðputu ɣ ofslaa t þte sé ofslægen ɣ ðe ðirdan dæg
dotum et scribis, et occidi, et tertia die re-
arisa
surgere.

cuoeð he ða to allu gif hua pit æff mec
[23] Dicebat autem ad omnes, Si quis vult post me
gecyme onsæcað him seolfu ɣ lædað ðropung his dæge ge-
venire, abneget⁸ seipsum, et tollat crucem suam co-
huæmlice ɣ fylge me t soec mec
tidie⁹ et sequatur me.

seðe fðon pælle sauel his hal gepyrca
[24] Qui enim voluerit animam suam salvam¹⁰ facere,

RUSHWORTH.

ah cpeoðas ondsparade cpæð ðæm Gast Godes. [21] soð he
giðreode hiæ bidend ðætte ængum ne cpedun. [22] cpæð ðætte
ariseð sunu monnes feolu t monige giðolas ɣ fromcumen from ældum ɣ
aldormonnum ða sacerda ɣ uðputum ɣ ofslað ɣ ðe ðirda dæge arises.
[23] cpæð he ða to ðæm allum gif hpa pyl æfter me cuma ne sæceð
him solfum ɣ lædað ðropunge his dægphæmlice ɣ fyllgeð t soeces mec.
[24] seðe forðon pælle saple his halle doa losað ðailca ɣ seðe losað

¹ 'me' is omitted.

³ R. adds 'illis'

⁵ 'præcipit'

⁷ 'oportet'

⁹ 'cotiedie'

² 'sed dicitis'

⁴ 'spiritum'

⁶ 'hoc' is omitted.

⁸ 'adnegat'

¹⁰ 'salvum'

losað ðailca f̄ðon seðe losað sapel his fē
 perdet illam, nam qui perdiderit animam suam propter
 mec hal he doað ða ilca huæd f̄ðon f̄stondað
 me salvam¹ faciet illam. [25] Quid enim proficit²
 monn gif he strioneð alne middang hine ðon seolfne
 homo³ si lucretur universum mundum, se autem ipsum
 losað 7 losuist his gepyrcað
 perdat, et detrimentum⁴ sui⁵ faciat?

f̄ðon seðe mec gesceomigað 7 mino pordo ðiosne
 [26] Nam qui me erubuerit et meos sermones, hunc
 sunu monnes gesceomiað miððy cymeð in ðrymm his
 filius⁶ hominis⁷ erubescet⁸ cum⁹ venerit¹⁰ in maiestate sua
 7 fadores 7 haligra engla
 et patris et s̄corum angelorum.

ic cuoeðo uūt iuh soðlice sint sume oðera her stondað
 [27] Dico autem vobis vere, sunt aliqui¹¹ hic¹² stantes,
 ðaðe ne gebergeð ðone deað oððæt geseað ric Godes
 qui non gustabunt mortem donec videant¹³ regnum Dī.

aporden pæs ða æft ðasū pordū ic poeno dagas æhto
 [28] Factum est autem post hæc verba fere dies octo,
 7 gonom 7
 et assumsit¹⁴ Petrum et Jacobum et Johannem, et
 astag on more þte gebede 7 aporden pæs miððy
 ascendit in montem ut oraret. [29] Et factum est dum

RUSHWORTH.

saple his fore mec hale gidoað ðailca. [25] hpæt forstondeð i forstod
 ðæm men gif he strioneð alne middengeord hine ðonne solfne losað 7
 lospest pyrcað. [26] forðon seðe mec giscomigað 7 mine pord ðiosne
 sunu monnes giscomigað miððy cymeð in ðrymme his 7 fædres 7 haligra
 hengla. [27] ic epeðo putndlice iop soðlice sindun oðro her stondað
 ðaðe ne gibergað deað oððæt hiæ giseað rice Godes. [28] aporden
 pæs ða æfter ðissum porde ic poenu daga æhtope 7 ginom . . . 7 . . . 7
 . . . 7 astag on mor þte gibede. [29] 7 aporden pæs miððy gibæd

¹ 'salvum'⁴ 'rentum'⁷ 'homonis'¹⁰ 'venerunt'¹³ 'vidiant'² 'profecit'⁵ 'sui' is omitted.⁸ 'erubescit'¹¹ 'alii qui'¹⁴ 'adsumsit'³ 'homini'⁶ 'filium'⁹ 'con'¹² 'hic' is omitted.

gebæd mægplit onsione his oðro ⁊ gepoedo his huit
oraret species vultus eius altera, et vestitus eius albus

suiðe gescean
refulgens.

heono tuoƿe ƿæras gesprecon mið hine poeron
[30] Ecce¹ duo viri loquebantur cum illo, erant
uīt Moyses ⁊ poeron gesene in ðrymm ⁊
autem² Moses³ et Helias, [31] visi⁴ in maiestate, et
cwoedon tofer his þ scealde gefylled posa t ƿæs in
dicebant excessum⁵ eius quem⁶ completurus erat in

Hið
Hierusalem.

æc ⁊ ðaðe mið hine gehefgade poeron frō slepe
[32] Petrus vero et qui cum illo gravati erant somno,
⁊ apæhton gesegon ðrymm his ⁊ tuoƿe ƿæras ðaðe
et vigilantes viderunt maiestatem⁷ eius, et duos viros qui
stodon mið him ⁊ aporden ƿæs miððy foerdon
stabant cum illo. [33] Et factum est dum discederent⁸
frō him cwoeð to ðæm Hæt la bodare god is us
ab illo⁹ ait Petrus ad Iħm, Præceptor, bonum est nos¹⁰
her to posanne ⁊ ƿyrca ƿe ðrea hus an ðe ⁊
hic esse, et¹¹ faciamus tria¹² tabernacula, unum tibi, et
an ⁊ an ne piste huæd gecwoeð
unum Mosi¹³, et unum Helix, nesciens quid diceret.

RUSHWORTH.

mægplita onsione his oðre ⁊ gipedu his hpitu spiðe giscionun. [30] ⁊
heonu tƿoege ƿearas sprecende mið hine ƿæs . . . ⁊ . . . [31] ƿerun
gisene in ðrymme ⁊ cpedun ðætte ofer his gifylled posa t ƿæs in
Hierusał. [32] . . . ec ⁊ ðaðe mið hine gihefgade ƿerun from slepe
⁊ apæhtun gisegun ðrym his ⁊ tƿoege ƿearas ðaðe stodon mið him.
[33] ⁊ aporden ƿæs miððy foerdun frō him þte . . . to ðæm Hæt bodere
god is us her to posane ƿyrce ƿe ðrio huð an ðe ⁊ an Moysse ⁊ an Helix

¹ 'et ecce'² 'autem' is omitted.³ 'Moses'⁴ 'nisi'⁵ 'exquesum'⁶ 'quem' is omitted.⁷ 'majestatis'⁸ 'discesserunt'⁹ 'eo'¹⁰ 'nobis'¹¹ 'et' is omitted.¹² 'trea'¹³ 'Moysi'

[34] ^{ðas} ^{ða} ^{hine} ^{sprecende} ^{aporden} ^{pæs} ^{polcen} ⁷
Hæc autem illo¹ loquente, facta est nubis² et
^{oferbrædde} ^{hia} ⁷ ^{ondreardon} ^{geongendū} ^{him} ⁱⁿ ^{polcen}
obumbravit³ eos, et timuerunt intransib: illis in nubem.

⁷ ^{stefn} ^{aporden} ^{pæs} ^{of} ^{ðæm} ^{polcne} ^{cuoedende} ^{ðes} ^{is} ^{sunu}
[35] Et vox facta est de nube dicens, Hic est filius
^{min} ^{leof} ^{hine} [†] ^{ðene} ^{geherað} ⁷ ^{miððy} ^{pæs}
meus dilectus⁴, ipsum⁵ audite. [36] Et dum fieret⁶
^{se} ^{stefn} ^{gemoetad} ^{pæs} ^{se} ^{Hæt} ^{he} ^{ana} ⁷ ^{hia} ^{suigdon} ⁷ ^{ne}
vox, inventus est Ihs solus, et ipsi tacuerunt, et ne-
^{ænigum} ^{gecwoedon} ⁱⁿ ^{ðæm} ^{dagum} ^{æniht} ^{of} ^{ðæm} ^{ðaðe} ^{gese-}
^{mini}⁷ dixerunt in illis dieb: quicquam ex his quæ⁸ vide-
^{gon}
rant.

^{geporden} ^{pæs} ^{ðon} ^{on} ^{ðæm} ^{æftra} ^{doege} ^{ofdune} ^{astigendum}
[37] Factum est autem in sequenti die, descendantib:⁹

^{ðæm} ^{of} ^{ðæm} ^{more} ^{togægnes} ^{arn} ^{him} ^{here} ^{micelo} ⁷
illis de monte¹⁰, occurrit illi¹¹ turba multa. [38] Et
^{heono} ^{poer} ^{of} ^{ðæm} ^{here} ^{gecliopade} ^{cuoed} ^{la} ^{laruu} ^{ic} ^{biddo}
ecce vir¹² de turba exclamavit dicens, Magister, obsecro
^{ðec} ^{besæh} ^{on} ^{sunu} ^{minum} ^{f"ðon} ^{ancende} ^{is} ^{me}
te respice in filium meum¹³ quia unicus est mihi.

RUSHWORTH.

ne piste hpæt he cpede. [34] ^{ðas} ^{ða} ^{him} ^{sprece} ^{giporden} ^{pæs} ^{polcen} ⁷
oferbrædde hia 7 ondreordun geongægdun him in ðæt polcen. [35] 7
stefn giporden pæs of polcne cpeðende ðis is sunu min leof in Gaste
giherað. [36] 7 miððy pæs stefn gimoetad pæs ðe Hæt ana 7 hie
spigadun 7 nænigum gicpedun in ðæm dagum æniht of ðæm ðaðe
gisegun. [37] giporden pæs ðonne on ðæm æftra dæge ofdune-
astigende ðæm of more 7 arn togægnes 7 ðe ðreott micel. [38] 7 heono
per of ðæm herge gicliopade la larpa ic biddo ðec loca on mec Drihten

¹ 'eo'² 'umbravit'³ 'in sp'u'⁴ 'nimini'⁵ 'descendentibus'⁶ 'et' for 'illi'⁷ For 'in filium meum' R. has 'in me domine'⁸ 'nubs'⁹ 'dectus'¹⁰ 'fierit'¹¹ 'que'¹² R. adds 'et'¹³ 'viri'

ᵹ heono gast gegrippde hine ᵹ ferlice clioppiað ᵹ
 [39] Et ecce sp̃s appræhendit illum, et subito clamat, et
 bites ᵹ f̃doað hine mið famæ
 elidit¹ et dissipat² eum cum spuma,

ᵹ ned † hefia fearras tosliteð hine ᵹ ic bædd
 Et vix discedit³ dilanians eum. [40] Et rogavi
 ðegnas ðine ᵹ apurpon hine ᵹ ne mæhton
 discipulos tuos⁴ et⁵ eicerent⁶ illum, et non potuerunt.

ondsuarede ðon se Hæt cuoeð
 [41] Respondens autem⁷ Ihs dixit,

la cneoreso ungeleafull ᵹ pohfull hu longe biom ic mið
 O generatio infidelis et perversa, usq: quo ero apud
 iuh ᵹ ðola iuih tolæd sunu ðinne ᵹ miððy
 vos et patriar vos? adduc⁸ filium tuum. [42] Et cum
 geneolecde agroette hine se diopl ᵹ losade ᵹ geðre-
 accederet⁹ elisit¹⁰ illum dæmonium et dissipavit, et incre-
 ade se Hæt gast ðone unclæne ᵹ gehælde ðone cnæht ᵹ agæf
 pavit¹¹ Ihs sp̃m immundum, et sanavit puerum, et reddidit
 !hine fæder his
 illum patri eius.

gepundradon soðlice alle on suiðe micelnisse Godes al-
 [43] Stupebant autem omnes in magnitudine Dī, om-
 lum ða ilcō undrandum on allum ðaðe he dyde
 nib: quæ¹² mirantib: in omnib: quæ faciebat,

RUSHWORTH.

forðon ancende is me. [39] ᵹ heonu gast gigrap hine ᵹ ferlice cliopað
 ᵹ bites ᵹ slites hine mið spate ᵹ nede fearras toslitas hine. [40] ᵹ ic
 bæd his ðegnas † ðine ðætte hiæ apurpon hine ᵹ ne mæhtun.
 [41] ondsorade ðon cpæð la cneorespa ungileofful ᵹ pohfull hulonge
 ic biom mið iopih ᵹ ic ðolo iop tolæd sunu ðinne. [42] ᵹ miððy
 gineolicade agroette hine ðe diopul ᵹ giðreade ᵹ ðreade ðe Hæt gast
 unclænne ᵹ gihålde ðone cnæht ᵹ agæf hine fæder his. [43] gipun-
 dradun soðlice alle on spiðe micelnisse Godes alle ðailco pundradun in

¹ 'eledit'² 'disipat'³ 'descendit'⁴ 'suos'⁵ 'ut'⁶ 'jecerent'⁷ 'autem' is omitted.⁸ 'adhuc'⁹ 'accideret'¹⁰ 'eledit'¹¹ 'incravit'¹² 'que'

cuoeð to ðegnū his
Dixit ad discipulos suos,

settes gie in heortū iurū pordo ðas sunu
[44] Ponite vos in cordib: vestris sermones istos, filius
f̃ðon monnes topeard is þte gesald bið in hond monna
enim hominis futurus est ut tradatur¹ in manus hominum.

soð hia ne oncneaun pord ðis 7 pæs aprigen
[45] At² illi ignorabant verbum istud, et erat velatum³
fē him þte ne ðohton þ 7 ondreadon to frægnanne
ante eos ut⁴ non sentirent illud, et timuerunt⁵ interrogare⁶
hine of ðis pord
eum de hoc verbo.

ineode uūt smeaug in him huælc hiora
[46] Intravit⁷ autem cogitatio in eos, quis eorum
mara pere ða se Hæt gesæh smeaugas heartes
maior esset. [47] At⁸ Ihs videns cogitationes cordis
hiora gelahte cnæht sette hine neh him
eorum, adprehendens puerum, statuit eum secus se,
7 cuoeð ðæm ilcō ðegnū suahuelc seðe onfoað cnæhte
[48] et ait illis, Quicumq: suscepit⁹ puerum
ðissū on noma minū mec onfoað
istum¹⁰ in nomine meo, me recipit,

RUSHWORTH.

allum ðæmðe dyde cpæð to ðegnum his. [44] sette ge ic heortum
ioprum pord ðas sunu min f̃ monnes topord is þte gisald bið in hond
monnes. [45] soðlice ne oncneopun pord ðas 7 pæs apriten is fore hia
7 ðætte ne ðohtun ðæt ne ondredanne to frægnanne hine of ðissū
porde. [46] ineode putudf smeoung in him hpelc hiora. [47] to
gilahte ðone cnæht sette hine neh him. [48] 7 cpæð ðæm seðe spa
hpelc onfoeð ðone cnæht ðissum on noma minum mec onfoeð 7 spa

¹ 'filium meum hominis futurum est ut traderetur'

² 'ad'

³ R. adds 'est'

⁴ 'et'

⁵ 'timebant'

⁶ 'interrogarent'

⁷ 'interrogavit autem cogitatio in eos quis eorum' is R.'s reading of this verse.

⁸ R. omits the words from 'at' to 'eorum'

⁹ 'susceperunt'

¹⁰ 'istud'

Ʒ suahua seðe mec onfoað onfoað ðone ilca seðe mec sende
 Et quicumq; me recipit¹, recipit² eum qui me misit³,
 f̃ðon seðe leāsa is bituih allum iuh ðes maasta is
 nam qui minor⁴ est inter omnes vos, hic maior est.

ondsuarede ðoñ Ioh̃ cuoeð la hæsera
 [49] Respondens autem Johannes dixit⁵, Præceptor,
 poe gesegon sūm oðer in noma ðinū aporpende ða dioblas Ʒ
 vidimus quendam in nomine tuo⁶ eicientem⁷ dæmonia, et
 pe f budon him f̃ðon ne fylges usig mið Ʒ
 prohibuimus eum quia non sequitur nobiscum. [50] Et
 cuoeð to him se Hæf nallað gie f̃beadæ seðe f̃ðon ne is
 ait ad illum Ihs, Nolite prohibere, qui enim non est
 pið iuih fē iuih is
 adversus vos pro vobis est.

aporden pæs ða miððy poeron gefylled dagas ondfenges
 [51] Factum est autem dum complerentur dies assum-
 t̃ geliornises his Ʒ he onsione his getrumade þte foerde Hiēr
 tionis⁸ eius, et ipse faciem suam firmavit ut iret Hieru-
 salem. Ʒ sende erendureca fē gesigðe his
 [52] Et misit⁹ nuntios ante conspectum suum,
 Ʒ miððy foerdon ineadon in ða ceastræ ðara lioda þte
 et¹⁰ euntes intraverunt in civitatem Samaritanorum ut
 gearuadon fē him Ʒ ne ondfengon hine f̃ðon
 pararent illi. [53] Et non receperunt¹¹ eum, quia

RUSHWORTH.

hpele spa mec onfoð onfoeð ðoneilcu seðe mec sende onfoeð hine forðon
 seðe mara is bitpilh allum iop ðas mara is. [49] ondsporade putudf
 Ioh̃ la hæsera pe gisegun sume oðre in noma minum aporpende dopla Ʒ
 pe forbudun him forðon ne fylgeð usih mið. [50] Ʒ epæð to him ðe
 Hæf nallað ge forbeada seðe forðon ne is pið iopih fore iopih is
 [51] aporden pæs ða miððy gifylled perun dægas to ondfenges t̃ liornisse
 his Ʒ he onsione his gitrymme þte foerde in Hierusalem. [52] Ʒ sende
 erendreacu fora gisihðe his þte foerdun ineadon in ða cæstre ðara
 lioda . . . þte fore georpadun him. [53] Ʒ ne ondfengon hine forðon

¹ 'reciperunt'³ R. adds 'reciperit eum'⁵ R. omits 'dixit' ⁶ 'meo'⁸ 'adsumtionis'¹⁰ 'ut'² 'reciperit'⁴ 'major'⁷ 'jacentem'⁹ 'missit'¹¹ 'reciperunt'

onsione his pæs færendes Hiē miððy gese-
 facies eius erat euntis¹ Hierusalem. [54] Cum vidis-
 gon ðegnas his 7 cuoedon Drih̃
 sent² discipuli eius Jacob: et Johannes³, dixerunt, Dñe
 pilt ðu þte pe cuoeða þte fyr adune astige of heofnum 7 f̃nime
 vis dicimus ut ignis⁴ descendat⁵ de cælo et consumat
 hia 7 ymbpælde geðreade hia f̃ ða ilco 7
 illos? [55] Et conversus increpavit illos⁶, [56] et
 foerdon in oðer poerc
 abierunt⁷ in aliud⁸ castellum.

aporden pæs ðon geongendū him on poeg cuoeð
 [57] Factum est autem ambulanti: illis in via, dixit
 sum oðer to him ic fylgo ðe suahuiddir ðu fære 7
 quidam ad illum, Sequar te quocumq: ieris⁹. [58] Et
 cuoeð him se Hæt foxas holas habbað 7 flegendo heofnes
 ait illi Ihs, Vulpes foveas habent, et volucres cæli
 nesto hab̃ sunu uūt monnes ne hæfeð ðer f̃ huēr heafud
 nidos, filius¹⁰ autem hominis¹¹ non habet ubi caput
 gebega
 reclinet¹².

cuoeð ða to oðrū soec f̃ fylg mec he ða
 [59] Ait autem ad alterum, Sequere me. Ille autem

RUSHWORTH.

onsione his pæs færende in Hiēr. [54] miððy gisegun putud̃ ðegnas
 his 7 cpedun Drih̃ piltu ðæt pe cpeðe þte fyrr ofdune astyge
 of heofnum 7 fornime hie. [55] 7 ymb pearlde ðe Hæt giðreade
 ðaillco 7 cpæð [56] 7 foerdun in oðer perc.
 [57] aporden pæs ðon gongendum him on poege cpæð sum oðer to him
 ic fylgo spa hpider spa ðu fære. [58] 7 cpæð hī ðe Hæt foxes holo
 habbas 7 flegende heofnes nest sunu putud̃ monnes ne hæfeð hper he
 heofud his gibega. [59] cpæð ða to oðrum fylig f̃ folga me he ða

¹ 'euntes'³ 'Iohannis'⁵ 'discendit'⁶ 'et dixit nescitis cui sp̃s estis, filius hominis non venit animas
 hominum perdere sed salvare'⁷ 'habierunt'⁹ 'ierimus'¹¹ 'homines'² R. adds 'autem'⁴ 'ignem'⁸ 'aliut'¹⁰ 'filios'¹² 'reclinat'

cuoeð Drih̃ f̃gef † gelef me ærist geonga 7 þ ic byrga fæder
dixit, Dñe per̃mitte mihi primum ire¹ et sepelire patrem
min
meum.

7 cuoeð se Hæt f̃let þte ða deado gebyrgað deado
[60] Dixitque² Ihs, Sine ut³ mortui sepeliant mortuos

hiora ðu uūt gaa sæg ric Godes 7 cuoeð
suos, tu autem⁴ vade, annuntia⁵ regnum Dī. [61] Et ait

oðer ic fylgo ðec Drih̃ ah ærist gelef me eft-
alter, Sequar te Dñe, sed primum⁶ per̃mitte mihi⁷ renun-

sægga ðæm ðaðe æd hām sint cuoeð to him se Hæt ne ænig
tiare⁸ his qui domi⁹ sunt. [62] Ait ad illum Ihs, Nemo

sende hond his on sulh 7 behaldas on bæcg
mittens manum suam in aratrum et respiciens retro,

gecoren is to ric Godes
aptus est regno Dī.

æft ðas ðoñ ofgemercade Drih̃ 7 oðero hund
x. [1] Post hæc autem designavit¹⁰ Dñs et aliōs sep-

sefontig tuoeg 7 sende hia tuoeg fā onsione his on
tuaginta duos, et misit¹¹ illos binos ante faciem suam in

RUSHWORTH.

cpæð Drihten forgef † lef me ærest gonga 7 ðæt ih byrge fæder minne.
[60] cpæð ða him ðe Hæt forlett ða deodu biyrgað deodu hiora ðu
gaa 7 sæge in rice Godes. [61] 7 cpæð oðer ic fylge ðe Drihten ah
ðerh ærist gong eft sægga ðæm ðaðe æt huse sindun. [62] cpæð to
him ðe Hæt ne ænig sende honda his on sluh 7 bihaldes onbæc gicoren
is to rice Godes.

X. [1] æfter ðas ðonne of gimercade Drihten 7 oðro tu 7 hund
sifontig 7 sende hia tpoege fore onsione his on alle cæstre 7 stoppe ðæm

¹ 'iræ'³ R. omits 'ut'⁵ 'adnuntia'⁷ R. omits 'per̃mitte mihi,' adding⁸ 'nuntiare'¹⁰ 'designavit'² 'quæ'⁴ R. omits 'autem'⁶ 'per̃primum'⁹ 'in domu'¹¹ 'missit'

alle ceastra 7 þ stydd ðæm pæs he tocymende
omnem civitatem et locum quo erat ipse venturus.

7 cuoeð him
[2] Et dicebat illis,

hripp soðlice is feolu uūt pyrcendra huon biddað f ðon
Mensis quidem multi¹, at operrari pauci, rogate ergo

Drih ðære hrippes þte gesende poercmenn on ohtrippe his
Dñm messis ut mittat operarios in messem suam².

gaað heono ic sendo iuih sua lambro bituih ulfū
[3] Ite, ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos.

nællað gie gebeara sceoe ne posa 7 nænigne
[4] Nolite portare sandalum³ neq: pernam⁴, et nemi-

ðerh poege gie groetas
nem⁵ per viam salutaveritis.

on suahuelcne hus gie ingæeð ærist cuoeðað
[5] In quaecumq: domum intraveritis⁶, primum dicite⁷,

sibb ðissu huse 7 gif ðer sie sunu sibbes pu-
Pax huic domui. [6] Et si ibi fuerit filius pacis, re-

nað of hia sibb iuera gif ðoñ to iuh
quiescit⁸ super illam pax vestra, sin autem, ad vos

eftgecerreð
revertetur.

in ðæm ilca ðoñ hus puniað eattas 7
[7] In eadem autem⁹ domo¹⁰ manete edentes et

RUSHWORTH.

pæs he to cymende. [2] 7 cpæð ðæm ripas soðlice feolu pyrcende
putudlice hpon biddað forðon Drihten ripas þte sende percmenn in
ohtrip his. [3] gað heono ic sendo iopih spa lombor bitpih pulfum.
[4] nallað forðon gibeara seom ne posa ne giscoc 7 ne ænig mon ðerh
poeg ge gigroetað. [5] æres cpeoðas sibb ðissu huse. [6] 7 gif ðer
bið i sie sunu sibbes punigað ofer hia sibbe ioper gif ðonne to iop eft
gicerrað. [7] in ðæm ilca huse punigað eotas 7 drincas ðaðe mið him

¹ 'multa'

³ 'sacculum'

⁵ 'neminis'

⁶ R. omits the words from 'in' to 'intraveritis'

⁷ 'dicete'

⁹ 'autem' is omitted.

² R. omits 'suam'

⁴ R. adds 'neque calciamenta'

⁸ 'requiescet'

¹⁰ 'domum'

drincas ða mið him sint pyrðe f̃ðon is se poercmonn
bibentes quæ apud¹ illos sunt, dignus enim est operarius

mearde his nallað gie offara of huse in hus
mercede² sua nolite transire de domo³ in domum.

7 in suæhuælc ceastra gie infæreð 7 on-
[8] Et in quaecumq:⁴ civitatem intraveritis, et sus-
foað iuh attas ða togesetted biðon iuh
ceperint⁵ vos, manducate quæ⁶ apponunt⁷ vobis. [9] Et

gemað ða untrymigo ðaðe in ðære sint 7 cuoeðað him geneo-
curate infirmos qui in illa sunt, et dicite illis, Appropin-
leede in iuh ric Godes
quavit⁸ in⁹ vos regnum Dī.

in suahuelc ceastra gie ingæð 7 ne
[10] In quaecumq:¹⁰ civitatem intraveritis, et non
onfoað iuh færað on plæcū hire cuoeðað
receperint¹¹ vos, exeuntes in plateas¹² eius¹³ dicite,

æc soð þ asca seðe æthran us frō ceastra
[11] Etiam¹⁴ pulverem qui adhæsit nobis de civitate
iuera of pe drygdon on iuih soðlice ðis putað gie þte 'geneo-
vestra, extergimus in vos, tamen hoc scitote quia appro-
lacað ric Godes ic cuoeðo iuh þte Sodomom
pinquavit regnum Dī. [12] Dico vobis quia Sodomitis¹⁵

RUSHWORTH.

sindun pyrðe is forðon ðe percmonn metes his nallað ge ofer fara of
huse in hus. [8] 7 in spa hpelce cæstre ge ingongas 7 onfoeð iopih
eotas togisete bioðun iop. [9] 7 gemað ða untrymigo ðaðe in ðær
sindun cpeoðas him to gineolicade to iop rice Godes. [10] in spa
hpelce cæstre. ge ingongas 7 ne onfoað iopih farað on plætsa his 7
cpeoðað. [11] ec soð ðætte to gineolicade forðon rice Godes. [12] ic

¹ 'apud'

³ 'domu'

⁵ 'susciperunt'

⁷ 'adponentur'

⁹ 'ad'

¹¹ 'reciperint'

¹³ 'et dicite'

¹⁴ This verse is thus given in R.: 'Etiam quia adpropinquavit enim regnum Dei'

¹⁵ 'Sodomis'

² 'cibo'

⁴ 'quacumque'

⁶ 'quæ' is omitted.

⁸ 'adpropinquavit'

¹⁰ 'quacumque'

¹² 'platias'

on dæge ðæm f̃gefenra † eaðor to f̃geafanne bið ðon ðær ceastra
in die illa remissius¹ erit quam illi civitati.

pæ ðe þ is burug pæ ðe þ is æc burg f̃ðon gif in
[13] Væ tibi Corazain, væ tibi Bethsaida², quia si in

Tyro³ et⁴ Sidone⁴ factæ⁴ fuissent⁴ virtutes quæ in vobis

apordeno poeron
facte s̃t,

f̃longe in huitū hrægle 7 asce paldon sitta þte hia gehreapsadon
Olim in cilicio et cinere sedentes⁵ pœni-

† geboeton soðlice huoeðre 7 forgefena †
terent⁶. [14] Verumtamen Tyro⁷ et Sidoni remis-

eaðor bið in dom ðon iuh 7 ðu þ is burg
sius⁸ erit in iudicio quam vobis. [15] Et tu Caphar-

naum⁹ usq: in cælum exaltata¹⁰, usq: in inferum demer-

drencged seðe iuih gehereð mec gehēð 7 seðe iuih
geris¹¹. [16] Qui vos audit me audit, et qui vos

teleð † geheneð mec henes seðe uūt mec henes geheneð
spernit me spernit, qui¹² autem me spernit, spernit

done seðe mec sende
eum qui me misit.

RUSHWORTH.

cpeðo iop ðætte Sodomom on dæge ðæm forgefena bið ðonne ðio cæstre
ðer. [13] pæ ðe . . . þ is burug pæ ðe . . . þ is æc burg forðon gif
in Tyro ða mæhte ðaðe in iop aporden perun forlonge in hpitū hrægle 7
on asca hie paldun sitta þ hie gihreopsadun. [14] soðlice hpeðre
7 . . . forgefena bið on dome ðonne iop. [15] 7 ðu Caphār oððe
heofun ahæfen oððe to helle ðu arð gīdrenceð. [16] seðe iopih giheres
mec giheres 7 seðe iopih teleð † heneð mec teleð † heneð 7 seðe
pitudlice mec heneð heneð † teleð seðe mec sende. [17] eftcerrende

¹ 'remissius'² 'Betsaida'³ 'Tiro'⁴ R. omits these words.⁵ 'sedesntes'⁶ 'peneterent'⁷ 'Tiro'⁸ 'remissius'⁹ 'Farnaum,' corrected by a later hand.¹⁰ 'exalta'¹¹ 'demergis'¹² 'et qui'

eftcerdon † apoendo poeron ða hundseofontig tuu mið
 [17] Reversi sunt autem septuaginta duo cum
 glædnise cuoedon Drih̃ soðlice dioplas underðioded sint
 gaudio, dicentes, Dñe, etiam dæmonia¹ subiciuntur²
 us in noma ðinū 7 cuoeð him ic gesæh ðone
 nobis in nomine tuo. [18] Et ait illis, Videbam Sata-
 piðerporda suelc legeðslæht of heofnum fallende heono
 nam sicut fulgor de cælo cadentem. [19] Ecce
 ic salde iuh mæht henisæs † hniðrunge onufa nedrū
 dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes
 7 7 onufa all mæht fiondes 7 noht
 et scorpiones et supra omnem virtutem inimici, et nihil
 iuh gesceðeð soðlice huoeðre ðis nallað gie gefeage
 vobis³ nocebit. [20] Verumtamen hoc nolite gaudere,
 f̃ðon gastæs iuh sint underðioded gefeað ðon þ noma
 quia sp̃s vobis subiciuntur, gaudete autem quod nomina
 iuera apritteno sint on heofnū
 vestra scribta sunt in cælis.

on ðæm tid gefeade Gaste Ha† 7 cuoeð ic.ondeto
 [21] Ipsa hora exultavit Sp̃u S̃co, et dixit, Confiteor
 ðe Drih̃ heofnes 7 eorðes þte ðu gehyddest ðas from snottrum
 tibi Dñe cæli et terræ, quod abscondisti hæc a sapientib:
 7 hogum 7 adeauades ða lytlū soðlice fæder f̃ðon
 et prudentib:, et revelasti ea parvulis, etiam pater quia
 suæ gelicade before ðec
 sic placuit ante te.

alle me gesald sint frō Feder 7 ne ænig pat
 [22] Omnia mihi tradita sunt a Patre, et nemo scit

RUSHWORTH.

perun ða tu 7 hund sifuntig mið glædnisse cpedon Drihten soðlice
 dioplas sind underðioded us on noma ðinū. [18] 7 cpæð him ic gisæh
 ðone piðerporda spa legeð of heofne fallende. [19] heonu ic salde iop
 mæhte hennisse † niðrunge ofer neðre 7 . . . 7 onufa alle mæht fiondes 7
 noht iop gisceð ðas.

¹ 'demonia'² 'sibiciuntur'³ 'vos'

huelc is Sunu buta se Fæder ⁊ huelc is se Fæder buta se Sunu ⁊
 quis sit Filius nisi Pater, et qui sit Pater nisi Filius, et
 huæm pælle se sunu adeaua
 cui voluerit filius revelare.

⁊ ymperlede to ðegnu his cuoeð eadgo ða ego
 [23] Et conversus ad discipulos suos dixit, Beati oculi
 ðaðe geseað ðaðe geseas gie ic cuoeðo f̃ðon þte menigo
 qui vident quæ videtis. [24] Dico enim quod multi
 pitgo paldon gesca ðaðe gie geseas ⁊ ne gese-
 prophetæ voluerunt videre quæ vos videtis, et non vide-
 gon ⁊ gehera ðaðe gie geherdon ⁊ geherað ⁊ ne geherdon
 runt, et audire quæ auditis, et non audierunt.

⁊ heono sum æs laruu aras cunnade
 [25] Et ecce quidam legis peritus surrexit temptans
 hine ⁊ cuoeð laruu huæd mið ded lif æce
 eum et dicens, Magister, quid faciendo vitam æternam
 mæg ic bya ⁊ agnæge mæg soð he cuoeð to him in æ huæd
 possidebo? [26] At ille dixit ad eum, In lege quid
 apritten is hu leornas ðu he ondsuarede
 scribturn est, quomodo legis? [27] Ille respondens
 cuoeð
 dixit,

lufa Drih̃ God ðin of alra heorta ðin ⁊ of alra
 Diliges Dñm Dñ tuum ex toto corde tuo et ex tota
 sauele ðin ⁊ of allu mægu ðinu ⁊ of alle ðohte ðine
 anima tua et ex omnib: virib: tuis et ex omni mente tua,
 ⁊ ðe neste ðin sua ðec seolfe
 et proximum tuum sicut teipsum.

⁊ cuoeð him rehtlice ðu geondsualedes ðis do ⁊
 [28] Dixitque illi, Recte respondisti, hoc fac et
 ðu gelifige
 vives.

he ðoñ palde gesoðfæstiga hine seolfne cuoeð to
 [29] Ille autem volens iustificare seipsum dixit ad
 ðæm Hæt ⁊ huelc is min ðe nestæ ondfeng
 Ihm, Et quis est meus proximus? [30] Suscipiens

ða se Hæt cuoeð monn sum adune astigade † cuō frō Hiē
autem Ihs dixit, Homo quidem descendit ab Hieru-

in ðær byrig 7 befoerde † becuom on ða ðeafas ðaðe uūt
salem in Hiericho, et incidit in latrones qui etiam

bereofadon him 7 mið pundū onsettenu from foerdon half epie †
despoliaverunt, et plagis impositis abierunt semi-

lifigende fleten gelamp ðon þte sac sum
vivo relicto. [31] Accidit autem ut sacerdos quidam

foerde ðailca poege
descenderet eadem via,

7 gesene hine bipærle ongelic 7 se diacon miððy
Et viso illo præterivit. [32] Similiter et Levita, cum

pæs neh þ stou 7 gesege hine of foerde Samaritā þ
esset secus locum et videret eum, transiit. [33] Sama-

is hæðinmonn ða sum geong † fær of eade cuom neh
ritanus autem quidam iter transiens venit secus

him 7 ða geseh hine mið miltheart gecerred pæs 7
eum, et videns eum misericordia motus est. [34] Et

geneolecde geband pundo his to † ondælde ole 7
appropians alligavit vulnera eius infundens oleum et

pin
vinum,

7 gesette hine on netne his lædde in lecehūs
Et imponens illum in iumentum suum duxit in stabu-

7 gemnise his dyde 7 oðero dæge fēbrohte
lum, et curam eius egit. [35] Et altera die protulit

tuoege pend 7 salde ðæm lece 7 coeð gemnise ðæs hæfe
duos denarios et dedit stabulario et ait, Curam illius habe,

7 þ suahued ðu ofgiuas ic miððy eftcerro ic f geldo
et quodcumq: supererogaberis ego cum rediero reddam

ðe hucle ðissa ðreana is gesene † ðyncge ðe se neesta
tibi. [36] Quis horum trium videtur tibi proximus

poere ðæm † him se ðe infoerde on ða ða ðeafas soða he cuoeð
fuisse illi qui incidit in latrones? [37] At ille dixit,

seðe dyde þ miltheart on him 7 cuoeð him se Hæt gaa
Qui fecit misericordiā in illum. Et ait illi Ihs, Vade

7 ðu doo ongelic
et tu fac similiter.

aporden pæs ða miððy foerdon 7 he ineade in
[38] Factum est autem dum irent, et ipse intravit in

summe poerc 7 pif sum oðero Marða pæs ge-
quoddam castellum, et mulier quædam¹ Martha no-

nemned genom hine in hus hire 7 ðisser
mine excepit² illum in domum suam³. [39] Et huic

pæs suoest pæs genemned Maria ðio uūt gesætt ætt
erat soror nomine Maria, quæ⁴ etiam⁵ sedens secus

fotu⁶ Drih⁷ geherde pord ðæs 7 his
pedes Dñi audiebat⁸ verbum⁹ illius. [40] Martha au-

ðon peldyde ymb oft embehte ðio astod
tem satagebat⁸ circa frequens ministerium, quæ⁹ stetit¹⁰

7 coeð
et ait,

Drih⁷ ne is ðe gemnise þte soest min fleort mec
Dñe non est tibi curæ¹¹ quod soror mea reliquit me

ana geenbehta cuoeð f⁷ðon hir þte fultume 7 gehel mec
solam ministrare? dic ergo illi ut adiuvet me.

7 onduarde cuoeð hir se Drih⁷
[41] Et respondens dixit illi¹² Dñs, Martha Martha¹³

RUSHWORTH.

[38] oðer pæs nemned ... ginom hine in hus hire. [39] 7 ðisser
pæs spester nemned ðio ðe gisætt æt fotum Drih⁷ giherde pord
ðæs. [40] ðonne pel dyde ymb oft embihte ðio stod 7 cpæð
Drihten ne is gemnise ðe ðætte spester min forleort mec ana giem-
bihta cpæð forðon hir þte mec hæle 7 fulleste me. [41] ondsporade

¹ 'quedam'
³ 'domu sua'
⁵ 'quam'
⁷ 'verba'
⁹ 'que'
¹¹ 'cura'
¹³ omitted.

² 'excoepit'
⁴ 'que'
⁶ 'audierbat'
⁸ 'satagitabat'
¹⁰ 'stit'
¹² 'ei'

geornfull arð 7 ðu bist astyred ymb ða menigo soðlice an
 sollicita¹ es et turbaris circa plurima, [42] porro unum
 is neððarf t behoffic gecoren dæl geceas ðio t ða
 est necessarium, Mariam² optimam³ partem elegit quæ
 ne bið genumen frō hir
 non auferetur ab ea.

7 aporden pæs miððy pere in stope sūm
 XI. [1] Et factum est cum esset in loco quodam
 gebiddende þte geblann cuoeð an of ðegnu his Drih
 orans, ut cessavit, dixit unus ex discipulis suis⁴, Dñe
 lær usih þ pe gebidde suæ 7 gelærde ðegnas
 doce nos orare sicut et Johannes⁵ docuit discipulos
 his 7 cuoeð him miððy gie gebiddað cuoeðað
 suos. [2] Et ait illis, Cum oratis⁶ dicite,

fader gehalgad sie noma ðin tocymæð ric ðin
 Pater⁷ sc̃ificetur nomen tuum, adveniat regnum tuum,
 hlaf userne dæghæmlice sel us eghuelc dæge
 [3] panem nostrum cotidianum da nobis cotidie⁸,
 7 fgef us synna usra gif fæstlice æc pe
 [4] et dimitte⁹ nobis peccata nostra siquidem¹⁰ et ipsi

RUSHWORTH.

cpæð him ðe Hæt . . . geornful is 7 ðu bist astyred forðon monige
 [42] soðlice an is nedðarf t bihoefe . . . ðonne gicoren dæl giceos ðio
 ne bið ginumen frō hir.

XI. [1] 7 aporden pæs miððy pere on stoppe sumre gibiddende þte
 giblann cpæð an of ðegnum his to him Drihten lær mec t usih dæt pe
 gebidde. [2] 7 cpæð him miððy gibiddas cpeoðas fæder user seðe is
 on heofnum gihalgad bið noma ðin to cymeð rice ðin sie pilla ðin sie
 spa on heofne 7 on eorðo. [3] hlaf userne dægphæmlice sel us to
 dæge. [4] 7 forgef us synne use spa fæstlice 7 ec he t pe forgefias

¹ 'solicita' ² 'Maria autem' ³ 'obtimam'

⁴ R. omits 'suis,' adding 'ei ad eum'

⁵ 'Iohannis' ⁶ 'orates'

⁷ R. adds 'noster qui es in caelis'

⁸ 'hodie'

⁹ 'demitte'

¹⁰ 'sicut quidem'

f̃gefæs eghuele scyldge us ȝ ne usic onlæd ðu in
dimittimus omni debenti nobis¹, et ne nos inducas in

costunge
temptationem².

ȝ cuoeð to him f̃ ðæm suahuele iuer hæbbe f̃ hæfeð fri-
[5] Et ait ad illos, Quis vestrum habebit³ ami-

ond ȝ gæð to him æd middernæht ȝ cuoeðes him la freond
cum, et ibit ad illum media nocte et dicet⁴ illi, Amice

lih f̃ sel me ðreo hlafas f̃ðon friond min.
commoda mihi tres panes? [6] Quoniam amicus meus

cuom of poeg to me ȝ ne hæfæc þte ic sette befā hine
venit⁵ de via ad me et non habeo quod ponam ante illum.

ȝ he of iñe cuoeð nælle ðu me poede f̃ hefig posa
[7] Et ille de⁶ intus⁷ dicat, Noli⁸ mihi⁹ molestus¹⁰ esse,

f̃ðon ðe dura beloccen is ȝ cnæhtas mino mecmið sint in
jam ostium clausum est, et pueri mei¹¹ mecum sunt in

cotte ne mæge ic arisa ȝ sealla ðe ic cuoeðo iuh
cubili, non possum surgere et dare tibi. [8] Dico¹² vobis

ȝ gif ne selles him ariseð f̃ðon friond his bið for
etsi non dabit illi surgens eo quod amicus eius sit, propter

RUSHWORTH.

eghpelce scylde user ȝ ne usih on læd ðu in costunge ah afria usih frō
yfle. [5] ȝ cpæð to ðæm hpelc ioper hæfeð freond ȝ gæð to him æt
midder næht ȝ cpeðes him la freond lih f̃ sel me ðria hlafas. [6] for-
ðon freond com minn of poege to me ȝ ne hafo ic hpæt ic sette f̃ lecce
fora hine. [7] ȝ he of inne ondsporade cpæð nelle ðu me moeðe f̃ hefig
posa forðon ðe dura bilocen is ȝ cnæht min mec mið sint in cote ne
mæg ic arisa ȝ sella ðe. [8] ȝ ic cpeðo iop ȝ gif ne sellas him
arises f̃ðon ðætte freond his bið scendla giornisse hpeðre freondes his

¹ 'debitoribus nostris'

² 'temptationem, sed libera nos a malo'

³ 'habet'

⁴ 'dicit'

⁵ 'amicus venit meus'

⁶ 'inde'

⁷ R. adds 'respondens'

⁸ 'nole'

⁹ 'mihi' is omitted.

¹⁰ 'stus'

¹¹ 'meus'

¹² The verse commences thus in R.: 'Et ille si perseveravit'
pulsans'

scendla † scendling † giornise huoeðre his ariseð 7 seleð him
 improbitatem¹ tamen² eius³ surget et dabit illi
 þte hæfeð nedðarfō † behoffi-
 quod⁴ habet necessarios.

7 ic cuoeðo iuh giuiað 7 gesald bið iuh
 [9] Et⁵ ego dico vobis, Petite et dabitur vobis,
 soecað 7 gie gemoetað cnyllsað 7 untyned bið iuh
 quærite⁶ et inuenietis, pulsate et aperietur vobis.

eghuelec f̃ðon seðe giuiað onfoað 7 seðe soecað ge-
 [10] Omnis⁷ enim qui petit accipit, et qui quærit⁸ in-
 moetað 7 ðæm cnyllsanda untyned huelc ðon of iuh
 venit, et pulsanti aperietur. [11] Quis autem ex vobis
 ðone fader giueð hlaf hueðer stan seleð him †
 patrem petit panem, numquid lapidem dabit⁹ illi¹⁰, aut
 gif fisc hueðer fē fisc nedra selleð him
 si piscem, numquid pro pisce serpentem dabit illi¹¹?

† gif giuað þ æg hueðer ræceð him
 [12] aut¹² si petierit ovum, numquid porrigit¹³ illi¹⁴
 scorpion gif f̃ðon iuih miððy gie biðon yflo putað gie
 scorpionem? [13] Si ergo vos cum sitis mali, nostis

godo sellendo gesealla sunum iuerū poen mara fæder iuer
 bona data¹⁵ dare filiis vestris, quanto magis pater vester

RUSHWORTH.

ariseð 7 seleð him ðæt ðætte ða nedðarfe † bihoefe. [9] 7 heono ic
 cpeðo iop giopigas † sald bið iop soecað 7 ge gimoetað cnyllað 7 untyned
 bið iop. [10] eghpelc forðon seðe giopað onfoeð 7 seðe soeceð gimo-
 eteð 7 ðæm cnyllende ontyned bið. [11] hpelc forðon of iop sunu
 ðone fæder giopað hlaf hpeðer stan seleð † gif fises hpeðer fore fisce
 nedre seleð him. [12] 7 gif giopað ðæt æg hpeðre ræceð him scor-
 pion. [13] gif forðon iopih miððy ge bioðon yfle putað godo sellende

¹ 'inprobitatem'³ 'amici eius'⁵ 'et ecce'⁷ 'omnes'⁹ 'dabitur'¹¹ 'ille,' supplied by a later hand.¹² 'ut'¹⁴ 'ei'² 'tamen' is omitted.⁴ 'quod quot'⁶ 'querite'⁸ 'querit'¹⁰ 'illi' is omitted.¹³ 'porriget'¹⁵ 'data' is omitted.

of heofnum sellað Gast god giuendum ⁊ biddendū hine ⁊
de cælo dabit Sḡm bonum petentib: se? [14] Et

pæs porpende diophles ⁊ þæs dumb ⁊ miððy
erat eiciens dæmonium¹ et illud erat mutum, et cum

aporpe þ diopl sprecend pæs se dumb ⁊ apundrade peron
eicisset² dæmonium³, locutus est mutus et miratæ sṯ

ða menigo
turbæ.

sume ðoñ of ðæm cuoedon on
[15] Quidam autem ex eis⁴ dixerunt, In Beelzebub⁵

ðone alдор diopla aporpað dioplas
principem⁶ dæmoniorum⁷ eicit⁸ dæmonia⁹,

⁊ oðero costadon becon frō heofne sohton frō
[16] Et alii temtantes signum de cælo quærebant¹⁰ ab

him he ða þte gesæh smeapungas hiora cuoeð
eo. [17] Ipse autem ut vidit cogitationes eorum dixit

him eghuelc ric in him seolf toðæled toslitten bið ⁊
eis, Omne regnum in seipso¹¹ divisum desolatur¹², et

hus onufa hus falleð gif ðoñ ⁊ se piðerporda
domus supra domum cadet. [18] Si autem et Satanas¹³

in hine seolfne toðæled pæs
in seipsum divisus est,

RUSHWORTH.

sunum ioprum mara poen is fæder ioper of heofne seleð Gast godne
giopendū ⁊ biddendū him. [14] ⁊ pæs porpende dioplas ⁊ ðæt pæs
dum(d)ba ⁊ miððy aporpen ðæt diopul sprecende pæs ðe dumba ⁊ apun-
drade peron ðio mengu. [15] alle ⁊ sume ðonne of ðæm ælð cpedun
in Belzē on ðone aldor diopla aporpas ða dioplas. [16] ⁊ oðre costadun
becun ⁊ tacan sohtun of heofnum frō him. [17] he ða þte gisæh
smeounge hiora cpæð him eghpelc rice in him solfū toðæled tosliten
bið ⁊ hus oferufa huse fallet. [18] gif ðonne ⁊ ðe piðerporda Satan

¹ 'demonium'

³ 'demonium'

⁵ 'Beelzebul'

⁷ 'demoniorum'

⁹ 'demonia'

¹¹ 'ipsum'

¹³ R. adds 'Satanam jecit'

² 'jecisset'

⁴ 'phariseis'

⁶ 'principe'

⁸ 'jecit'

¹⁰ 'querebant de cælo'

¹² 'desolabitur'

huu stondeð ric his f̃ðon gie cuoeðas in
Quomodo stabit regnum eius? quia dicitis in Beel-

aporpa mec diopblas gif ðoñ ic on
zebub eicere me dæmonia. [19] Si autem ego in

aporpo dioplas sunu iuero on huon aporpeð
Beelzebub eicio¹ ²dæmonia², filii vestri in quo eiciunt³?

f̃ðon doemō iuero gie biðon soðlice gif on finger Godes
ideo iudices vestri erunt. [20] Porro si in digito Dī

ic aporpo diopblas
eicio⁴ dæmonia⁵,

uūt f̃cymeð in iuih ric Godes miððy
Profecto prævenit in vos regnum Dī. [21] Cum

se stronga poepenberend gehealdað ceastertun his in sibb biðon ða
fortis armatus custodit⁶ atrium suum, in pace sunt ea

ðaðe agnageð gif ðoñ bið strongra him se ofcymmend
quæ⁷ possidet⁸; [22] si autem fortior illo⁹ sup̃veniens

gebindeð † f̃cymeð hine alla poepeno his genimeð on ðæm
vicerit¹⁰ eum, universa arma eius auferet in quib:

gelefde ȝ reafo his todælde
confidebat, et spolia eius distribuit.

seðe ne is mec mið pið mec is ȝ seðe ne
[23] Qui non est mecum adversum me est, et qui non

somnigað mec mið tostrægdæð
colligit mecum dispergit¹¹.

RUSHWORTH.

aparp in him solfum todæled pæs huu stondeð rice his forðon ge
cpeoðas giporpa dioplas. [19] suno iopre of hpon aporpeð forðon
ðailco doemu iopre bioðon. [20] soðlice gif on finger Godes ic porpe
dioplas putudlice forecumað in iopih rice Godes. [21] miððy ðe
stronga pependberend gihaldað cæster tun his in sibbe bioðon ða ðaðe
agnigað. [22] gif ðonne strongra him ofer cymes gibeinde † forecyme
hine alle pepeno his ginimeð on ðæm gilefde ȝ reof his todæleð.
[23] seðe ne is mec mið pið mec is ȝ seðe ne somnað mec mið

¹ 'jecise me'

² 'demonia'

² The clause from 'si . . . dæmonia' is omitted.

³ 'jeciunt'

⁴ 'iecio'

⁵ 'demonia'

⁶ 'custodiat'

⁷ 'que'

⁸ 'posset'

⁹ 'illa'

¹⁰ 'vinceret'

¹¹ 'disparget'

miððy se unclæne gaast geeode frō ðæm menn ðer-
 [24] Cum immundus spiritus exierit¹ de² homine, per-
 heode † gāð ðerh stoua pæterlease soecende † sohte ræst ⁊ ne
 ambulat³ per loca inaquosa quærens⁴ requiem, et non
 gemoete cuoeð eft ic cerro in hus min ðona ic foerde
 inueniens, dicit, revertar in domum meā unde exivi.

⁊ miððy cpome gemoete mið besmum geclænsad
 [25] Et cum venerit invenit scopis mundatam⁵.

⁊ ða gaeð † eade ⁊ genom † onfeng seofono oðoro gaastas
 [26] Et tunc vadit et assumit⁶ septem alios spiritos
 pohfullre him ⁊ infoerdon gebydon ðer ⁊ poeron ða endo
 nequiores se, et ingressi⁷ habitant ibi, et sunt⁸ novissima
 monnes ðæs pyrso ðæm ærrum
 hominis illius⁹ peiora prioribus.

aporden pæs ða miððy ðas gecuoæð ahof
 [27] Factum est autem cum hæc diceret, extollens
 ðone stefn sum pif of ðæm here cuoeð him eadig
 vocem quædam¹⁰ mulier de turba dixit illi, Beatus
 pomb † hrif seðe ðec gebær ⁊ ða titto † ða breosto ða ðu geðides
 venter qui te portavit, et ubera quæ suxisti¹¹.

soð he cuoeð alluncga suæ hit his eadgo ðaðe geherað
 [28] At ille dixit¹², Quippini¹³ beati qui audiunt
 pord Godes ⁊ gehaldes^a
 verbum Dī et custodiunt.

RUSHWORTH.

tostregdes. [24] miððy ðe unclæne gast gieode from ðæm men ðer-
 heode † gæð ðerh stope pæterlease soecende ræste ⁊ ne gimoette cpæð
 eft ic cerre in hus min ðona ic cerde. [25] ⁊ miððy ic come ic gimoette
 mið bisenum giclæned ⁊ [26] ⁊ ða eode ⁊ ginom † onfeng siofone
 oðre gastas pohfulra him ⁊ infoerdun gibyedun ðer ⁊ ðer perun ðende
 monnes ðæs pyrso ðæm ærrum. [27] aporden pæs ðonne miððy ðas
 gicpæð ahof ða stefne sum pif of ðæm herge cpæð him eadig pomb seðe
 ðec gebær ⁊ ða tito † ða breost ða ðu deðedes. [28] soð he cpæð to
 him eadge bioðon ðaðe giherað pord Godes ⁊ gihaldes. [29] her-

¹ 'exierat'² 'de ab'³ 'perambulabat'⁴ 'querens'⁵ 'mandatam et ornatam'⁶ 'adsumet'⁷ 'ingresi'⁸ 'fiunt'⁹ 'homini ejus'¹⁰ 'quedam'¹¹ 'sunt existi'¹² 'ad eos'¹³ 'immo'

hergum ða efneiornendum ongann coeða cneo-
 [29] Turbis autem concurrentib: coepit dicere, Gene-
 reso ðios cneoreso pohfull is becon soecað 7
 ratio hæc generatio nequam est, signum quærit¹, et
 becon ne bið sald him buta becon ðæs pitgo f̃ðon
 signum non dabitur illi nisi signum Jonæ². [30] Nam
 suæ pæs becon ðære burga suæ bið 7 sunu
 sicut Jonas fuit signum³ Ninevitis⁴, ita erit et filius
 monnes cneoreso ðissu
 hominis generationi isti.

coen suðernæs 7 suððæles ariseð on dóm mið perum
 [31] Regina Astri⁵ surget in iudicio cum viris
 cneoreso ðisses 7 geheneð hia f̃ðon cuom fr̃o
 generationis huius et condemnabit⁶ illos, quia venit a
 gemæru eorðes to geheranne snyttro Sað 7 heono
 finibus terræ audire sapientiam Salomonis⁷, et ecce
 maro Sað ðes 7 her pæras ðær byr arisað on
 plus Salomone⁸ hic. [32] Viri Ninevitæ⁹ surgent in
 dome mið cneoreso ðios 7 hia gehenað ða ilca
 iudicio cum generatione hac et condemnabunt illam,
 f̃ðon hreonise dydon to bod
 Quia pænitentiam¹⁰ egerunt ad prædicationem Jonæ,
 7 heono mara ðes
 et ecce plus Jonæ hic.

RUSHWORTH.

gum ða iornendum ongan cpeoða cneorespe ðios cneorespe pohful is
 becon soeceð 7 becon ne bið sald him buta becon Iones ðæs pitga.
 [30] forðon spa Ionas becon pæs . . . ðære burge so bið 7 sunu monnes
 cneorespa ðissu. [31] epon suðerne arises on dome mið peorum
 cneorespo ðisser 7 giheð hia forðon com from gimærum eorðo to
 giheranne snytro . . . 7 heono mara Salamon ðes. [32] peoras in ðær
 byrig . . . arisað on dome mið cneorespum ðios 7 hia giherað ðailco
 forðon hreonisse dydon to bibode Ioñ 7 heono mara . . . ðes. [33] ne

¹ 'querit'
³ 'in signum fuit'
⁵ 'Austri'
⁷ 'Salamonis'
⁹ 'Ninvetæ'

² 'Jone profetæ'
⁴ 'Ninuetis'
⁶ 'condempnabit'
⁸ 'Salamone'
¹⁰ 'penitentiam'

nænig ðæcilla gebernað 7 in degelnise setteð
 [33] Nemo lucerna¹ accendit et in abscondito² ponit,
 ne under mitto ah onufa lehtfæte þte ðaðe inge-
 neq: sub modio, sed supra candelabrum, ut qui ingre-
 ongas leht hia gesea
 diuntur lumen videant³.

ðæcilla lichomes ðines is ego ðin gif ego
 [34] Lucerna corporis tui est oculus⁴ tuus, si oculus⁵
 ðin bið milde † bliðe † bilpit all lichoma ðin leht
 tuus fuerit simplex⁶, totum corpus tuum lucidum
 bið gif ðon pohfull sie uūt lichoma ðin ðio-
 crit, si autem nequam⁷ fuerit, etiam corpus⁸ tuum⁹ tene-
 strig bið geseh f̃ðon ne leht þ in ðe is
 brosum erit. [35] Vide ergo ne lumen quod in te est¹⁰
 ðiostro þ sie gif f̃ðon lichoma ðin all leht
 tenebræ sint. [36] Si ergo corpus tuum totum lucidum
 bið ne hæbbe sum dæl ðiostriona bið leht
 fuerit, non habens aliquam partem tenebrarum, erit luci-
 all 7 sua leht legeð inlæhtað ðec
 dum totum, et sicut lucerna fulgoris inluminabit te.

7 miððy gespræc bæd him sum ælde-
 [37] Et cum loqueretur, rogavit illum quidam phari-
 pūt þte gehriordade † gebrece mið hine 7 ineade gehlione
 sæus¹¹ ut pranderet¹² apud¹³ se, et ingressus¹⁴ recubuit.

RUSHWORTH.

ænig ðæcele giberneð 7 in degolnise seteð ne under mitta ah onufa
 lehtfæt þte ðaðe ingongas leht hia giseað. [34] ðæcela lichoma ðines
 is ego ðin gif ego ðin biað milde † bliðe all lichoma ðin leht bið gif
 ðonne pohful sie putudt 7 lichoma ðiostor bið. [35] giseah forðon ne
 leht ðætte in ðiostrum sint. [36] gif forðon lichoma ðin all leht bið
 ne hæbbe sumne dæl ðiostrana leht bið all 7 spa leht legedes inlihteð
 ðec. [37] 7 miððy spreccende bið bæd hine sum ældeuþpta þte
 giriordade mið hine 7 ineode gihlione. [38] . . . ðon ongan bitpih

¹ 'lucernam'² 'absconso'³ 'vidiant'⁴ 'occulus'⁵ 'occulus'⁶ 'semplex'⁷ 'nequaquam'⁸ 'etiam et'⁹ 'tuum' is omitted.¹⁰ 'est' is omitted.¹¹ 'Pariseus'¹² 'prandiret'¹³ 'aput'¹⁴ 'ingressus'

ðoñ agann betuih him getalade to coseðanne
 [38] Pharissæus autem¹ coepit intra se reputans dicere,
 fhuon ne gefulpad pere ær gehriorda 7
 quare non baptizatus² esset ante prandium. [39] Et
 cuoeð Dril̃ to him nu gie ældouuto þ uttepeard
 ait Dñs ad illum, Nunc vos pharissæi quod de foris
 is calices 7 disces gie clænsað þte ðoñ inpeard is
 est calicis et catini³ mundatis, quod autem intus est
 iuer full is mið nednining 7 mið unrehtpissime
 vestrum plenum est rapina et iniquitate?

unpiso ahne seðe dyde þte puteard is uūt þ
 [40] Stulti, nonne qui fecit quod⁴ de foris est, etiam id⁵
 þte of inpeard is dyde soðlice huoeðre þte
 quod de intus est fecit? [41] Verumtamen quod
 of hlæfed t þte pona is seallað ælmissa 7 ðas alle
 super est date elemosynam⁶, et hæc⁷ omnia
 clæno biðon iuh ah pæh iuh æt f̃ðon
 munda sunt vobis. [42] Sed vae vobis Pharissæi, quia
 teigðas meric 7 cumela 7 ælc pyrt 7 bipærlas
 decimatis mentam et rutam et omne holus, et præteritis⁸
 þ dom 7 lufo t broðerscip Godes ðas uūt geras to pyr-
 iudicium et caritatem Dī, hæc autem oportuit fa-
 canne 7 ðailco ne to f̃hyecanne pæ iuh æt
 cære, et illa non omittere. [43] Vae vobis pharissæis⁹,

RUSHWORTH.

him gitalade to cpeoðanne forphon ne ærist . . . pere ær giriordum.
 [39] 7 cpæð·Dril̃ to him nu ge ældeputu ærist ðætte utapord is calices
 7 disces giclænsas ðætte ðonne ionnapord is ioper full is mið nednime 7
 mið unrehte [40] unpise ahne seðe dyde utapord is soðlice ðætte of
 ionnapord is dyde. [41] soð hpeðre ðætte ofer is sellað elmessas 7
 heono alle clæne bioðon iop. [42] ah pæ iop ældum forðon ge teðigas
 merece 7 cumela 7 alle pyrte 7 bipærlas ðone dom 7 lufobroðerscip
 Godes ðæs putudlice giras to pyrcanne 7 ðailco ne tu forhyecanne.
 [43] pæ iop ældum forðon ðaðe lufigas ðe forma seatlas in somnungum

¹ omitted.² 'baptizatus'³ 'cateni'⁴ omitted.⁵ omitted.⁶ 'elemosinam'⁷ 'ecce'⁸ 'præteris'⁹ 'Pharissæi'

ðaðe gie lufað ða f̃ma seatlas on somnungū 7 ða groe-
qui diligitis primas¹ cathedras² in synagogis³, et saluta-
tenco on sprēc
tiones⁴ in foro.

pæ iuh f̃ðon gie aron suælcæ byrgenna ðaðe ne
[44] Væ vobis, quia estis ut monumenta⁵ quæ non
foedað i alað i adeauæð 7 þte menn geonges onufa⁸
parent, et homines⁶ ambulantes⁷ supra⁸
ne puton
nesciunt.

geonduearde ða sum frō æs pistū
[45] Respondens autem quidam ex legis peritis,
cuaeð him laruu ðas cuaeð uūt us sceoma
Ait illi⁹, Magister, hæc dicens¹⁰ etiam nobis contume-
does i pyrcas soð he cuaeð 7 iuh æs pisestu pæ
liam¹¹ facis. [46] At ille ait, Et vobis legis peritis væ¹²,
f̃ðon gie sēmað menn mið seamu ðaðe gebeara ne ma-
quia oneratis¹³ homines¹⁴ oneribus¹⁵ quæ¹⁶ portari non pos-
gon 7 seolf anum fingre mið iuer ne gie gehrinað ðæm hond-
sunt, et ipsi uno¹⁷ digito vestro non tangitis sarcii-
hæfum
nas¹⁸.

RUSHWORTH.

7 ða groetinge on sprece. [44] pæ iop f̃ðon ge arun spelce byrgenne
ðaðe ne foedað i aleð 7 þte menn geongas of ufa ða ne putun.
[45] giøndporde ða sum from æs pisistum cpæð him larop ðas cpæð
putudt us scomu ðu does i dydes [46] soð he cpæð 7 iop æs pisistum
pæ iop forðon gisemað menn mið seomum ðaðe gibeara ne magun 7 ge
solfa anum fingre ioprum ne gihrinas ðæm hondhafum ðære [47] pæ

¹ 'proximas'² 'cadedras'³ 'synagogis'⁴ 'salutationis'⁵ 'mumenta'⁶ 'homones,' corrected by a later hand.⁷ 'ambulentes'⁸ 'super illa'⁹ 'ei'¹⁰ 'dicens'¹¹ 'contumiliam'¹² 'væ vobis'¹³ 'honoratis'¹⁴ 'homones'¹⁵ 'honoribus'¹⁶ 'que'¹⁷ 'una'¹⁸ R. adds 'ipsius'

[47] ^{pe} Væ ^{iph} vobis, ^{f̃ðon} quia¹ ^{gie} ædificatis ^{byrgenna} monumenta ^{ðara} propheta-
^{gana} rum², ^{fadores} patres ^{ðon} autem ^{iueres} vestri ^{ofslogon} occiderunt ^{hia} illos. [48] Pro-
^{lice} pheta ^{gie} testificamini ^{þte} quod³ ^{geneolecað} consentitis⁴ ^{poerc̃} operib: ^{fadora} patrum
^{iuera} vestrorum,

^{f̃ðon} Quoniam ^{æc} quidem ^{gie} ipsi ^{hia} eos⁵ ^{ofslogon} occiderunt, ^{gie} vos ^{ða} autem ^{getim-} ædifi-
^{bras} catis ^{hiora} eorum ^{byrgenna} sepulchra⁶.

^{f̃ðon} [49] Propterea⁷ ^ɹ et ^{snyttro} sapientia ^{Godes} Dī ^{cuoeð} dixit, ^{ic} Mittam ^{sendo} ad ^{to} illos
^{ipitgo} prophetas⁸ ^ɹ et ^{apost} apostolos, ^ɹ et ^{of} ex ^{ðæm} illis ^{ofslæð} occident⁹ ^ɹ et ^{oehtad} perse-
^{biðon} quentur, [50] ^{þte} ut ^{bið} inquiratur ^{blód} sanguis¹⁰ ^{alra} omnium ^{pit-} pro-
^{phetarum} phetarum¹¹

^{seðe} Qui ^{agotten} effusus¹² ^{pæs} est ^{frō} a ^{onsetnise} constitutione ^{middaīn} mundi ^{of} a ^{cneureso} generatione
^{ðisa} ista, [51] ^{frō} a ^{Abeles} sanguine ^{pið} Abel ^{to} usq: ^{blod} ad ^{Zachariæs} sanguinem ^{Zachariæs} Zachariæ¹³

RUSHWORTH.

iop forðo ge timbrias byrgenne pitgana ðara fædras ðonne iopre
ofslogun hiæ. [48] soðlice ge gitrymað gineolicade perca fædra iopra
forðon hiæ ge ofslogun iop ða gitimbro byrgenne. [49] ɹ forðon ɹ
snytro Godes cpæð ic sende to iop pitgo ɹ apost ɹ of ðæm ofslæð
ɹ oehteð [50] þte gisohte bið blod alra pitgana seðe agoten pæs
from onsetnise middengeorðes from cneorespo ðisser. [51] from blode

¹ 'qui'⁴ 'consentire'⁷ 'præteria'¹⁰ 'sanguinis'¹³ R. adds 'et'² 'profetarum'⁵ omitted.⁸ 'profetas'¹¹ 'profetarum'³ omitted.⁶ 'sepultura eorum'⁹ 'occidentur'¹² 'effusus'

seðe losade bituih pigbed 7 þ paghræf sua ic cuoeðo to iuh bið
 qui periit inter altare et ædem¹, ita dico vobis requi-
 gesoht frō ðissu cneoreso
 retur ab hac generatione.

pæ iuh æs uuto fðon gie nomon ceago
 [52] Væ vobis legis peritis, quia tulistis² clavam
 pisdomes gie ne infeordon f ineode gie 7 ða ðaðe infoerdon
 scientiæ³, ipsi non introistis, et eos qui introiebant
 f stemdon gie f gie bepoeredon miððy ðas to him gecuoed
 prohibuistis. [53] Cum hæc ad illos dicerent,

ongunnun ða æf 7 æs uuto pislice f hefiglice piðstonda
 coeperunt pharisæi⁴ et legis periti graviter insistere,
 7 muð his fðrycga of monigū setnungum 7
 Et os eius opprimere⁵ de multis, [54] insidiantes⁶ et
 sohton to nionanne huoelechuoego of muðe his þte hea ge-
 quærentes⁷ capere aliquid ex ore eius ut accusa-
 hendon hine
 rent⁸ eum⁹.

monigū ðon f ða hergum ymb stondendu suæ þte
 XII. [1] Multis autem turbis circum stantib: ita ut
 him bituih hia geteldon ongann cuoeða to ðegnu his
 se invicem conculcarent, coepit dicere ad discipulos suos,

RUSHWORTH.

Abeles to to blode Zacharies 7 seðe losade bitpih pibede 7 ðæm paghrægle
 spa ic cpeðo iop gisoht bið frō ðæsser cneoprespe. [52] pæ iop æs
 putum forðon ge nomun cægo pisdomes 7 he f ge ne infoerdun 7 ða
 ðaðe infoerdun forstemdon ge. [53] miððy ðas to him cpæða ongun-
 nun ða ældu 7 æs pitgo pislice piðstonde 7 muð his forðrycca of moni-
 gum. [54] setnungum him 7 sohton to nionanne hpelechpoegnu of
 muðe his þte hia gehendun hine.

XII. [1] monige ðonne hergum ymb stonda spa þte hia him bitpih

¹ 'eadem'³ 'et ipsi'⁵ 'obprimere'⁷ 'querentes'⁹ omitted.² 'abstulistis'⁴ 'pharisei'⁶ 'insidientes'⁸ 'accussarent'

behaldað gie frō dærste þ is esuic-
 Attendite¹ a² fermento pharisæorum quod³ est hypo-
 nese
 crisis⁴.

noht ðoñ aprigen is þte ne adeauad bið ne
 [2] Nihil enim⁵ opertum est⁶ quod non reveletur, neq:
 gehyded † gedegled þte ne bið geyped fðon ðaðe in
 absconditum quod non sciatur. [3] Quoniam quæ⁷ in
 ðiostru gie cuoeden in leht biðon gecoenen 7 þte in eare
 tenebris dixistis⁸ in lumine dicentur, et quod in aurem⁹
 sprecend poeron in cottum bið aboden on hrofum
 locuti estis in cubiculis¹⁰ prædicabitur¹¹ in tectis.

ic cuoedo ða † ðoñ iuh friondum minu ne þte gie se afyrhtad
 [4] Dico autem vobis amicis meis, Ne terreamini¹²
 frō ðæm ðaðe ofslæð þ lichoma
 ab his¹³ qui occidunt corpus,

7 æfter ðas ne habbas fðor þte doað
 Et post hæc non habent amplius quod faciant¹⁴,

ic adeapu ðoñ iuh ðone gie ondrede ondradas ðene
 [5] ostendam autem vobis quem timeatis¹⁵, timete¹⁶ eum

RUSHWORTH.

giteldun ongunnun cpeoða to ðegnum his ærist bihaldas ge iopih for
 dærstum ældum hiora ðæt is esspiciis. [2] noht ðonne aprigen is
 ðætte ne eoeped bið ne gihyded † gidegled ðætte ne bið giyped.
 [3] forðon ðaðe in ðiostrum giherdun in lehte gicpeden bið 7 ðætte in
 earum giherdest 7 sprecende ge perun in cotum abodad bið on hrofum
 7 [4] ic cpeoðo ðonne iop friondas mine ðætte ge ne se gifyrhted
 from him ðaðe ofslæð ðoñ lichoma 7 æfter ðas ne haldas forðor ðætte
 doeð. [5] ic æteopo ðonne iop ðone ge ondrede ondradas ðone seðe

¹ 'attendite'³ 'que'⁵ 'autem'⁷ 'que'⁹ R. adds 'audistis et'¹¹ 'prædicatur'¹³ 'eis'¹⁵ 'timetis'² 'ad'⁴ 'hipocrisis'⁶ omitted.⁸ 'audistis'¹⁰ 'cubilis'¹² 'teremini'¹⁴ 'faciunt'¹⁶ 'timete'

seðe æff ðon ofslæð hæfeð mæht gesenda † to ge-
qui postquam occiderit habet potestatem mit-

sendanne in tintergo
tere in Gehennam¹,

susæ cuoeðo iuh ðionne ondredað ahne fifo
Ita dico vobis, hunc timete. [6] Nonne quinque

staras cymeð ⁊ an of ðæm ne is
passeres² veniunt³ *depundio⁴, et unus ex illis non est

in ofgetnisse fā Gode ah æc hero heafdes
in oblivione coram Do? [7] Sed et capilli capitis

iperes
vestri

alle getalad aron nallað gie f̃ðon ondrede monigū
Omnes numerati sunt. Nolite ergo timere, multis⁵

f̃ðoro † maro gie sint † biðon ic cuoeðo ðon iuh
passerib: plures estis. [8] Dico autem vobis,

eghuelc seðe suahuelc ondetende bið on mec befā monnum
omnis quicumq: confessus fuerit in me coram hominib:,

⁊ sunu monnes geondetad bið on ðæm fē englū Godes
et filius hominis confitebitur in illo coram angelis Dī.

seðe uūt onsæccað mec fē monnum onsæc-
[9] Qui autem negaverit me coram hominib:, denega-
cað fē englū Godes
tur coram angelis Dī⁶.

RUSHWORTH.

æfter ðon ofslæð hæfeð mæhte gisende in tintergu spa ic cpæð iop ðonne
ondredað. [6] ahne steoras fife comun tpoegē . . . ⁊ an of him ne is
on ofergetnisse fora Gode. [7] ah ⁊ ec her heofdes iopres alle gitalad
aron nallað ge forðon ondreda monigum . . . forðor † mara ge sindun †
bioðon. [8] ic cpeðo ðonne iop eghpelc seðe spa ondetende bið on me
fora monnum ⁊ sunu monnes giøndetad bið in him fore englum Godes.
[9] seðe putud† ne onsæces me fora monnum onsæcen bið fora englum

¹ 'gegenam'² 'passeribus V'³ 'venerunt'⁴ 'duo pondio'⁵ 'multi'⁶ Omitted in the original text, but supplied by a later hand.

* 'duo minuta,' in margin.

alle seðe cuoeðas pord on sunu monnes
 [10] Et omnis qui dicit verbum in filium hominis,
 bið eft f̃gefen ðam ðam uūt seðe on Gast Halig ebol-
 remittetur illi, ei autem qui in S̃pm S̃c̃m¹ blasphema-
 sað ne bið f̃gefen miððy uūt inlædæð gie
 verit non remittetur. [11] Cum autem inducent² vos

in somnungum 7 to laruum 7 mæhtum nallað gie
 in synagogas³ et ad⁴ magistratus⁵ et potestates, nolite
 gem[~] t gearnfulle t hogo posa huu t huæd gie geonduearde
 solliciti⁶ esse qualiter aut quid respondeatis⁷,

Gast f̃ðon Halig gelæreð iuih on ðam tid ðaðe
 [12] S̃ps enim S̃cs docebit vos in ipsa hora quæ⁸
 behofað t gehrised to cuoeðanne
 oporteat⁹ dicere.

cuoeð ða sum him of ðam here laruu cuoeð
 [13] Ait autem quidam ei¹⁰ de turba, Magister dic¹¹

broðre minū 7te gedæla mec mið 7 erfe soð he
 fratri meo ut dividat mecum hereditatem. [14] At ille
 cuoeð him
 dixit ei,

la monn hua mec gesette doema t dælend of[~]
 Homo, quis me constituit iudicem aut divisorem supra
 iuih 7 cuoeð to him geseað 7 behaldað fr̃o
 vos? [15] Dixitq: ad illos, videte et cavete ab

RUSHWORTH.

Godes. [10] alle ðaðe cpeoðað pord in suno monnes eft forgefen bið
 him ðam putudt seðe on Gaste Halgum eofolsigað ne bið forgefen him
 7 eghpele seðe cpeðes pord on sunu monnes forgefen bið him. [11] miððy
 putudt inlædæð ge in somnungum 7 to larpum 7 mæhte nallað ge gema
 t hogo posa huu t hpæt gionporde t hpæt ge cpeðe. [12] Gast forðon
 Halig gilæreð iopih in ðær tide ðaðe bihofað to cpeoðanne. [13] cpæð
 ða him sum per of ðam herge larop cpæð broðer min 7te he gidæle
 mec mið 7 erfe soð he cpæð him. [14] la mon hpa mec gissete doema
 t dællend ofer iopih. [15] cpæð ða to ðam giseað 7 bihaldas fr̃o

¹ 'spiritu sancto'² 'inducant'³ 'synagogas'⁴ omitted.⁵ 'magistratibus'⁶ 'soliciti'⁷ 'respondeas, aut quid dicatis'⁸ 'que'⁹ 'oportet'¹⁰ 'ei quidem vir'¹¹ 'dico'

eghuelcum gitsuncge f̃ðon ne on monigfaldnise æniges
omni avaritia¹, quia non in² abundantia³ ejusquam⁴

lif his is of ðæm ðaðe agnigeð cuoeð ða
vita eius est ex his quæ⁵ possidet⁶. [16] Dixit autem

onlicnese to him cuoeð monnes sumes ploncas
similitudinem ad illos⁷ dicens⁸, Hominis cuiusdam divitis

monigfaldo pæstmas lond tobrohete 7 smeade bituih
uberis⁹ fructus ager attulit¹⁰, [17] et cogitabat intra

him cuoeð
se dicens,

huæd ic doa þte ne ic hæfo ðer ic somnigo pæstino
Quid faciam quod non habeo quo congregem¹¹ fructus

min 7 cuoeð ðis ic gedóm ic toslito bererno
meos? [18] Et dixit, Hoc faciam, destruam¹² horrea

mino 7 ða mara doam 7 ðer ic pillo somnigo alle
mea, et majora faciam, et illuc congregabo omnia

ðaðe gepæxen sint me 7 godo mino 7 ic coeðo
quæ¹³ nata sunt mihi et bona mea. [19] Et dicam

saple min la sapel ðu hæfes monigo 7 feolo godo gesettedo on
animæ meæ¹⁴, Anima habes multa bona posita¹⁵ in

gerū monigū ræst bruce dring gehriordig
annos plurimos, requiesce comedet¹⁶ bibe epulare,

RUSHWORTH.

eghpelcum gitsungum forðon ne on monigfaldnise æniges lif his is
of ðæm ðaðe agnigað. [16] cpæð ða onlicnisse to him cpæð monnes
sumes plonches monigfalde pæstmas on londe tobrohete. [17] 7 smeode
bitpīh him hpæt ic doa ðætte ne hæfo ic ðer ic somnigo pæstmas mine.
[18] 7 cpæð ðis ic dom ic toslita berern min 7 ða mara ic dom 7 ðer
ic somniga pylo alle ðaðe pexne sindun me 7 godo mine [19] 7 ic
cpæðo saple mine hæfes monig 7 feolu goda gisetedo on gerum monigum
ræst bryce riording drince giriordinge, [20] cpæð ðonne him God la

1 'avaritia'

4 'quisquam'

7 'eos'

10 'attulit'

13 'que'

16 'come'

2 omitted.

5 'que'

8 'dadicens'

11 'congregam'

14 omitted.

3 'habundantia'

6 'possedet'

9 'uberis'

12 'distruam'

15 'possita'

cuoed̃ ðoñ him God la unpis ðisser næht saul
 [20] Dixit autem illi Ds̃, Stulte, hac nocte animam
 ðin eftpilnað fr̃o ðe ðaðe ðoñ ðu gegearuades huæs † ðæs
 tuam repetunt a te, quæ¹ autem parasti cuius
 biðon † poeron suæ is seðe ðe gestrionað ⁊ ne is
 erunt? [21] Sic est qui² tibi³ thesaurizat⁴, et non
 in God pelig † plonc
 in Dm̃ dives.

⁊ cuoed̃ to ðegnũ his f̃ðon ic cuoed̃o iuh
 [22] Dixitq: ad discipulos suos, Ideo dico vobis
 nallað gie geornfullo posa mið ðohte huæd gie geette ne
 nolite solliciti esse animæ quid manducetis, neq:
 to lichoma huæd gie gegearuad se sauel mara is ðon
 corpori quid vestiamini, [23] anima plus est quam
 mett
 esca,

⁊ lichoma ðon poede behaldað
 Et corpus quam vestimentum. [24] Considerate
 ðaræfnas þte ne sapæð ne hriopað ðæm, ne is
 corbos⁵ quia non seminant⁶ neq: metunt, quib: non est
 hordern ne berern ⁊ God foedeð hia micla mara
 cellarium neq: horreum, et Ds̃ pascit illos, quanto magis
 gie f̃ðor aron ðæm huælc ðoñ iuer
 vos plures estis illis⁷? [25] Quis autem⁸ vestrum
 mið smeapunge mæge geēce to leng his elne
 cogitando potest adicere ad staturam suam cubitum

RUSHWORTH.

unpis ðisser næht sapel ðin eft pilnað fr̃o ðe ðaðe ðonne ðu georpades
 ðæs † hpæs bioðon † perun. [21] spa is seðe ðe gistrioneð ⁊ ne in God
 peolig. [22] cpæð ða to ðegnum his forðon ic cpæð iop nallað ge
 geornfulle posa mið ðohte hpæt ge, giete ne to lichoma hpæt ge
 gigerped sie, [23] sapel mara is ðonne mett ⁊ lichoma ðonne pedo.
 [24] bihaldas hræfnas ðaðe ne sapað ne riopað ðæm ne is hordern ne
 bereern ⁊ God foedeð hia micle mara ge forðor aron ðæm. [25] hpele
 forðon ioper mið smeunge mæge geece to leng his elne ane. [26] gif

¹ 'que'² 'quis'³ 'ibi'⁴ 'tessaurizat'⁵ 'curvos'⁶ 'seminat'⁷ 'eis'⁸ 'enim'

an gif ðoñ ne ƿte leasæst is mago gie
unum? [26] Si ergo neq: quod minimum est potestis,
huæd of oðrū færpitfulla menn ƿ geornfullo sint ge
quid de ceteris solliciti estis?

behaldað ða ƿyrta huu ƿæxæð ne pinnað
[27] Considerate lilia quomodo crescunt, non laborant,
ne nestað ic cuoeðo ðoñ iuh ne Safo in alle ƿuldor
non neunt, dico autem vobis nec Salomon¹ in omni gloria
his ƿoere gegearuad ƿ gepoedad suelce an frō ðissum gif
sua vestiebatur² sicut unum ex istis. [28] Si

ðoñ ƿ gærs ƿ to dæge on lond is ƿ to morgen
autem fænum³ quod hodie in agro⁴ est, et cras in cli-
gesended bið God suæ gegearuad micla mara gie huono ƿ
banum mittitur⁵ Ds sic vestit, quanto magis vos pusil-
lytlo geleafas
læ⁶ fidei?

ƿ gie nællað gesoeca huæd gie geête ƿ huæd
[29] Et vos nolite quærere⁷ quid manducetis, aut quid
gie gedringe ƿ ne ƿællað gie in heanise posa genime ðas
bibatis⁸, et nolite in sublime tolli⁹. [30] Hæc

fðon alle hædno ƿ cynno middanġ soecað
enim omnia gentes, mundi quærunt¹⁰,

fæder uūt iuer ƿat ƿte ðissu ƿ ðas behofað
Pater autem vester scit quoniam¹¹ his indigetis.

RUSHWORTH.

ðonne ne ðætte læssa is magun ge hpæt of oðrum ferpettfulle men ge-
sint. [27] bihaldas ða ƿyrte lilia hu hio ƿæxæð ne pinneð ne nestað ic
epeðo ðonne iop ne in alle ƿuldre his pere gigeorpad spa ana from
ðissum. [28] gif ðonne ðæt gers ðæt todæge on londe ƿ tomorgenne
on ofon gisended bið Gode spa gigeorpad mara micle hpon ƿ lytle ƿ læssa
gileofa. [29] ƿ ge nallað ge soeca hpæt ge giete ƿ hpæt gidrince ƿ
nallað ge in heonisse ginioma. [30] ðas forðon alle hæðno midden-
geord soecað fæder putudlice ioper patt ðæt ðis ge bihofigas. [31] soð-

1 'Salomon'

4 'agros'

7 'querere'

10 'querunt'

2 'vestiabatur'

5 'mittetur'

8 'bibetis'

11 'quis'

3 'fenum'

6 'pussilli'

9 'extolle'

soðlice huoeðre soecas ric Godes 7 ðas alle
[31] Veruntamen quærite¹ regnum Dī et hæc omnia

biðon togæced iuh ne pællað gie ondrede þ lytel éde
adiciuntur vobis. [32] Nolite timere pusillus² grex,
f̃ðon poel gelicade feder iuer gesealla iuh þ ric
quare complacuit patri vestro dare vobis regnum.

bebycgeð ðaðe gie agnegeð t̃ agon 7 seallas ælmiſ
[33] Vendite quæ possidetis³ et date elemosynam⁴,

pyrcas iuh seado t̃ of seamas ðaðe ne aldagiað
Facite vobis sacculos⁵ qui non veterescunt, the-
strion unscortende in heofnuð ðer ðeaf ne geneoleceð
sarum⁶ non deficientem⁷ in cælis, quo fur non appropriat

ne mohða gescendes suahuer f̃ðon strion iuer
neq: tinea⁸ corrumpit, [34] ubi enim⁹ thesaurus¹⁰ vester
is ðer 7 hearta iuer bið
est, ibi¹¹ et cor vestrum erit.

sie sido iuero gegyrdedo mið godu dedu 7 ðæc-
[35] Sint¹² lumbi vestri præcincti et lu-

cillæ bernendo 7 gie ongelic monnu¹ abi-
cernæ¹³ ardentes, [36] et vos similes hominib: expec-
dendu hlaferd hiora ðon gecerres fr̃o symblu þte
tantib: dominum suum quando revertatur a nuptis, ut

RUSHWORTH.

lice hpeðre soecað forðon ærest rice Godes 7 ðas alle togeeced iop.
[32] ne pallað ge ondreda ðæt lytle eode forðon gilicade pell feder
ioprum seleð iop rice. [33] bihyccað ðaðe habbað 7 sellas almesse
pyrcas iop. seadas t̃ of seme ðaðe ne aldigað gistrion unscortende on
heofnum ðer ðeaf ne gineolicað ne mohða gisceððas. [34] spa hper
gistrion goldes ioper is ðer 7 heorte bið. [35] ðe putuðt sidu ioper
foragigyrdedo 7 ðæcela ioper bernende. [36] 7 ge onlic monnum
abiddende hlaford hiora ðonne gicerras from symbulum ðætte miððy

¹ R. adds 'ergo primum'

³ 'que habetis'

⁵ 'saculos'

⁷ 'deficientem'

⁹ 'nam ubi'

¹¹ 'ubi'

¹³ 'lucerna vestrae'

² 'pusillus'

⁴ 'elemosynam'

⁶ 'thesaurum'

⁸ 'tenebrae'

¹⁰ 'thesaurus'

¹² 'sint autem'

miððy cymeð 7 cnyllsað sona ontynað him
cum venerit¹ et pulsaverit, confestim² aperiant ei.

eadge biðon esnas ða ðaðe miððy cymes se Dril̃ gemoetað
[37] Beati servi illi quos cum venerit Dñs invenerit³

pæccendo soðlice ic cuoeðo to iuh þte gegyrdeð hine 7
vigilantes⁴, amen dico vobis quod præcingit⁵ se et
doæð hia gehriordagæ 7 offoerde f gaeð embehtað ðæm
faciet illos discumbere, et transiens ministrabit⁶ illis⁷.

7 gif cymeð on ða æftra paccane
[38] Et si venerit in secunda vigilia,

7 gif on ða ðirda pacan gecymeð 7 ðus f suæ gemoetað
Et si in tertia vigilia⁸ venerit, et ita invenerit,

eadge biðon esnas ða
beati⁹ servi illi

ðis ðon puteð gie þte gife piste fæder f fad̃
[39] Hoc¹⁰ autem scitote quoniam¹¹ si sciret pater

hiogpuisc f hriordes huele tid se ðeaf cpome palde pæca uūt 7
familias qua hora fur veniet¹², vigilaret utiq: et

ne palde lêta ðerhdelfa hus his 7 gie posað
non sineret perfodi¹³ domum suam. [40] Et vos estote

gearuu fðon ðio tid ne gie poenað sunu monnes
parati, quia qua¹⁴ hora non putatis filius hominis¹⁵

cymeð
veniet¹⁶.

RUSHWORTH.

cymeð 7 cnyllsað sona ontynd bið him. [37] eadge bioðon esnas ðæs
ðaðe miððy cymeð ðe dril̃ pæcende soðlice ic cpæð iop ðætte
gegyrdað hine 7 doað hia giriordinge 7 oferfoerde embehtas his.
[38] 7 gif on ða æfterra pacone 7 gif on ða ðirda cymeð 7 ðus f spa
gimoetað eadge bioðon esnas ða. [39] ðas ðonne putas ge ðætte gif
gepiste ðe fæder hiopisc ðætte tide ðe ðeof come palde pæcce putuð 7
ne palde leta ðerh delfa hus his. [40] 7 ge posað gitriofo forðon ðio
tid ne ge poenað sunu monnes tocymende is. [41] cpæð ða Petrus

¹ 'venerint'

⁴ 'invelantes'

⁷ 'eis'

¹⁰ 'hæc'

¹³ 'perfoderi'

¹⁶ 'venturus est'

² 'convestim'

⁵ 'præcinget'

⁸ omitted.

¹¹ 'quia'

¹⁴ omitted.

³ omitted.

⁶ 'ministrabat'

⁹ 'beati sunt'

¹² 'veneret'

¹⁵ 'homonis'

cuoeð ða him Petr̃ Drih̃ to us cuoeðest ðu ðas
 [41] Ait autem ei Petrus, Dñe ad nos dicis hanc
 bispell † to allum cuoeð ðoñ se Drih̃
 parabolam¹ an² ad³ omnes? [42] Dixit autem Dñs.

huælc poenes ðu is geleaffull sgiire .✠. † fehğeroefa 7 hoga
 Quis putas⁴ est fidelis dispensator et prudens
 ðone gesettes Drih̃ † se hlaf̃ ofer higo his þte selle him
 quem constituet Dñs super familiam suam, ut det illis
 in tid huætes hrippe eadig ðe esne † ðræl
 in tempore tritici mensuram? [43] Beatus ille servus

ðone miððy cymð se hlaf̃ gemoetað sua doende
 quem cum⁵ venerit Dñs invenerit⁶ ita facientem.

soð ic cuoeðo iuh þte of̃ alle ðaðe agnegæð † ah
 [44] Vere⁷ dico vobis quia supra omnia quæ possidet⁸
 gesettes hine
 constituet illum⁹.

þ gife cuoeðæs esne ðe in heorta his
 [45] Quod si dixerit servus ille in corde suo¹⁰,
 hlatto doað hlaf̃ min to cūmanne 7 onginneð miððy slaa
 Moram facit Dñs meus venire¹¹, et coeperit percutere
 ða cnæhtas 7 ðiupas 7 ætta 7 drinca 7 druncgnia
 pueros et ancillas¹², et edere et bibere et in-
 † þte se druncenig cymeð drihten ðrælles ðæs on dæge
 ebriari, [46] veniet Dñs servi illius in die

RUSHWORTH.

Drihten to us cpeðestu ðu bispell to us allum. [42] cpeð ðonne
 Drihten hpele poenestu is gileofful sciremon † fehğroefa 7 hoga ðone
 gesetes Drihten ofer higo his þte selle him on tide hpætes ripes.
 [43] eadig esne † ðræl ðone miððy cymeð drihten gimoeteð spa doende.
 [44] soð ic cpeðo iop ðæt ofer alle ðaðe ængað † ah gisettes hine.
 [45] ðætte gif cpeðes esne ðe in heortē his cpeðes læte doeð drih̃ min
 to cumanne 7 onginneð miððy slaa ða cnæhtas 7 ða ðiope eota 7 drinca
 7 druncniga [46] cymeð drihten ðrælles ðæs on dæge ðe ne hyhtað 7

¹ 'parabulam'² 'ad'³ R. adds 'nos'⁴ 'putans'⁵ 'con'⁶ 'inveniet'⁷ 'vero'⁸ 'que possedet'⁹ 'eum'¹⁰ R. adds 'dicens'¹¹ 'veniret'¹² 'ancillas'

ðy ⁊ ðe ne hyhtað ⁊ poenað ⁊ ðio tid ðe ne pat ⁊ todæleð
qua non sperat et hora qua nescit, et dividet

hine ⁊ dæl his mið ungehleafullū setteð
eum, partemq: eius cum infidelib: ponet.

ðe ðon̄ esne seðe ongætt pillo drih̄
[47] Ille autem servus qui cognovit voluntatem Dñi

his ⁊ ne þte fēgearuade ⁊ ne þte dyde æff̄ pilla
sui, et non præparavit, et non fecit secundum volunta-

tem eius his he gesuincgde ⁊ gemænde menigo seðe ðon̄
vapulabit¹ multas. [48] Qui autem

ne ongætt ⁊ ne dyde ða gerisno ⁊ ða pyrðo præccum
non cognovit, et non² fecit digna plagis

bið gesuing lytlum ⁊ huon eghuoelcum ðon̄ ⁊ uūt ðæm fealo ⁊ micel
vapulabit paucis³; omni autem cui multum

gesald pæs micel bið gesoht frō him ⁊ ðæm ⁊ ðæm bebodadon
datum est multum quæretur⁴ ab eo, et cui commen-

⁊ gefeāst micel f̄ðor ⁊ mara pilniað ⁊ giuað of ðæm
daverunt⁵ multum, plus petunt ab eo.

fyr ic epom to sendanne on eorðo ⁊ huæd pillo ic
[49] Ignem veni mittere in terram, et quid volo

gif bið aberned fulpiht ðon̄ ⁊ uūt hafo ic þte ic se
si⁶ accendatur? [50] Baptisma autem habeo bap-

gefuluad ⁊ hu suiðe ic am gebeged ⁊ gehaðrad am pið ⁊ oð ða hpile
tizari, et quomodo coarctor⁷ usq: dum

RUSHWORTH.

tide ðaðe ne patt ⁊ todæleð hine ⁊ dæl ðe his mið ungleofa ⁊ leoffullū
setet. [47] ðe ðonne esne seðe ongæt pillo drih̄ his ⁊ ðætte foregeor-
pade ⁊ ðætte ne dyde æfter pillo his gispicte ⁊ mænde menigū [48] seðe
ðonne ne ongeotað ⁊ ne dyde ða giriseno præccum gispentum lytlum
eghpele ðonne ðæm feolo ⁊ micel gisald pæs micel gisoht bið frō him ⁊
ðæm bibodadum micle mara hīe pilnigað from him. [49] fyr ic com to
sendanne on eorðo ⁊ hpæt pillo ic gif aberned bið. [50] fulpiht ðonne
from him ic se gifulpad ⁊ hu spiðe ic am gibeged oððe ða hpile giendad

¹ 'vapulavit'² omitted.³ 'a paucis'⁴ 'queritur'⁵ 'commendaverit'⁶ 'sic'⁷ 'coarctor'

sie geendad poenað gie þte sibb ic cuom to seallanne
 perficiatur¹? [51] Putatis quia pacem veni dare

on eorðo ne cuoeðo ic iuh to ah þ gesceað
 in terram? non, dico vobis, sed separationem.

biðon f̃ðon of ðis fifo in hus ān
 [52] Erunt enim ex hoc quinq; in domo² una

todæled biðon
 divisi,

ðrio on tuām ȝ tuoegē in ðrio biðon todæled fader
 Tres in duo et duo in tres dividuntur; [53] pater

on sunu ȝ sunu on fæder his moder on doehter ȝ
 in filium et filius in patrem suum, mater in filiam et

doehter on moder suegīr on snoru hire ȝ snoru on
 filia in matrem, socrus in nurum suam et nurus in

suoegīr hire
 socrum suam

cuoeð ða ȝ to ðæm hergum miððȝ gie geseað
 [54] Dicebat autem et ad turbas, Cum videritis

þ polcen uppstigende frō sunnsett sona gie cuoeðað seȝur
 nubem orientem³ ab occasu, statim dicitis nimb:

cymað ȝ sua bið ȝ miððȝ suðpind gie cpeoðas
 venit et ita fit; [55] et cum Austrum flantem dicitis

þte pind bið ȝ bið legeras onsione
 quia ventus⁴ erit et fit. [56] Hypocritæ⁵, faciem

RUSHWORTH.

sie. [51] poenað ge ðætte sibbe ic come to selanne on eorðo ne cpeðo
 ic iop to ah ðætte ge gisceodne. [52] bioðon ꝥ perun forðon of ðisse
 fife in hus an todæled bioðun ðria in tuo ȝ tuo in ðrio. [53] todæled
 bioðon fæder on suno ȝ suno on fæder his moder in dohter ȝ dohter on
 moder speger on snora hire ȝ snora on spegre hire. [54] cpæð ða ꝥ
 ðon ȝ to ðæm hergum miððȝ ge giseað ðæt polcen uppstigende from
 sunsete sona ge cpeoðað scur cymed ȝ spa bið. [55] ȝ miððȝ suð pinde
 ge cpeoðas ðætte pind bið ȝ bið. [56] . . . onsione eorðo ȝ heofnes

¹ 'perficiantur'² 'domu'³ 'ab oriente'⁴ 'æstus'⁵ 'hippocritæ'

heofnes 7 eorðes putað gie gecunna 7 þte see gecostad ðis uūt
cæli et terræ nostis probare, hoc autem

tid huu ne gecunnað huæd ðon 7
tempus quomodo non probatis? [57] Quid autem et

frō iuh seolfum ne gedoemað huæd soðfæst is
a vobis ipsis non iudicatis quod iustum est?

miððy uūt ðu gast 7 ge gað mið piðerporde ðinū. to
[58] Cum autem vadis cum adversario tuo ad

aldormen on poeg sel geornlice þte ðu se gefreod frō him eaðe
principem in via, da operam liberari ab illo, ne

mæg 7 ðylæs genime 7 gelædæ ðec mið 7 to doema 7 dome 7 se doemere
forte trahat¹ te apud iudicem, et iudex

seleð ðec ðæm æfgroefe 7 se æfgroefa sendað ðec in carcern
tradat te exactori, et exactor mittat te in carcerem.

ic cuoeðo ðe ne gaes ðu ðona oðð uūt ðone hlætmosto
[59] Dico tibi non exies inde donec etiam novissimū

pricela þte ðu f̄gelde
minutum reddas².

tocuomon ða sumo ðæm on tid

XIII. [1] Aderant autem quidam ipso in tempore, nun-

sægdon ða 7 him of Gati ðæm 7 ðara blod
tiantes³ illi de Galilæis⁴, quorum sanguinem Pilatus

RUSHWORTH.

pittas ge gicunniga ðisis putudt tide huu ne gicunigas ge. [57] hpæt
ðonne 7 from iop solfūm ne gidoemað ðætte soðfæst is. [58] miððy
putudt ðu gaest mið piðerpordne ðine to aldormen on poeg sel geornlice
ðætte ðu se gilesed frō him nemæg 7 ðylæs he genime ðeh in carcern 7
ðe æfgroefa sendeð ðec in carcern. [59] ic cpeðo ðe ne gigæstu ðona
oððe putudt ðone lætemestu pricla ðu forgelde.

XIII. [1] tocomun ða sume on tide ðæm sægdun ðæm of Galilea

¹ The words from 'trahat . . . iudex' are omitted.

² 'raddas'

³ 'nuntians'

⁴ 'Gallia'

gemengde mið asægdniſū hiora 7 geonduarde cuoeð
miscuit cum sacrificiis¹ eorum. [2] Et respondens dixit

ðæm
illis,

poenað gie þte ðas Galileſco fē allum Galileſcūm syn-
Putatis quod hi² Galilæi³ præ omnib: Galilæis⁴ pecca-

full biðon † poeron f'ðon † þte ðuslico ðropendo poeron ne
tores fuerunt quia talia passi sunt? [3] Non,

cuoeðo iuh ah buta hreonise gie hæbbe alle gelic
dico vobis, sed nisi pænitentiam habueritis, omnes simi-

gie sciolo losiga suæ ða teno 7 ða æhto onufa ðæm
liter peribitis. [4] Sicut illi decem et octo supra quos

gefeall se torr in ðær byrig 7 ofslog ða ilco
cecidit turris in Siloam⁵, et occidit eos,

poenað gie þte æc ðailco scyldgo poeron bi allum
Putatis quia et ipsi debitores fuerunt præter omnes

monnum byedon in Hiē ne coeðo ic iuh
homines habitantes in Hierusalem? [5] Non, dico vobis,

hueðre gif ne hreonise gie doeð alle gelic gie sciolon
sed si non pænitentiam egeritis⁶, omnes⁷ similiter peri-

losiga
bitis.

gecuoeð ða † uūt ðios † ðas geddung † onlicnise † bisene
[6] Dicebat autem hanc similitudinem, Ar-

RUSHWORTH.

ðara † hiqra blod . . . gimengde mið asægdniſsum hiora. [2] 7 giond-
porde cpæð ðæm poenað ge ðætte ðes Galileſco fore allum Galileſcum
synnfulle bioðon † perun forðon ðuslico ðropende perun. [3] ne cpeðo
ic iop ah buta hreopniſse ge hæbbe alle gelice ge sciolon losige. [4] spa
7 ða teno 7 æhtope onufa ðæm gifeoll ðe torr in . . ðær byrig 7 ofslog
ðailco poenað ge ðætte 7 ðailco scyldige perun bfore allum monnū
byedun . . . [5] ne ic cpeðo iop ah hpeðre gif hreopniſse ge ne doað
gelice ge sciolon losige [6] gicpæð he putudlice ðas geddunga onlic-

¹ 'sacrificis'

³ 'Galilia'

⁵ 'Siloiam'

⁷ omitted.

² 'in'

⁴ 'Galilia'

⁶ 'egeritis'

tree ficbeames hæfde sum ~~·~~geplontad † gesetet in pingearde
borem fici habebat quidam plantatam in vinea¹

his ⁊ cuom sohte pæstm on ðærilca ⁊ ne fand † ne ge-
sua, et venit quærens fructum in illa et non inve-

moete cuoeð ða to ðæm bigengca † to ðæm bigeonle
nit. [7] Dixit autem ad cultorem

ðæs pingeardas heono géro ðrio sint of ðon † soðða ic cuom
vineæ², Ecce anni tres sunt ex quo veni³ quæ-

sohte pæstm on ficbeame ðisser ⁊ ne ic fand † ne gemoete ic
rens⁴ fructum in ficulnea hac, et non invenio,

hrendas † scearfað f̃ðon ðailca † hia to huon uūt eorðo gio-
succidite⁵ ergo illam, ut quid etiam terram oc-

netað † gemerras
cupat?

soð he onduarde cuoeð to ðæm † him Drih̃ f̃let
[8] At ille respondens dixit illi⁶, Dñe dimitte⁷

hia ⁊ † æc ðios ger pið þ̃ miððy ic delfo ymb hia ⁊
illam et hoc anno, usq: dum fodiam circa illam et

ic sendo micxseno (on þ̃ tree)* ⁊ gif soðlice gedoeð/
mittam stercora, [9] et⁸ siquidem fecerit

pæstm gif ne uūt in ðæm topeard ger gescearfa ðu hia
fructum, sin⁹ autem, in futurum succides eam.

RUSHWORTH.

nesse † bisene treopa ficbeomes hæfde sumum giplontad in pingeorde his
⁊ com sohte pæstem on ðæmilcā ⁊ ne infand. [7] cpæð ða to ðæm
bigengum ðæs pingeorde helono ger ðrio sindun of ðæm ic com to
soecanne pæstem in ficbeome ðissū ⁊ ne fand ic † ne moette ceorfas †
rendas forðon ðailco þ̃te hpon ⁊ putudlice eorðo gionetað. [8] soð he
ondporde cpæð to ðæm drihten forlet ða † hia ⁊ ec ðis ger piððæt
miððy ic delfo ymb ðailca ⁊ ic sendo mixenne. [9] gif soðlice gedoað
pæstem gif ne doeð putud† in ðæm toporda giceorf ða † hia. [10] putud†

¹ 'vinia'

³ 'venio'

⁵ 'succide'

⁷ 'dimittam'

⁹ 'si'

² 'vinia'

⁴ 'querens'

⁶ 'ille'

⁸ omitted.

* These words are in the margin.

pæs uūt lærend on somnong hiora on symbol-
 [10] *Erat autem*¹ *docens in synagoga*² *eorum* sab-
 dagum 7 heono þ pif ðio hæfde gast untrymnises
 batis. [11] *Et ecce mulier quæ habebat sp̃m*³ *infirmittatis*
 geru teno 7 æhto
annis decem et octo,

7 pæs f̃ðhald t gebeged ne mæhte upp eftlociga t gesea
*Et erat inclinata nec*⁴ *poterat sursum*⁵ *respicere.*

ðailca miððy geseh se Hæf geceigde to him
 [12] *Quam cum vidisset*⁶ *Ihs vocavit ad se,*

7 cuoeð la pif f̃leten arð frō untrymnis ðin 7
*Et ait*⁷, *Mulier dimissa*⁸ *es ab infirmitate tua.* [13] *Et*
gesette hir hond 7 sona ahæfen t gerehtad pæs 7 gepor-
*imposuit*⁹ *illi manus, et confestim erecta*¹⁰ *est et glo-*
ðade t geput God
*rificabat*¹¹ *Dm̃.*

ondsuarade ða ðæs folces aldormon praððe
 [14] *Respondens autem archesynagogus*¹², *indignans*
f̃ðon on symbeldagum gehælde se Hæf cuoeð he ðæm folce t ðæm here
*quia sabbato*¹³ *curasset Ihs,* *dicebat turbæ,*
sex dagas sint on ðæm geriseð t is gelefed to pyrcanne t þte
*Sex*¹⁴ *dies sunt*¹⁵ *in quibus oportet ope-*

RUSHWORTH.

pæs lærende on somnungū hiora symbeldagum. [11] 7 heono pif ðio
 hæfde gast untrymnisse geres tene 7 æhtope 7 pæs forðh . . d t gibeged
 ne æfre allunga mæhte upp locgiga t gisea. [12] ðailco miððy gise-
 gone Hæf giceigde to him 7 cpæð him la pif ðu arð forleten from
 untrymnisse ðine. [13] 7 gesette hir hond 7 sona ahæfen pæs 7
 gepuldrad pæs God. [14] ondsporde ða ðæs folches aldor praðe forðon
 on symbeldæge gihælde ðe Hæf cpæð he ðæm folche forðon sex dagas

¹ 'autem erat'³ 'sp̃s'⁵ 'retrorsum'⁷ R. adds 'illi'⁹ 'impossuit'¹¹ 'glorificata est'¹³ 'sabbatis'¹⁵ omitted.² 'synagogis'⁴ R. adds 'omnino'⁶ 'videret'⁸ 'dimisa'¹⁰ 'creata'¹² 'archisynagogus'¹⁴ 'quia sex'

gie pyrce on ðæm f'ðon cymað 7 lecnegeð 7 ne in dæg
rari, in his ergo venite et curamini, et non in¹ dīe

symbles
sabbati.

geonduearde ða to him Dril' 7 cuoeð gie
[15] Respondens autem ad illum Dñs et dixit, Hypo-
esuico an eghuelc iuer on symbel doeg ne unbindeð poxo
critæ², unusquisque vestrum sabbato non solvit³ bovem
his t assald of bósih 7 læddes to pætranne
suum aut asinum a præsepio et ducit ad aquare?

ðios uūt doht' Abrahames ðailca gebānd ðe piðerporda
[16] Hanc autem filia⁴ Abrahæ⁵ quam alligavit Satanas
heono teno 7 æhto gérum ne pere gerisnelic t reht to unbindanne
ecce decem et octo annis non oportuit sol-
t to undoanne of bend ðissu on dæge symb'
vi a vinculo isto die sabbati?

7 miððy ðas gecueð geseomadon alle fiondas t pi-
[17] Et cum hæc diceret, erubescabant omnes adver-
ðerporda his 7 all þ folc gefeade t pæs glæd on allu ðæm
sarii⁶ eius, et omnis populus gaudebat⁷ in uni-
pundr ðaðe pundorlice poeron from him
versis quæ gloriosæ fiebant ab eo.

he cuoeð soðlice to hpæm ongelic is ric Godes 7
[18] Dicebat ergo⁸, Cui simile est regnum Dī, et

RUSHWORTH.

sint in ðæm girises to pyrceanne on ðæm forðon cymeð 7 lecnigað 7 ne
on dæge symbles. [15] gionðporde ða to him Dril' 7 cpæð ge espicu
an eghpælc ioper on symbeldæge ne onbindeð oxo his t easald of bosge 7
lædes to pætranne. [16] ðios putudt dohter Abrahames ðailca giband
ðe piðerporda heono tene 7 æhtope geras ne pere girisen t reht to
unbindanne of bendu ðissum dæge symbles. [17] 7 miððy ðas gicpæð
gescomedun alle piðerporde t fiondas his 7 all ðæt folc gifeade.
[18] forðon ðæm gilic is rice Godes 7 ðæm gilic pere ic leto ðon ðæt.

¹ omitted.² 'hypochritæ'³ 'solvet'⁴ 'filiam'⁵ 'Abrahæa'⁶ 'adversari'⁷ 'gaudebit'; the rest of the verse is omitted.⁸ The first two words of this verse are omitted.

hpæm ongelic poere poeno ic ꝥ leto ic ꝥ doemo ic ꝥ ongelic
cui simile esse existimabo illud? [19] Simile

is corne senepes ꝥte genumen pæs monn sende in lehtune
est grano synapis¹ quod acceptum homo misit² in hortum

his ꝥ apox ꝥ aporden pæs on treo miclu ꝥ
suum, et crevit et factum est in arborem magnam, et

flegendo heofnes gehræston on telgum his
volucres cæli requieverunt³ in ramis eius.

ꝥ effsona cuoeð huæm ongelic poeno ic ꝥ pælle ic lēta
[20] Et iterum dixit, Cui simile æstimabo⁴

ric Godes ꝥ huæm ongelic is dærste ꝥ
regnum Di? et cui simile est⁵? [21] Fermento⁶ quod

miððy onfoeð pif gehydeð in meolo mitto ðrio oððæt
acceptum mulier⁷ abscondit in farinæ sata tria donec

se gedærsted ꝥ gecnoeden all ꝥ foerde ðerh ceastro
fermentaretur⁸ totum. [22] Et ibat⁹ per civitates

ꝥ poerco lærende ꝥ geong dyde in Hiē cuoeð
et castella docens et iter faciens in Hierusalē. [23] Ait

ða him sum Ðrih gif huon ꝥ lytle porado sint, ꝥ aron ða ðe
autem illi quidam, Dñe si pauci sunt qui

biðon gihæled he ða cuoeð to ðæm ilco gedrincgas
salvantur? ipse autem dixit ad illos, [24] Contendite

to ingeonganne ðerh nearo gætt fðon menigo ic cuoeðo
intrare per angustam portam, quia multi, dico

RUSHWORTH.

[19] ongelic is corne senepes ðætte ginumen pæs menn sende in lehtun
his ꝥ pox ꝥ aporden pæs on tree miclum ꝥ flegende heofnes girestun on
telgum his. [20] ꝥ æftersona cpæð hpæm ongelic is poeno ðæt ic pelle
leta rice Godes. [21] gilic is dærstum ðætte miððy onfoeð pif pif
gihydeð in meolpe mitto ꝥ ðria oððæt sie gidaerstad ꝥ cneden all.
[22] ꝥ foerde ðerh cæstre ꝥ perc lærende ꝥ gong dyde . . . [23] cpæð
ða him sum mon Ðrih gif hpon sint ða ðe eghpelcum bioðun he ða
cpæð to ðæm ilcum. [24] geðrungas to onginnan ðerh naru gætt

¹ 'sinapis'² 'missit'³ 'requierunt'⁴ 'existimabo'⁵ The words from 'et' to the end of the verse are omitted.⁶ 'simile est fermento'⁷ This word is written twice.⁸ 'firmentaretur'⁹ 'toibat'

iuh soecas † biddas ingeonganne 7 ne mæhton miððy
vobis, quærunt¹ intrare et non poterunt². [25] Cum

ðon † uūt ingaeð se hwiisc fæder † hiorodes fæd~ † higna fæ 7 ty-
autem intraverit paterfamilias et elu-

neð þ duro † dor 7 gie onginnes uta stonda 7 cnylsiga þ dor
serit³ ostium⁴, et incipietis foris stare et pulsare ostium

ðus cuoeðendo Drih~ untyn us 7 ondsuarænde cuoeðeð iuh
dicentes, Dñe aperī nobis, et respondens dicet vobis,

ne connic iuih huona gie aron ðon † ða onginnes gie cuoeða
Nescio vos unde sitis; [26] ⁵tunc incipietis dicere,

pe brecon † éton fā ðec 7 pe druncon 7 in plaēcū usum
Manducavimus coram te et bibimus, et in plateis nostris

ðu lærdes † pe gelærdon 7 cuoeðes iuh ne connic iuh
docuisti. [27] Et dicet vobis, Nescio vos

huona gie aron afearrað frō me alle ða pyrcendo unrehtpīsnesis
unde sitis, discedite⁶ a me omnes operari iniquitatis⁷.

ðer bið póp 7 gristbittung toðana
[28] Ibi⁸ erit fletus⁹ et stridor dentium,

miððy gee geseað 7 7 7 alle

Cum videritis Abrahā et Isaac et Jacob et omnes pro-
pitgo ingeonga in rīc Godes gie uūt fdrifeno buta † uta
phetas¹⁰ introire¹¹ in regno Dī vos autem expelli foras.

RUSHWORTH.

ðætte monige ic cpeðo iop to soecas † biddas to ingonganne 7 ne
mæhtun. [25] miððy ðon putudt ineode † foerde fæder hioroðes †
higna 7 ontyneð (ð) ða duro † dor 7 ge ingongas uta stonda 7 clyniga
ðæt dor [26] ðus cpeðende drih~ untyn us 7 ondsporde cpeðeð iop ne
con ic iopih hpona ge arun. [27] afeorrað from me alle ðaðe pyrcað
unrehtnisse. [28] ðer bið pop 7 gristbitung toða miððy ge giseað
.... 7 7 7 alle pitgu in rice Godes ge putudt fordrīne buta †

¹ 'querent'

³ 'clauserit'

⁵ This verse and part of the next from 'et ... sitis' are omitted.

⁶ 'discidete'

⁸ 'sibi'

¹⁰ 'profetos'

² 'potuerunt'

⁴ 'hostium'

⁷ 'in iniquitatem'

⁹ 'fletos'

¹¹ omitted.

Ʒ cymeð easta Ʒ poesta Ʒ norda Ʒ
[29] Et venient ab Oriente et Occidente et Aquilone et
suða Ʒ hlinigað † hræstað in ric Godes
Austro, et accumbent in regno Dī.

Ʒ heono biðon hlætmosto ðaðe poeron f̃ðmesto Ʒ biðon
[30] Et ecce sunt novissimi qui erunt primi, et sunt
f̃ðmesto ðaðe poeron hlætmosto
primi qui erunt novissimi.

on ðæm dæge geneoleodon summo ðara ældrā
[31] In ipsa¹ die accesserunt quidam Phariseorum
cuoeðendo him gaa † fær Ʒ geong heona f̃ðon pill Herō ðec
dicentes illi, Exi et vade hinc, quia vult Herodes² te

ofslaa Ʒ cuoeð ðæm gað cuoeðað foxe ðæm heono
occidere. [32] Et ait illis, Ite dicite vulpi illi, Ecce

ic aporpo diple Ʒ hælo ic ðerhdœ † endigo todæg Ʒ
eicio dæmonia³ et sanitates perficio hodie et

tomérne Ʒ ðæm ðirde dæge ic beom geendad soð hueðre
cras, et tertio⁴ consummor. [33] Verumtamen

gehriseð † gedæfneð ne todæge Ʒ tomerne Ʒ ðæm æfffylgende ge-
oportet me hodie et cras et sequenti am-

onga f̃ðon ne nime pitge losia buta
bulare, quia non capit⁵ propheta⁶ perire extra Hierusa-

Hiē ða ðu ofslæst pitge
lem. [34] Hierusalem Hierusale⁷ qui⁸ occidis prophetas⁸

RUSHWORTH.

ute. [29] Ʒ cymeð eostan Ʒ pesta Ʒ norda Ʒ suða Ʒ hlinigað † restað
in rice Godes. [30] Ʒ heono bioðon lætmosto ðaðe perun foerðmest
Ʒ bioðon foerðmest ðaðe perun lætmost. [31] on ðæm dæge geneo-
licadun sume ðara aldormonna hiora cpeðende him gaa Ʒ gong hiona
forðon Herodes palde ðec ofsla. [32] Ʒ cpæð ðæm gað Ʒ cpeoðað foxe
ðæm heono ic aporpe diopul Ʒ hælo ih ðerhpuno todæge Ʒ on merne Ʒ
on ðirda dæge ic bin giendad. [33] soð hpeðre giriseð to dæge Ʒ on
merne Ʒ ðæm æfter fylgende forðon ne nimeð pitga losiga buta Hieru-
salem. [34] Hiēr Hiēr ðu ofslæs ða pitgu Ʒ ðu stænes ða ðaðe

¹ 'illa'² 'Herodis'³ 'demonia'⁴ 'tertia die'⁵ 'capet'⁶ 'profetem'⁷ 'quæ'⁸ 'prophetæ'

7 ðu stænað ða ðaðe gesendad biðon to ðe suæ suiðe ic palde
et lapidas eos qui mittuntur ad té, quotiens volui

gesomnīa suno ðīno suelce fugul nest his
congregare filios tuos quemammodum¹ avis nidum suum

under feðrum 7 ne palðest ðu heono bið fleten iuh
sub pinnis², et noluisti. [35] Ecce relinquitur³ vobis

hūs iuera ic cuoeðo ða f uūt iuh f ðon f þte ne gie geseað
domus vestra⁴, dico autem vobis, quia non videbitis

mec oððæt cyme miððy cuoeðo gebloedsad sē seðe cuom in
me donec veniat cum dicetis, Benedictus qui venit in

noma Drih̃
nomine Dm̃.

xiv. [1] 7 aporden pæs miððy innfoerde in hus
Et factum est cum intraret in domum

summes aldormonnes on symbel dæg to brucanne
cuiusdam principis Pharisæorum sabbato manducare

hlaf 7 ðailco behealdon hine 7 heono monn
panem, et ipsi⁵ observabant eum. [2] Et ecce homo

sum unhal pæs fē hine
quidam hydropicus erat ante illum⁶

7 ondsuærede se Hæt cuoeð to æs pist 7
[3] Et respondens Ihs dixit ad legīs peritos et

RUSHWORTH.

gisended bioðun to ðe spa spiðe ic palde gisomnīga suno ðīne ðaðe
spelce fugol nest his under feðrum gisomneð 7 ne paldes ðu. [35] heono
forleten iop hus ioper poestige ic cpeðo ða putuðf iop forðon þte ge ne
giseað mec oððæt cyme miððy ge cpeðe se gibletsad seðe com in noma
Drih̃.

XIV. [1] 7 aporden pæs miððy infoerde in hus sumes aldormonnes
ðara uðputuna hiora on symbel dæge to brucanne hlaf 7 ðailca
biheoldun hine. [2] 7 heono monn sum unhal pæs bifora hine. [3] 7
ondsporde ðe Hæt cpæð to æs pitgum 7 aldor̃ hīæ cpeðun gif gilefed is

¹ 'quemadmodum'

³ 'relinquetur'

⁵ 'ipsum'

⁶ 'illud,' corrected by a later hand.

² R. adds 'congregat'

⁴ R. adds 'deserta'

Pharisæos¹, ^{is gelefed on symbeld[~] gelecnia} licet² sabbato³ curare⁴? [4] At illi
^{suigdon he uūt gehlahte gehælde 7 fleort}
 tacuerunt. Ipse vero apprehensum⁵ sanavit⁶ ac dimisit,
^{7 geondsuaræde to ðæm cuoeð huele f huæs}
 [5] et respondens ad illos⁷ dixit⁸, Cuius vestrum
^{asald f oxa in seað falleð 7 ne sona}
 asinus⁹ aut bos in puteum cadet, et non continuo
^{ofdoeð hine doeg symbel 7 ne mæhton}
 extrahet illum die sabbati? [6] Et non potuerunt
^{to ðassu geonduearde him}
 ad hæc respondere illi¹⁰.

^{cuoeð ða 7 to ðæm læðendum þ bisen}
 [7] Dicebat autem et ad invitatos¹¹ parabola¹²,
^{beheald huu ða f mo hræsto hia gesceason cuoeð}
 intendens quomodo primos accubitos¹³ eligerent¹⁴ dicens
^{to him miððy gehlaðed ðu bist to færmum ne}
 ad illos, [8] Cum invitatus fueris ad nuptias, non
^{hlina ðu in ða f ma stoue eoðe mæge pyrdro . ðec sie}
 discumbas in primo loco, ne forte honoratior te¹⁵ sit
^{geneded f gehlaðad fro ðæm}
 invitatus ab eo,

RUSHWORTH.

on symbel dæge ðe gilecniga f no [4] soð hia spigadun he putud
 gilahte gihaelde f gihaelde hine 7 forleort. [5] 7 giðonsporde cpæð
 hpelc ioper asald f oxa in seað falleð 7 ne sona of ofdoeð hine dæge
 symbles. [6] 7 ne mæhton to ðassu gijsporade him. [7] cpæð ða
 to ðæm læðendum ða bisine bihald hpaða forma onfoe hie giceasan
 cpæð to him [8] miððy biðlaðad ðu bist to feormum ne hliona in ðær
 forma stoppe æðe mæg pyrdro ðec f ðe se gineded fro him. [9] 7

¹ 'pharissæos'² 'si licet'³ 'sabbatis'⁴ R. adds 'aut non'⁵ 'adpræhensum hominum'⁶ 'sanavit eum'⁷ omitted.⁸ 'ait'⁹ 'assinus'¹⁰ 'ille'¹¹ 'ad vitatos, et' is omitted.¹² 'parabulam'¹³ 'accipitos'¹⁴ 'elegerunt'¹⁵ 'te' is twice written.

7 cymeð ðeilco seðe ðec 7 hine geceigeð ⁊ geceigde
 [9] Et veniens is qui te et illum vocavit,
 cuoeðes ðe sel ðissu þ stou 7 ðon ðu inginnas mið
 dicat tibi, Da huic locum, et tunc incipias cum
 sceoma þ hlætmosto stoue gehalda ah miððy
 rubore novissimum locum tenere. [10] Sed cum
 geceiged ðu bist gaa hlinig on hlætmosto stou þte
 vocatus fueris vade recumbe in novissimo loco, ut
 miððy gecymeð seðe ðec gehlaðade cuoeðað ðe freond
 cum venerit qui te invitaverit¹ dicat tibi, Amice
 astig ufor ðon bið ðe puldor ⁊ gefea fa gelie
 ascende superius², tunc erit tibi gloria coram simul
 ðæm hlingendum
 discumbentib:.

f ðon eghuelc seðe hine ahebbað bið gehniðrad 7 seðe
 [11] Quia omnis qui se exaltat humiliabitur et qui
 hine gebegað bið gehafen
 se humiliat exaltabitur.

cuoeð ða 7 ðæm seðe hine gehlaðade miððy
 [12] Dicebat autem et ei qui se invitaverat, Cum
 ðu gedoeð hriord ⁊ symbel nelle ðu geceiga friondas
 facis prandium aut cænam, noli invitare amicos
 ðina ne broðro ðino ne sibbo ⁊ cuðo menn ne neheburas
 tuos, neq: fratres tuos neq: cognatos, neq: vicinos
 peligo eaða mæge 7 ðailco ðec efthlaðas 7 se ðe
 divites, ne³ forte et ipsi⁴ te reinvitent⁵ et fiat⁶ tibi

RUSHWORTH.

cymeð ðeilce seðe ðec 7 hine gicegð cpeoðas ðe sel ðissum stoppe 7
 ðonne ðu onginnes mið scomu stope ða lætemestu gehalda. [10] ah
 miððy gicegð ðu bist gaa hlioniga on ða lætemestu stoppe þ miððy
 cymeð seðe ðec gilade cpeoðað ðe friord astig ufor ðon bið ðe puldor
 bifora ðæm gilice hlingendum. [11] forðon eghpelc seðe hine ahefeð
 giniðrad bið 7 seðe hine abegeð gihaefen bið [12] cpæð ða ðæm ⁊ him
 seðe hine gilaðade miððy ðu does riordo ⁊ symbel nelle ðu gicegan
 friord ðinne ne broðor ðinne ne gisibbe ne cuðemen ne neghiburas
 pealige ðaðe eaðe mæge 7 ðailcu ðe gilaðiga 7 doe ðe eft selnisne.

¹ 'invitavit'² 'superitis'³ 'quæ ne'⁴ 'ipse'⁵ 'invitent'⁶ 'faciat'

eftselenise ah miððy ðu doest gebearscep geceig
retributio. [13] Sed cum facis convivium, voca

ðorfendu unhalu haltu blindu
pauperes debiles clodos cæcos,

	7	eadiġ	ðu bist	f' ðon	ne	hia habbað	eft to
[14]	Et	beatus	eris,	quia	non	habent ¹	retri-
seallanne	ðe	eft bið	gesald	f' ðon	ðe	on	erist
buere	tibi,	retribuetur	enim	tibi	in	resurrectionem ²	

soðfæstra ðis miððy geherde sum of mið † gelic
iustorum. [15] Hæc cum audisset quidam de simul³

ðæm hlingendum cuoeð him eadig bið seðe ettað ⁊ brucað hlaƿ
discumbentib; dixit ei⁴, Beatus qui manducavit panem

in ric Godes soð he cuoeð him t̃ ðæm
in regno Dī, [16] at ipse dixit ei⁵,

monn sum dyde farma micelo ꝛ ceigde menigo
Homo quidam fecit cenam^o magnam et vocavit multos,

[17] 7 sende 3sne his tid farmes to gecuoðenne gehla-
et misit servum suum hora cænæ⁷ dicere invi-

ðas gie þte hia gēcyme f̃ðon uūt gegearuad pæs alle
tatis, ut venirent quia iam parata sunt omnia.

[18] Et coeperunt simul omnes excusare^s primus dixit

him lōnd ic bohte ⁊ nedðarf ic hafo þ ic geonga ⁊ gesea þ ilca
ei villam emi, et necesse habeo exire et videre illam,

RUSHWORTH.

[13] ah miððy does gibearscip giceg ðorfendum unhalum halte blinde.

[14] ʔ eadig ðu bist f̥ðon hia ne habað eft to sellanne ðe eft bið sald
forðon ðe in eriste soðfæstra. [15] ðas miððy giherde sum of ðam
dyde mið ðam hlioniendu cpeð ðam eadig seðe eteð hlaf in rice
Godes. [16] ʔ hee cpeð him mon sum dyde feorme micle ʔ cede
monigum. [17] ʔ sende esne his tide feorme to cpeðanne gilaðigas
ge ðætte hia cyme forðon putuðt gigeorpad sindun alle. [18] ʔ on-
gunnun gilic alle onsaða ðe ærista cpeð him lond ih bohte forðon ʔ
nedðærfe ic hafo þ ic gongo ʔ gisise ðætlice ic biddo ðec hæfe mec

¹ 'hbent,' corrected by a later hand.

³ R. omits 'de simul' and adds 'fecit'

5 'illi'

7 'cenæ'

² 'ræsurrectione'

* 'illi'

6 'cænām'

⁸ 'excussare'

ic biddo ðec hæfe mec onſæcne 7 oðer cuoeð
rogo¹ te habe me excusatum². [19] Et alter dixit,

dæl oxna dæl fifo 7 ic georſgo to cunnanne ðailca
iuga boum emi quinq: et eo probare illa,

ic biddo ðec hæfe mec gelefen 7 oðer
rogo³ te habe me excusatum⁴. [20] Et alius

cuoeð pif ic læde f brohte 7 f ðon ne ic mæg cume
dixit, uxorem duxi et ideo non possum venire.

7 eftcerde se esne ſægde ðas drihtne his
[21] Et reversus servus nuntiavit hæc domino suo,

ða pæs prað se hiuuiſfæder cuoeð ðegne his gaa recone in
tunc iratus paterfamilias dixit servo suo, Exi cito in

plæcum 7 mærw ðære ceastre 7 ðorſendu 7 unhalu 7
plateas et vicos civitatis, et pauperes ac debiles⁵ et

blindu 7 haltu inlæd 7 cuoeð se esne drih
cæcos et clodos⁶ introduc⁷. [22] Et ait servus, Domine

aporden pæs f is suæ ðu gehehtes 7 ðaget ſprecend pæs
factum est ut imperasti, et athuc⁸ locutus est.

7 cuoeð se Drih ðem ðegne fær on poegu 7 poercu 7
[23] Et ait Dñs servo, Exi in vias et sepes et

genêd in to geongañ fte se gefylled hus min ic cuoeðo
compelle intrare⁹, ut impleatur domus mea, [24] dico

RUSHWORTH.

onſæcne. [19] 7 oðer cpæð dæl cyna ic bohte fife 7 ic gongo to
cunnanne ðailco ic biddo ðec hæfe mec gilefenne. [20] 7 oðer cpæð
pif ic lædo 7 forðon ne mæg ic cuma. [21] 7 eftcerde ðe esne ſægde
ðas drihtne his ða prað pæs ðe fæder ðas hioroðes cpæð esne his gaa
recone in plætsa 7 mæro ðære cæstre et ðorſendum 7 unhalum 7 blinde
7 halte inlæd hiðer. [22] 7 cpæð ðe esne drih aporden pæs ſpa ðu
gihehtes 7 forðor ðagett ſprecende pæs [23] drihten cpæð ðegne ðæm
gong on poegas 7 perc 7 gined in to gonganne ſpa hpelene ſpa ðu finde
þ ſie gifylled hus min. [24] ic cpeðo ðonne iop ðætte nænig peorona

¹ 'roga'² 'excussatum'³ 'roga'⁴ 'excussatum'⁵ 'dibeles'⁶ 'cludos'⁷ R. adds 'huc'⁸ 'adhuc'⁹ R. adds 'quocumque inveneris'

ðon t uūt iuh þte ne aenig parana ðara ðaðe geceigedo
autem vobis quod nemo vivorum¹ illorum qui vocati²

peron gebirgað farma min
sunt gustavit³ cenam meam.

foerdon ða hergas mænigo mið hine 7 efnea-
[25] Ibant autem turbæ magnæ cum eo, et con-
poende pæs cuoed to ðæm gif hua cymeð to me
versus dixit ad illos⁴, [26] Si quis venit ad me,

7 ne læðes t ne fiunges fæder his 7 moder 7 pif
et non odit patrem suum et matrem, et uxorem

7 sunu 7 broðro 7 suoestro fðor ðaget ða 7 sauel
et filios et fratres et sorores, athuc⁵ autem et⁶ animā

his ne mæge min posa ðegn 7 seðe
suam, non potest meus esse discipulus. [27] Et qui

ne beres ðroung his 7 cymeð æft mec ne mæge
non baiulat⁷ crucem⁸ suam et venit post⁹ me, non potest

posa min ðegn
esse meus discipulus.

huelc fðon frō iuh pælle t palde torr getimbra
[28] Quis enim ex vobis volens turrem ædificare

ahne ærist sitteð t sittendo getelles mið to geniomanne ðaðe
nonne prius sedens computat¹⁰ sumtus qui

nedðarf t behofic sindon t sint gif hæfeð to geendanne
necessari sunt si habet ad perficiendum,

RUSHWORTH.

ðara ðaðe gicegde perun gibirgeð feorme mine. [25] foerdun ða hergas
monige mið hine 7 efne ætedped pæs epæð to ðæm. [26] gif hpelc
cymeð to me 7 ne lædes fæder his 7 moder 7 pif 7 suno 7 broðro 7
spester forðor ðagett saple his ne mæg min posa ðegn. [27] 7 seðe
ne beres ðropunge his 7 cymeð æfter me ne mæg min posa ðegn.
[28] hpelc forðon of iop pelle tor gitimbra ahne ærist sitteð gitelleð
mið to niomanne ðaðe nedðarfe sindun gif hæfeð to giendanne.

¹ 'vivorum'² 'voti'³ 'gustabit'⁴ 'eos'⁵ 'adhuc'⁶ omitted.⁷ 'bajolat'⁸ 'crucem'⁹ 'pot,' corrected by a later hand.¹⁰ 'computat'

þte ne æft̃ ðon gesette þ grund ȝ ne
 [29] ne posteaquam posuerit¹ fundamentum et non
 mæhte geendiga alle ðaðe geseas onginnað bisméria
 poterit² perficere, omnes qui vident incipiant inludere
 him ðus cuoðendo f̃ðon ȝ þte ðes monn ongann ge-
 ei, [30] dicentes quia hic homo coepit ædi-
 timbra
 ficare,

ȝ ne mæhte geendia ȝ hūælc cynig
 Et³ non potuit consummare. [31] Aut qui rex
 bið færende to gesendanne ȝ to gesettanne feht pið
 iturus committere bellum adversum⁴
 oðerne cynig ahne sitteð ærist smeað ȝ ðencgað gif hueðer mæge
 alium regem, non sedens prius cogitat si possit
 mið teū ȝ tenū ðusendu to gægnes iorna him seðe mið tuoentigū
 cum decem millib:⁵ occurrere ei⁶ qui cum viginti
 ðusendu cymeð to him oðero ðingo ðaget him
 millib:⁷ venit ad se? [32] Alioquin athuc⁸ illo
 longe ȝ fearre doend erendureca sende gebiddeð ða ðaðe
 longe agente legationem mittens rogat ea quæ
 sibbes sint
 pacis⁹ sunt.

suæ f̃ðon eghuelc frō iuh seðe ne eftsægeð ȝ ne
 [33] Sic ergo omnis ex vobis qui non renun-

RUSHWORTH.

[29] Ðæt ne æfter ðon gisette ðon grund ȝ ne mæhte giendiga alle
 ðaðe giseað onginneð bisméria hine. [30] Ðus cpeðende forðon ðes
 mon ongan gitimbria ne mæhte giendiga. [31] ȝ hpele cynig bið
 færende to settanne gifeht pið oðerne cynig ahne sites æris smeoð gif
 hpeðer mæg mið ten ðusendum iorna togægnes him ðam cynig seðe
 mið tpoentigū ðusenda cymeð to him. [32] oðer ðingo ðaget longe
 him doende erendpracu sende gibideð ða ðaðe sibbe sint. [33] spa
 f̃ðon eghpele of iop seðe ne eftsægeð allum ðaðe ægnigað ne mæg min

¹ 'possuerit'⁴ 'adversus'⁷ 'millibus'² 'potuerit'⁵ 'milibus'⁸ 'adhuc'³ omitted.⁶ 'regi'⁹ 'paci'

onsæcrað allu ðæm ðe agniges i ah ne mæg min posa
tiat¹ omnibus quæ possidet, non potest meus esse

ðegn
discipulus.

god is se salt gif ðon se salt æcðon fðuinde † for-
[34] Bonum est sal, si autem sal quoque evanu-
duineð on ðon † in ðæm bið besnitten † gehyded ne on
erit, in quo condietur? [35] Neq: in
eorðo ne in feltune † mixen ðorfæst is ah úta bið gesended
terram neq: in sterculinum² utile est, sed foras³ mittetur⁴.
seðe hæfeð earo to heranne † hernises gehereð
Qui habet aures audiendi audiat.

peron ða geneolecdon him bærsynnigo 7
xv. [1] Erant autem appropinquantēs ei publicani et
synnfullo þte geherdon hine 7 gehyrston
peccatores ut audirent⁵ illum. [2] Et murmurabant
7 uðuto cuoeðendo fðon ðes ða synnfullo onfoeð
Pharisæi⁶ et scribæ dicentes, quia hic peccatores recipit
7 etað mið him
et manducat cum illis⁷.

7 cuoeð to ðæm geddung ðios cuoeð
[3] Et ait ad⁸ illos⁹ parabolā¹⁰ istam dicens,
huoele frō iuh monn seðe hæfeð hundrað scip 7
[4] Quis ex vobis homo qui habet centum oves, et

RUSHWORTH.

posa ðegn. [34] god is ðæt salt gif putt salt ecðon forðineð in ðon †
ðæm bismiten bið. [35] ne on eorðo ne in feltune † on mixenne
ðorfæst is ah utt asended bið seðe hæfeð earo to giheranne giherað.

XV. [1] peron ða to gineolicadun him bearspinigo 7 synnfulla ðætte
giherdon hine. [2] 7 gihrston aldormen 7 uðputu cpeðende ðætte
ðes ða synfulla onfoeð 7 eteð miððy. [3] 7 cpæð ðæm geddunge ðios
cpæð. [4] hpele of iopih mon seðe hæfeð hundreð scipa 7 gif forleaseð

¹ 'renuntiat'.² 'sterculinum'.³ 'fofas'.⁴ 'mittitur'.⁵ 'adirent,' corrected by a later hand.⁶ 'pharisei'.⁷ omitted.⁸ omitted.⁹ 'illis'.¹⁰ 'parabulam'.

gif f̃lorade † losað enne frō ðæm ahne f̃leteð ða hundneontig
perdiderit unam ex illis nonne dimittit¹ nonaginta²

nigona on poest̃n
novem in deserto,

‡ gaað to ðærilca ðaðe † ðio losade oððæt gemoete
Et vadit ad illam quæ perierat donec inveniat

ðailca ‡ miððy gemoetað hia onsettað on scyldrū
illam? [5] Et cum invenerit illam³, imponit in umeros

his gefeande ‡ cuom to hus † to ham geceigeð †
suos gaudentes⁴. [6] Et veniens domum con-

geceigde friondū ‡ nehburū cuoeð ðæm efnegeðoncaiges
vocat amicos et vicinas, dicens illis, Congratulamini

me f̃ðon ic gemoete scip min ðio losade
mihi quia inveni ovem meam quæ perierat

ic cuoeðo iuh †te on ða pisa gefea bið on heofnū of
[7] Dico vobis quod ita gaudium erit in cælo super
enne † an synnfullne hreonise hæbbende ðoñ of
uno peccatore pænitentiam habentem⁵ quam super

ða hundneantig nigone soðfæstū † soðfæs ðaðe ne beðorfeð to
nonaginta novem iustis qui non indigent pæni-

hreonise
tentia.

‡ ðio pif hæfde † hæbbe sceatas tea siðū
[8] Aut quæ mulier habens dragmas decem,
gif losað casering enne ahne berneð ðæccilla
si perdiderit dragmam unam nonne accendit lucernam,

RUSHWORTH.

an of ðæm ahne foreleteð ðe hund niontig ‡ nione on poesterne ‡ gað to
ðer ilca ðaðe losigað oððæt gimoette ðailco. [5] ‡ miððy gimoeteð
hæ onsettað of scyldrum his gifeande. [6] ‡ com to huse gicegde
friondum ‡ nehgiburū cpæð ðæm efne giðongias me forðon ic gimoette
scip min ðætte losed pæs. [7] ic cpæð iop ðætte on ða pisa gifea bið
on heofnum of enne synfulne hreopnise hæbbende ðoñ of hund
niontig ‡ nione soðfæste seðe ne biðorfeð to hreopnise [8] † ðæt pif
hæfde fif sceattas teasiðum gif losað casering enne ahne berneð ðæccella ‡

¹ 'demittit'² 'nonagenta'³ 'eam'⁴ 'inponit super humeros suos gaudens'⁵ 'agente'

ᵹ ymbstyreð þ hus ᵹ soecað georne oððæt gemoete
et evertit domum et quærit¹ diligenter donec inveniat?

ᵹ miððy gefindes efnegeceigað ða pif friondas ᵹ nehebyrildas
[9] Et cum invenerit, convocans² amicas et vicinas,
ðus cuoeðendo efnegeðongigas me fðon ic fand þ scilling
dicens, Congratulamini mihi quia inveni dragmam
þ tðio f leas t f lure
quam perdideram.

on ða pisa ic cuoeðo iuh gefea bið befora englu
[10] Ita dico vobis, gaudium erit coram angelis
Godes of enne synnfullne hreonise doend
Dī super uno peccatore pænitentiam agentem³.

cuoeð ða monn sum ~~þ~~ hæfde tuoegē suno
[11] Ait autem, Homo quidam habuit duos filios,
ᵹ cuoeð se gingra t ðe gingesta of ðam ðam fæder
[12] et dixit adolescentior⁴ ex illis patri,

fæder sel me dæl t hlodd fæes t striones ðio t ðaðe me
Pater da mihi portionem substantiæ quæ me
gebyre ᵹ dælde ðam þ feh ᵹ ne
contingit⁵, et divisit⁶ illis substantiam. [13] Et non

æfter menigum dagum miððy gesomnadum allu sē giungra
post multos dies, congregatis omnib; adolescentior⁷

sunu elðeodigde fearr færende pæs in lond unneh
filius⁸ peregre profectus est in regionem longinquam,

RUSHWORTH.

instyreð þ hus ᵹ soecað georne oððæt gimoeteð. [9] ᵹ miððy infindes
giceas ða piffriondas ᵹ ða nehgiburaz ðus cpæð efnegiðonccigas me
forðon ic fand ðoñ scilling ðoñ ic forleos. [10] on ðasse ic cpeðo iop
gifea bið bifora englum Godes ofer enne synnfulne hreopnise doende.
[11] cpæð ða mon sum hæfde tpoegē suno. [12] ᵹ cpæð se gingra of
ðam to feder feder sel me þ hlott feas t gistriones ðætte mec ghyreð
ᵹ dælde ðam feh t ða gistrion. [13] ᵹ ne æfter monigum dagum
miððy gisomnadun allum ðe gingra suno elðiodge t fearfoerende pæs in
londe

¹ 'querit'² 'convocat'³ 'agente'⁴ 'adolescentior'⁵ 'continget'⁶ 'divissit'⁷ 'adoliscientior'⁸ 'filius' is omitted.

Ʒ ðer gispilde feh his mið hlife lustfullice
et ibi dissipavit substantiam suam vivendo luxo-

Ʒ ðerneleger Ʒ æft ðon alle geendade
riose. [14] Et postquam omnia consummasset,

aporden pæs hunger suiðe strong on lond ðæm Ʒ he ongann
facta est fames magna in regione illa, et ipse coepit

untrymmia Ʒ ðona eode Ʒ ætran Ʒ genehuade anū ðara
egere. [15] Et abiit et adhæsit uni ci-

burgapara londes ðæs Ʒ sende hine Ʒ ðene on lond his
vium regionis illius, et misit illum in villam suam

þte gelesuade Ʒ gefoede ða bergas Ʒ ða suino Ʒ pilnade
ut pasceret porcos. [16] Et cupiebat

gefylle pomb his of beanbælgū Ʒ pisū Ʒ hos ða ðe
implere ventrem suum de siliquis quas

ða suin geeton Ʒ ne ænig him salde on hine seot
porci manducabant, et nemo illi dabat. [17] In

ða ge poende Ʒ gecerde cuoeð huu menigo ða celmertmenn
se autem reversus dixit, Quanti mercenarii

fadres mines monigfaldas mið hlafū
patris mei abundant panibus,

ic uūt her mið hungre ic losigo ic ariso Ʒ ic
Ego autem hic fame pereco. [18] Surgam et

gae Ʒ geongo to feder minu Ʒ ic cuoeðo him la fader
ibo ad patrem meum et dicam illi, Pater,

ic synngade on heofne Ʒ fā ðe soðlice ne
peccavi in cælum et coram te, [19] etiam non

amic pyrðe þ ic sé geceiged sunu ðiu do mec suelce Ʒ suæ
sum dignus vocari filius tuus, fac me sicut

enne Ʒ anū frō celmertmonnū ðinū
unum de mercenaris tuis.

Ʒ arās cuom to feder his miððy uūt
[20] Et surgens venit ad patrem suum, cum autem

ðaget fearra pæs Ʒ pære gesæh hine fæder his Ʒ mið milt-
athuc longe esset, vidit illum pater eius, et miseri-

heortnise gestyred pæs Ʒ gecer pæs
ricordia motus est,

ᵹ arn gefeall onufa suira his ᵹ cyssende
Et occurrens cecidit super collum eius, et osculatus
pæs hyne ᵹ cuoeð him se sunu fader ic synngade in
est eum. [21] Dixitq: ei filius, Pater, peccavi in

heof ᵹ fa ðec uūt ne am ic pyrðe þ ic se geceiged
cælum et coram te, iam non sum dignus vocari

sunu ðin cuoeð ða se fæder to esnum his
filius tuus. [22] Dixit autem pater ad servos suos,

recoñe fäbreng stol þ æriste ᵹ gepedað hine
Cito proferte stolam primam, et induite illum,

ᵹ sellað hring on hond him ᵹ scoeas on
Et date anulum in manum eius, et calceamenta in
fof ᵹ lædað ging oxo fætt ᵹ ofslæð
pedes. [23] Et adducite vitulum saginatum et occidite,

ᵹ þte poe ete ᵹ þ pe se gehriordad f ðon ðes sunu
et manducemus et epulemur, [24] quia hic filius

min dead pæs ᵹ he eftliofoð † lifde gelosade ᵹ gemoeted
meus mortuus erat et revixit, perierat et inventus

is ᵹ ongannon hriordagæ pæs ða sunu
est. Et coeperunt æpulari. [25] Erat autem filius

his ældra on lond ᵹ miððy gecuome ᵹ miððy geneo-
eius senior in agro, et cum veniret et cum appro-

lecede to hus
pinquaret domui,

geherde huislung ᵹ þ song ᵹ geceigde
Audivit simphoniam et chorum. [26] Et vocavit

enne of ðæm ðrælum ᵹ gefraigende huætd ða poeron
unum de servis, et interrogavit quæ hæc essent.

ᵹ ðeilca cuoeð him broðer ðin cuom ᵹ ofslog fader
[27] Isq: dixit illi, Frater tuus venit, et occidit pater

ðin ging oxa fætt
tuus vitulum saginatum

f ðon hal hine onfeng prað pæs uūt
Quia salvum eum recepit. [28] Indignatus est autem,

ᵹ ne ualde ingeonga fader f ðon his foerde ongann
et nolebat introire, pater ergo illius egressus coepit

gebidda soð he ondsuarede cuoeð feder his heono
rogare. [29] At ille respondens dixit patri suo, Ecce

feolo ⁊ menigū gerū ic herð ðe ⁊ næfre bebod
tot annis servio tibi, et numquam mandatum

ðin ic f heald ⁊ ne æfra gesaldes me ticgen þte
tuum præterii, et numquam dedisti mihi hædumi ut

mið friondu minū ic pere gehriorded ah æft ðon sunu
cum amicis meis epularer. [30] Sed postquam filius

ðin ðes seðe gefrett feh his mið port-
tuus hic qui devoravit substantiam suam cum mere-
cuenū
tricibus

cuom ðu ofsloge him ging oxo fætt soð he
Venit, occidisti illi vitulum saginatum. [31] At ipse

cuoeð him sune ðu symble mec mið arð ⁊ alle mino ðino
dixit illi, Fili tu semper mecum es, et omnia mea tua

sint to hriordanne uūt ⁊ gefeage gehrisnelic poere
sunt. [32] Epulari autem et gaudere oportebat,

fðon broðer ðin ðes dead pæs ⁊ eftlifde f loren pæs
quia frater tuus hic mortuus erat et revixit, perierat

⁊ gemoetad is
et inventus est.

cuoeð ða ⁊ to ðegnu his monn
xvi. [1] Dicebat autem et ad discipulos suos, Homo

sum pæs pelig seðe hæfde geroefa ⁊ ðes gemersað
quidam erat dives qui habebat vilicum, et hic diffamatus

pæs mið hine suelce gespilde godo his ⁊
est apud illum quasi dissipasset bona ipsius. [2] Et

eeigde hine ⁊ cuoeð him huætd ðis ic hero frō ðe agef ⁊ forgeld
vocavit illum et ait illi, Quid hoc audio de te? redde

reht groefscire ðines uūt fðon ne mæht ðu
rationem vilicationis tuæ, iam enim non poteris

gescira
vilicare.

cuoeð ða se groefa bituih him
[3] Ait autem vilicus intra se,

huætð ic doa f̃ðon drih̃ min benimeð fr̃ me þ̃ groefscire
Quid faciam quia dñs meus aufert a me vilicationem?

delfa ne mæg ic to giornanne i fæ̃ on ælm̃ ic sceomigo min
fodere non valeo, mendicare erubescō.

ic pat huæt ic doam þ̃te miððy ofadriſen ic biom fr̃ ðæm
[4] Scio quid faciam, ut cum amotus fuero a vili-
groefscire eftonfoað mec in husum hiora miððy
catione, recipiant me in domos suas. [5] Con-

geceigdo peron f̃ðon syndrigũ scyldigũ hlaferdes his cuoeð
vocatis igitur singulis debitorib: domini sui, dicebat
ðæm f̃ðmesto huu micel aht ðu to geldeñ to hlaferde minũ soð
primo, Quantum debes domino meo? [6] At

he cuoeð hundteantih ombras oeles 7 cuoeð him onfoh
ille dixit, Centum cados olei. Dixitq: illi, Accipe

hleaſgepritten i unapritten ðin 7 sit recone apritt
cautionem tuam, et sede, cito scribe

fiftih æft̃ðon oðrũ cuoeð ðu æce hu feolo
quingenta. [7] Deinde alio dixit, Tu vero quantum

aht ðu
debes?

seðe cuoeð hundtean /· xxx mitto huætēs cuæð ðæm onfoh
Qui ait centum choros tritici. Ait illi, accipe

stafas ðino 7 aprit LXXX 7 geherde se hlaferd
litteras tuas et scribe octoginta. [8] Et laudavit Dñs

gr̃eſo unrehtpiſniſſes þ̃te hoglice dyde i doend f̃ðon sunu ðiſſes
vilicum iniquitatis quia prudenter fecisset, quia filii huius

poruldes betro hogo sunum lehtes on cneoreso hiora sint
saeculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt.

7 ic iuh cuoeðo doað i pyrcas iuh friondas of
[9] Et ego vobis dico, Facite vobis amicos de

pælo /· sirise spr̃e unrehtpiſniſſes þ̃te miððy gē losigað hia onfoað
mamona iniquitatis, ut cum defeceritis accipiant

iuh in ða éco huso seðe geleaffull is on
vos in æterna tabernacula. [10] Qui fidelis est in

lytelū 7 in marū geleaffull is 7 seðe in lytlū unreht
minimo, et in maiori fidelis est, et qui in modico iniquus

is 7 in marū unrehtpis is gif f̃ðon in unrehtpis
est, et in maiori iniquus est. [11] Si ergo in iniquo

·/· ðæt is diplgittsunġ treofæsto ne ge peron þte soð is hwa
mamone fideles non fuistis, quod verum est quis

gelefeð iuh 7 gif on utacund treofest ne gie pero
credit vobis? [12] Et si in alieno fideles non fuistis,

ðæt soð is hwa seleð iuh
quod vestrum est quis dabit vobis?

ne ænig esne mæg tuam hlaferdū gehera t
[13] Nemo servus potest duob: dominis servire, aut

f̃ðon enne gefipeð 7 oðerne lufeð t anū æthrineð t gene-
enim unum odiet et alterum diligit, aut uni adhære-

hwað 7 oðerne f̃hogeð ne mago gie Gode hera 7
bit et alterum condemnet. Non potestis Dō servire et

ðæm diple geherdon uūt alle ðas ða æld
mamona. [14] Audiebant autem omnia hæc Pharisæi

ðaðe peron gitsaras 7 teldon t hlogon hine 7 cuoeð him
qui erant avari, et deridebant eum. [15] Et ait illis,

gie sindon ðaðe gie soðfæstigeð iuih fē monnu God uūt
Vos estis qui iustificatis vos coram hominib: Ds̃ autem

pāt hearta iura f̃ðon þte monnu heh t porð is fracoð t
novit corda vestra, quia quod hominib: altum est, abomi-

laað is mið Gode
natio est apud Dm̃.

æ 7 pitgo oðð to Ioh̃ frō ðæm
[16] Lex et prophetæ usq: ad Johannem, ex eo

ric Godes gemersad bið t aboden bið 7 all in þ hefig
regnum Dī evangelizatur, et omnis in illud vim

pyrcas
facit.

eaðor is uūt heofon 7 þ eorðo þte f̃geleore
[17] Facilius est autem cælum et terram præterire,

ðon of æ an merce t stæfes heafud gefalla
quam de lege unum apicem cadere.

eghuelc seðe fletas pif his 7 lædes
 [18] Omnis qui mittit uxorem suam et ducit al-
 oðero he synniges 7 seðe ða † ðio fleteno frō pere lædeð
 teram, moechatur, et qui dimissam a viro ducit,
 he synngeð
 moechatur

monn sum pæs pelig 7 pæs gegearuad mið felle-
 [19] Homo quidam fuit dives, et induebatur pur-
 reade 7 mið † linneno 7 gehriordade dæghuæm 7 pæs
 pura et bysso, et epulabatur cotidie. [20] Et erat
 sum ðærfe † ðofond ðæs noma pæs seðe gelæg to
 quidam mendidus, nomine Lazarus, qui iacebat ad
 dura his pundum full pilnade gefylled pere of
 ianuā eius ulcerib: plenus, [21] cupiens saturari de
 screadungū ðaðe gefeallon of bead † disc ðæs plonces ah hueðre 7
 micis quæ cadebant de mensa divitis, sed et
 ða hundas gecuomon 7 liccedon pund hund
 canes veniebant et lingeabant ulcera eius.

aporden pæs ða þte dead pæs se ðorfendo 7
 [22] Factum est autem ut moreretur mendicus, et
 pere gelæded frō englu on barme Abrahames dead pæs
 portaretur ab angelis in sinum Abrahæ, mortuus est
 ða æc se pelig † plonc
 autem dives

7 bebyrged pæs in helle ða ahof ego
 Et sepultus est, [23] in inferno autem elevans oculos
 his miððy pere in tintergū gesæh Ab̄ fearra
 suos, cum esset in tormentis, videbat Abraham a longe,
 7 on barme his 7 he cliopade cuoeð
 et Lazarum in sinu eius. [24] Et ipse clamans dixit,
 fæder Ab̄ gemiltsa me 7 send Lā þte
 Pater Abraham, miserere mei et mitte Lazarum, ut
 indepe † hrinæ utapeard fingeres ðines in pætre þte geceola
 intingat extremum digiti tui in aquam, ut refrigeret
 tunga min
 linguam meam,

ðe ic ðrouigo in ðisser lego 7 cuoeð him
Quia crucior in hac flamma. [25] Et dixit illi

Ab̃ la sunu eftðencg i gemona þte ðu onfenge góða in
Abraham, Fili recordare quia rececipisti bona in
life ðinu 7 Lā ongelic ða pyflo nu ðoñ ðes bið
vita tua, et Lazarus similiter mala, nunc autem hic con-

gefroefred ðu æc ðu bist geðrouad 7 in ðissu allu bituih
solatur¹, tu vero cruciaris. [26] Et in his omnib: inter

iuih 7 usih dene i pæd micel gefæstnad is þte ða ðaðe
vos et nos chaos² magnum firmatum est, ut hi qui

pallað heona offara to iuh ne magon ne ðona hider
volunt³ hinc transire ad vos non possint, neq: inde⁴ huc

ofcerre 7 cuoeð ic biddo f̃ðon ðec la fæder þ
transmeare⁵. [27] Et ait, rogo ergo⁶ te pater ut

ðu sende hine in hus fadores mines
mittas eum in domum⁷ patris mei.

ic hafo f̃ðon fifo broðro þte gecyðe him ne
[28] Habeo enim quinq: fratres, ut testetur⁸ illis, ne

æc ða þte hia cymo in stoppe ðis cursungra 7 cuoeð
et ipsi veniant in locum hunc tormenti. [29] Et ait

him Ab̃ habbað Mõ 7 pitgo gehere hia
illi Abraham⁹, Habent Mosen¹⁰ et prophetas, audiant

ðæmilcõ soð he cuoeð næsæ la fader Ab̃ ah
illos. [30] At ille dixit, Non, pater Abraham¹¹ sed

RUSHWORTH.

[25] ðes gifroefred bið ðu soðlice ðropas ðu nu. [26] 7 in ðæm
allum bitpīh iop 7 usih ðoñ pæð miclum cele gifæstnad is þte ða seðe
pilnað hiona ofer fara to iop ne magun ne on dæge ðona hiðer ofer fara
i cerra. [27] 7 cpæð ic biddo f̃ðon ðec fæder þte ðu sende hine in
hus fædres mines. [28] ic hafo f̃ðon fife gibroðor þte gecyðeð him ne
7 ec ða ðæt hia cyme in stoppe ðasse cursungra. [29] 7 cpæð ðæm i
hī Abrah̃ hæfde Moys̃ 7 pitgu giherde hia. [30] soð he cpæð nese la

¹ 'consulatur'² 'chaus'³ 'lunt'⁴ 'in die'⁵ 'transmare'⁶ 'roga'⁷ 'domo'⁸ 'testatur'⁹ 'Abracham'¹⁰ 'Moysen'¹¹ 'Abracham'

gif huælc frō deadu færes to him hreonisse hia doeð
 si quis ex mortuis ierit¹ ad eos, pænitentiam agent.

cuoeð ða him gif Mo² 7 ða pi³ ne geherað
 [31] Ait autem illi, Si Mo² et prophetas non audiunt,
 ne ðah gif hwele of deadu arises gælæfeð
 neq: si quis ex mortuis surrexerit credent.

7 to ðegnu⁴ his cuoeð unmæhtiglic is
 XVII. [1] Et ad discipulos suos ait, Impossibile⁵ est
 þte ne cymo ða onspurniso pæ ðon⁶ ðæm ðerh ðone
 ut non veniant scandala, væ autem illi per quē
 hia cymes ðarficro is him gif stan coern se geseted
 veniunt. [2] Utillius⁴ est illi si lapis molaris inponatur
 ymb suira his 7 þte se geporpen in sæ ðon þte
 circa collum eius, et proiciatur in mare, quam ut
 geondspyrne enne of lytlū ðis
 scandalizet⁵ unum de pusillis⁶ istis.

behaldas iuih gif sinngigað se broðer ðin⁷
 [3] Attendite⁷ vobis, si peccaverit frater tuus,
 geðrea hine 7 gif hreonise doeð fgef him
 increpa illum, et si pænitentiam egerit⁸, dimitte illi.

7 gif t ðæh seofo siða on dæge gesynnigiga in ðec 7
 [4] Et si septies in die peccaverit in te, et

RUSHWORTH.

fæder . . . ah gif hpele from deadum færeð to him hreopnise hie ðoað.
 [31] cpeð ða him gif Moysen 7 ða pitgu ne giherdun ahne gif hpele of
 deoðe ariseð gilefað.

XVII. [1] 7 to ðegnum his cpæð unmæhtiglic is þte ne cyme ða
 ondspyrnisse pæ ðon ðæm ðerh ðone cymeð. [2] ðaroflicra is him
 gif stan curn inseted se ymb spira his 7 þte se giporpen in sæ ðonne
 ðætte geondspyrne enne of ðissum lytlum. [3] bihaldas putudt iopih
 gif synnige ðe broðer ðin giðreata hine 7 gif hreopnise doeð forgef
 him. [4] 7 gif ðu siofo on dæge gisyngað in ðec 7 siofo siðun on dæge

¹ 'erit'² 'Moysen'³ 'impossibile'⁴ 'utilius'⁵ 'scandalizat'⁶ 'pusillis'⁷ R. adds 'autem'⁸ 'ægerit'

seofa siða on dæge gecerred bið † gepoended bið to ðe cuoeðende
septies in die conversus fuerit ad teicens,

gehreues me fgef him
Pænitet me, dimitte illi.

‡ cuoedon ða ðegnas Driht togéec us geleafu
[5] Et dixerunt apostoli Dño, Adauge nobis fidem.

cuoeð ða Driht gif gie hæfde geleafa suelce corn
[6] Dixit autem Dñs, Si haberetis¹ fidem sicut granum

senepes gie cuoeðe ðisu tree heartbreer ofpytrumia ‡
sinapis, diceretis huic arbori moro², Eradicare et
ofplontia † gesette on sæ ‡ hersumiað iuh
transplantare in mare, et obediret vobis.

huelc ðon iuerra hafeð esne erierende
[7] Quis autem vestrum, habens servum arantem

† foedende † lesuande seðe miððy gecerde of londe cuoeðeð him
aut³ pascentem qui⁴ regresso de agro dicet⁵ illi

sona offer ‡ gehlinig ‡ ne cuoeðeð him
statim, Transi et recumbe? [8] Et non dicet ei,

gearua þte ic hriordige
Para⁶ quod cenem,

‡ fgyrd ðec ‡ embihta me ða huile ic eto
Et præcinge te, et ministra mihi, donec manducem

‡ drinco ‡ æff ðas ðu geetes ‡ ðu dringes
et bibam, et post hæc tu manducabis et bibes?

RUSHWORTH.

gicerred bið to ðe cpeðende giherað mec forgef him. [5] ‡ cpedun ða
ðegnas Drihtnes geec us gileofu. [6] ‡ cpæð ða Driht gif ge hæfde
gileofu spa corn senepes ge cpede ðissum tree heartbreer of pytrumum
‡ of plontu gisette on sæ ‡ hersumigað iop. [7] hpelc ðon ioper
hæfeð esne erierende † scip foedende seðe gicerde of londe cpæð him sona
oferfer gihlionunga. [8] ‡ ne cpeoðað gearpa me ðætte ic giriordige ‡
forgyrd ðec ‡ embihta me ða hpile ic ete ‡ drince ‡ æfter ðas ðu gietes

¹ 'habueritis'

³ R. adds 'oves'

⁵ 'dicit'

² 'morere'

⁴ 'cui'

⁶ 'para mihi'

ahne ðonc hæfeð esne ðæm f̃ðon dyde ðaðe
 [9] Numquid gratiam habet servo illi quia fecit quæ
 him gehaten hæfde f̃ geheht ne poeno ic sua æc iuih
 sibi, imperaverat? Non puto. [10] Sic et vos,
 miððy gedoeð alle ðaðe bebodeno sint iuh cuoeðas
 cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis dicite,
 esnas ðorleaso pe sind þte us reht pæs to doanne pe dydon
 Servi inutiles sumus, quod debuimus facere fecimus.

⁊ aporden pæs miððy eode in Hiẽ of fer-
 [11] Et factum est dum iret in Hierusalem, transie-
 de ðerh middu ða lioda ⁊ bat mediã Samariam et Gallilæa¹. [12] Et cum
 infoerde sum oðer perc togægnas urnon him
 ingrederetur quoddam² castellum, occurrerunt ei
 tea pæras hreaf o ða stodon fearra [13] et
 ahofon þ stefn cuoeðendo Hæt hæsere milsa
 elevaverunt vocem dicentes, Ihs præceptor miserere
 user þte ða gesæh cuoeð gaað adeaƿað iuih
 nostri. [14] Quos ut vidit dixit, Ite ostendite vos
 ðæm sacerdũ
 sacerdotibus.

⁊ aporden pæs miððy foerdon geclænsad poeron an
 Et factum est, dum irent, mundati sunt. [15] Unus
 uūt of ðæm þ f̃ suæ gesæh þte geclænsad pæs eftfærende
 autem ex illis, ut vidit quia mundatus est, regressus

RUSHWORTH.

⁊ drinces. [9] ahne ðonc hæfeð esne ðæm forðon dyde ðaðe him
 gihaten hæfde ne poeno ic. [10] spa ⁊ iopih miððy ge doas alle ðaðe
 bibodene sindun iop cpeoðas esnas ðorleose pe sindun ðætte in reht pæs
 to doanne pe dydon. [11] ⁊ aporden pæs miððy eode in Hier of foerde
 ðerh midne . . . ða liode. [12] ⁊ miððy infoerde sum oðer perc
 togægnas urnon him tea pearas hreofe ða stodon fearra. [13] ⁊ ahofon
 stefne cpeðende Hæt hæsere milsa user. [14] ða ðæt gisæh cƿæð gaað
 æteopað iopih ðæm sacerdũ ⁊ aporden pæs miððy foerdun giclænsade
 perun. [15] an putudt of ðæm þt gisæh ðætte giclænsad pæs eft

¹ 'Galileam'² 'quoddam'

pæs mið miclo stefne gemiclade ðone God 7
est cum magna voce magnificans Dm̃. [16] Et

gefeall on onsione fã fotũ his ðoncungo dyde ⁊ doend
cecidi¹ in faciem ante pedes eius gratias agens,

7 ðes pæs hæðin geonduarde ða
Et hic erat Samaritanus. [17] Respondens autem

se Hæt cuoeð ahne teno geclēnsad poeron 7 ða nigona huer
Ihs dixit², Nonne decem mundati sunt? et novem³ ubi

sint ne is gemoetet seðe eftcuome
sunt? [18] Non est inventus qui rediret,

7 salde puldor ⁊ ðongūng Gode buta ðes utacunda ⁊ ellðiodig
Et daret gloriam Dō, nisi hic alienigena.

7 cuoeð ðæm aris gaa f̃ðon geleafo ðin ðec hal
[19] Et ait illi, Surge⁴, vade quia, fides⁵ tua te salvum

dyde
fecit.

pæs gefrognen ðoñ frō huoenne cymmeð
[20] Interrogatus autem a Phariseis⁶ quando venit

ric Godes ondsuarede him 7 cuoeð ne cymeð ric Godes
regnum Dī, respondit eis et dixit, Non venit regnum Dī⁷

mið of ⁊ fagemnise ne cuoeðas heono her ⁊ heono
cum observatione, [21] neq; dicetis, Ecce hic, aut ecce

ðer heono f̃ðon ric Godes bituih iuh is 7 cuoeð
illic, ecce enim, regnum Dī intra vos est. [22] Et ait

RUSHWORTH.

færende pæs mið micelre stefne gimicladun ðone God. [16] 7 on
onsione gifeoll fore fotum his ðancunge dyde 7 ðes pæs hæðen.
[17] giondporde ða Hæt ahne teno giclēnsade perun 7 nione hper
sindun. [18] ne is gimoeted seðe eft come 7 salde puldor Gode buta
ðes utacunda ⁊ elðiodige. [19] 7 cpæð aris ðæm 7 gaa f̃rðon gileofo ðin
ðec halne gidoeð. [20] gifrognen pæs ðonne from aldurmonnū hpenne
cymeð rice Godes ondsporade him 7 cpæð. [21] ne cymeð rice Godes
mið of gefnisne ne cpeoðas heono her ⁊ heono ðer heono f̃ðon rice
Godes bitpih iop is. [22] 7 cpæð to ðegnum his cumað dagas ðonne

¹ 'cicidit'² omitted.³ 'viri'⁴ 'surge illi'⁵ 'vides'⁶ 'Farisæis'⁷ omitted.

to ðegnu cymað dagas ðonne gie pilnias gesea
ad discipulos, Venient dies quando desideretis videre
enne doeg sunu monnes 7 ne geseað 7 hia cuoe-
unum diem filii hominis, et non videbitis. [23] Et di-

ðað iuh heono her heono ðer nallað gie gaa ne gefylges gie
cent vobis, Ecce¹ hic, ecce illic, nolite ire² neq; sectemini.

f̃ðon sua legeðslæht scīmande of under heofnu on ða ðaðe
[24] Nam sicut fulgor coruscans de sub cælo in ea quæ
under heofne sind scineð on ða pisa bið sunu monnes on dæge
sub cælo sunt fulget, ita erit³ filius hominis in die
his
sua.

ærist uūt gehriseð him feolo geðrouia † geðolia
[25] Primum autem oportet illum multa pati

7 þte he se f̃cumen frō cneoreso ðasū 7 suæ
et reprobari a generatione hac. [26] Et sicut
aporden pæs on dagum Noes suæ bið æc on dæg sunu monnes
factum est in diebus Noe, ita erit et in die⁴ filii hominis.

brecon 7 druncon pifo lædon 7 peron sald
[27] Edebant et bibebant, uxores⁵ ducebant et dabantur⁶
to brydloppum oðð on dæg of ðæm inneade in ærce 7
ad nuptias, usq; in diem qua intravit Noe in arcam, et
cuom flod 7 losade † spilde alle
venit diluvium et perdidit omnes.

RUSHWORTH.

ge pilnigas gisea enne dæg sunu monnes 7 ne giseað. [23] 7 cpeðeð
heono iop her 7 heono ðer nallað ge gaa ne gefylgas ge. [24] forðon
spa legeðslæht scinende of heofne in hir ðaðe of heofne sint scineð on
ða pise bið sunu monnes on dæge spa. [25] ærist putud† giriseð him
feolu giðropiga 7 ðætte forcumen from cneorespum ðassū. [26] 7 spa
aporden pæs on dagum Noes spa spa bið 7 . . . suno monnes.
[27] brecon 7 drincon 7 pif læddon 7 perun sald to bryd hloppum oððe
on dæge of ðæm ineode Noe in erce 7 com ðe flod 7 spilde alle.

¹ 'ecce vobis'² 'exire'³ 'erat'⁴ R. omits 'in die,' substituting 'adventus'⁵ 'et uxores'⁶ 'dabant'

ongelic sua aporden pæs on dagum Loðes
 [28] Similiter sicut factum est in diebus Loth,
 eton 7 druncon bohton 7 bebohton gesetton
 edebant et bibebant, emebant¹ et vendebant, plantabant²
 getimberdon ðæm dæg ðon offoerde of ðæm
 ædificabant, [29] qua die autem exiit³ Loth a⁴ Sodo-
 burgū feall þ fyr 7 þ cuicfyr of heofnu 7 alle
 mis, pluit⁵ ignem et sulphur⁶ de cælo et omnes⁷
 gespilde æftr⁸ ðas bið ðæm dæg ðe sunu
 perdidit. [30] Secundum hæc erit qua die filius
 monnes adeaued bið
 hominis revelabitur.

on ðær tid ðaðe biðon in hrof 7 fato his in
 [31] In illa hora, qui fuerint in tecto, et vasa eius in
 hus ne stigeð adune to niomanne ða 7 seðe in lónd ongelic
 domo⁸, ne descendat⁹ tollere illa, et qui in agro similiter
 ne apoendað on bæc
 non redeant retro.

gemyndigo posað pif Lothes
 [32] Memores estote uxoris Loth.

seðe suahuelc soecað sauel his hal
 [33] Quicumq:¹⁰ quæsierit animam suam salvam

RUSHWORTH.

[28] ongelic spa aporden pæs on dagum Lothes etun 7 druncon bohton
 7 bibohton gisetun 7 gitimbradun. [29] ðæm dagum ðon foerde Loð
 of ðæm burgum . . . gifeoll ðæt fyr 7 epicfyr of heofne, 7 alle gispilde.
 [30] æfter ðisse bið ðæm dæge sunu monnes æteoped bið. [31] on
 ðær tide ðaðe bioðon on hrofe 7 fato his in huse ne dune astigeð to
 niomanne ða 7 seðe on londe ongelic ne apendeð on bæc. [32] gi-
 myndge posað pif Lothes. [33] seðe spa hpelc ðon soeceð saple his

¹ 'æmebant'³ 'exivit'⁵ 'pluunt'⁷ 'omnis'⁹ 'descendat'² R. adds 'et'⁴ 'de'⁶ 'sulphor'⁸ 'domu'¹⁰ 'quicumque autem'

gepyrca spilleð hia 7 seðe sua gespilleð hia
 facere perdet illam, et quicumq; perdidit illam¹
 geliffiastað hia
 vivificavit eam.

ic cuoeðo iuh on ðæm næht biðon tuoege in hrofe
 [34] Dico² vobis, in illa nocte erunt duo in tecto
 anu an genumen bið 7 oðer fleten bið tuoege
 uno, unus assumetur³ et alter relinquetur. [35] Duæ
 biðon getimbras † grindas on an an geonfenge bið 7 oðero
 erunt molientes in unum, una assumetur⁴ et altera⁵
 fleten bið tuoege on lond an bið genumen 7
 relinquetur. [36] Duo in agro, unus assumetur⁶ et
 oðer fleten bið
 alter relinquetur.

onduardeon cuoedon him huer Dril seðe cuoeð
 [37] Respondentes dicunt illi, Ubi Dñe? Qui dixit⁷
 him suæ huer bið ðe lichoma ðær biðon gesomnad
 eis, Ubicumq; fuerit corpus illuc congregabuntur
 earnas
 aquilæ.

cuoeð ða æc þ biseno to him
 XVIII. [1] Dicebat⁸ autem et parabolam⁹ ad illos,

RUSHWORTH.

hale doeð spillet hia 7 seðe miððy spa gispilleð giliffiastað hia. [34] ic
 cpeðo ðon iop on ðær næht bioðun tpoege on hrofe anu an ginumen bið
 7 oðer forleten bið. [35] tpoege bioðon grindas on anum an onfenge bið
 7 oðer fleten bið. [36] tpoege on londe an ginumen bið 7 oðer
 forleten bið. [37] giøndpordun cpedun him hper Dril seðe 7sporað
 him spa hper ðonnæ bið ðe lichoma ðer gisomna bioðon earnas.

XVIII. [1] cpæð ða ðonne 7 ða bisine to him ðætte forðon giriseð

¹ omitted.⁴ 'adsumetur'⁷ 'respondit'² 'dico autem'⁵ 'alter'⁸ 'dicebant'³ 'adsumetur'⁶ 'adsumetur'⁹ 'parabulam'

þte f f̃ðon gehriseð symble gebidda 7 ne gesuica
quomodo¹ oportet semper orare et non deficere,

cuoeð doema sum pæs in summe ceastra
[2]icens, Iudex² quidam erat in quadam civitate³

seðe God ne ondrearde 7 ðone monno ne sceomade
Qui Dñ non timebat et hominem non revereatur.

pidipa uūt sum pæs in ceastra ðær
[3] Vidua autem quædam erat in civitate illa,

7 gecymeð f cuom to him cuoeð præc ðu mec of piðer-
Et veniebat⁴ ad eum dicens, Vindica me de adver-
porde minum 7 ne palde ðerh menigo f miclo f feolo tid
sario meo⁵. [4] Et nolebat per multum tempus,

æfter ðas ða cuoeð bituih him * 7 ðah God ne ondrede ic ne
post hæc autem dixit intra se, Etsi Dñ non timeo neq:

monno sceomigo huoeðre f̃ðon poedo f hefig is me
hominem revereor, [5] tamen quia molesta est mihi

ðio f ðas pidiuu ic præco ðailco
hæc mulier⁶ vindicabo illam,

þte ne on æt ende f nesta cymeð geteleð me cuoeð
Ne in novissimo veniens suggillet me. [6] Ait

ða se Hlaferd geherað huæd se doema unrehtpisenise cuoeð
autem Dñs, Audite quid iudex iniquitatis dixit⁷.

RUSHWORTH.

symle gibidda 7 ne gispica. [2] cpæð ðe doema bereð sum pæs in
sumre cæstre seðe God ne ondreord 7 ðonne monno ne scomade.
[3] pidue putf sum pæs in cæstre ðær 7 gicomun to hir cpæð prec ðu
mec of piðerpordra ðinum. [4] 7 ne palde ðerh monige tide æfter
ðisse ða cpæð bitpih him 7 gif God ne ondrede ic ne monno scomiga.
[5] forðon pedo hefig is f pæs me ðios pidpe ic preco ðailco ðætte ne
ende cymeð giteled mec. [6] cpæð ða Drih giherað hpæt se doema

¹ 'qm'² R. adds 'oportet'³ 'quam civitatem'⁴ 'veniebant'⁵ 'tuo'⁶ 'vidua'⁷ 'dicit'

* 'se doema,' note in margin.

God uūt ne doeð ꝥ præcco ðara gecorenra his
 [7] Dñs autem non faciet vindictam electorum suorum
 clioppendra to him dæge ꝥ næht
 clamantium ad se die ac nocte,

ꝥ geðuild hæfeð on ðæm ic cuoeðo iuh ꝥte
 Et patientiam habebit in illis? [8] Dico¹ vobis quia
 ræðe doeð præcce ðara soð hpoedre sunu monnes
 cito faciet vindictam illorum. Verumtamen filius hominis
 miððy cymes poenst ðu ꝥte gemoete ꝥ infinde geleafon on eorðo
 veniens, putas, inveniet fidem in terra?

cuoeð ða æc to sumu ðaðe on him gelefdon ꝥ getre-
 [9] Dixit autem, et ad quosdam qui in se confide-
 oundon suæ soðfæsto ꝥ aperedon ꝥ teldon ða oðero geddung
 bant tamquam iusti et aspernabantur² ceteros, parabolam³
 ðios
 istam.

tuoegge men astigon in temple ꝥte gebedon
 [10] Duo homines ascenderunt in templum ut orarent,
 an pæs ꝥ oðer pæs bærsynig se
 unus Phariseus⁴, et alter publicanus. [11] Phariseus⁵
 stod ðus mið him gebæd Gode ðoncuncgo ic dōe ðe ꝥte
 stans hæc apud se orabat Do⁶, Gratias ago tibi quia
 ne am ic suæ ða oðero monna nedniomo unsoðfæsto dernefe
 non sum sicut ceteri hominum, raptores iniusti adulteri,

RUSHWORTH.

unrehtpissnisse cpæð. [7] God ða ne doeð ꝥ ða praco ðara gicorerarra
 hiora clioppendra to him dæge ꝥ nocte ꝥ giðyld hæfeð in ðæm. [8] ic
 cpeðo ðonne iop ðætte hræde doeð praco ðara soð hpeðre suno monnes
 cymeð miððy ꝥte gimitte gileofo on eorðo. [9] cpæð ða ꝥ ec to
 sumum ðaðe on hine gilefdun spa spa soðfæste ꝥ aperedon ꝥ teldon ða
 oðre geddunge ðios. [10] tpoege men-astigon on tempel ðæt gebedun
 an pæs ældra ꝥ oðer bearspinig. [11] se phar⁴ stod ðes mið him gibæd
 God ðoncunc ic doe ðe f⁶ðon ne am ic spa oðre menn nednioma

¹ 'dico autem'³ 'parabulam'⁵ 'Pharisæi'² 'aspernebant'⁴ 'Pharisa'⁶ 'deus'

suælee uūt ðes bærsýn ic fæsto tuigo in pico
velut¹ etiam hic publicanus. [12] Jeiuno bis in sabbato,

teigðuncgas ic sello alra ðaðe ic ah t agnigo 7 ðe bær-
decimas² do omnium quæ possideo³. [13] Et publi-

sýn fearra togestod ne palde ne ða ego to heofne ahebba
canus a longe stans nolebat nec oculos⁴ ad cælum levare,

ah gesloge breost his cuoeðend
sed percutiebat pectus suum dicens,

God miltheort pæs ðu me synnfut ic cuoeðo iah
D̃ propitius esto mihi peccatori. [14] Dico vobis,

ofstag ðes pæs gesoðfæstad in hus his fr̃ ðæm
descendit hic iustificatus in domum suam ab illo.

fðon eghuoelc seðe hine ahebbað bið gebegeð 7 seðe hine
Quia omnis qui se exaltat humiliabitur, et qui se

gebegeð bið ahofen
humiliat exaltabitur.

gebrohton ða to him æc ða cildo þte hia gehri-
[15] Afferebant⁵ autem ad illum infantes⁶ ut eos tan-

nade þ miððy gesegon ða ðegnas geðreadon hia
geret, quod cum viderent⁷ discipuli increpabant illos.

se Hæf ða efnegeceigde hia cuoeð letas ða cnaihtas
[16] Ihs autem convocans illos dixit, Sinite pueros⁸

RUSHWORTH.

unsoðfæste ðoñ lice spelce putud̃ ðes bearspinigo. [12] ic fæsto tpige
on pica tegðunge Gode alra ðaðe ic ah. [13] 7 ðe bearspinigo fearra
stod ne palde ne ða ego to heofne ahebba ah sloge breost his ic cpeðo
God mildheort pes ðu me synfullū. [14] ic cpeðo iop astag ðes pæs
gisoðfæstnad in huse his fr̃ him forðon eghpelc seðe hine ahefeð
gibegeð bið 7 seðe hine edmodað ahefen bið. [15] to gibrohtun ða to
him 7 ða cild þ hie gihrine ðætte miððy gisegun ðegnas giðreadun hia.
[16] ðe Hælend ða efne cegde ðailco cpæð letas ða lytla cuma to me 7

¹ 'velud'

³ 'possedeo'

⁵ 'adferebant'

⁷ 'vidissent'

² 'dicimas'

⁴ 'occulos'

⁶ 'et infantes'

⁸ 'parvulos'

cuma to me ⁊ ne pallað hia ⁊ ða apoerda ðuslicra is f̃ðon
venire ad me et, nolite eos vetare, talium est enim

ric Godes
regnum Dī.

soðlice ic cuoeðo iuh seðe sua huælc ne onfoeð
[17] Amen dico vobis, Quicumq; non acceperit

ric Godes suæ þ cnæht ne incymeð in þ ilce
regnum Dī¹ sicut puer, non intrabit in illud.

⁊ gefrægn hine sum aldormon cuoeð
[18] Et² interrogavit eum quidam princeps dicens,
laruu la gōd huæd ic dōe lif ēce þ ic āga
Magister bone, quid faciens vitam æternam possidebo?

cuoeð ða him se Hæf huæd ⁊ f̃huon mec cuoeðes gōd
[19] Dixit autem ei³ Ihs, Quid me dicis bonum?
ne ænig is gōd butan ana God bodo ðu past ne
nemo bonus nisi solus Ds̃. [20] Mandata nosti, non

ofslah ðu ne synnge ðu ne ðiofonto ðu doe leas
occides, non moechaberis, non furtum facies, falsum⁴

pitneso ⁊ cyðneso ne ðu cuoeða porðig fader ðin ⁊
testimonium non dices, honora patrem tuum et

moder seðe cuoeð ðas alle ic geheald of minū frō
matrem. [21] Qui ait, Hæc omnia custodivi a iuven-

gigoðe
tute mea.

þ miððy geherde se Hæf cuoeð him ðaget an ðe
[22] Quo audito Ihs ait ei, Athuc⁵ unum tibi

RUSHWORTH.

ne pallað hia perda ðuslicra is forðon rice Godes. [17] spa ðe cnæht
ne incymeð in ðæt ilce. [18] gifrægn hine sum aldormon cpæð larop
god hpæt ic doe to life ecum ðæt ic age. [19] cpæð ða ðe Hæf hpæt
cpeðestu me god ne ænig is god buta ana God. [20] Godes bibodu ðu
past ne ofslah ðu ne synga ðu ne stæl ðu ⁊ doe stalas ne leose pitnisse
ðu cpeðe porða fæder ⁊ moder. [21] seðe cpæð ðas alle ic hæld from
gigoðada minum. [22] miððy giherde ðe Hæf cpæð h̃ ðagett an ðe

¹ The words from 'amen . . . Dei' are omitted in R.

² omitted. ³ omitted.

⁴ 'non falsum,' the negative before 'dices' is omitted.

⁵ 'adhuc'

is pona alla ðaðe sua huelc hæfes bebyg 7 sel ðorfendu 7
deest, omnia quæ habes vende et da pauperib;, et

ðu hæfes strion in heofnu 7 cym fylg 7 soec mec
habebis thesaurum in cælo, et veni sequere me.

ðas he miððy geherde gepúnrotsad pæs f̄ðon pelig
[23] His ille auditis contristatus est, quia dives

pæs suiðe gesæh ða 7 gere hine se Hæf unrot
erat valde. [24] Videns autem illum Ihs tristem

aporden he cuoeð suiðe hēfig 7 ūneaðe 7 suiðe unmæhtiglic ðaðe
factum dixit, Quam difficile qui pe-

striono habbað in ric Godes 7ngeongað eaðor
cunias habent in regnum Dī intrabunt¹. [25] Facilius

is f̄ðon se camal þ micla dear ðerh ðyrl 7 ego nēdles gefære
est enim² camelum³ per foramen acus transire,

ðon se pelig geonga in ric Godes 7 cuoe-
Quam divitem intrare in regnum Dī. [26] Et dixe-

don ðaðe þ geherdon 7 hua mæg hāl posa cuoeð
runt qui audiebant, Et quis potest salvus⁴ fieri? [27] Ait

him ða ðing ūmæhtigo sindon mið monnum mæhtigo
illis, Quæ impossibilia sunt apud⁵ homines⁶, possibilia⁷

sindon mið Gode cuoeð uūt Pef heone pe
sunt apud Dm̄. [28] Ait autem Petrus, Ecce nos

f̄leorton alle 7 pe fylgdon 7 sindon fylgendo ðe seðe
dimisimus omnia et secuti sumus te. [29] Qui

RUSHWORTH.

pona is alle spa hpelc spa hæfes bibyge 7 sel ðarfum 7 ðorfendu 7 ðu
hæfes gistrion on heofne 7 cym fylge 7 soec mec. [23] ðas he miððy
giherde giunrotsad pæs forðon peolig pæs spiðe. [24] gisæh ða hine ðe
Hæf unrott giporden cpæð spiðe hefge ðaðe gistriono (ðaðe gistriono)
hæfde in rice Godes ingað. [25] eðor is f̄ðon ðæm camele ðerh
ðyrel nedle þ he gefære ðoñ ðe peoliga ingonge in rice Godes.
[26] cpedun ðaðe giherdun 7 hpa mæg hāl posa. [27] cpæð him ða
ðing unmæhtige sindun mið monnu. [28] cpæð putudt . . . heono
pe forleortun alle 7 fylgdun ðe. [29] seðe cpæð him soð ic cpeðo

¹ 'ibunt'² omitted.³ 'camellum'⁴ 'salus,' corrected by a later hand.⁵ 'aput'⁶ 'hominis'⁷ This clause is omitted.

cuoeð him soð is þ ic cuoeðo iuh ne ænig is seðe fletes
dixit eis, Amen dico vobis, Nemo est qui reliquit¹

hus t ham
domum

t aldro
Aut parentes

t broðro
Aut fratres

t pif
Aut uxorem

t suno fē ric Godes 7 ne þte ne onfoe
Aut filios² propter regnum Dī, [30] et non recipiat
micla mara in ðisser tid 7 in world tocymente t topeard
multo plura in hoc tempore, et in sæculo futuro

lif ece
vitam æternam³.

genóm t onfeng ða se Hæt ða tuoelfo 7 cuoeð ðæm heono
[31] Assumsit⁴ autem Ihs duodecim et ait illis, Ecce

pe astigeð in ða burg 7 geendad biðon, alle
ascendimus in⁵ Hierusolymam⁶, et consummabuntur omnia
ðaðe apriteno sindon ðerh pitgo of sunu monnes
quæ scribta⁷ sunt per prophetas de filio hominis.

gesald bið fðon hæðnu 7 gebismered bið t getēled 7
[32] Tradetur enim⁸ gentib;, et inludetur et
gesuungen t gesuinged bið 7 gespeoftad bið t gehorced bið
flagillabitur et conspuetur,

RUSHWORTH.

iop nænig is seðe fleteð hus t ældro t broðer t pif t suno t lond fē rice
Godes. [30] 7 ne onfoeð micla mara in ðisser 7 in worlde tocymente
in lif ece giseted bið. [31] ginom t onfeng ða ð Hæt ða tpefe 7 cpæð
ðæm heono pe astigas Hierusalem 7 giendad bioðon alle ðaðe apritene
sindun ðerh pitgo of suno monnes. [32] gisald bið mið hæðnum 7
gibismerad bið 7 spungen bið 7 gispitted bið. [33] 7 æfter ðon

¹ 'reliquerit'³ 'in vitam æternam possedebit'⁵ omitted.⁶ 'Hierusolima'² R. adds 'aut agros'⁴ 'adsumpsit'⁷ 'scripta'⁸ 'cum'

7 efter ƿon † siðða gesuinged hia ofslaes hine 7 dæge
 [33] et postquam flagellaverint¹, occident eum, et die
 se ƿirddan arisað
 tertio² resurget³.

7 ƿailco nænig ƿara pordo ongēton 7 pæs pord
 [34] Et ipsi nihil horum intellexerunt, et erat verbum
 ƿes gedeglad frō hi 7 ne geton ƿaðe
 istud absconditum⁴ ab eis, et non intellegebant⁵ quæ
 gecuoeden poeron aporden pæs ƿa miððy geneolecde
 dicebantur. [35] Factum est autem cum appropin-

ƿære byrig blind sum gesætt æt ƿæm poege
 quaret⁶ Hiericho, cæcus quidam sedebat secus viam
 giornende † bæd 7 miððy geherde þ here bifærende
 mendicans, [36] et cum audiret turbam prætereuntem,
 gefrægnade huæd ƿis † þ pere
 interrogabat quid hoc esset.

cuoedon ƿa him þte se Hæt Nazarenisca
 [37] Dixerunt autem ei quod Ihs Nazarenus
 offoerde 7 cliopade cuoed la Hæt sunu Dauides
 transiret. [38] Et clamavit dicens, Ihs fili⁷ David

milsa me † mines 7 ƿaðe fæodon geðreadon
 miserere mei. [39] Et qui præibant⁸ increpabant
 hine þte gesuigade he f ƿon micle mara cliopade sunu
 eum⁹ ut taceret, ipse vero multo magis clamavit¹⁰, Fili¹¹

RUSHWORTH.

gispungen bið ofslas hine 7 ðy ƿirða dæge arises. [34] 7 ƿailca nænig
 ƿara ongægn 7 pæs pord ƿis gidegled from him 7 ne ongeton ƿaðe
 giepeden perun. [35] aporden pæs ƿa miððy gineolicadun . . . ƿær
 byrig blind sum sætt æt poege giornde. [36] 7 miððy giherde ƿoñ
 ƿreate bifærende gifrægn hpæt ƿis pere. [37] cpedun ƿa him ƿæt ƿe
 Hæt Nazarenisca offoerde. [38] 7 cliopadun cpæð la Hæt sunu
 Dauides milsa me. [39] 7 ƿaðe fore eadun giðreotodun hine þte he
 spigde he f ƿon micle marom cliopade suna Dauides milsa me.

¹ 'flagillabitur'² 'tertia'³ 'resurgat'⁴ 'absconsum'⁵ Originally 'integabant,' corrected by a later hand.⁶ 'adpropinquaret'⁷ 'filii'⁸ 'præteribant'⁹ 'ei'¹⁰ 'clamabat'¹¹ 'filii'

Dauīðes mildsa me stod ða se Hæt gehehte
David miserere¹ mei. [40] Stans autem Ihs iussit

hine tolæda hine
illum adduci se²,

Ʒ miððy geneolecde gefrægn hine
Et cum appropinquasset³ interrogavit illum,

cuoeð huæd ðe pilt ðu þ ic doã t gedoe soð he cuoeð
[41]icens, Quid tibi vis faciam? at ille dixit,

la Drih̃ þte ic gesii t gesea mæge Ʒ se Hælend cuoeð him
Dñe ut videam. [42] Et Ihs dixit illi⁴,

besæh t loca geleafu ðin ðec hal dyde Ʒ
Respice, fides tua te salvum fecit. [43] Et

sona gesæh Ʒ fylgde hine pundrade t miclade God.
confestim vidit et sequēbatur illum magnificans Dm̃,

Ʒ all þ fole þte gesæh gesalde lof Gode
et omnis plebs⁵ ut vidit dedit laudem Dō.

xix. [1] Ʒ infoerde ðerheode ða burg
Et ingressus⁶ perambulabat Hiericho.

Ʒ heono per ðæs noma pæs Ʒ he pæs aldorm̃
[2] Et ecce vir nomine Saccheus, et hic erat princeps

Ʒ he pæs pelig
publicanorum⁷, et ipse dives.

RUSHWORTH.

[40] stod ða ðe Hæt heht hine læde to him Ʒ miððy genealocade
gefrægn hine. [41] cpæð hpæt ðe pilt ðu ic doe soð he cpæð Drih̃
ðæt ic gesii. [42] Ʒ ðe Hæt cpæð him bisæh t loco geleofa ðin ðec
halne gidyde. [43] Ʒ sona gisæh Ʒ fylgde him pundrade t miclade God
Ʒ all þ fole gisæh gesalde lof Gode.

XIX. [1] Ʒ foerde ðerh eode in ða burg . . . [2] Ʒ heono per noma
Zacheus Ʒ ðæs pæs aldormon beorspinigra Ʒ he pæs peolig. [3] Ʒ

¹ 'miserere'

² 'duci ad se'

³ 'adpropinquasset'

⁴ R. adds 'ille'

⁵ 'ples,' corrected by a later hand.

⁶ 'ingessus'

⁷ 'pulicanorum,' altered by a later hand to 'puplicanorum'

sohte to geseanne ðone Hæf huele pere 7 ne
 [3] Et querebat videre Ihm quis esset, et non
 mæhte f̅e ðæm here f̅ðon on lengco lyttel pæs
 poterat præ turba, quia statura pussillus erat. [4] Et

f̅earn astag in tree heard* 7 7te gesege
 præcurrens ascendit in arborem sicomorum¹ ut videret
 hine
 illum,

f̅ðon ðona pæs f̅ærende 7 miððy gecume
 Quia inde erat transiturus. [5] Et cum venisset
 to ðæm stoue onfeng se Hæf gesæh hine 7 cuoeð
 ad locum suscipiens Ihs vidit illum, et dixit

to him 7 to ðæm
 ad eum

oefeste 7 oefestlice stig adune f̅ðon todæge in hus
 Zacchee² festinans descende³ quia hodie in domo⁴
 ðin is gedæfned me to punianne 7 gepunia 7 oefistade
 tua oportet me manere. [6] Et festinans

ofstag adune 7 onfeng hine gefeande 7 miððy
 descendit⁵ et exceptit⁶ illum gaudens. [7] Et cum

gesegon alle huuæstredon 7 yfle ymbsprecon cuoedon
 viderent omnes, murmurabant, dicentes

7te to menn synnfullu⁷ gecerde gesto
 quod ad hominem peccatorem divertisset⁷. [8] Stans

uūt cuoeð to ðæm Hæf
 autem Zaccheus⁸ dixit ad Dñm,

RUSHWORTH.

sohte to geseana ðone Hæf hpelc he pere 7 ne mæhte for ðæm herge
 f̅ðon on lengo lytel pæs. [4] 7 bifore arun astag on treo heard onlic
 fic beome 7te gisege hine f̅ðon ðona pæs f̅ærende. [5] 7 miððy gecome
 to stoppe onfeng ðe Hæf gesæh hine 7 cpæð to him Zache eofesta adune
 stig f̅ðon todæge in hus ðin gidæfned is me to puniganne. [6] 7 oefes-
 tade adune astag 7 onfeng hine gifeannde. [7] 7 miððy gesegon alle
 hpispredon 7 yfle sprecon cpedon 7te to men synnfullum gecerde.
 [8] gestod ða Zacheus cpæð to ðæm Hænde heono hlaf godra minra

¹ 'sycimorum'

² 'Sache'

³ 'descende'

⁴ 'domu'

⁵ 'descendit'

⁶ 'excipit'

⁷ 'devertisset'

⁸ 'Saccheus'

* ' / ' gelic ficbeame,' marginal note.

heono half godra mīnra Driht̃ sello ic ƿorfendu
 Ecce demedium bonorum meorum Dñe do pauperibus,
 7 gif huæd ænigne ic besuác forgeldo fearfald t̃ feorsidũ
 et si quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum.

cuoẽ se Hæt to him f̃ƿon todæge hælo huse ƿissu
 [9] Ait Ihs¹ ad eum, Quia hodie salus domui huic
 aporden is f̃ƿon 7 he sunu is Abrahames
 facta² est, eo quod et ipse filius sit Abrahæ³.

cpom f̃ƿon sunu moñ to soecanne 7 to hælenne
 [10] Venit enim filius hominis quærere et salvare⁴
 ƿte losade t̃ losad pæs
 quod perierat.

ƿas ƿæm geherendu togeƿcde cuoẽ ƿ geddung
 [11] Hæc illis audientibus adiciens dixit parabolā⁵, eo
 f̃ƿon pere neh Hiẽ 7 f̃ƿon hia poendon ƿte
 quod esset prope Hierusalem, et quia existimarent quod
 sona ric Godes adeauad pere.
 confestim regnum Dī manifestaretur.

cuoẽ ƿa monn sum pelboren foerde on
 [12] Dixit ergo, Homo quidā nobilis abiit⁶ in
 lond unneh t̃ suide fearr to onfoanne him ric 7 eft he to cerranne
 regionē longinquam accipere sibi regnum et reverti.

geceiged poeron ƿoñ teno ƿrælas his
 [13] Vocatis autem decem servis suis⁷,

RUSHWORTH.

Drihten ic selle ƿorfendum 7 gif hpæt ænge ic bispac ic forgeldo feoƿor-
 fald. [9] cpæð ðe Hæt to him forƿon todæge hælo huse ƿissu aporden
 pæs forƿon 7 he is sunu Abrahames. [10] com forƿon suno monnes to
 soecenne 7 to hælenne t̃ pyrce ƿte losade t̃ losad pæs. [11] ƿæm ƿas
 giherdun togeecte cpæð ƿa geddunge f̃ƿon ƿte pere neh Hierusã 7
 f̃ƿon hia poendun. ƿte sona rice Godes nere æteped. [12] cpæð ƿa
 mon sum pelboren foerde on londe unneh t̃ spiðe feor to onfoanne him
 rice 7 eft to cerranne. [13] peron giceged ƿonne ƿræles tene salde

¹ 'dominus'⁴ 'salvum facere'⁷ 'suis' is omitted.² 'factæ'⁵ 'parabulam'⁸ 'Abrachæ'⁶ 'abit'

salde ðæm tea or t libras 7 cuoeð to ðæm ceāpigas
 Dedit illis¹ decem mnas, et ait ad illos², Negotiamini
 oð þ ic cymo burgparas uūt his gefiadon hine 7
 dum venio. [14] Cives autem eius oderant illum, et

sendon bod t erendureca eff him cuoedon þ nallo pe. ðiosne
 miserunt legationem post illum, dicentes, Nolumus hunc

þte gerixage of usic 7 aporden pæs þte eftcuō
 regnare super nos. [15] Et factum est ut rediret,

miððy onfeng to ric
 accepto regno,

7 heht geceiga ðæm esnu t ða esnas ðæm gesalde þ feh
 Et iussit³ vocari servos quib: dedit pecuniam,
 þte piste huu feolo eghuele geceopad pere
 ut sciret quantum quantum⁴ quisq: negotiatus esset.

cuō ða ðe fmā cuoeðende Drih librā tuoegge teno
 [16] Venit autem primus dicens, Dñe mna⁵ tua decem

librā ·/· or gesohte
 mnas⁶ adquisivit⁷.

7 cuoeð him gefæg pel la god esne f ðon on lytlu
 [17] Et ait illi, Euge bone serve, quia in modico

geleaffull t treoufaest ðu pere ðu bist mæht t onpæld hæbbende ufa t of
 fidelis fuisti, eris potestatem habens supra

tenu ceastr 7 oðer cuom cuoeð Drih libras
 decem civitates. [18] Et alter venit dicens, Dñe mna⁸

RUSHWORTH.

ðæm ten oro 7 cpæð to ðæm ceopigas oð þ ic cyme. [14] burugperas
 putudt his gifiadun hine 7 sendun bod t erendpreoca æfter him cpedon
 nallan pe ðiosne þte rixige ofer usih. [15] 7 giporden pæs þte eft com
 t pende miððy onfeng rice 7 heht cega ðæm esnum ðæm gesalde ðæt
 feh þte piste hu feolu eghpelc geceapad pere. [16] com ða ðe forma
 cpeðende Drih liðre ðine teo oro gesohte. [17] 7 cpæð him gehpelc
 good esne forðon on lytlum gileofful t tr pff ðu pere ðu bist mæht t
 onpæld hæbbende onufa t of teo cæstre. [18] 7 oðer com cpæð Drih

¹ 'decem . . . eis'⁴ omitted.⁷ 'adquessivit'² 'eis,' 'ad' is omitted.⁵ 'mina'⁸ 'mina'³ 'jusit'⁶ 'minas'

ðino dyde fif libras 7 ðissu cuoeð 7 ðu pæs
tua fecit quinq: mnas¹. [19] Et huic ait, Et tu esto

of fif burgas
supra quinque civitates.

7 oðer cuom cuoeð Drih heono libras ðin ðone
[20] Et alter venit dicens, Dñe ecce mna² tua quam

ic hæfde eftasettet in halsado ic ondreard fðon þte
habui repositam³ in sudario, [21] timui enim⁴ quia

monn scrípen f gearuutol ðu arð ðu nimes þ ne settes 7
homo austerus es, tollis quod non posuisti⁵, et

hrippes þ ne ðu gesauadesd cuoeð him of muðe ðinā
metis quod⁶ non seminasti. [22] Dicit ei, De ore tuo

ðec doemo ic la esne pohfull ðu pistes þ ic gearnfull f gearu-
te iudico serve nequam, sciebas quod ego auste-

utol monn am nimmes þ ne ic gesette
rus homo sum, tollens quod non posui⁷,

7 hrippes þte ne ic gesaudes 7 fhuon ne saldes
Et metens quod non seminavi, [23] et quare non de-

ðu feh meh to pege f to disc 7 ic miððy cuome mið
disti pecuniam meam ad mensam, et ego veniens cum

agnettu uft giude f palde giuge þ 7 ðæm stondendu⁸
usuris utiq: exigissem illud⁸? [24] Et adstantib:

cuoeð genimmed fro him librá 7 seallað him seðe teno
dixit, Auferte ab illo mnam⁹ et date illi qui decem

RUSHWORTH.

libras ðine dyde fif libras. [19] 7 ðissum cpæð 7 ðu pæs ofer fif cæstre.
[20] 7 oðer com cpæð Drih heono libras ðine ðone ic hæfde eft asetet in
halsado. [21] ic ondreord fðon ðe þte mon scripende is ðu nimes þte
ðu ne gesetes 7 ripes ne gesæpe. [22] cpæð him of muðe ðinum ðe ic
doeme leasne pohfull ðu pistes ðætte ic mon geornfull am nimes þte ðu
ne settes 7 ripes þte ðu ne sæpe. [23] 7 fhpon ne saldest ðu feh min
to pege f to disc 7 ic miððy come putud ic giopade f giopigia pa fte
mið egneccum. [24] 7 ðæm stondendum cpæð geneniomað from him

¹ 'minas'⁴ 'enim te'⁷ 'possui'⁹ 'minam'² 'mina'⁵ 'posuisti'⁸ 'utique exigissem illam cum usuris'³ 'repositam'⁶ 'ubi'

libras hæfeð 7 cuoedon him Drih hæfis tea
mnas¹ habet. [25] Et dixerunt ei, Dñe habet decem
libr²
mnas².

ic cuoeð uūt iuh þte eghuelcu hæbbende † ðæm ðe
[26] Dico autem vobis³, quia omni ha-
hæfeð bið g frō ðæm uūt seðe ne hæfes 7 þ hæfeð
benti dabitur, ab eo autem qui non habet, et quod habet
bið genumen frō him
auferetur ab eo.

soðhuæðre fiondas mino ða ðaðe ne paldon
[27] Verumtamen inimicos meos illos, qui noluerunt
mec rixage of him tobrenge hider 7 cearfes befā
me regnare super se, adducite huc et interficite ante
mec 7 ðas miððy gecuoedno poeron fā foerde astag
me. [28] Et his dictis præcedebat ascendens

Hiē
Hierosolyma⁴.

7 aporden pæs miððy geneolecde to
[29] Et factum est quum appropinquasset⁵ ad Beth-
page⁶ et Bethania⁷, ad montem qui vocatur Oliveti,
sende tuoeges ðegnas his cuoeð gaas in poerc
misit duos discipulos suos [30] dicens ite in castellum
þ ongægn is in þ miððy gie ingæð gie gemoetað folo
quod contra⁸ est, in quod introeuntes invenietis pullum

RUSHWORTH.

libram 7 seollað ðæm ðe hæfde teo libras. [25] cpeðon him Drih hæfeð
teo libras. [26] ic cpeðo putudt seðe iop alle hæbbende gisald bið from
ðæm putudt seðe ne hæfeð 7 ðæt hæfeð ginumen bið frō him. [27] soð
hpeðre fiondas mine ða ðeðe ne paldun mec rixiga ofer him tobrenge hider
7 ceorfas bifora me. [28] 7 miððy cpeoðas gicpedeno astag Hierusalem.
[29] giporden pæs miððy to gineolicade to Beth 7 to more seðe giceged
is. . . . [30] cpæð gaað in cæs ðæt fora ongægn us is in ðæt miððy

¹ 'minas'⁴ 'in Hierusalem'⁷ 'Bethaniam'² 'minas'⁵ 'adpropinquasset'⁸ 'contra vos'³ 'qui vobis'⁶ 'Bethphage'

asaldes gebunden ðæm ne ænig æfra monna gesætt un-
assinæ alligatum, cui nemo umquam hominum sedit¹, sol-

doað † unbindas hine 7 tolædes 7 gif hua iuih
vite illum et adducite. [31] Et si quis vos

gefraignas f̃huon unbundon gie sua cuocðes him † ðæm f̃ðon
interrogaverit quare solvitis, sic dicetis ei, Quia

se hlaferd poerco his pilniað
Dñs opera² eius desiderat.

foerdon uūt ðaðe gesendat poeron gemoeton
[32] Abierunt autem qui missi³ erant, invenerunt
sua he cuocð him stonde folo miððy undoendu
sicut dixit illis stantem pullum. [33] Solventib:

ðoñ ðæm ðone folo cuoedon hlaferdas his to ðæm huæd † f̃huon
autem illis⁴ pullum dixerunt domini eius ad illos, Quid

undoað gie þ folo soð ða cuoedon f̃ðon Dril̃ hine
solvitis pullum? [34] At illi dixerunt, Quia Dñs eum

nedðarf hæfeð 7 lædon hine to ðæm Hæt
necessarium habet. [35] Et duxerunt illum ad Ihm,

7 purpon gepoedo hiora onufa ðone folo onsetton
et iactantes vestimenta sua supra pullum inposuerunt⁵

ðone Hæt færende ðoñ hine underbræddon † legdon ge-
Ihm. [36] Eunte autem illo substernebant vesti-

relo hiora on poege
menta sua in via.

RUSHWORTH.

ge ingað ge gimoetas fola asaldes gibundenne ðæm nægnig æfre monna
on gisett unband hine 7 togelædað. [31] 7 gif hpelc iopih gifregne
f̃hpon undoað spa cpeoðas him f̃ðon Dril̃ pere his pilniað. [32] ðona
foerdun putudt ðaðe sended perun 7 gimoettun spa cpeð him ðoñ stoñ
ðone fola. [33] miððy undydon putudt ðæ ðoñ fola cpedun hlaferdas
his to ðæm hpæt undoað ge ðoñ fola. [34] soð hie cpedun f̃ðon Dril̃
hine nedðarfe hæfeð. [35] 7 læddun hine to ðe Hæt 7 purpon gipedo
his onufa ðone fola onsettun ðoñ Hæt. [36] færende ðonne hine
unbræddun † legdon gipedo hiora on poeg. [37] 7 miððy to gineolicadun

¹ 'sedit'² 'operam'³ 'misi'⁴ 'eis'⁵ 'inpossuerunt'

7 miððy geneolecde gee to æfdæll 1 stignr's
 [37] Et cum appropinquaret¹ iam² ad descensum³
 moris ongunnun alle ða menigo ofstigendra
 montis Oliveti, coeperunt omnes turbæ discendentium
 gefeaddon 1 gefeande 7 to herganno God mið stefne micla of
 gaudere et laudare⁴ Dm̃ voce magna super
 allu ða gesegen hæfdon ðæm mæhtum cuoeðende
 omnibus quas viderant virtutibus, [38] dicentes,
 gebloedsad 4 seðe cuom cynig in noma Drih̃ sibb in heofnu
 Benedictus qui venit rex⁵ in nomine Dñi, pax in cælo
 7 puldor in heanissu
 et gloria⁶ in excelsis.

7 sumu ðara of hergum cuoedon
 [39] Et quidam Phariseorum⁷ de turbis dixerunt
 to him laruu geðreat ðegnas ðino ðæm
 ad illum, Magister increpa discipulos tuos⁸. [40] Quibus
 he cuoeð ic sægo iuh þte gif ðas gesuigas stanas
 ipse ait, Dico vobis, quia si hi tacuerint⁹, lapides
 clioppigað 7 þte 1 miððy geneolecde gesæh
 clamabunt. [41] Et ut propinquavit¹⁰, videns
 þ ceastra gepeap of ðær cuoð f̃ðon gif
 civitatem fleuit super illa¹¹, [42] dicens, Quia si
 ðu pistes æc ðu 7 soðlice in ðissu dæg ðinð ðaðe to
 cognovisses et tu¹², et quidem in hac die tua, quæ ad

RUSHWORTH.

to æfdelle mores Oliuete ongunnun alle ðio mengu ofstigende gifeadun
 to herganne Drih̃ stefne micle of allun ða gisegun ðæm mæhtun.
 [38] cpeðende sie gibletsad seðe com in noma Drih̃ sibb on heofne 7
 puldor in heonisse Gode. [39] sume ðara ældra of hergum cpeadun to
 him larop giðreata ðegnas ðine. [40] ðæm he cpeð ic cpeðo iop ðætte
 gif ðas spigas stanas cliopigað. [41] 7 to gineolicade gisæh cæstre
 gipoep ofer ða. [42] cpeð f̃ðon gif ðu pistes ec ðu 7 soðlice on ðissu

¹ 'adpropinquaret'⁴ 'gaudentes laudare'⁷ 'Phariseorum'⁹ 'hii tacuerunt'¹¹ 'eam'² omitted.⁵ omitted.⁸ 'suos,' corrected by a later hand.¹⁰ 'adpropinquavit'¹² 'et' is omitted.³ 'discensum'⁶ 'gloriam'

sibbe ðe sint nu uūt gedegledo † gehyded sindon frō egu
pacem tibi, nunc autem abscondita¹ sunt ab oculis

ðinu f̃ðon cymað dagas on ðec ȝ ymbseleð
tuis. [43] Quia venient dies in te, et circumdabunt

ðec fiondas ðino mið dieȝ ȝ ymbsettas ðec ȝ efne-
te inimici tui vallo, et circumdabunt te et coan-

gehaðrigas ðec eghuona ȝ to eorðo geleegas ðec
gustabunt te undique², [44] et ad terram prosternent³,

ȝ ða suno ðaðe in ðec biðon
et filios qui in te sunt,

ȝ ne fletas in ðec stan of̃ stan f̃ðon
Et non relinquent in te lapidem super lapidē, eo quod

ne oneneu ðu tid soenises ðines ȝ
non cognoveris tempus visitationis⁴ tuæ. [45] Et

infoerde in tem̃ ongann aporpa ða bebycendra in ðæm
ingressus in templum⁵ coepit eicere vendentes in illo⁶

ȝ ða bycendo cuoeð ðæm apritten is þte
et ementes, [46] dicens illis, Scribtum⁷ est quia

hus min hus gebeddes is gie uūt gedydon hia
domus mea domus orationis est, vos autem fecistis illam

cofa hreafera
speluncam latronum.

ȝ pæs lærend dæghuæm in tempel ða aldormen
[47] Et erat docens cotidie in templo, principes

RUSHWORTH.

dæge ðine ðaðe to sibbe ðe nu putud† gidegled † gihyded sint frō egu
ðinu. [43] f̃ðon cumað in ðec dagas ȝ ymbseleð ðe ȝ efne gihaðrigað
ðec fiondas ðine mið ðice ȝ ymbseleð ðec eghuona. [44] ȝ to eorðo
gileccas ȝ suno ðine ðaðe in ðe sint ȝ ne forletas stan ofer stane f̃ðon
ðæt ne onenap ðu tide soecnisse ðine. [45] ȝ infoerde ðe Hæt in
tempel ongan aporpen ða bibycgende in templo ȝ ða bibycgende.
[46] epæð ðæm apritten is f̃ðon hus min hus gibedes is gif ge putud†
dydon hia cofa reofera. [47] ȝ pæs lærende dæghpæmlice on templo

¹ 'absconditum' ² 'et circumdabunt te, et coangustabunt
te inimici tui vallo, et circumdabunt te undique'

³ 'prosternent'

⁴ 'vissitationis'

⁵ 'templo'

⁶ 'templo'

⁷ 'scriptum'

ðā sacer 7 uðūt 7 aldormenn ðæs folces soh-
autem sacerdotum et scribæ et principes plebis quære-
ton hine to spillanne 7 ne gemoeton † ne fundon þte
bant illum perdere. [48] Et non inveniebant quod
dydon him all f~ðon þ folc hlosnende pæs geherde
facerent illi, omnis enim populus suspensus erat audiens
hine
illum.

7 aporden pæs on anu ðara dagona lærende hine
xx. [1] Et factum est, in una dierum docente illo
þ folc in temple 7 bodande efnecuomon
populum in templo, et evangelizante, convenerunt
aldormenn ða sac 7 uðūt mið ðæm ældestu 7
principes sacerdotum et scribæ cum seniorib; [2] et
sægdon ðus cuoeðendo to him cuoeð us in huælc mæht
aiunt¹ dicentes ad illum, Dic nobis in qua potestate
ðas ðu doest † huælc is seðe gesald ðe ðios mæht
hæc facis, aut qui² dedit tibi hanc potestatem.
ondswarede ða cuoeð to him pællō frægna iuih
[3] Respondens autem dixit ad illos, Interrogabo vos
7 ic anu porde ondsuariaðe † ondswareð me ful-
et ego unum³ verbum, respondete⁴ mihi, [4] bap-

RUSHWORTH.

aldormen ða sacerdas 7 uðputu 7 ældro ðæs folces sohtun hine to
slaanne. [48] 7 ne gimitun † ne fandun hpæt dydon him alle forðon
ðæt folc hlosnende pæs giherde hine.

XX. [1] 7 giporden pæs on anum dæge ðara lærde hine ðæt folc in
temple 7 bodende efne comun ða aldormen sacerda 7 uðputu mið ðæm
ældrum. [2] cpeðende to him cpæð us in hpelcer mæhte ðas ðu does
7 hpelc is seðe seleð ðe ðas mæhte. [3] ondsparade ða cpæð to ðæm
pelle fregna iopih 7 ic porde giondsporigað me. [4] fulpiht Ioh of

¹ omitted.³ omitted.² 'quis est qui'⁴ 'respondite'

‘uht Ioh̃ of heofnũ pæs t̃ frō monnũ soð
tismum Iohannis de cælo erat, an ex hominib: ? [5] At

hia gesmeaudon bituīh him cuoeðende f̃ðon gif pe cuoeðas of
illi cogitabant inter se dicentes, quia si dixerimus de

heofnũ cuoeðeð he f̃huon f̃ðon ne gelefde ge him gif
cælo, dicet, Quare ergo non credidistis ei¹ ? [6] Sin²

ðoñ pe cuoeðas frō monnũ þ̃ folc all gestænað
autem dixerimus de hominib: plebs³ universa lapidabit

usig untuendlic sindon f̃ðon frō Ioh̃ pitga þ̃te poere
nos, certi sunt enim Iohannem prophetam esse.

⁊ geondsuaeredon þ̃te hia ne piste huono he poere
[7] Et responderunt se nescire unde esset.

⁊ se Hæt cuoeð ðæm ne ic iuh cuoeðo in huoele
[8] Et Ihs⁴ ait illis, Neque ego vobis dico in qua

mæht ðas ic dōm
potestate hæc facio.

ongann he ða cuoeða to ðæm folce geddung ðios
[9] Coepit⁵ autem dicere ad plebem parabola⁶ hance.

monn gesette pingearð ⁊ agæf hia ðæm buenðũ ⁊ he
Homo plantavit vineam, et locavit eam colonis, et ipse

suiðe fearr pæs monigū tidū
peregre fuit multis temporib:.

⁊ in tid sende to bigengũ esne þ̃te of
[10] Et in tempore misit ad cultores servum, ut de

RUSHWORTH.

heofne pæs t̃ from monnum. [5] soð hia gismeadun bitpih him
cpeðende forðon gif pe cpeoðas of heofne cpeðes us forhpon forðon
næ gilefdon ge him. [6] gif ðonne pe cpeoðas from monnũ þ̃ folc all
gistæneð usih putudt̃ sindun forðon from Ioh̃ pitga þ̃te pere. [7] ⁊
ondsporade him ne pistun hpona pere. [8] ⁊ ðe Hæt (⁊ ðe Hæt) cpeð
him ne ic cpeðo iop in spa hpelee mæhte ðas ic dom. [9] ongan ða
cpeoða to ðæm folche geddunge ðas mon gisette pingearð ⁊ agæf hine
ðæm byendũ ⁊ he spiðe fear pæs monigū tidum. [10] ⁊ to tide sende

¹ ‘credidisti illi’² ‘si’³ ‘ples,’ corrected by a later hand.⁴ These words are twice written in R.⁵ ‘cæpit’⁶ ‘parabulam’

pæstm ðæs pingeardes saldon him ða ðe geðorscen f^{le}orton
fructu vinea¹ darent illi, qui cæsum² dimiserunt³

hine idelhende
eum inanem.

7 togeécde oðerne esne to sendanne ðailco uūt
[11] ⁴Et addidit alterum servum mittere, illi autem

ðone æc geðurscon 7 apoerdon mið teancuidu^u f^{le}orton
hunc quoq cædentes et afficientes contumelia dimiserunt

idilhende 7 togeécde ðone ðirdde to sendanne ða æc
inanem. [12] Et addidit⁵ tertiam mittere, qui et

ðone geundadon apurpon cuoeð ða f uūt hlaferd
illum vulnerantes eiecerunt. [13] Dixit⁶ autem Dñs

ðæs pingeardes huæd ic do ic sendo sunu min leof^u
vinea⁷, Quid faciam? mittam filium meum dilectum,

poen is f uūt miððy done ilca gesegon gesceomadon
forsitan cum hunc viderint vereb^uantur.

ðone miððy gesegon ða buendo gesmeadon in him
[14] Quem cum vidissent coloni cogitaverunt in⁸ se

cuoedon ðes is erfuard putu^u ofslæh hine þte usra sie
dicentes, Hic est heres, occidamus illum, ut nostra fiat

ðio erfuardnise 7 apoerpen pæs hine buta ðæm pingearde
hereditas⁹. [15] Et eiectum¹⁰ illum extra vineam

ofslogon
occiderunt.

RUSHWORTH.

to bigengum esne þte of pæstm^u pingeardes þte salde him. [11] ða ðe
giðorscen forleortun hine idelhende. [12] 7 to gieode ðirdan siðe to
sendanne ða ðe 7 ðailco gipundadun aporpun. [13] cpæð ða ðe hlaferd
ðæs pingeardes hpæt ic dom ic sendo suno minne leofne poen is f putud
miððy ðon^u ilco ge gisegun giscomadun. [14] ðon^u miððy gisegun ða
byende gismeodun bitpih him cpeðende ðes is erfepord putud^u ofsla pe
hine 7 unserra erfepoard siæ. [15] 7 apurpen pæs hine buta ða cæstre

1 'vinia'

2 'cæssum'

3 'dimisserunt'

4 Verse 11 is omitted.

5 'addedit'

6 'dixerunt'

7 'vinia'

8 'intra'

9 'et nostra hereditas fiat'

10 'jectum'

huæd f̃ðon does ðæm hlaf̃ ðæs pingeardes cymeð
 Quid ergo faciet illis Dñs vinea¹? [16] Veniet
 7 spilleð buendo ðas 7 selleð þ̃ pingeard oðrū monnū þ̃ miððy
 et perdet colonos istos, et dabit vineam² aliis³, Quo
 pæs gehered hia cuoedon him suæ ne sie he ða be-
 audito dixerunt illi, absit. [17] Ille autem aspi-
 heald hia cuoeð huæd is æc ðis þ̃te apritten is
 ciens eos dixit, Quid est ergo hoc quod scribtum⁴ est?
 stan ðone f̃cuomon t̃eðpitadon timbrende ðes aporden
 lapidem quem reprobaverunt ædificantes hic factus
 pæs on heafud ðæs huōmes
 est in capud anguli.

eghuoelc seðe gefalleð onufa ðæm stane efnege-
 [18] Omnis qui ceciderit⁵ supra illum lapidē conqwas-
 quoecad bið onufa ðone ðon t̃ uūt bið gefælled gegrindes
 sabitur⁶, supra quem autem ceciderit, comminuet
 hine
 illum.

7 sohton aldorm̃ ðara sac̃ 7 ða uðuto
 [19] Et quærebant principes sacerdotum et scribæ
 to sendanne in hine hondo ðæm tid 7 ðondreadon
 mittere in illum manus illa⁷ hora, et timuerunt
 þ̃ folc ongetton f̃ðon þ̃te to ðæm t̃ to him seot gecuoede
 populum, cognoverunt⁸ enim quod ad ipsos dixerit⁹

RUSHWORTH.

ofslogun h̃pæt forðon doed̃ ðæm ðe hlafard ðæs pingeardes. [16] cymeð
 7 spilled̃ byende ðas 7 seleð ðæm pingeard oðrū miððy þ̃ pæs gihered
 cpedun hia ne sie spa [17] he ða biheold h̃æ cpæð h̃pæt is forðon ðis
 þ̃ apriten is stan ðoñ forecomun edpitadun timbrende ðis giporden pæs
 on heofud ðæs hpommes. [18] eghpelc seðe gifalleð onufa ðæm stane
 efne gicpæceð bið ofer ðone ðonne bið gifælled gigrindes hine. [19] 7
 sohton aldormen ðara sac̃ 7 uðputu to sendanne on hine hond in ðæs
 tide 7 ondreordun þ̃ folc ongetun forðon þ̃te to ðæm cpæð onlicnisse

¹ 'viniaë'² 'viniam'³ 'alis'⁴ 'scriptum'⁵ 'cicidit'⁶ 'conquassavit'⁷ 'in illa'⁸ 'cognuerunt'⁹ 'dixit'

onlicnise ðios 7 hia behealdon sendon
similitudinem istam. [20] Et observantes¹ miserunt

sāeras ða ðe hia soðfæsto porhton 7 teledon 7 bebrugdon 7 þe
insidiatores qui se iustos simularent² ut

genomo hine on pōrd 7 7 þe saldun hine ðam aldordōm
caperent eum in sermone, et traderent eum principatui

7 onpælde ðæs undercyniges 7 gefrugnon
et potestati præsidis. [21] Et interrogaverunt

hine cuoeðendo laruu pe piston 7 þe recte ðu cuoðes 7
illum, dicentes, Magister, scimus quia recte dicis et

læres 7 ne onfoæs ðonsion ah in soðfæstnisse poege
doces³ et non accipis personam⁴, sed in veritate viam

Godes ðu læres is reht us to seallanne 7 gafel ðam caseri
Dī doces. [22] Licet nobis dare tributum Cæsari⁵

7 no sceauade 7 beheald ða facen 7 esuicnise hiora
an⁶ non? [23] Considerans autem dolum illorum

cuoeð to him fhuon mec gie costages adeauæð me
dixit ad eos⁷, Quid me tentatis⁸? [24] Ostendite mihi

7 penning huæs hæfeð onlicnessa 7 ðnmercung 7 7napritting
denarium, ejus habet imaginem et inscriptionem⁹?

ondsuaeredon cuoedon ðæs caseres
Respondentes dixerunt Cæsaris¹⁰.

7 cuoeð ðam agefað 7 ageldas fðon ðæ ðe ðæs caseres
[25] Et ait illis, Reddite ergo quæ Cæsaris¹¹

RUSHWORTH.

ðios. [20] 7 biheoldun sendun stearas ða ðe hie soðfæste porhtun 7 þe
geongunne hine on porde 7 7 þe saldun hine ðam aldordome 7 to onpælde
ðæs undercyniges. [21] 7 gifrugnon hine cpeðende larop pe putun
ðætte reht ðu læres 7 cpeðes 7 ne onfoas onsione ah in soðfæstnisse
poege Godes ðu læres. [22] is reht us to sellanne ðon gerlo ðam
Casere 7 noo, [23] sceapade 7 biheald espic hiora cpæð to ðam hpæt
mec ge costigas. [24] æteopað me ðone pennig hpæt hæfes onlicnisse 7
onmercunge ondsparadun cpedun ðæs Caseres. [25] 7 cpæð ðam

¹ 'observatione'

² 'simularent'

³ 'doces et dicis'

⁴ 'personas'

⁵ 'Cæsari'

⁶ 'aut'

⁷ 'illos'

⁸ 'temptatis'

⁹ 'inscriptionem'

¹⁰ 'Cæsaris'

¹¹ 'Cæsaris'

sindon ðæm casere ȝ ðaðe Godes sindon Gode ȝ ne
sunt Cæsari¹, et quæ Dī sunt Dõ. [26] Et non
mæhton pord his getela fā ðæm folce ȝ
potuerunt verbum eius repræhendere coram plebem², et
apundradon in ondsæru³ his gesuiglon
mirati in responsis³ eius tacuerunt.

geneolecdon ðon⁴ sum⁵o ðaðe
[27] Accesserunt autem quidam Saducæorum⁴ qui
onsæccað þte se erest ȝ frugnon hine
negant esse resurrectionem, et interrogaverunt illum⁵,

cuoeðendo laruu Mo⁶ aprat us gif broðer
[28] dicentes, Magister⁶, Moses⁷ scribsit nobis, si frater
huoelchnoeges dead bið ȝ se hæbbe þte pif
alicuius mortuus fuerit habens uxorem,

ȝ ðes butta sunu bið þte onfoe hia broðer his
Et hic sine filiis fuerit, ut acciperet eam frater eius
þm pife apæcce sēd broðre his seofono f⁸ðon
uxorem suscitet⁸ semen fratri suo. [29] Septem ergo
broðero poeron
fratres⁹ erant,

ȝ se f¹⁰ma onfeng ȝ genom þ pif ȝ dead pæs buta
Et primus accepit¹⁰ uxorem et mortuus est sine
sunu¹¹ ȝ sohte ȝ fylgde onfeng ða ite ȝ he ȝ ðe dead
filiis. [30] Et sequens accepit¹¹ illam, et ipse mortuus

RUSHWORTH.

agreofað forðon ðaðe ðæs Caseres sindun ðæm Casere ȝ ðaðe Godes
sindun Gode. [26] ȝ ne mæhtun pord his gitela bifora ðæm folche ȝ
apundrade on ondspre his ȝ spigadun. [27] gineolicadun ðon sum
ðara hiora ðaðe ne onsæccað ðætte sie erest ȝ gifregn hine.
[28] cpeðende Moyses prat us gif broðer hpelceshpogu dead bið ðe
hæfle pif ȝ ðes buta suno bið þte onfoe ða broðer ðæm pife ȝ apeece
sed broðer his. [29] siofune forðon broðor his peron ȝ ðe forma onfeng
pif ðæt ȝ deod pæs buta suno. [30] ȝ sohte ȝ fylgde onfeng ðailco

¹ 'Cessari'² 'plebe'³ 'responso'⁴ 'Saduceorum'⁵ 'eum'⁶ omitted.⁷ 'Moyeses'⁸ 'et suscitet'⁹ R. adds 'ejus'¹⁰ 'accipit'¹¹ 'accipit,' the rest of the verse is omitted.

pæs buta sunu[~] ȝ se ȝirdda genom hia ongelic
est sine filio. [31] Et tertius accepit illam¹, similiter

ȝ alle seofono
et omnes septem,

ȝ ne hio f̃leorton sēd ȝ deado poeron æt
Et non relinquærunt semen, et mortui sunt. [32] No-

nesta ȝ hlæt̃m[~] allra hio deado pæs æc þ pif in
vissima² omnium mortua est et mulier. [33] In resur-

erest f̃ðon huæs ȝara ȝ hiora bið þ pif æft̃ðon ȝa-seofono
rectione ergo, cuius eorum erit uxor? siquidem septem

hæfdon hia ȝ þ ilca pif
habuerunt eam uxorem³.

ȝ cuoed̃ ðæm se Hæt suno poreldes ȝisses gesinig[~] ȝ
[34] Et ait illis Ihs, Filii sæculi huius nubunt et

sald biðon to brydlopu[~] ȝa uūt ȝaðe pyrðe habbað ȝ
traduntur ad nuptias, [35] Illi autem qui digni

pyrðe biðon porulde ðæm ȝ erest frō deadū ne
habebuntur sæculo illo, et resurrectione ex mortuis, neq:

sinigað ne lædeð ȝ fatas pifo ne f̃ðon leng of[~] þ
nubunt neq: ducunt uxores, [36] neq: enim⁴ ultra

deadage magon gemæcca ȝ gelico f̃ðon englu[~] biðon ȝ sunu
mori poterint⁵, æquales⁶ enim angelis sunt, et filii

biðon Godes miððy biðon suno eristes f̃ðon
sunt Dī cum sint filii resurrectionis⁷. [37] Quia

RUSHWORTH.

gilice. [31] ȝ alle ȝa siofune ȝ ne forleortun sed ȝ deode perun.
[32] hio æt nesta ȝ lætemest ȝa alra deod pæs ȝ pif þ. [33] in eriste
forðon pæs hiora ȝ ȝara bið þ pif gif æfterðon ȝa siofune hæfdun hia.
[34] ȝ cwæð ðæm ðe Hæt suno peorulde ȝisse gisinnigo ȝ sald bioðon to
brydhlopum. [35] ȝa putud̃ ȝaðe pyrðe habbað ȝ pyrðe bioðon
peorlde ȝæs ȝ on eriste from deaðe ne synnigað ne lædas ȝ ne foas pif
ȝa. [36] ne f̃ðon leng deadiga magun gimæcce f̃ðon englas sindun
ȝ sunu sindun Godes miððy bioðo suno erestes. [37] f̃ðon soðlice

¹ The words from 'et . . . illam' are omitted.

² R. adds 'autem'

³ omitted.

⁴ 'jam'

⁵ 'poterunt'

⁶ 'equales'

⁷ 'resurrectiones'

soðlice arisað deaðo 7 Mō adeaude ætt ðæm
 vero¹ resurgant² mortui et Moses³ ostendit secum ru-
 heape suæ cuoeð Drih⁴ God Abraham 7 God Isaces 7
 bum⁴, sicut dicit Dñm Dm Abraham⁵ et Dm Isaac et
 God Iacobes God ðon t uūt ne is deadra ah
 Dm Jacob, [38] Ds autem non est mortuorum sed

hlifigiendra alle f ðon hlifigað him ondsuaredon
 vivorum, omnes enim vivunt ei. [39] Respondentes⁶

ða sumo ðara uðuutana cuoedon laruu pel ðu cuede
 autem quidam scribarum dixerunt, Magister bene dixisti,

7 leng t forðor ne darston hine ænight ge-
 [40] et amplius non audebant eum quicquam inter-
 frægne
 rogare⁷

cuoeð uūt t ðon to ðæm huu cuoeðas Crist
 [41] Dixit autem ad illos, Quomodo dicunt Chrm
 sunu Dauides þte see 7 se ilca Dauid cuoeð on boec
 filium David esse⁸? [42] Et ipse David dicit in libro

ðara salma
 Psalmorum⁹,

cuoeð Drih⁴ Drihtne minū sitt to suiðru⁴ minū
 Dixit Dñs Dño meo, sede a dextris meis,

oð þte ic setto fiondas ðine to fotscoemel fota
 [43] Donec ponam inimicos tuos scabellum¹⁰ pedum

RUSHWORTH.

ariseð ða deade . . . æteopde heope . . . spa cpæð Drih⁴ God Abrahames
 7 God . . . 7 God . . . [38] God putudt ne is deadra ah lifigendra alle
 forðon lufigað him. [39] ondsporade sum ðara uðputana cpæð pel ðu
 cpede. [40] 7 leng t forðor ne darston hine gifregna æniht. [41] cpæð
 ða to ðæm huu cpeoðas ge Crist sunu pere Dauides. [42] 7 he
 Dauid cpæð on boec ðara salmana cpæð Drih⁴ Drih⁴ne minū sitte to
 spiðra min. [43] oððæt ic sette fiondas ðine scomel fota ðinra.

¹ 'vere'² 'resurgent'³ 'Moyses'⁴ 'rubum secus'⁵ 'Abracham'⁶ 'responden'⁷ R. adds 'quicquam'⁸ 'esse David'⁹ 'salmorum'¹⁰ 'scapillum'

⁶ 'gazophilacio'

7 cuoeð soð is þ ic cuoeðo iuh þte pidua ðas † ðios
 [3] Et dixit, Vere dico vobis quia vidua hæc
 ðarfe f̃ðor ðon alle sende f̃ðon alle ðas † ða
 pauper¹ plus quam omnes misit², [4] nam omnes hi³
 of monigfaldnise him sendon in · ðingū Godes ðios uūt of
 ex abundantia sibi miserunt in munera Dī, hæc autem ex
 ðon þte pona is † f̃loren is † pæs hire all lifoðen hire ðone † þ
 eo quod deest illi omnem victum suum quem
 hæfde sende
 habuit misit.

7 ðara sum̃ cuoeðendũ of temple þte mið stanū
 [5] Et quib:dam dicentib: de templo, quod lapidib:
 godũ 7 geafũ gehrined pere cuoeð ðas ðaðe
 bonis et donis ornatum esset, dixit, [6] Hæc quæ
 gie gesegon † geseað cymað dagas on ðæm ne bið f̃leten
 videtis venient dies in quibus non relinquetur
 stan of stane seðe ne bið tostrogdan
 lapis⁴ super⁵ lapidem qui non destruat.

gefrugnon ðoñ hine cuoeðendo hæsere
 [7] Interrogaverunt autem⁶ illum dicentes, Præceptor,
 huoenne ðas † ða biðon 7 huoele † huæd becon † tacōn miððy
 quando hæc erunt, et quod⁷ signum cum
 to posanne † geporða † þte sie onginnað seðe cuoeð geseað
 fieri incipient? [8] Qui dixit, Videte

RUSHWORTH.

mesleno ðeorfungas tpoegē. [3] 7 cpæð soð is ðæt ic cpeðo iop ðætte
 pidpe ðios ðorfende forðor ðon alle sende. [4] forðon ðes ða alle of
 monigfaldnisse him sendun on ðingum Godes ðios putadt of ðon ðætte
 pona is hir all lif hire ðæt hio hæfde hio sende. [5] ðara sum cpeðendu
 of temple ðætte mið stanum godum 7 geofum girinad pere cpæð.
 [6] ðios ðaðe gisegun cymeð dagas of ðæm ne bið forleten stan ofer
 stane seðe ne bið strogdan. [7] gifrignun ðoñ hine cpeðende hesere
 hpenne ðas bioðon 7 hpele gif becon miððy bið ðæt he onginneð.
 [8] seðe cpæð giseað ðætte ge se bispicen monige forðon cumað in

¹ 'paupercula'² 'missit'³ 'hii'⁴ 'lapes'⁵ 'supra'⁶ omitted.⁷ 'quod si'

ne þte gie se bisuicen menigo f̃ðon hia cymað on noma minu
 ne seducamini¹, multi enim venient in nomine meo
 cuoeðendo þ ic am 7 ðio tid geneoleceð f̃ geneolecde
 dicentes quia ego sum², et tempus appropinquavit,
 nallað gie f̃ðon geonga æft̃ him f̃ ðæm
 nolite ergo ire post illos.

miððy uūt gie gehereð gefehto 7 ymbsetnungo 7 ymb
 [9] Cum autem audieritis praelia³ et seditio-

burgu nallað iuih forhtiga gedæfneð is ærist ðas to posanne
 nes, nolite timere⁴, oportet primum hæc fieri,

ah huoeðre ne sona þ ende ða gecuoed ðæm arisað
 sed non statim finis. [10] Tunc dicebat illis, Surget

cynn pið f̃ ongægn cynne 7 rice pið rice
 gens contra gentem, et regnum adversus regnum,

eorðthroernisso miclo biðon ðerh stoua 7 doeðbernisse f̃ un-
 [11] terræ⁵ motus magni erunt per loca et pesti-

cūðo adlo 7 hungro 7 fyrhtnisso of heofnu 7 becono micelo
 lentia et fames, terroresque de cælo et signa magna

bioðon
 erunt.

ah ær ðas alle onporpað iuh honda hiora
 [12] Sed ante hæc omnia incient⁶ vobis manus suas⁷

7 aoehtad ge biðon iuih sellas in somnungu 7 hæftu
 et persequentur tradentes in synagogas⁸ et custodias⁹

RUSHWORTH.

noma minum cpeðende forðon ic am Crist 7 ðio tid toagineolicað nallað
 ge forðon gonga æfter ðæm. [9] mið putudt ge giherað gifeht 7
 ymbsetnunge nallað giforhtiga gidæfne is ærist ðas to posanne ah
 hpeðre ne sona ðe ende. [10] ða gecpeoð að ðæm arises cynn f̃
 ongægn cynne 7 rice pið rice. [11] 7 eorðo hroernis micelo bioðon
 ðerh stoppe 7 doeð bernisse 7 hungor fyrhtnisso of heofnum 7 becono
 micelo bioðon. [12] ah ær ðas alle onginneð iopih honda 7
 gioehted ge bioðon sellas iopih in somnungu 7 in hæftum iopih sellas

¹ 'seduducamini'

⁴ 'terreri'

⁷ omitted.

² 'sum Christus'

⁵ 'et terræ'

⁸ 'synagogis'

³ 'proelia'

⁶ 'incipient'

⁹ 'custodientes'

iuih seallað æc cyninges 7 to undercyningu[~] f^e noma
tradentes et¹ reges et ad² præsides propter nomen
minu[~] gelimpeð ðon[~] iuh in cyðnisse
meum, [13] continget autem vobis in testimonium.

gesetteð f[~]ðon in heortum iuerum ne gie f[~]ðencge
[14] Ponite³ ergo in cordib: vestris non præmeditari
huu gie ondspariga † onduarde
quemamodum respondeatis,

ic f[~]ðon sello iuh muð 7 æc snyttro ðæm
[15] Ego enim dabo vobis os et sapientiam cui
ne hia magon piðstonda 7 piðcuaeða † ongeagn alle
non poterint⁴ resistere et contradicere omnes
piðerpordas † fiondas iura gesald gie biðon uūt fro[~]
adversarii⁵ vestri. [16] Trademini autem a

aldru[~] 7 broðru[~] 7 megu[~] 7 friondu[~] 7 to deaðe
parentib: et fratrib: et cognatis et amicis, et morte
acuoeallað fro[~] iuh † of iuih 7 gie biðon lað allū. ✠. nū
afficient⁶ ex vobis, [17] et eritis odio⁷ omnib:

f^e noma mīn 7 hēr of heafde iuro
propter nomen meum, [18] et capillus de capite vestro

ne bið f[~]loren † ne losað 7 on ðyld iuro gie byeð
non peribit, [19] et in patientia vestra possi-

† gie agnigað sauelo iuro
debitis⁸ animas vestras.

RUSHWORTH.

to cynigas 7 untercyniges fore noma minu[~]. [13] gilimpe ðon[~] iop on
cyðnisse. [14] gisettað me f[~]ðon in heortum ioprum ne ge forðence
hu † spa ge ondsporigað. [15] ic f[~]ðon selo iop muð 7 snytru ðæm ne
magun hia giøndsporia 7 piðcpeoða alle piðerporda iopre. [16] gisald
ge bioðon ðon[~] from aldru[~] 7 broðrom 7 friondom 7 megu[~] 7 to deaðe
acpellað of iop. [17] 7 ge bioðon laðe allum fē noma minum. [18] 7
her of heofde ioprum ne bið f[~]loren. [19] 7 on ðylde iopre settas ge

¹ 'ad'² omitted.³ 'ponite me'⁴ 'poterunt'⁵ 'adversari'⁶ 'adficiant'⁷ 'odie'⁸ 'possedebētis'

miððy ðoñ gie geseað t̃ gie geseas fr̃ here þte se
 [20] Cum autem videritis ab exercitu cir-
 ymbalsald t̃ ymbsetet Hið ðoñ putas gie þte geneolecað
 cumdari Hierusalem, tunc scitote quia appropin-
 f̃letnise t̃ poestenise hire
 quabit¹ desolatio eius.

ðoñ ðaðe in sindon t̃ biðon fleað in morum
 [21] Tunc qui in Iudæa² sunt fugiant in montes,
 ʒ ðaðe in middum hire ofstigeð ʒ ðaðe in londuñ ne
 et qui in medio eius descendant³, et qui in regionib: non
 gaað in ðær f̃ðon dagas præcnise ða biðon þte
 intrent in eam. [22] Quia dies ultionis hi⁴ sunt, ut
 se gefylledo alle ðaðe auritteno sindon
 impleantur omnia quæ scribta⁵ sunt.

pæ ðoñ ðæm berenduñ ʒ foedenduñ on ðæm
 [23] Væ autem prægnantib: et nutrientib: in illis
 daguñ
 diebus,

bið f̃ðon of̃suiðnise micelo onufa eorðo ʒ præððo folce
 Erit enim præsura magna supra terrā et ira populo
 ðissuñ
 huic.

ʒ hia gefallas in muðe suordes ʒ geðeado gelæded biðon in
 [24] Et cadent in ore gladii, et captivi ducentur in

RUSHWORTH.

saple iopre. [20] miððy ðonne giseað ge ðætte ymbalsald from herge
 Hierūs ðoñ putas ge ðætte gineolicað f̃leonis t̃ apestnise hire.
 [21] ðoñ ðaðe in Iudeuñ sindun fleas on moras ʒ ðaðe on middum
 hire ne astigeð ʒ ðaðe on londum ne ingongas in ða. [22] forðon
 dagas precnise ðas sindun þ se gifylled alle ðaðe apriteno sindun.
 [23] pæ ðonne ðæm berendum ʒ foedenduñ in ðæm dagum bið f̃ðon of̃
 spiðnissum micelre of̃ eorðo ʒ præððo folche ðissuñ. [24] ʒ fallað hie

¹ 'adpropinquavit'
³ 'descendant'
⁵ 'scripta'

² 'Iudia'
⁴ 'hii'

alle cynno † hædno ȝ Hiē bið ahened † gehniðrad fro^o
omnes gentes, et Hierusalem calcabitur a

hædnū oððæt se gefylled tido ðara cynna
gentibus donec impleantur¹ tempora nationum.

ȝ biðon becenon on sunna ȝ mona ȝ on tunglū ȝ on
[25] Et erunt signa in sole et luna et in stellis, et in
eorðum of^o suidnisse hædna † hæðinra mið f^oescending suegunnīs
terra pressura² gentium præ confusione³ sonitus

sæs ȝ yðana ðæm f^ocum^oenū monnū f^oe
maris⁴ et fluctuum, [26] arecentib: hominib: præ

egisa ȝ bides basnung
timorem⁵ et expectatione

ðaðe ofercymmas allum ymbhuirfte f^oðon mæagno
Quæ superveniunt universo orbi, nam virtutes⁶

heofna biðon gestyredo
cælorum movebuntur.

ȝ ða geseað sunu monnes cymende in
[27] Et tunc videbunt filium hominis venientem in
polene mið onpæld micla ȝ ðrymm ðæm ȝ ðas
nube cum potestate magna et maiestate. [28] His

uūt to posanne onginnendū
autem fieri⁷ incipientib:

eftlocað ȝ ahebbað heafda iuera f^oðon geneolecað
Respiceite et levate capita vestra quoniam appropin-

RUSHWORTH.

in muð spordana ȝ giðiode todæled bioðon in alle cynn ȝ ahened bið
fro^o hædnū^o ðeodu^o oððæt sie gifylled ðio tid ðara cynna. [25] ȝ
bioðon becenon on sunna ȝ mona ȝ steorra ȝ on eorðo oferspiðnisse
hæðnana mið forscendinge spinfunge ȝ sæs ȝ ðara yðana. [26] ðæm
forcunnum monnum f^ore egsa ȝ biðes basnunge ðaðe ofer cumað allū^o
hpyrft f^oðon mægen heofna onpended bið. [27] ȝ ða giseað sunu
monnes cymende in polenum mið onpælde miclum ȝ ðrymme.
[28] ðæm putuðf onginnendum eftlocigað ȝ ahebbað heofodo iopre

¹ 'impleantur'² 'præsura'³ 'confusione'⁴ 'et maris'⁵ 'timore'⁶ 'virtutis'⁷ omitted.

alēsenis iuer 7 cuoeð ðæm onlicnisse
quat¹ redemptio vestra. [29] Et dixit illis similitudinem,

geseað þ ficebeam 7 alle treo miððy forabrengað
Videte ficulneam et omnes arbores, [30] cum producunt

uūt of him pæstm pitteð gie þte neh is ðe sūmer
iam ex se fructum, scitis quoniam prope est æstas.

on ða pisa 7 gie miððy gie geseað ðas þte aporðe f þte hia se
[31] Ita et vos, cum videritis hæc fie-

aporden puttað gie þte neh is f bið ric Godes
ri, scitote quoniam prope est² regnum Dī.

soð is þ ic cuoeðo iuh þte ne gelioreð cneoreso
[32] Amen dico vobis quia non præteribit generatio

ðios oðð þ alle hia se aporden heofon 7 eorðo biðon ge-
hæc donec omnia fiant. [33] Cælum et terra transi-

liorad pordo uūt ðas ne ofliorað
bunt, verba autem hæc non transient.

behaldað ðon iuih eaðe mæge f þte ne se ahefigad
[34] Attendite autem vobis, ne forte graventur

hearto iuero on of fylo 7 mið druncen 7 gemnisu ðisses
corda vestra in crapula, et ebrietate et curis huius

lifes
vitæ,

7 ofcyma on iuih færlie dæge ðio f ðe ☩.
Et superveniant³ in vos repentina dies illa,

suelce sado fðon ofcymeð on allum ðaðe
[35] tamquam laqueus enim superveniet⁴ in omnes qui

RUSHWORTH.

fðon neolicað onlesnisne ioprum. [29] cpæð him onlicnisne giseað
ðon ficebeom 7 alle treo. [30] miððy fēbrengas put of him pæstm
putað ge ðætte neh is ðe sumor. [31] on ða pise 7 ge miððy
giseað ðas posa putað ge þte neh bið rice Godes. [32] soð ic
cpeðo iop þte ne gilioreð cneorespe ðios oððæt alle hia se aporden.
[33] heofun 7 eorðo giliored bioðon pord putudt min ne oferlioreð.
[34] bihaldas ðonne iopih eaða mæge þte ne se ahefigad heorte iopre
on of fylo 7 druncennisne 7 gemmisne ðisses lifes 7 ofercumað on iopih
ferlice dagas ðæm. [35] spelce sade fðon ofcymeð on alle ðaðe

¹ 'adpropinquat'² 'erat'³ 'superveniat'⁴ 'superveniet'

sittað of[~] onsione all eorðes pæccæs f[~]ðon
sedent super faciem omnis terræ. [36] Vigilate itaq:

alle tide gebiddande þte gie sie pyrðo to habbanne to gefeanne
omni tempore orantes, ut digni habeamini fugere

ðas alle ðaðe tocymendo sint 7 stonda fā sune mon-
ista omnia quæ futura sunt, et stare¹ ante filium homi-

nes pæs ðoñ dagum lærende in temple næhtu[~]
nis. [37] Erat autem diebus docens in templo, noctib:

æc foerde gepunade on more seðe is geceiged Olebearu mō
vero exiens morabatur in monte qui vocatur Oliveti.

7 all þ folc to him in temple
[38] Et omnis populus manicavat² ad eum in templo

to heranne hine
audire eum³.

geneolecað ðoñ[~] dæg symbol dærstana
xxii. [1] Appropinquabat autem⁴ dies festus azymo-
rum⁵ qui vocatur⁶ Pascha.

7 sohton aldoŕm sâc 7 ða uðutu[~]
[2] Et quærebant principes⁷ sacerdotum et scribæ
hūu mæghton acuoella hine ondreardon f[~]ðon þ folc
quomodo interficerent eum, timebant⁸ vero plebem.

RUSHWORTH.

sittað of[~] onsione alle eorðo. [36] pæccas forðon alle tide gibiddende
þte ge gie pyrðe to fleanne ðas alle ðaðe tocymende sindun 7 stondað
fore sunu monnes. [37] pæs ðoñe on dagum lærende on templo næhtum
ec foerde gipunade on more seðe giceged bið [38] 7 all ðæt folc
comun ar to him in tempil.

XXII. [1] gineolicað put[~] dæg symbols ðara dærstana ðæt giceged
bið Eostu. [2] 7 sohtun from aldor sacerdom 7 uðputu[~] hu hine acpelle

¹ 'staræ'

² 'mane cadebat'

³ R. omits 'audire eum'

⁴ The first two words of this verse are omitted in the original, but
supplied by a later hand.

⁵ 'azemorum' ⁶ 'dicitur'

⁷ 'summi'

⁸ This word is twice written.

infoerde ðoñ se piðerporda in seðe geceiged is
[3] Intravit autem Satanas in Judam qui vocatur¹

Scarith an of ðæm tuoef
Scarioth unum de duodecim,

ƿ foerde ƿ sprecend pæs mið aldormoñ sǣc
[4] Et abiit² et locutus³ est cum principib: sacerdotum

ƿ lǣruū huu hine mæhte gesealla him
et magistratib: quemammodum⁴ illum traderet eis.

ƿ gefeando poeron ƿ ðafando poeron feh him
[5] Et gavisī sunt et pacti sunt pecuniam illi

to seallanne † geseaht ƿ geheht ƿ sohte þ tidlic-
dare. [6] Et spondit et querebat⁵ oportu-

nisse þte mæhte seat hine buta ðæm hergū cuoð ðoñ
nitatem ut traderet illum sine turbis. [7] Venit autem

dæge dærstana in ðæm nedðarf pæs þte pere geslægen eostro
dies azymorum⁶ in qua necesse erat occidi Pascha.

ƿ sende Pet̃r ƿ Ioh̃ gecuoed̃ geongað gearuas
[8] Et misit Petrum et Johannem dicens, Euntes parate

us eostro þte pe ette soð hia cuoedon huoe
nobis Pascha ut manducemus. [9] At illi dixerunt, Ubi

pilt ðu þte poe gearuia ƿ cuoed̃ to ðæm heono infærendū
vis paremus? [10] Et dixit ad eos, Ecce euntib:

iuh † ip in ða ceastra togægniesiorneð iuh monn ombor full
vobis in civitatem⁷, occurrit⁸ vobis homo amphoram

RUSHWORTH.

mæhtun ondreordun f ðon þ folc. [3] infoerde ðoñ ðe piðerporda
i Iudeas seðe giceged is Scariothisca an of ðæm tpeifu. [4] ƿ foerde
ƿ sprecende pæs mið aldormonnum ðara sacerda ƿ larpum hu hine
mæhte hine sella him. [5] ƿ gifeande perun ƿ ða gifeande perun feh
him to sellanne. [6] ƿ giheht ƿ sohte ðætte tidlice þte mæhte sellan
hine butan ðæm hergū. [7] com ðonne dæg ðara dærstana in
ðæm nedðarf pæs þte pere gislægen eostru. [8] ƿ sende . . . ƿ . . .
cpæð ✠ gongað georpigað us eostru þte pe ete. [9] soð hia cpedun
hper pyltu pe georpiga. [10] ƿ cpæð to him ƿ heono infærendum iopih
in ðær cæstre togægnes iorneð iop monn ombor fulne pætres berende

¹ 'cognominatur'² 'abit'³ 'locutum'⁴ 'quemadmodum'⁵ 'querebat'⁶ 'azemorum'⁷ 'civitatus'⁸ 'occurret'

pætres berende fylgeð ðone in hús in ðæm ingaað
aquæ¹ portans, sequimini² eum in domum in qua intrat.

ᵹ gie cuoeðes ðæm hīuise † hiorodes fædir hus he cuoeðes
[11] Et dicetis patrifamēlias domus, Dicet

ðe laruu huer is þ gestern ðer eostru mið
tibi magister, ubi est diversorium ubi Pascha cum dis-

ðegnu minū ic brucco ᵹ he iuh adeauað
cipulis meis manducem³? [12] Et ipse vobis ostendet

symbolhus micel bedd † song ᵹ ðer gegearuað miððy fo-
cenaculum⁴ magnum stratum, et ibi parate. [13] Eun-

erdon uūt gemoetton sua cuoeð ðæm † hī ᵹ gegearuadon
tes autem invenerunt sicut dixit illis, et paraverunt

eostro ᵹ miððy aporden poere ðio tid gesætt † gehlinade
Pascha. [14] Et cum facta esset⁵ hora, discubuit,

ᵹ toelfo apōs mið hine
et duodecim apostoli cum eo.

ᵹ cuoeð him pillu ic pilnade ðios eoastro
[15] Et ait illis, Desiderio desideravi hoc Pascha

gebrucca † to eattanne iuh mið ærðon ic ðropiga † ic ðolega
manducare⁶ vobiscum antequam patiār.

ic cuoeðo f̃ðon iuh þte frõ ðis ne ic brucco þ
[16] Dico enim vobis quia ex hoc non manducabo illud,

oðð þte gefylledo biðon in ric Godes ᵹ miððy onfeng
donec impleantur⁷ in regno Dī. [17] Et accepto

RUSHWORTH.

fylgað ge him in hus ðæm ingað. [11] ᵹ cpeoðað ge ðæm feder
hiorodes hus he cpeðes ðe larop hper is ðæt gestern mið ðegnum
minum ic bruce. [12] ᵹ he æteopeð iop symbol hus micel bedd ᵹ ðer
ge georpigað. [13] foerdun miððy gimoettun spa cpæð ðe Hæf hī ᵹ
georpadun eostru. [14] ᵹ miððy aporden pere ðio tid gisæt † hlionade
ᵹ tpelfe apōs mið hine. [15] ᵹ cpæð ðæm ✠ pillu ic pilnade ðas
eostru to bruccanne iopih mið ærðon ic ðropigo. [16] ic cpeðo f̃ðon
iop ðætte of ðisse ne bruco ic ðæt oððæt gifylled bioðon in rice Godes.

¹ 'aquam'

³ 'manduem,' corrected by a later hand.

⁴ 'cænaculum'

⁵ 'fuisset'

⁷ 'impleatur'

² 'sequimini'

⁶ 'manducavi'

ðæm cælce ðoncunga dyde 7 cuoeð onfoað 7 todælas bituen
calice¹ gratias egit et dixit, Accipite et dividite inter
iuh ic cuoeðo f^{on}on iuh þte ne ic drinco of cynne t
vos, [18] dico enim vobis quod non bibam de genera-
cneoreso pingeardes oð þ ric Godes gecyme
tione vitis donec regnum Dī veniat.

7 miððy onfeng hlaf ðoncunga dyde 7 gebræcg 7 salde
[19] Et accepto pane gratias egit et fregit et dedit
him coeðende ðus ðis is lichoma min þ fē iuh sald bið
eis dicens, Hoc est corpus meum quod pro vobis datur;
ðis doað on minu² efnegemynd
hoc facite in meam commemorationem.

ongelic 7 ðone cælic æft³ ðon ðe gehriordade cuoeð
[20] Similiter et calicem postquam cenavit, dicens,
ðis is cælc nipa cyðnisse in blōde minu² þte
Hic est calix novum testamentum in sanguine meo, quod²
fē iuh agotten soðhuoeðre t heoeðre hond ðæs sel-
pro vobis fundetur. [21] Verumtamen manus tra-
lendes mec mið mec is on disc 7 æcsoð sunu
dentis me³ mecum est in mensa. [22] Et quidem filius
monnes æft³ þte geendat is gaeð soðhuoeðre
hominis secundum quod definitum⁴ est ibit⁵, verumtamen
pæ ðæm menn ðerh ðone gesald bið
væ illi homini per quem tradetur.

RUSHWORTH.

[17] 7 onfeng ðæm calice ðoncunge dyde 7 cpæð ✠ onfoað 7 todælað
bitpih iop. [18] ic cpeðo f^{on}on iop ðætte ne drinco ic of cneorespa
pingeardes oððæt rice Godes cymeð. [19] 7 onfeng hlafe ðoncunge
dyde 7 bræc 7 salde him cpeðende ðis ✠ is lichoma min þte fē iopih
sald bið ðis doað on minum efnegimynde. [20] onglic 7 ðon² calic
æfter ðon ða giriordade cpæð ðis ✠ is cælc niepe cyðnisse in blode
minu² ðæt fē iop agoten bið. [21] soð hpeðre heono hond ðæs sellende
mið mec is on disce. [22] 7 ec suno monnes æfter ðætte giendad
is gaeð soð hpeðre pæ ðæm menn ðerh ðon² gisald bið. [23] 7 ða

¹ 'calicæ'⁴ 'difinitum'² 'quid'⁵ 'vadit'³ omitted.

ᵹ ḡa ongunnon hia soeca bituih him huelc pere of
 [23] Et ipsi cæperunt¹ quærere inter se, quis esset ex
 him seðe ðis doend pere
 eis qui hoc facturus esset.

aporden pæs ḡa ᵹ geflit bituih him huelc
 [24] Facta est autem et² contentio inter eos quis
 hiora geseen poere mara cuoeð ḡa him
 eorum videretur esse maior. [25] Dixit autem eis,
 cyningas hædna geonpældad biðon hiora ⁊ rixað hiora ᵹ ḡaðe
 Reges gentium dominatur eorum, et qui
 onpæld ⁊ mæht habbað of~ hia pelfremmende geceiged biðon
 potestatem habent super eos benefici vocantur.

gie uūt ne suæ ah seðe hera ⁊ mara is in iuih
 [26] Vos autem non sic, sed qui maior est in vobis,
 sie suæ ðe gingesta ᵹ seðe f~elatuu is suelce embeh-
 fiat sicut iunior, et qui præcessor est³, sicut minis-
 tere
 trator.

f~don ⁊ hueðer huelc hera is seðe gehlinað oðða seðe
 [27] Nam quis maior est, qui recumbit, an qui
 embehtað ahne seðe gehrestað ic uūt ⁊ ðon~ in
 ministrat? Nonne qui recumbit? Ego autem in
 middu~ iuera am suæ seðe embehtað gie
 medio vestrum sum sicut qui recumbit⁴. [28] Vos

RUSHWORTH.

ongunnun soeca bitpih hi~ hpelc pere of him seðe ðis doende pere.
 [24] aporden pæs ḡa giflitt bitpih him hpelc hiora gisegen pere mara.
 [25] cpeð ḡa him cynigas hædna gionpælded bioðon hiora ᵹ ḡaðe
 onpæld habbað ofer hæ pelfremende gicegde. [26] ge putt ne spa
 ah seðe mara is in iop sie spa mara ᵹ seðe f~lateop is spa embehtmon.
 [27] f~don hpelc mara is seðe gihlionað ⁊ seðe embihtas ah ne seðe
 gihlionað ic putudt in middum ioprum am spa seðe embihtað. [28] iop

¹ 'coeperunt'³ 'es'² omitted.⁴ 'ministrat'

uūt aron ðaðe ðerhpunadon mið mec in suoenceu¹ ⁊ costungū
autem estis qui permansistis mecum in temptationib:¹

minū
meis.

⁊ ic tosceado iuh suæ tosceadade me fæder
[29] Et ego dispono vobis sicut disposuit² mihi pater
min þ ric þte gie ēta ⁊ drinca on ⁊ of bead ⁊ disc
meus regnum, [30] ut edatis et bibatis super mensam

mín in ric
meam in regno,

⁊ gie sittað of hehsedlo dóemende tuoelf stryndū
Et sedeatis super thronos iudicantes duodecim trib:

Israhē cuoeð ða Drihten heono
Isrl³. [31] Ait autem Dñs⁴, Simon Simon⁵, ecce

se piðerporda gesohte iuh þte apoxe suæ huæte
Satanas⁶ expetivit vos ut cribraret sicut triticum,

ic uūt gobæd f^e ðe þte ne sceortiga geleafa
[32] ego autem rogavi pro te, ut⁷ non deficiat fides
ðin
tua,

⁊ ðu huilū ⁊ oðer huile gecerred bist getrymeg broðro
Et tu aliquando conversus confirma fratres⁸

ðino
tuos.

RUSHWORTH.

putudf arun ðaðe ðerhpunadun mec mið on spencum ⁊ costungū
minum. [29] ⁊ ic tosceodo iop spa tosceodo mec fæder min rice.
[30] ðætte gieotas ⁊ drincas ofer ⁊ on beode ⁊ disc minum in rice ⁊ ge
sittas ofer hehsedle doemende tpelfe stryndū Israhela. [31] cpæð ða
ðe Hæt Symon ðas Symon heono ðe piðerporda ⁊ gisohte iopih þte
apoxe spa hpæte. [32] ic ✠ ðonne gibæd f^e ðec þte . . . scortige
gileofa ðin ⁊ ðu hpiū ⁊ oðer hpile gecerred bist gitryme broðer ðine

¹ 'temptationis'

² 'dispossuit'

³ 'Israhel'

⁴ 'Iesus'

⁵ 'Symon hæc Symon'

⁶ 'Satanan'

⁷ 'roga ut'

⁸ 'et rogate ne intretis in temptationem'

seðe cuoeð him Drih~ mið ðec gearo ic am 7 in
 [33] Qui dixit ei¹ Dñe tecum paratus sum et in
 carcerne 7 æc in deaðe geonga 7 he cuoeð ic cuoeðo
 carcerem et in mortem ire. [34] Et ille dixit, Dico
 ðe Pet~r ne singes todæge se hona oð þte ðria onsæcest
 tibi Petra², non cantabit³ hodie gallus donec ter abneges
 þte ðu pístes † cuðes me
 nosse me.

7 cuoeð him ðon~ † ða ic sende iuih buta seame 7
 [35] Et dixit eis, Quando misi vos sine sacco et
 metbælig 7 scoeum huoeðer huoduoegn pona poere iuh
 pera et calciamentis, numquid aliquid defuit vobis?
 soð hia cuoedon noht cuoeð f~ðon him ah huoeðre nu
 at illi dixerunt, Nihil. [36] Dixit ergo eis, Sed nunc
 seðe hæfeð þ seam nioma gelic 7 þ metbælig 7 seðe ne
 qui habet sacculum tollat, similiter et perā, et qui non
 hæfeð bebycgeð cyrtel his 7 bygeð suord ic cuoeðo
 habet⁴ vendat tunicam suā et emat gladium. [37] Dico
 uūt iuh þte † f~ðon ðaget ðis þ apritten is
 autem vobis quoniam athuc⁵ hoc quod scrib̃tum⁶ est
 geriseð þte se gefylled in mec 7 þte mið unsoðfæstū getæled
 oportet impleri⁷ in me et quod cum iniustis deputatus
 pæs f~ðon ða ðaðe sint † biðon of mec ende habbað
 est, etenim ea quæ sunt de me finem habent.

RUSHWORTH.

7 gibiddas þte ne gae in costunge. [33] seðe cpæð Drih~ mið ðec
 gearo ic am 7 in carcern 7 ec in deoð gonga. [34] he cpæð ic cpeðo
 ✠ ðe Petrus ne spigað todæge ðe hona oððæt ðrige ðu sæcest ðæt ðu
 cuðes me. [35] 7 cpæð him ðonne iopih buta seome 7 metbælge 7
 scoum hpæt hpoeгну pere pona iop soð hia cpedun noht. [36] cpæð
 forðon him ah hpeðre seðe hæfeð ðon~ seom nimeð gilice 7 ðone
 metbælig 7 seðe ne hæfeð spord gibycge cyrtel his 7 bygeð spord.
 [37] ic cpeðo forðon iop þte † f~ðon ðagett ðis ðætte apriten is giriseð
 gifylled in mec ðæt miððy unsoðfæstū giteled is 7 forðon ða ðaðe

¹ omitted.² 'Petre'³ 'cantavit'⁴ 'habet gladium'⁵ 'dhuc'⁶ 'scriptum'⁷ 'implere'

soð hia cuoedon Drih̃ heono suordas tuoƿe ƿær soð he
[38] At illi dixerunt¹ Dñe Ecce gladii duo hic² at ille

cuoed him genoh is
dixit eis, sat est³.

ƿ miððy færende ƿæs eade ða eft gepuna
[39] Et egressus ibat secundum consuetudinem⁴

on more Olebearua fylgendo ƿoeron ða ƿuot hine æc ða
in montem Olivarum, secuti sunt autem illū et disci-
þegnas.
puli⁵.

ƿ miððy ðerheume to stoue cuoed him gebiddas
[40] Et cum pervenisset ad locum, dixit illis, Orate

ne þte gie ingae in costunge
ne intretis in temptationem⁶.

ƿ he gefearrad ƿæs frō him sua micle poerp ƿ pyrp is
[41] Et ipse avulsus⁷ est ab eis quantum iactus

stanes ƿ gesetnū mið cneoũ gebæd cuoed
lapidis⁸, et positus⁹ genib: orabat, [42] dicens,

fader gif ðu ƿælle of~leor calic ðiosne frō mec soð-
Pater, si vis, transfer calicem iustum¹⁰ a me verum-

huoedre ne min ah ðin pillo sie adeaude
tamen non mea¹¹ sed tua voluntas¹² fiat. [43] Apparuit

ða him se engel ofrō heofne getrymede hine ƿ
autem illi angelus de cælo confortans¹³ eum. [44] Et

RUSHWORTH.

sindun of me ende habbað. [38] soð hia cƿedun Drihten heonu tƿoeg
sporde her soð he cƿæð him ✠ genug is. [39] ƿ miððy ƿæs gongende
æfter gipuna his on Mor Olebearpes fylgende perun putud̃ ða him ƿ
þegnas his. [40] ƿ miððy ðerh comon to stope cƿæð him ✠ gibiddað þ
ge ne gae in costunge. [41] ƿ he gifeorrad ƿæs frō him spamicel pyrp
stanes is ƿ miððy gisetnūn comun gibæd. [42] cƿæð ✠ Fæder gif ðu
pelle of~lora ðoñ calic ðiosne frō me soð hƿeðre ne min pilla ah ðin
sie. [43] æteopde ða him engel of heofne gitrymede hine. [44] ƿ

¹ 'dicebat'² 'hiic'³ 'satis, est' is omitted.⁴ R. adds 'suam'⁵ Originally as in L., altered to 'discipulis suis'⁶ 'temptationem'⁷ 'avuls'⁸ 'jactus est'⁹ 'possitis'¹⁰ 'istum'¹¹ 'mea voluntas'¹² omitted.¹³ 'confirmans'

aporden pæs in gecomp 7 suiðe longe gebæd 7 aporden pæs
factus est in agonia et prolixius¹ orabat, et factus est
suat his suæ droppo blodes iornenddes on eorðu
sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrentis² in terram.

7 miððy arisen pæs t aras frō ðæm gebed 7 gecuome to
[45] Et cum surrexisset ab³ oratione⁴ et venisset ad

ðegnu his gemitte hia slepende fwe unrotnisse
discipulos suos, invenit eos dormientes præ tristitiam⁵,

7 cuoeð him huæd slepes gie arisað gebiddað ne
[46] et ait illis, Quid dormitis? surgite orate ne

þte gie inngeonga in costuñc t in gesuðoene
intretis in temptationem⁶.

forðor ðaget hine sprecende heono þ here t ða menigo 7
[47] Athuc⁷ eo loquente ecce turba, et

seðe pæs geceged Iud~ an of ðæm tuoelfu fweorde
qui vocabatur Iudas, unus de duodecim antecedeat

hia 7 geneolecde ðæ Hæt þte gecyste hine
eos, et appropinquabat⁸ Ihm⁹ ut oscularetur eum.

se Hæt ða cuoeð him Iud~ mið cosse sunu monnes
[48] Ihs autem dixit ei, Iuda, osculo filium hominis

selles ðu tradis? [49] Videntes autem hi qui circum ipsum¹⁰

poeron þte topeard pæs cuoedon him Dril~ gif poe ges-
erant quod futurum erat, dixerunt ei, Dñe si per-

RUSHWORTH.

apordes pæs in gecop 7 spiðe longe gibæd 7 aporden pæs spat his spa
dropo blodes iornende on eorðo. [45] 7 miððy arisen pæs from ðæm
gibæd 7 gicom to ðegnum his gimitte hia slepende frō unrotnisse.
[46] 7 cpæð ðæm ✠ arisað 7 gibiddað ðæt ge ne gae in costunge.
[47] to ✠ him sprecende heono ðe here 7 seðe giceged pæs Iudas ana
of ðæm tpelfu fore forde hia 7 to gineolicade ðæm Hæt þ he gicyste
hine. [48] ðe Hæt ðon cpæð him la Iudas mið cosse suno monnes ðu
selles. [49] gisegun putuðt ða ðaðe ymb hine perun ðætte topord pæs

¹ 'prolixus'² 'discurrentis'³ 'ob'⁴ 'oriente'⁵ 'tristitia'⁶ 'temptationem'⁷ 'ad'⁸ 'adpropinquavit'⁹ 'Iesus'¹⁰ 'circa eum'

lās t huoeðer moto pe geslāa in suorde 7 geslog
cutimus¹ in gladio? [50] Et percussit

enne t an of ðæm esne aldormonnes sǣc 7 tocearf
unus ex illis servum principis sacerdotum, et amputavit
earliprico his ðio suiðro
auriculam eius dextram².

geondsuarade ða se Hæt cuoeð f letas t blinnað pið
[51] Respondens autem Ihs ait³, sinite usq:

hider 7 miððy gehran earliprico his gehælde hine
huc⁴, et cum tetigisset auriculam eius sanavit eum.

cuoeð ða se Hæt to him t ðæm ðaðe cuomon to
[52] Dixit autem Ihs ad eos qui venerant ad
him aldormenn sǣc 7 laruas temples 7
se, principes sacerdotum et magistratus templi et
ða ældesto suæ to hreafere gie cuomon mið suorduf 7
seniores, Quasi⁵ ad latronem existis cum gladiis⁶ et
stencgum miððy dæg huæmlice mið iuih ic poere in temple
fustib: ? [53] Cum cotidie⁷ vobiscum fueram in templo,
ne rahton gie hondo in mec ah ðios is tid iuera 7
non extendistis manus in me, sed hæc est hora vestra et
mæht ðiostrana
potestas tenebrarum.

efnegehlaton ðoñ hine læddon to
[54] Comprehendentes autem eum duxerunt⁸ in⁹
huse aldormonnes sǣc
domum principis sacerdotum.

RUSHWORTH.

cpedun him Drih gif ðe sellað gisla mið sporde. [50] 7 slog enne of
ðæm esne aldormonnes sacerda 7 toceorf earliprica his ðæt spiðra.
[51] giondsporade puti ðe Hæt cpæð forletað pið hider 7 mið gihran
earliprica his gi hælde hine. [52] cpæð ða ðe Hæt to him ðaðe comun
to him aldor sacerda 7 larpas temples 7 ða ældesto spa spa to reofre ge
comun mið spordum 7 stengum. [53] miððy dæg huæmlice iopih mið
pæs in temple ne rahton ge honda on mec ah ðios is tid ioper 7 mæhte
ðiostrana. [54] efne girahtun ðone hine læddun to huse aldormonnes

¹ 'percutiebat'⁴ 'adhuc'⁷ 'cotidiæ'² 'dexteram'⁵ 'tamquam'⁸ 'duxe'³ 'dixit'⁶ 'gladis'⁹ 'ad'

Pet' uūt t æc gefylgde fearra pæs togeboetad
Petrus vero sequebatur a longe. [55] Accenso

uūt t ða fyr on middu cæfertune 7 ymb sittendu ðæm pæs
autem igni¹ in medio atrio, et circum sedentib: illis, erat

Pet' in middu ðæm ðone miððy gesæh t gesege
Petrus in medio eorum. [56] Quem cum vidisset

ðiua t ðignen sum sittende to leht 7 miððy hio poere
ancilla quædam sedentem ad lumen, et cum² fuisset

sceaunde hine cuoeð 7 ðes mið hine pæs soð he
intuita dixit, Et hic cum illo erat. [57] At ille

onsoc hine cuoeð pif ne conn ic hine
negavit eum dicens, Mulier non novi illum³.

7 æff litlu t ymb lytle huile oðer gesæh hine cuoeð
[58] Et post pussillu alius videns eum dixit,

7 ðu of him t ðæm arð Pet' æc t uūt cuoeð la monn ne am ic
Et tu de illis es, Petrus vero ait, O homo non sum.

7 ymb huile aporden pæs suelce tides anes oðer sum
[59] Et intervallo facto quasi⁴ horæ unius alius quidam

getrymede cuoeð soðlice 7 ðes mið hine pæs fðon 7
affirmabat⁵ dicens, Vere et hic cum illo erat, nam et

Galilesc is 7 cuoeð Pet' la monn nat ic huæd
Galilæus⁶ est. [60] Et ait Petrus, Homo nescio quid

ðu cuoeðes 7 sona forðor ðaget hine sprecende gesang
dicens, et continuo, athuc⁷ illo loquente cantavit

se hona
gallus.

RUSHWORTH.

sacerda Petrus putudt fyligde fearra. [55] giboetad pæs ða fyr on
middum cæfertune 7 ymbsitendum ðæm pæs . . . in middu hiora.
[56] Ðon miððy gisæh ðiopa sum sittende to lehte 7 hio pæs scomende
hine cpæð 7 ðes mið hine pæs. [57] soð he onsoc hine cpeðende pif
ne con ic hine. [58] æfter lytlum hpile oðer gisæh hine cpæð 7 ðu
of ðæm arð Petr ec putudt cpæð la mon ne am ic. [59] 7 æfter
sona aporden pæs spelce tide an oðero sum gitrymide cpæð soðlice 7
ðes mið hine pæs forðon 7 Galilesc is. [60] 7 cpæð Petr la mon nat
ic hpæt ðu cpeðes 7 sona forðor ðaget hine sprecende ðe hona gisang.

¹ 'igne'² 'eum'³ 'eum'⁴ 'quassi'⁵ 'adfirmavit'⁶ 'Galileus'⁷ 'adhuc'

7 efne gecerred pæs se Drih̃ eftbesæh Pet̃ 7 eftge-
 [61] Et conversus Dñs respexit Petrum, et recor-
 myndig pæs Pet̃ pordes Drihtnes suæ cuoeð 7te ærðon
 datus est Petrus verbi Dñi sicut dixit, Priusquam
 se hona gesinga ðriga mec ðu onsæccest 7 foerde uta
 gallus cantet, ter me negabis, [62] et egressus foras
 Pet̃ gepeap biſlice 7 ða paras ðaðe gehealdon hine
 Petrus flevit amare. [63] Et viri qui tenebant¹ eum
 bismeredon him ofslogon 7 ðurscon 7 aprigon hine
 inludebant ei cædentes. [64] Et velaverunt eum
 7 slogon ondsione his 7 frugnon hine cuoe-
 et percutiebant faciem eius, et² interrogabant eum dicen-
 dendo gepitga huælc is seðe ðec slóg 7 oðero
 tes, Prophetiza, quis est qui te percussit? [65] Et alia
 menigo ebalsadon 7 ebolsande cuoedon in hine
 multa blasphemantes dicebant in eum.
 7 7te aporden pæs dæge efne cuomon ða ældesto ðæs folces
 [66] Et ut factus est dies convenerunt seniores plebis
 7 aldormenn sãc 7 uðputto 7 læddon hine in
 et principes sacerdotum et scribæ et duxerunt illum in
 somnung hiora cuoeðendo gif ðu arð Crist sæge 7s
 concilium suum dicentes, [67] Si tu es Chrs̃ dic nobis,
 7 he cuoeð ðæm gif iuh ic cuoeðo né gæe gelefeð me
 Et ait illis, Si vobis dixero, non creditis mihi,

RUSHWORTH.

[61] 7 efne gicerred pæs Drih̃ eftgisæh Petr 7 gimynde pæs Petr
 pord Drih̃ spa cpæð ðæt ærðon ðe hona sunge ðrige ðu me onsæces.
 [62] 7 foerde utte Petr peop biterlice. [63] 7 ða pearas ðaðe
 giheoldun hine bismeradun hine slogun 7 ðurscon. [64] prigon
 hine 7 spitun 7 slogun on ondplita his 7 frugnon hine cpeðende
 pitga hpelc ðe ðec slog. [65] oðre monige eofulsadun cpedun in
 hine. [66] 7 7 dæg aporden pæs efne comun ða ældestu ðæs folches
 7 aldormen sacerda 7 uðputu 7 læddun hine in somnunge hiora. [67] 7
 gifrugnon hine cpeðende gif ðu arð Crist sæge us 7 cpæð ðæm gif

¹ 'tenebat'² omitted.

gif ðonne gif ic frægno ne gie ondsuariges me
 [68] Si autem¹ interrogavero, non respondebitis mihi
 ne fletes gie
 neq; dimittetis².

of ðis uūt bið sunu monnes sittende to suiðrū
 [69] Ex hoc autem erit filius³ hominis sedens a dextris
 mæignes Goddes
 virtutis Dī.

cuoedon ða alle ðu f̃ðon arð sunu Godes
 [70] Dixerunt autem omnes, Tu ergo es filius Dī?
 seðe cuoeð gie cuoeðas þte ic am soð hia cuoedon
 qui ait, Vos dicitis quia ego sum. [71] At illi dixerunt,
 huæd ðaget f̃ðor pilnigas poe cyðnisse † þitnessa poe seolf̃ f̃ðon
 Quid athuc desideramus⁴ testimonium? ipsi enim
 geherdon of mūd his
 audivimus de ore eius.

aras all ðio menigo hiara brohton
 XXIII. [1] Et surgens omnis multitudo eorum dux-
 † læddon hine to Plat̃ ongunnon ða hine
 erunt illum ad Pilatum⁵. [2] Coeperunt autem illum
 gehena cuoeðendo ðiosne poe gemitton undercerrende
 accusare⁶ dicentes, Hunc invenimus subvertentem

RUSHWORTH.

✠ iop ic̃ cpeðo ne gilefas ge me. [68] gif ðoñ 7 gif ic fregno ne
 giondsporiað me ne forletas ge. [69] of ðisse putudt bið suno monnes
 sites to ðær spiðra mæignes Godes. [70] cpedun ða alle ðu forðon
 arð sunu Godes cpæð ✠ gie cpeoðas forðon ic am. [71] soð hia
 cpedun hpæt ðagett forðor pe pilnigas cyðnisse pe solfa f̃ðon giherdun
 of muðe his.

XXIII. [1] 7 aras all ðio mengo hiora læddun hine to Pylate.
 [2] ongunnun gehene hine cpeðende ðiosne pe gemitton undercerrende

¹ 'autem et'² 'demittetis'³ 'filium'⁴ 'adhuc desideramus'⁵ 'Pilatum'⁶ 'accusare'

cynn userne 7 f̃beadende t̃ poerdende gefelo to seallanne
 gentem nostram¹, et prohibentem tributa
 t̃ þte se gesald ðam casari 7 cuoeðende hine Crist cynig
 dare Cæsari², et dicentem se Chrm regem
 þte poere t̃ þte se
 esse.

ða gefraign hine cuoeð ðu arð
 [3] Pilatus³ autem interrogavit eum dicens, Tu es
 cynig Iudeana soðe he ondsuarede cuoeð ðu cuoeðes
 rex Judæorum? at ille respondens ait, Tu dicis

cuoeð ða se geroefa to aldormonnu sãc
 [4] Ait autem Pilatus⁴ ad principes sacerdotum⁵
 7 to ðam menigū noht gemitto ic inðinges in ðissū
 et turbas, Nihil invenio causæ in hoc ho-
 menn
 minem⁶.

soð hia t̃ ða ontrymmedon cuoeðendo gecerreð
 [5] At illi invaliscebant⁷ dicentes, Commovet⁸
 þ folc lærd ðerh allne 7 agann frō
 populū docens per universam Judæam⁹ et incipiens a
 Gat oðð hider
 Galilæa¹⁰ usq; huc

se geroefa ða geherde Gati gefraign huoeðer
 [6] Pilatus autem audiens Galilæam¹¹ interrogavit

RUSHWORTH.

cynn usera 7 f̃beodende æa 7 pitga 7 forbeodende gæful to sellanne
 ðam Cæsara 7 cpeðende hine Crist cynig þte pere. [3] Pylatus ða
 gifraegn hine cpæð ðu arð cynig Iudana hiora soð he ondsporade cpæð
 ðu t̃ cpeðes. [4] cpæð ða ðe groefa to aldormonnum sacerda 7 to
 ðam mengum noht ic mitto intinega in ðissum menn. [5] soð hia ða
 ontrymmedun cpeðende gecerrað þ folc læreð ðerh allo Iudæa 7 ongann
 from Galileum oððe hider. [6] ðe groefa ða giherde Galileam in fræg

¹ 'et solventem legem et prophetas'² 'Pylatus'³ 'homine'⁴ 'Iudeam'⁴ 'Pylatus'⁷ 'invallescebant'¹⁰ 'Gallia'² 'Cæsari'⁵ 'sacerdotes'⁸ 'commovit'¹¹ 'Galileam'

† gif .✠. Galilesea poere 7 miððy ongætt þte
 si homo Galilæus¹ esset, [7] et ut cognovit quod
 of Herō onpæld poere eftsende hine to Herō seðe
 de Herodis potestate esset, remisit² eum ad Herodē qui
 7 seilca Hieru³ pæs ðæm dagum
 et ipse Hierosolimis erat illis dieb:

Herō ðon gesene ðone Hæt glæd pæs suiðe pæs
 [8] Herodes³ autem viso Ihu gavisus est valde, erat
 f³ðon pilnande of menigo tid to geseanne hine f³ðon
 enim cupiens ex multo tempore videre eum, eo quod
 geherde feolo of him 7 hyhtade becon huoeelchuoene to geseaⁿ
 audiret multa de illo, et sperabat signum aliquod videre
 frō him þte aporden poere gefraignde ðon hine monigū^r
 ab eo fieri. [9] Interrogabat autem illum multis
 pordu^r soð he noht him geondswarede
 sermonib: at ipse nihil ei respondit⁴.

stodon æc soðfi aldormen sǣc 7 uðutto
 [10] Stabant autem principes sacerdotum et scribæ
 fæstlice gehendon hine
 constanter accusantes⁵ eum.

telde ða hine Herō mið here his
 [11] Sprevit⁶ autem illum Erodes⁷ cum exercitu suo
 7 bismerede † bisuæc gegearuad gegerela huite 7 eftsende to
 et inlusit indutum veste alba, et remisit⁸ ad

RUSHWORTH.

7 gif monin Galilesc pere. [7] 7 þte ongæt ðætte of Herode onpald
 pere eftsende hine to Herode seðe 7 seilca Hierusolimesc pæs ðæm
 dagum. [8] Her³ ðone gesene ðone Hæt glæd pæs spiðe pæs forðon
 pilnende of mongum tidum to geseanne hine from þte geherde feolu 7
 hyhtade becon hpelchpeogne from him: [9] gefrægn ðonne hine moni-
 gum pordum soð he noht geondsporade. [10] stodon æcsoðlice aldor^r
 sacerda 7 uðp^r fæstlice geherdun hine. [11] telde ða hine Her⁷ mið
 herge his 7 bismerede gegeorpade hpite gegerla 7 eftsende to Pyl.

¹ 'Galileus'² 'remissit'³ 'Herodis'⁴ 'respondebat'⁵ 'accusantes'⁶ 'spravit'⁷ 'Herodis'⁸ 'remissit'

Pīfa ȝ aporden poeron friondas Herō ȝ Py
 Pilatum. [12] Et facti sunt amici Herodes¹ et Pilatus

on ðæm dæge f̃ðon ær fiondas poeron him bituih
 in ipsa die, nam antea inimici erant adinvicem.

Py ða efnegeceigdu aldoru sãc
 [13] Pilatus autem, convocatis principib: sacerdotum

ȝ laruu ȝ þ folce cuoeð to him † ðæm gie
 et magistratib: et plebem², [14] dixit ad illos, Optu-

brohton me ðiosne monno suelce fromcerrende poere þ folc
 listis mihi hunc hominem quasi avertentem populum,

ȝ heono ic fora iuih gefregno næniht inðing
 et ecce ego coram vobis interrogans nullam causam³

ic gemoete on menn ðissu of ðæm ilcu in ðæm hine gie
 inveni in homine isto ex his⁴ in quib: eum accu-

ahenas
 satis⁵,

ah ne Herō f̃ðon eft ic sende iuih to him
 [15] Sed neq: Herodes⁶, nam remissi vos ad illum,

ȝ heono noht pyrðe to deaðe gedoen pæs him
 et ecce nihil dignum morte actum est ei.

gebōetad f̃ðon hine f̃gefo nedðarf
 [16] Emendatum ergo illum dimittam. [17] Necesse

ðon hæfeð † hæfde to f̃geafanne him ðerh ðone dæg symbel enne † an
 autem habebat dimittere eis per diem festum unum.

RUSHWORTH.

[12] ȝ aporden peron friondas Her̃ ȝ Pyt on ðæm dæge forðon ær
 fiondas peron him bitpih. [13] ȝ Pyt ða efne gecegeð aldormonnum
 ðara ȝ folc. [14] cwæð to him g.... iosne monne hpelc pere
 f̃cerrende ono ic bifora iopih ic fregno ic gimoette in menn ðassum
 of ðæmilcum in ðæm hine ge ahenas. [15] ah ne Her̃ f̃ðon sende
 ioph to him ȝ noht pyrðe to deoðe gidoen pæs him. [16] geboetað
 forðon hine ic f̃gefe. [17] nedðærfe ðonne hæfeð to forgeofunne him

¹ 'Herodis.' Here several words are lost, from a portion of the
 leaf being cut or worn out.

² 'plebe'

³ 'caussam'

⁴ 'hiis'

⁵ 'accussatis'

⁶ 'Herodis'

of clioppade ða ætgædre allefne þ folc cuoeðende
[18] Exclamavit autem simul universa turba dicens¹,

nim ðiosne ȝ forgef us Bar² seðe pæs
Tolle hunc et dimitte nobis Barabbam², [19] qui erat

fē setnung huilū † for longe apordenō in ðær ceastra ȝ
propter siditionem³ quandam facta⁴ in civitate⁵ et

mordor gesended in carcerne
homicidium missus in carcerem.

eftsona ða Pȳ sprecend pæs to him pilnade
[20] Iterum autem Pilatus⁶ locutus est ad illos volens

fleta ðone Hæt soð hia suiðe clioppado cuoeðendo
dimittere Ihm, [21] At illi succlamabant dicentes, Cru-

ahoh ahoh hine
cifige crucifige illum⁷:

he ða ðriddan siða cuoeð to him
[22] Ille autem tertio dixit ad illos,

huæd f ðon yfles dyde ðes næneht † ne oht inðing deaðes
Quid enim mali fecit iste? nullam causam mortis

ic gemitto in him ic ðrea f ðon hine ȝ ic f leto ·
inveni in eo, corripiam ergo illum et dimittam.

soð hia onstodon stefnum miclum gebedon þte
[23] At illi instabant vocib: magnis postulantes ut

poere ahoen ȝ ontrymmedon stefno hiora
crucifigeretur, et invallescebant voces eorum.

RUSHWORTH.

ðerh ðoñ symbeldæg enne. [18] ȝ ofercliopade ða ætgæddre alefne þ folc cpeðende nim ðiosne ȝ forgef us Baraban. [19] seðe pæs fore setnunge hpilum † forlonge aporden in ðær cæstre ȝ mordor pæs gesended in carcern. [20] eftersona ða Pȳ sprecende pæs to him pilnade forlete ðone Hæt. [21] soð hia cliopade cpeðende ahoh ahoh hine. [22] he ða ðirda siðe cpeð to him hpæt forðon yfel dyde ðæs næniht † noht inðinga deoðes ic gemitte in him ic ðria f ðon hine ȝ ic forleta. [23] soð hia onstodun stefnum miclum gebedon þte he ahongen pere ȝ

¹ 'decens'² 'Barabban'³ 'seditionem'⁴ 'factam'⁵ 'civitatem'⁶ 'Pilatus'⁷ 'eum'

Pŷ todoemde þte poere gebed hiora
 [24] Pilatus¹ autem² adiudicavit fieri petitionem eorum,
 f̃geaf ða him hine seðe fē morðor ȝ
 [25] dimisit autem illis eum qui propter homicidium et
 setnung gesendad pæs in carcerne ðone bedon
 seditionem missus fuerat in carcerem, quem petebant,
 ðone Hæf æc salde to pillo hiora
 Ihm vero tradidit voluntati eorum.

ȝ miððy gelæddon hine gegrippedon
 [26] Et cum ducerent eum appræhenderunt³ Simonem
 summe Cyrinisce cymmende of londe ȝ geseton
 quendam Cyrenensem venientem de villa, et imposuerunt⁴
 him þ rod to bearanne æft ðone Hæf
 illi crucem portare post Ihm.

fyldge ða hine menigo hergas ðæs folces
 [27] Sequebatur autem illum multa turba populi
 ȝ ðara pifana ðaðe gemændon ȝ hondbæftadon hine
 et mulierum quæ plangebant et lamantabatur⁵ eum.
 efnegecerred pæs ða to him t̃ ðæm se Hæf cuoeð dohtere
 [28] Conversus autem ad illas Ihs dixit, Filiæ
 Hiær nallað gie poepa of mec ah of iuh seot
 Hierusalem nolite flere super me, sed super⁶ vos ipsas
 poepað of suno iuera f̃ðon heono cymað
 flete super⁷ filios vestros. [29] Quoniam ecce venient

RUSHWORTH.

intrymidun stefnum hiora. [24] ȝ Pyt todoemde ðæt pere gibed hiora.
 [25] f̃gæf ða ðæm hine seðe fore morðre ȝ setnunge gisended pæs in
 carcern ðoñ bedon ð pillum hiora. [26] miððy ie gigrîopun
 Simon cymende of londe ȝ giset rode to bearanne æft ðæm Hæf.
 [27] fyligdun ða him monige hergas ðæs folches ȝ pif ðaðe gimændon ȝ
 hondum beoftun hine. [28] efne gicerred pæs ða to him ðæ Hæf cpæð
 ✠ dohter nallað gipoepa ofer mec ah fore iopih solfe poepað ȝ ofer
 suno iopre. [29] forðon heono cymeð dagas in ðæm hiæ cpeoðas eadge

¹ 'et Pylatus'² omitted.³ 'adpræhenderunt'⁴ 'impossuerunt'⁵ 'lamentabant'⁶ 'propter'⁷ 'et super'

dagas in ðæm cuoaðas eadgo biðon ða unberendo 7 ða pombo ðaðe
dies in quib: dicent, Beatae steriles¹ et ventres qui
ne acendon 7 ða breosto ðaðe ne gemilcadon 7 ne gefoedon
non genuerunt, et ubera quæ non lactaverunt.

ðon 7 ða hia onginnað cuoeða ðæ mōrum fallað ofer usih
[30] Tunc incipient dicere montib:, Cadite super nos,
7 hyllu[~] apriað usic f[~]ðon gif in groene tree ðas
et collib:, Operite nos. [31] Quia si in viridi ligno² hæc

doað in drygi 7 in alde huæd bið 7 porðes poeron gelædet
faciunt, in arido quid fiet? [32] Ducebantur

ða 7 oðoro tuoeges pohfullo 7 unreht[~] mið hine 7 te hia poeron ge-
autem et alii duo nequam cum eo ut inter-

deðed 7 gecuelledo 7 æf[~]ðon cuomon in stop
ficerentur. [33] Et postquam venerunt in locum

seðe bið geceiged heafodponna stoue ðer ahengon hine
qui vocatur Calvariæ, ibi crucifixerunt eum

7 ða mōrsceaðo an 7 enne to suiðru[~] 7 oðerne of ðæm pinstru[~]
Et latrones, unum a dextris et alterum a sinistris.

se Hæt ða gecuoedað fader forgef him . ne f[~]ðon
[34] Ihs autem dicebat, Pater dimitte illis, non enim
puton huæd hia doas
sciunt quid faciunt.

todældon uūt gepoedo his sendon tanas
Dividentes vero vestimenta eius miserunt sortes.

7 gestōd 7 folc basnende
[35] Et stabat populus spectans³,

RUSHWORTH.

eadge biðdon 7 ða pombe ðaðe ne acendon 7 ða breost ðaðe gimilcadun.
[30] ða hia onginneð epeoða ðæm morum falleð ofer usih 7 hyll bipriað
usih. [31] ðæt in groenu[~] treoum ðas doað on dryge ðæt bið.
[32] perun gilæded ða 7 oðre tpoeges pohfulle mið him 7 hia perun
gideded. [33] 7 æfter ðon comun in stoppe seðe giceged bið heofod-
ponna stop ða ahengun hine 7 ða mōrsceaðo enne to ðær spiðra 7 oðerne
on ða pynstra. [34] ðe Hæt ða cpæð ✠ fæder forgef him ne f[~]ðon
putun 7 hpæt hie doað. [35] todaeð putudf gipede his sendun hlot 7

¹ 'sterelis'² 'viridigno,' corrected by a later hand.³ 'expectans'

7 bismeredon t hlogon hine 8a aldormenn mið him cuoeðendo
 Et deridebant¹ illum principes cum eis² dicentes,
 oðoro halo dyde hine haþ gedoe gif 8is is Crist Godes
 alios salvos fecit, se saluum faciat³, si hic est Chrs Di
 gecoren teldon t bism⁴e 8a him 7 8a cemp geneoleedon
 electus. [36] Inludebant autem ei et milites accedentes
 7 æcced brohton him cuoeðendo gif 8u arð cynig
 et accetum afferentes⁴ illi, [37] dicentes, Si tu es rex
 Iudeana hal 8ec dōo
 Judæorum, saluum te fac.

pæs 8on 7 æc oferapritteno inapritten of hine
 [38] Erat autem et superscriptio inscripta⁵ super illum
 stafum mið Creiscum 7 Latinu 7 Ebriscu in apritten 8is is cynig
 literis Græcis⁶ et Latinis et Hebraicis⁷, Hic est rex
 Iudeana
 Judæorum.

an 8on of 8æm 8a8e ahongadon mōrscea8u
 [39] Unus autem de his⁸ qui pendebant latronib:
 gebolsade hine cuoeð gif 8u arð Crist hal dōo
 blasphemabat eum dicens, Si tu es Chrs saluum fac
 8ec seolfne 7 usih
 temetipsum et nos.

toondswarede 8a se oðer f'cuoæð t geðreade hine
 [40] Respondens autem alter increpabat illum

RUSHWORTH.

stod 8æt folc basnade 7 bismeradun t hlogun hine 8a aldormenn mið him
 cpeðende oðre hale dyde hine ne halne doeð gif 8is is Crist Godes
 gecoren. [36] teldun t bismeradun him 7 8a cempu gineolicadun 7
 æceð brohtun him. [37] cpeðende gif 8u arð cynig Iudea halne doa
 8ec. [38] pæs 8on 7 oferprotum apriten ofer hine stafum Creiscum
 7 Lædenum 7 Ebriscum 8is is cynig Iudeana. [39] an 8onne of 8æm
 8a8e ahongen morsceoðo gieofulsadan hine cpæð gif 8u arð Crist halne
 gidoa 8ec solfne 7 usih. [40] ondsporade 8a 8e oðer f'cpæð t 8reade

¹ 'diridebant'³ 'se non saluum facit'⁵ 'superscriptio inscripta'⁷ 'Hebræicis'² 'saddoces'⁴ 'offerentes'⁶ 'Grecis'⁸ 'hiis'

cuoeð ne 7 ðu ondredes ðe God þte 7 f̃ðon on ðailco euerdu 7
dicens, Neq; tu times Dñ quod in eadem dam-

niðrung arð 7 æc poe æcsoð rehtlice f̃ðon pyrðo mið
natione¹ es? [41] Et nos quidem iuste, nam digna

poerc poe onfengon ðes uūt noht yfles dyde 7
factis recepimus², hic vero nihil mali gessit. [42] Et

cuoeð to ðæm Hæf Drihten gemyne min 7 mec miððy ðu cymes in
dicebat ad Ihm, Dñe memento mei cum veneris in

ric ðin 7 cuoeð him se Hæf soð is þ ic cuoeðo ðec
regnum tuum. [43] Et dixit illi Ihs, Amen dico tibi,

todæg mið mec ðu bist in nercsnaponga
hodie mecum eris in Paradiso³.

pæs uūt þ. ic leto 7 suoelce tid ðio seista 7 ðiostro
[44] Erat autem fere hora sexta, et tenebræ

aporden poeron on alle eorðo pið on non tid
factæ sunt in universa terra usq; in nonam horam.

7 fēaprigen pæs sunna
[45] Et obscuratus est sol,

7 paghræl temples toslitten pæs on middu 7
Et velum templi⁴ scissum⁵ est medium⁶. [46] Et

clioppade se Hæf micle stefne 7 mið miclu stefnu la fader in hondu
clamans Ihs⁷ magna voce, Pater in manus

RUSHWORTH.

hine cpæð ne ðu ðe ondredes ðætte f̃ðon on ða aperdlo 7 niðrung is.
[41] ec pe ecsoð rehtlice f̃ðon pyrðe mið percum pe onfengun ðer
putudt noht yfles dyde. [42] 7 cpæð to ðæm Hæf Drihten gimyne min
miððy cymes in rice ðin. [43] 7 cpæð him ðe Hæf ✠ soð ic cpeðo ðe
todæge mec mið ðu bist on erecnaponga. [44] pæs putudt spelce tid
ðio sexta 7 ðiostro gipordne perun on alre eorðo oððe on non tide.
[45] 7 forprigen pæs sunne 7 paghrægl temples tosliten pæs on middum.
[46] 7 clioppade stefne micelre ðe Hæf cpæð ✠ fæder in honda ðine ic

¹ 'damnationem'

² 'recipimus'

³ 'Paradisso'

⁴ 'tem.'

⁵ 'scissum'

⁶ 'in medium'

⁷ 'Iesus'

ðinu ic behioto ð ic fæsto gast minne ⁊ ðas miððy cuoeð gast
tuas commendo Sþm meū et hæc dicens expi-
ofgæf
ravīt.

gesæh ða ðe aldorm þte aporden pæs ge-
[47] Videns autem centurio quod factum fuerat, glo-
puldtrade God cuoeð soðlice ðes monn soðfæst is
rificavit Dm̄ dicens, Vere hic homo iustus est.

⁊ all þ here ðara ðaðe adgeædre tocuom ð toperon
[48] Et omnis turba eorum qui simul aderant
to sceapanne þ ⁊ gesegon ðaðe poeron aporden poeron
ad spectaculum illud, et videbant quæ fiebant, percu-
slægendu breosto hiora eftcerdon gestodon ðon ð ða
tientes pectora¹ sua revertebantur. [49] Stabant autem

alle megas his to farra ⁊ ða pifa ðaðe fylgende poeron hine
omnes noti eius a lōge, et mulieres quæ secutæ erant eum
frō ðas gesegon
a Galilæa² hæc videntes.

⁊ heono³ per ðas noma pæs Iōs seðe pæs of ðær
[50] Et ecce vir nomine Joseph, qui erat³ decu-
byrig per god ⁊ soðfæst ðes ne efnegenehuade to
rio, vir bonus et iustus, [51] hic non consenserat con-
sommnung ⁊ dēdū hiora frō byrig ð ceastre
cilio⁴ et actib: eorum, ab Arimathia civitate Judæorum⁵,

RUSHWORTH.

bifæsto gast minne ⁊ miððy ðus cpæð ofgæf gast. [47] gisæh ða ðe
aldormon ðæt giporden pæs gipundrade God cpæð soðlice ðes mon
soðfæst pæs. [48] ⁊ al ðe here hiora ðaðe ætsceopunge togedre comū
to sceapunga ðæt ⁊ gisegun ðaðe aporden perun slænde on breost hiora
eftcerdon. [49] gistodon ða alle megas his fearra to ⁊ ða pif ðaðe
fylgende perun him from Galilea ðas gisegun. [50] ⁊ ✠ heono per
ðas noma pæs . . . seðe pæs of ðær byrig per god ⁊ soðfæst. [51] ðes
ne efne ginehpada to gisommunge ⁊ dedum hiora from Arimat⁵ ðær

¹ 'pectura'² 'Galilia'³ 'erant'⁴ 'consilio'⁵ 'Iudæ'

seðe gebasnade 7 æc he ric Godes ðes geneolecde
 qui expectabat¹ et ipse regnum Dī. [52] Hic accessit
 to Pyt 7 giude f bæd lichoma ðæs Hæt
 ad Pilatum et petiit² corpus Ihu.

7 miððy ofasette inbepand mið linēn hrægle 7 gesette hine
 [53] Et depositum³ involvit sindone et posuit⁴ eum
 in byrgenne aheapn in ðæm ne ðaget ænig .✠. gesettet
 in monumento excisso, in quo nondum quisquam positus⁵
 pæs
 fuerat.

7 dæge pæs fēgearuung 7 sunnād inlixade
 [54] Et dies erat parascue⁶ et sabbatum inlucessebat.

underfylgdon ða ða pifo ðaðe mið hine cuomon
 [55] Subsecutæ autem⁷ mulieres⁸ quæ cum ipso venerant
 frō gesegon þ byrgenn 7 huu
 de Galilæa⁹, viderunt monumentum¹⁰ et quemadmodum
 gesetted pæs lichoma his 7 eftcerdon gegear-
 positum¹¹ erat corpus eius. [56] Et revertentes para-
 uadon pyrtā gemong f sueti stēnne 7 smiriniso 7 suñ .✠. æcsoð
 verunt aromata et ungenta, et sabbato quidem
 suigadon æft bebod
 siluerunt secundum mandatum.

RUSHWORTH.

cæstre Judea seðe gibasnade 7 ec he rice Godes. [52] ðes gineolicade
 to Pylato 7 bæd lichoma ðæs Hæt. [53] 7 of asette bipand in line 7
 gisette hine in byrgenne aheopne in ðæm ne ðagett ænig mon giseted
 pæs. [54] 7 dæg pæs foregeorpunge 7 Sunnadæg inlixende. [55] un-
 derfylgdon ða pif ðaðe mið hine perun of Galilea gisegun ða byrgenne
 giseted pæs 7 hu togiseted pæs licho his. [56] 7 eft cerdun gegeorpadun
 pyrt gimong 7 smirnisse 7 Synnadæg ecesoð spigadun æfter bilode.

¹ 'expectabat'⁴ 'possuit'⁷ omitted.¹⁰ R. adds 'positum'² 'petit'⁵ 'possitus'⁸ 'mulieris'¹¹ 'possitum'³ 'depositum'⁶ 'parasceven'⁹ 'Galilea'

an uūt /·ðara dagana suñ·~~✠~~· suiðe arlice
 xxiv. [1] Una autem sabbati valde diliculo
 cuomon to ðæm byrgenne beron ðaðe gegearuadon
 veniunt ad monumentum¹ portantes quæ paraverunt
 ða sueti sténco 7 gemoeton þ stan eft frōapælted of
 aromata. [2] Et invenerunt lapidem revolutum a
 ðæm byrgenne
 monumento.

7 infoerdon ne gemoeton þ lichoma Drihtnes Hæf
 [3] Et ingressæ non invenerunt corpus Dñi Ihu.
 7 aporden pæs miððy ðohte gelegeno f̃cumenon poeron of
 [4] Et factum est dum mente constérnatæ essent de
 ðisū heono tuoeges pæras gestodon æt i neh ðæm in gegerelo
 isto, ecce² duo viri steterunt secus illas¹ in veste
 lixende
 fulgenti,

miððy ondreardon ða uūt 7 ahældon þ onson on
 [5] Cum timerent autem et declinarent vultū in
 eorðo cuoedon to ðæm huæd soecað gie ðone lifende mið
 terram, dixerunt ad illas, Quid quæritis viventem cum
 deadu ne is hær ah hueðre eftaras eftðenegað
 mortuis? [6] Non est hic sed resurrexit³, recordamini
 hu sprecend pæs iuh
 qualiter locutus est vobis,

RUSHWORTH.

XXIV. [1] an putudt spiðe comun arlice f̃ fegre to ðær byrgenne
 ðio Magdalenisca 7 oðoro Maria 7 oðre mið him beron ðaðe
 georpadon ða smirnisse. [2] 7 gimoeettun ðone stan apæltedne from
 ðær byrgenne. [3] 7 infoerdun ne gimittun lichoma Drih Hælendes.
 [4] 7 aporden pæs miððy f̃cumne f̃ gelegne perun of ðissum 7 heono
 tpoeges pæras gistodun neh ðæm gigerlan lixende. [5] miððy ondre-
 ordun ða 7 ahældun ðæt onson on eorðo cpedon to ðæm hpæt soecað
 ge ðone lifende mið deadum. [6] ne is her ah aras eftgiðencað hu

¹ 'Maria Magdalena et altera Maria et quædam cum eis'

² 'et ecce'

³ 'surrexit'

miððy ðaget in Gafi pere † pæs cuoeðende þte † f̃ðon
Cum athuc¹ in Galilæa² esset, [7] dicens quia

gedæfned is sunu monnes þte sé gesald in hond monna synn-
oportet filium hominis tradi in manus hominum pec-

fulra 7 to † þte pere ahoēn 7 doege ðirddan arisa
catorum, et crucifigi, et die tertia resurgere.

7 gemyndigo peron pordana his 7 poeron
[8] Et recordati³ sunt verborum eius. [9] Et re-
eftfærende frō ðæm byrgenne sægdon ðas alle ðæm
gressæ a monumento nuntiaverunt hæc omnia illis
ællefnu 7 oðoro allu
undecim et cæteris omnib:.

pæs ða Maria ðio Mag 7
[10] Erat autem Maria Magdalenæ et Johanna, et
Maria Iā 7 ða oðoro ðaðe mið him poeron 7 ða
Maria Jacobi et ceteræ quæ cum eis erant⁴ et⁵ apo-

apostasas 7 gesene poeron fā † ær hia sua frō-
stolos hæc. [11] Et visa sunt ante illos sicut delera-

doen porda⁶ ðas 7 ne gelefdon him Petr
mentum⁶ verba ista, et non credebant illis. [12] Petrus

ðoñ aras gearn to ðæm byrgenne 7 gebegde
autem surgens cucurrit ad monumentum, et procumbens⁷

RUSHWORTH.

sprecende pæs iop miððy gett in Gafi pere † pæs. [7] cpeðende forðon
gidæfnad sunu monnes ðæt gisald pere in hond monna synnfulra 7 ðætte
pere ahongen 7 ðy ðirda dæge ariseð. [8] 7 eftfærend gemyndge
perun porda his. [9] 7 eft færende perun from ðær byrgenne sægdon
ðas alle ðæm ællefnu 7 oðrum allum. [10] pæs ða ðio Magdalenisca
7 . . . 7 . . . 7 ða oðre ðaðe mið him perun ðaðe cpedun ðas to ðæm
postolum. [11] 7 gisene perun fē † ær hia spa fromdoe pord ðas 7 ne
gilefdun him. [12] . . . ðonne aras giarn to ðær byrgenne 7 gibegde

¹ 'adhuc'² 'Galilea'³ 'recordatæ'⁴ 'quæ dicebant hæc'⁵ 'ad'⁶ 'delementa'⁷ 'procum'

gesæh ða linen hrægla gesettedo 7 eoda ðona mið hi¹ pundrade þte
vidit linteamenta¹ posita², et abiit³ secum mirans quod

aporden pæs
factum fuerat.

7 heono tuoëge of ðæm f frō hi¹ eado ðeileca dæge in
[13] Et ecce duo ex illis ibant ipsa die in

þ poerc þ pæs in hparf ðara spyrda hundtea⁴ sexdeih
castellum quod erat in spatio stadiorum centum⁴ sexaginta

frō Hiē ðæs pæs Emā 7 ðailco gisprecon
ab Hierusalē nomine Emmaus⁵. [14] Et ipsi loquebantur

him bituih of ðæm allum ðaðe geneolecdon 7
adinvicem de his omnib: quæ acciderant⁶. [15] Et

aporden pæs miððy spellendo poeron f gesselledon 7 mið him soh-
factum est dum fabularentur et secum quæ-

ton 7 he se Hæt geneolecde eade mið ðæm f hi¹
rerent, et ipse Ihs appropinquans⁷ ibat cum illis.

ego uūt hiora peron gehalden ne þte ongeton f onge-
[16] Oculi autem eorum⁸ tenebantur ne agnosce-

atta mæhton
rent⁹.

7 cuoeð to hi¹ huæd aron ðas pordo ðaðe
[17] Et ait ad illos, Quid¹⁰ sunt hii sermones quos

gie sæcgað bituih geongende 7 gie aron unrōt
confertis¹¹ adinvicem ambulantes et estis tristes?

RUSHWORTH.

gisæh ða lineno hrægl hpite asetedo 7 eode ðona mið him pundrade þte
aporden pæs. [13] 7 heono tpoege of ðæm eodun ðeileca dæge to ðæm
perche þte pæs on hpeorfe ðara spyrda sextig from ðæs noma pæs
Amaus. [14] 7 ðailco gisprecun him bitpion of ðæm allum ðaðe
gineolicadun. [15] 7 aporden pæs miððy perun spellende 7 mið him
sohtun 7 he ðe Hæt to gineolicade eode mið him. [16] ego putudf
hiora gihaldne perun ne ongetun hine. [17] cpæð to him hpæt arun
ðas pord ðaðe ge gisæcgað bitpih iop gongende 7 ge arun unrōte.

¹ 'linteamina'

⁴ omitted.

⁷ 'adpropinquans'

¹⁰ 'qui'

² 'possita'

⁵ 'Ammaus'

⁸ 'illorum'

¹¹ 'convertis'

³ 'abit'

⁶ 'accederant'

⁹ R. adds 'eum'

[18] ȝ geondsuarede án ðæm pæs noma ꝥ ðæs noma
Et respondens unus cui nomen Cleopas

cuoēð hī
dixit ei,

ðu ana fremðe ꝥ ellðiodig arð in Hiē ȝ ne ongete
Tu solus peregrinus es in Hierusalem et non cognō-

ðu ðaðe apordeno sint in ðær ðissū dagū ðæm
visti quæ facta sunt in¹ illa hīs diebus? [19] Quib:

he cuēð huælco ȝ cuoedon frō ꝥ of Hæt Nazarenisco seðe pæs
ille dixit, Quæ? et dixerunt, de Ihu Nazareno qui fuit

per pitge mæhtih in poerc ȝ iꝥ porde fē Gode ȝ
vir² propheta potens in opere et sermone coram Dō et

allu³ folce
omni populo,

ȝ huu hine saldon ða heisto sãc
[20] Et quomodo eum tradiderunt summi sacerdotum³

ȝ aldorm⁴ usra in niðrung iꝥ suoenc deaðes ȝ ahen-
et principes nostri in damnationem⁴ mortis, et crucifixe-

gon hine pe uūt gehyhton þte he poere
runt eum. [21] Nos autem sperabamus quia ipse esset

eftlesing Isrls
redemturus⁵ Israhel,

ȝ nu ꝥ nipæ of⁶ ðas alle is ðriddan doege todæge of ðon
Et nunc super hæc omnia tertia dies hodie quo⁶

RUSHWORTH.

[18] ȝ ondsporade an ðæs noma pæs Cleo³ cpæð hī ðu ana færende ꝥ
elðiodig arð in . . . ȝ ne ongete ðu ðaðe apordne sindun under ðissū
dagum. [19] ðæm he cpæð hpelce cpedun him of ðæm H⁴ Nazarenisco
seðe pæs pitga mæhtig on perche ȝ on porde fore Gode ȝ allum folche.
[20] ȝ hu hine saldun him ða hesta sacerdas ȝ aldormen usra in
spenche ꝥ costunge deoðes ȝ ahengon hine. [21] pe putudt gihihtun
ðætte he pere eftlesing Ist ȝ nu ofer ðas alle is ðirda dæge todæge of

¹ omitted.² 'sacerdotes'³ 'redempturus'⁴ omitted.⁵ 'damnationem'⁶ 'ex quo'

ðas apordeno peron ah 7 pifo sume of usra
hæc facta sunt. [22] Sed et mulieres quædam ex nostris

gefyrhtadon usig ða ær leht peron to ðæ byrgenne
terruerunt nos quæ ante lucem fuerunt ad monumentum,

7 ne pæs gemoetad lichoma his hia cuomon cuoeðendo hia
[23] Et non invento corpore eius venerunt dicentes se

uūt þ gesihðo ðara engla gesega ðaðe cuoedon hine lifiga 7 þte
etiam visionem angelorum vidisse qui dicunt eum vi-

lifide 7 foerðon 7 eadon sume of usra to ðæm
vere. [24] Et abierunt quidam ex nostris ad monu-

byrgenne 7 suæ gemoeton suæ ða pifo cuoedon hine
mentum, et ita invenerunt sicut mulieres dixerunt, ipsum

uūt ne gemoeton
vero non invenerunt.

7 he cuoeð to him la unpiso 7 hlætto of hearta to
[25] Et ipse dixit ad eos, O stulti et tardi corde ad

gelefanne in allu ðaðe spreccendo poeron ða pitgo
credendum in omnib: quæ locuti sunt prophetæ,

ahne ðas gerås geðrouia Crist 7 on ða pisa ingeonga in
[26] Nonne hæc oportuit pati Chrm et ita intrare in

puldre his 7 ingann frō Moise 7 allu
gloriam suam? [27] Et¹ incipiens a Mose et omnib:

pitgom tosceadade him in allu gepuriotu ðaðe
prophetis interprætabatur illis in omnib: scripturis² quæ

RUSHWORTH.

ðon ðas aporden perun. [22] ah 7 pif sume of usra giforhtadun usih
ðaðe ær lehte perun to ðær byrgenne. [23] 7 ne pæs gimoetad lichoma
his comun cpeðende him putud 7a gisihðe ðara engla gesege ðaðe
cpedun hine lifga. [24] 7 foerdun 7 eodun sume from usra to ðær
byrgenne 7 spa gimoetun spa ða pif cpedun hine putud ne gisegun.
[25] 7 he cpæð to him la unpiso 7 læte of heorte to gilefanne in allum
ðaðe sprecende perun ða pitgo. [26] ahne ðas giras giðropiga Crist 7
on ða pise ingonga in puldor his. [27] 7 pæs ingunnen from Moyse
7 allum pitgum togisceode in allum gipriotum ðaðe of him perun.

¹ 'et erat'² 'scripturis'

of him poeron 7 geneolecdon ðæm poerce
de co¹ erant. [28] Et appropinquaverunt² castello

ðidder eadon
quo ibant,

7 he gedyde t gebinde hine lengre t firr gāa 7 ne-
Et ipse finxit³ se longius ire. [29] Et coe-
don hine cuoeðendo puna n mið usig f~ðon þ eftern-
gerunt⁴ illum dicentes, Mane vobiscum quoniam adves-
locað 7 ofgebeged pæs t is soðlice dæge 7 ineode mið
perascit⁵ et declinata est iam dies, et intravit⁶ cum
him
illis.

7 aporden pæs miððy eftgeræste mið hi~ onfeng
[30] Et factum est dum recumberet cum illis, accipit
þ hlaf 7 gebloedsade 7 gebræcg 7 gerahte hi~ 7
panem et benedixit et fregit et porrigebat illis, [31] et
untynðo poeron ego hiora 7 ongeton hine 7 he
aperti sunt oculi eorum et cognoverunt⁷ eum⁸, et ipse
gedrysnade frō egū hiora 7 cuoedon, bituih him
evanuit ex oculis eorum. [32] Et dixerunt adinvicem,
ahne heorta usra bernende pæs in usic miððy gespræc
Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur
in poege 7 miððy untynðe us ða gepriotto
in via et aperiret nobis scripturas?

RUSHWORTH.

[28] 7 gineolicade perun ðæm perche ðiðer eodun 7 he gidyde t gibinde
hine lengre t firme. [29] 7 neddun hine cpeðende puna usih mið f~ðon
efern longed ðu past 7 ofgibeged pæs soðt dægēs 7 ineode to punanne
mið him. [30] 7 aporden pæs miððy eftgireste mið him onfeng hlafe 7
blatsade 7 bræc 7 girahte him. [31] 7 ontynðe perun ego hiora 7 on-
getun hine 7 he gidrysnade from egum hiora. [32] 7 cpedun bitpih him
ahne heorte userra biornende pæs in us miððy pe gisprecun on poege 7

¹ 'ipso'⁴ 'cogerunt'⁶ R. adds 'manere'⁸ This word is twice written.² 'adpropinquavit'⁵ 'advesperescit'⁷ 'cognuverunt'³ 'finxit'

7 arisson 8io ilco tid eftfærende poeron in
 [33] Et surgentes eadem hora regressi sunt in Hie-
 Hiē 7 gemoeton 8a gesomnado ællefno 7 8a 8a8e
 rusalem et invenerunt congregatos undecim, et eos qui
 mi8 him 7 8æm ilcu poeron cuoedon 8te arās
 cum ipsis erant, [34] dicentes, Quod surrexit
 Dril8 so8lice 7 adeapade Simo8 7 hia sægdon
 D8s vere et apparuit Simoni. [35] Et ipsi narrabant
 8a8e gedoen 7 pundra peron on poege 7 huu ongeton
 quæ gesta erant in via, et quomodo cognoverunt¹
 hine in breting hlafes
 eum in fractione panis.

mi88y 8as u8t gesprecon se Hæt astōd in middu
 [36] Dum hæc autem locuntur, Ihs stetit in medio
 hiora 7 cuoed hi8 sibb iuh
 eorum, et dicit eis, Pax vobis.

ic am nalla8 ondrede efnegestyredo poeron u8t 7
 Ego sum, nolite timere. [37] Conturbati vero et
 gefyrhtado poeron poendon hine gāst 8te gesego 7 cuoed
 conterrīti existimabant se spm videre. [38] Et dixit
 him huæd gestyredo arogie 7 smeaugas astiga8 in
 eis, Quid turbati estis, et cogitationes ascendunt² in
 hearta iuera
 corda³ vestra?

geseas honda mino 7 foet 8te seolf ic am
 [39] Videte manus meas et pedes⁴ quia ipse ego sum,

RUSHWORTH.

mi88y ontynde us 8a gipriota. [33] 7 arisende 8ailco tide eft færende
 perun in Hier 7 gimoettun 8a gisomnade ællefne 7 8a 8a8e mi8 him
 perun. [34] cpe8ende 8te so88 aras 8e H 7 æteopde Symo. [35] 7
 hie sægdon 8a8e gidoen perun on poege 7 hu ongetun hine on breunge
 breodes. [36] mi88y 8as putudt gisprecun 8e Hæt stod on middum
 hiora 7 cpæ8 him sib iopih mi8 ic am nalla8 geondreda. [37] efne
 gistyrede perun putudt 7 fyrhtade perun 8eondun hine gast 8 gisege.
 [38] 7 cpæ8 him hpæt gistyred aron ge 7 smeauge astige8 in heorte
 iopre. [39] giseas honda mine 7 fo . . . mine 8te solfa ic am grapia8

¹ 'cognoverunt'² 'ascenderunt'³ 'corde'⁴ 'pedes meos'

grāpað 7 geseað f̃ðon se gaast lichoma 7 bano ne hæfeð
 palpate et videte quia sp̃s carnem et ossa non habet
 suæ mec gie seas habba 7 miððy gecuoed̃ adeapade
 sicut me videtis habere¹. [40] Et cum² dixisset, ostendit
 hĩ hondo 7 foet
 eis manus et pedes.

ðaget ðoñ ðæm úngelefendũ 7 pundrandũ
 [41] Athuc³ autem illis non credentib: et mirantibus
 fē gefea cuoeð habbað gie her huoethuoego þte étlic se
 præ gaudio dixit, Habetis hic aliquid quod manducetur?

soð hia gebrohton hĩ ðæt dæl fises gebrededes 7 biobræd
 [42] At illi optulerunt⁴ ei partem piscis assi et favum
 huniges 7 miððy gebréc fā hĩ genõ ða
 mellis, [43] et cum manducasset coram eis, sumens
 screadunga salde hĩ 7 cuoeð to hĩ ðas aron
 reliquias dedit eis. [44] Et dixit ad eos, Hæc sunt

pordo ðaðe sprecend ic am miððy ðaget ic pæs mið iuih
 verba⁵ quæ locutus sum⁶ cum athuc⁷ essem vobiscum,

f̃ðon nedðarf is þte se gefyllede alle ðaðe apritteno sindon
 quoniam necesse est impleri omnia quæ scribta⁸ sunt

in æ Mos 7 pitgo 7 salmas of mec
 in lege Mosi⁹ et prophetis et¹⁰ psalmis de me.

RUSHWORTH.

7 giseað f̃ðon ðe gast lichoma 7 ban ne hæfeð spa mec giseað habba.
 [40] 7 miððy ðis giepæð æteopde him honda 7 foett. [41] ðaget ðonne
 ðæm nè gilefendum 7 pundrade perun fē gifeo cpæð habbað ge her
 hpæthpoegno þte ettlic sie. [42] soð hia gibrohtun him þ dæl fises
 gibrededes 7 biobreod huniges. [43] 7 miððy gibréc fora him ginom ða
 screadungee salde him. [44] 7 cpæð to him ðas sint pord mine ðaðe
 sprecende ic am to iop miððy get ic .pæs f̃ pere iopih mið f̃ðon nedðarf
 is ðæt pe gefylle alle ðaðe apritne sindun in æ . . . 7 pitgna 7 salmes of

¹ 'habentem'⁴ 'obtulerunt'⁶ R. adds 'ad vos'⁹ 'Moysi'² 'cum hoc'⁵ 'verba mea'⁷ 'adhuc'¹⁰ 'et in'³ 'adhuc'⁸ 'scripta'

ða untynde him þ onget þte ongeton
[45] Tunc aperuit illis¹ sensum² ut intellegent

ða prioto 7 cuoeð him
scribturas³, [46] et dixit eis,

þte suæ apritten is i pæs 7 suæ rehtlic pére Crist þte
Quoniam sic scribtum⁴ est, et sic oportebat Chrm
geðropade 7 eftarisa fro~ deadu~ dæge ðirdda 7
pati et resurgere a mortuis die tertio, [47] et

þte pere aboden in noma his hreonise
prædicari in nomine eius pænitentiam

7 eftfgefnise ðara syñ in allu~ cynnu~ onginnendu~
Et remissionem peccatorũ in omnes gentes incipientib:
fro~ Hiç gie uūt aron pitneso ðisra i ðara
ab Hierosolyma⁵. [48] Vos autem estis testes horum.

7 ic sendo hāt fadores mines in iuih gie
[49] Et ego mitto promissum⁶ Patris mei in vobis, vos
ðon sittas in ða cestra piððy gie sie gegearuad mið mægne
autem sedete in civitate quo adusq: induamini virtutem
ufa
ex alto.

oflædde ða hia uta in ðær byrig 7 ahefenu~
[50] Eduxit autem eos foras in Bethania⁷, et elevatis
hondu~ his gebloedsade hi~ 7 aporden pæs miððy he ge-
manib: suis benedixit eis. [51] Et factum est dum bene-

RUSHWORTH.

mec. [45] ða ontynde ongett hiora þte ongetun ða gipriotu 7 cpæð
him. [46] forðon spa apriten is 7 spa pere rehtlic þ Crist ðropade 7 eft
arise from deoðe dæg ðirða. [47] 7 pere bodad on noma his hreopnise
7 eftforgesnis ðara synnfulra in allum cynnum onginnendu~ from Hie-
rusalem. [48] ge putuðt aron pitnise ðissa. [49] 7 ic sendo gihat
Fædres mines in iopih ge ðonne sittað in ðær cæstre piððy ge gigerped
se mið mægne on ufa. [50] oflædde ða hia utt in . . . ðær byrig 7
ahæfnum hondum his bletsade hæ. [51] 7 aporden pæs miððy giblet-

¹ omitted.⁴ 'scriptum'⁷ 'Bethaniam'² 'sensus'⁵ 'Hierusolima'³ 'scripturas'⁶ 'promissum'

bloedsade hĩ eftfoerde frō hĩ ⁊ pæs gefered in heofnū
diceret illis, recessit ab eis et ferebatur in cælum.

⁊ ða t̃ hia geporðadon eftfærendo poeron in Hiē
[52] Et ipsi adorantes¹, regressi sunt in Hierusalem

mið glædnisse miclo ⁊ poeron symble in tempel
cum gaudio magno, [53] et erant semper in templo

lofandē^o ⁊ gebloedsando God soðlice.
laudantes et benedicentes Dñ. Amen.

Asægd is bōc
EXPLICIT LIBER

godspelles
EVANGELII

æft
SECUNDUM

Lucas.
LUCANUM.

RUSHWORTH.

sade hiæ eftfoerde frō him ⁊ pæs gifered on heofnas. [52] ða gi gipor-
ðadun hine eftfærende perun in . . . mið glædnisse micler. [53] ⁊ perun
symle on temple herende ⁊ bletsadun God.

EXPLICIT EVANGELIUM SECUNDUM LUCAM. INCIPIT

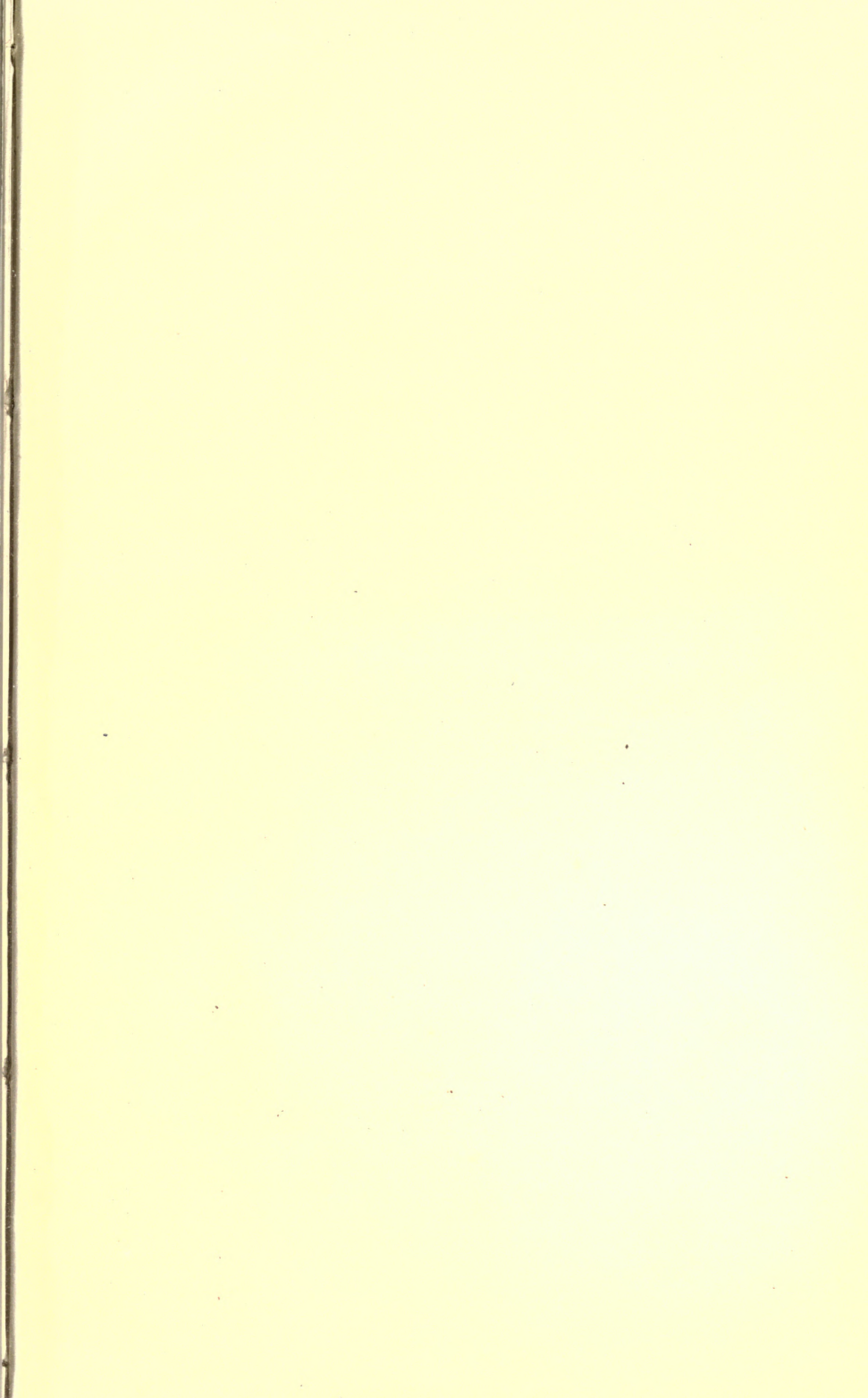
EVANGELIUM SECUNDUM JOHANNEM.

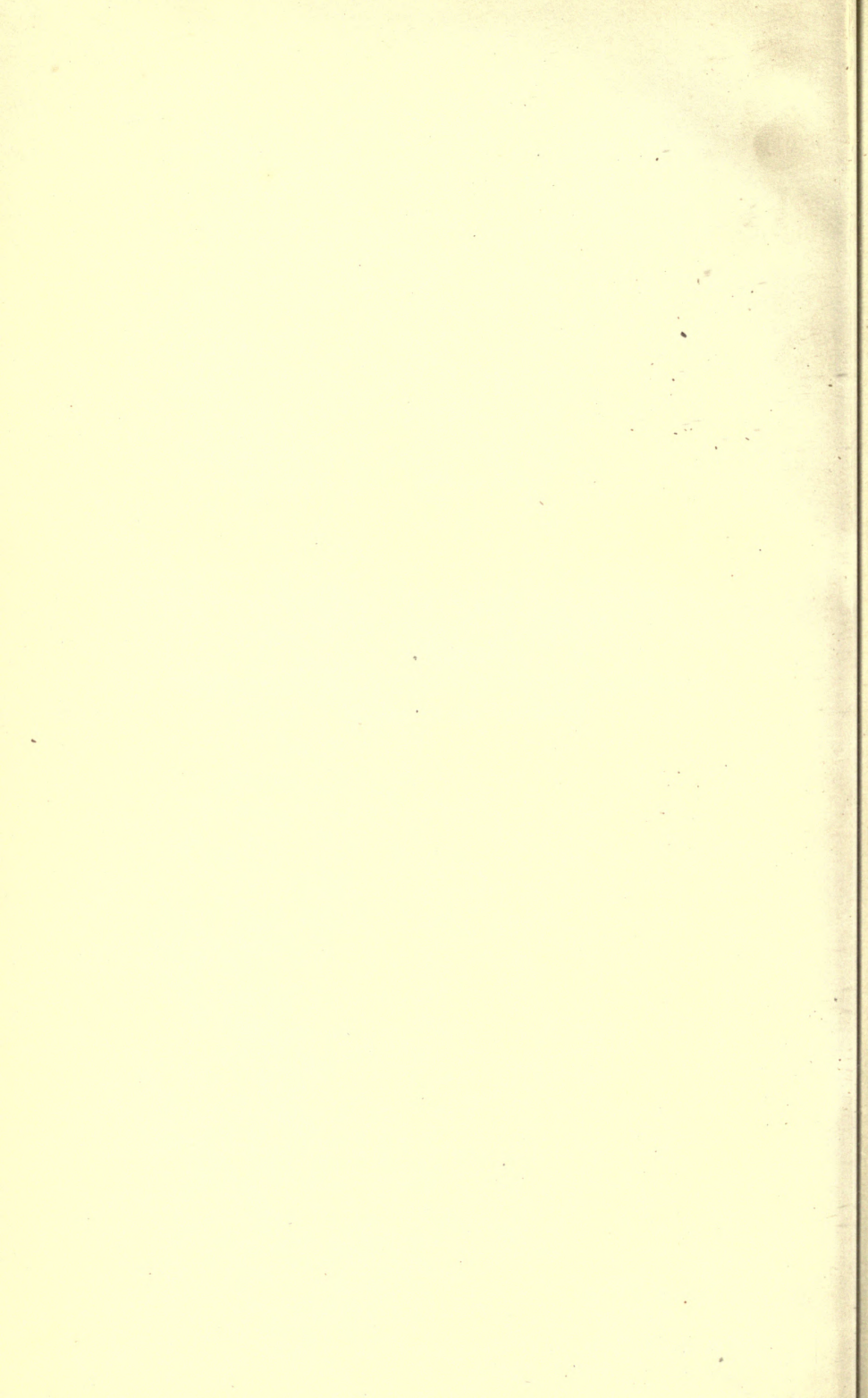
¹ 'adorantes eum'

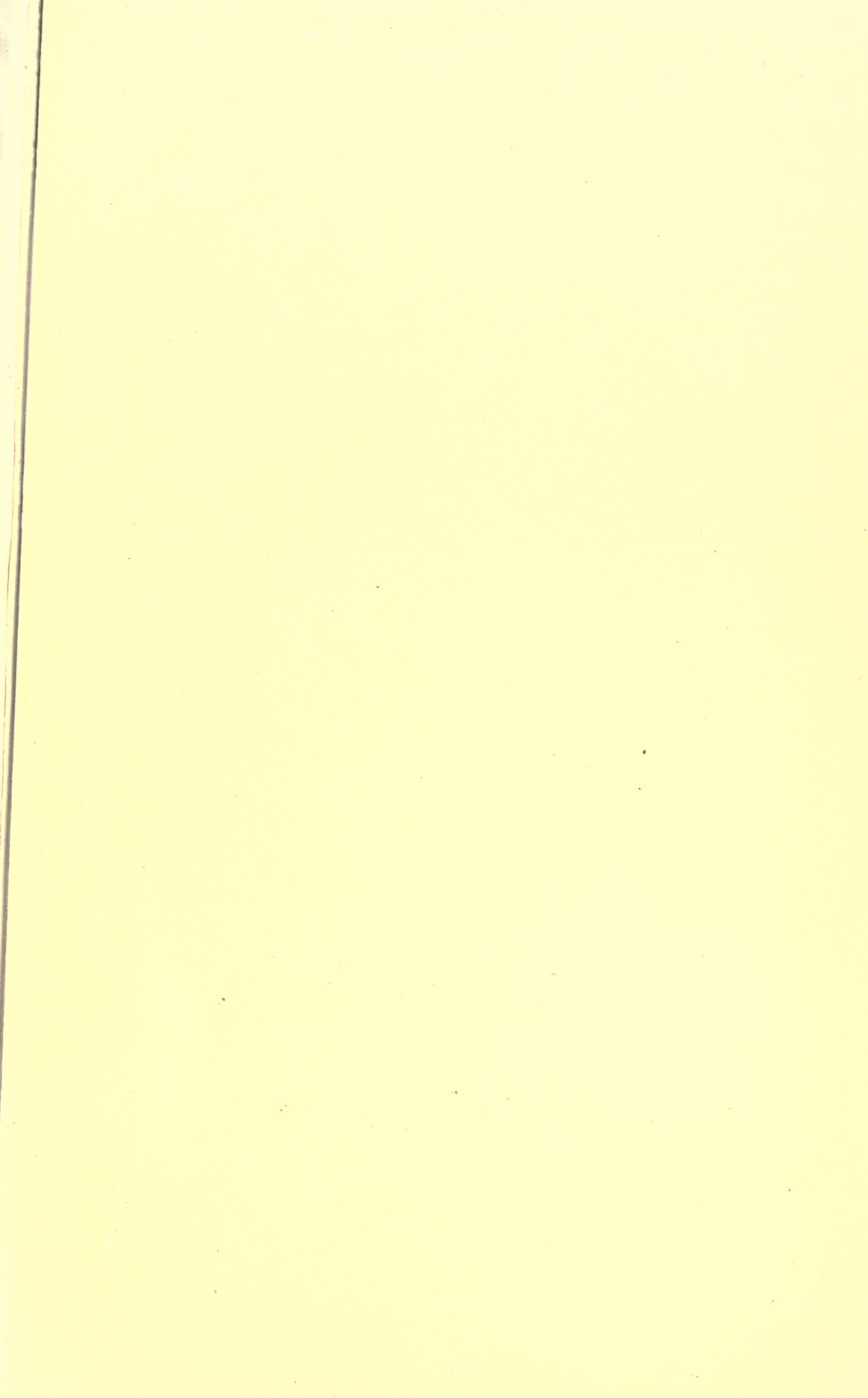
Oxford

BY T. COMBE, M.A., E. PICKARD HALL, AND H. LATHAM, M.A.

PRINTERS TO THE UNIVERSITY

DA
20
S9
v.43

Surtees Society, Durham, Eng.
Publications

CIRCULATE AS MONOGRAPH

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY
